

ବୋଇତ ଯାତ୍ରୀ

ଅଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି
ଏମ୍. ବି., ବି. ଏସ୍., ଏମ୍. ଡି. (ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡ)

ଲେଖକ—

ଆଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀ କଂସକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି
ଏମ୍. ବି., 'ବି. ଏସ୍., ଏମ୍. ଡି. (ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡ)
ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜ, କଟକ—୧

All Copy rights of this book are reserved
by the author.

ସଂସ୍କରଣ

ମୁଦ୍ରାକର
ଶ୍ରୀ ରାଜମୋହନ ଦାସ
ଡଗର ପ୍ରେସ୍, କଟକ

ପ୍ରକାଶକ

ବିଜ୍ଞାନୀ ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତା

କଟକ

ମୂଲ୍ୟ—ଦୁଇଟଙ୍କା ପଚାଶ ନୁଆ ପଇସା
ଅତିରିକ୍ତ ବ୍ୟୟ ପଚାଶ ନୁଆପଇସା

ପଢେ ଅଧେ

ଆଧ୍ୟାପନା, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ଓ ଶ୍ରେଣୀ ଚିକିତ୍ସା କରି ମୁନଟା ଅବସର ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ, ଚିତ୍-ବିନୋଦନ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟରେ ମାତିଯାଏ । ଏ ସରକାରୀ ଚେରା ଏ ଯାଏ ଅଠର ଖଣ୍ଡି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଲେଖି ସାଇତ ରଖିଛି । କିନ୍ତୁ ଏଥିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଆଜିଯାଏ ଚେଷ୍ଟା କରି ନ ଥିଲେ । ଚିକିତ୍ସା ଯା' ମୋର କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରକାର ଓ କବିତା, ସଂକ୍ଷିପ୍ତ, ସହଜ, ତରଳ, ଏମାନ ପ୍ରକୃତ ସାହିତ୍ୟିକ ପଦ୍ଧତି ଓ ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଗତିର ସମ୍ପର୍କ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣାରେ ଯେଉଁ ଶ୍ରମ ଓ ସାଧନା ବିନିଯୋଗ କରିଛି, ତା'ର ଜାଣିଗୁଣ ଧୂଳି ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନାରେ ଖଟେଇ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀରାମ ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଲେଖାର ଉପାଦେୟତାରେ ମୁଁ ସନ୍ତୋଷିତ । ଏହି ସମୟ ମୋର ଲେଖାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକାଶନରେ ଆଜିଯାଏ ଅନ୍ତରାଳ ହୋଇଥିଲା । ଏବେ କେତେକ ଲବ୍ଧପ୍ରତିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କର ଅନୁରୋଧ ଓ ଉତ୍ସାହରେ ମୋର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ାକୁ ବାହାର କରିବାକୁ ସାହସ କରୁଛି । “ବୋଇତ ଯାହା”ର ପ୍ରକାଶ ଏ ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରଥମ ପଦ ।

ଏ ପୁସ୍ତକଟି ସାତରୁ ଚଉଦବର୍ଷ ବୟସର ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରଚିତ । ଏପରି ପିଲାମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ମନୋବୃତ୍ତିର ବିକାଶ ଓ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରସାର, ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ପିଲାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିବାସ୍ତବ ଅଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଲେଖା

ଯାଇ ଥିଲେହେଁ, ଗଲ୍ଲର ଘଟନାକାଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣପର ପ୍ରଥମ ସହସ୍ରାଦର
ଶେଷ ପାଦରେ ପ୍ରସେପିତ । ପ୍ରସଙ୍ଗସମେ ଗଲ୍ଲଟିରେ କଳିଙ୍ଗ
ଓ ଦରିଆପାର କଳିଙ୍ଗ (ଜବହୀପରେ ଓଡ଼ିଆ ଉପନାବେଶ)ର
ଇତିହାସରୁ ଅନେକ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରା ଯାଇଛି । ଏଥିରେ ସେ
ଯୁଗରେ ଆଗ୍ନେୟାୟର ବ୍ୟବହାର କଥା ଲେଖା ଯାଇଛି । ସେ
କାଳରେ ଆମର ଆଗ୍ନେୟାୟ ଥିଲା କି ନାହିଁ, ଏ ବିଷୟରେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ
ବିଭିନ୍ନ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । କୌଟିଲ୍ୟଙ୍କ ‘ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର’ ଓ
ଭୋଜଦେବଙ୍କର ‘ସମରଙ୍ଗନ ସୁହର୍ଯ୍ୟାସ’ରେ ଗୋଳାନ୍ତ, ଅଗ୍ନିଯୋଗ
ଗୁଟିକା, ପୁମଯୋଗୀ ପ୍ରଭୃତିର ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ଥିବାରୁ ଅନେକ
ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ଆମର ସେ ଯୁଗରେ ଆଗ୍ନେୟାୟ ଥିଲା । ଏହି
ମତ ଅନୁସରଣ କରି ଏ ଗଲ୍ଲ ଯୋଜନା କରାଯିବ ।

ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ଫତୁରୀନନ୍ଦଙ୍କର ଉତ୍ସାହ (ସାହାଯ୍ୟ ହିଁନା ଏହାର ପ୍ରକାଶ ବୋଧହୁଏ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା)
ତାଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଗତ
ଦିନ ଉଣୀ ହୋଇ ରହିଲି । ମୋର ଶ୍ରବେୟ ଛନ୍ଦ ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀମା
ଭବନାନନ୍ଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ଶୁଦ୍ଧ ଲିଖନ କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ତା
ପନ୍ଥାବାଦ ଦେଉଛି । ଏ ବହିରେ ଥିବା ମାନବସିଦ୍ଧି ଶ୍ରୀ ଭଗବା
ନାୟକ ଅଙ୍କନ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଠାରେ
କୃତଜ୍ଞ ।

ମେଢ଼ିକାଲ କଲେଜ, କଟକ

ତା ୪.୧୨.୩୮ ରଖ

ବିନୟ

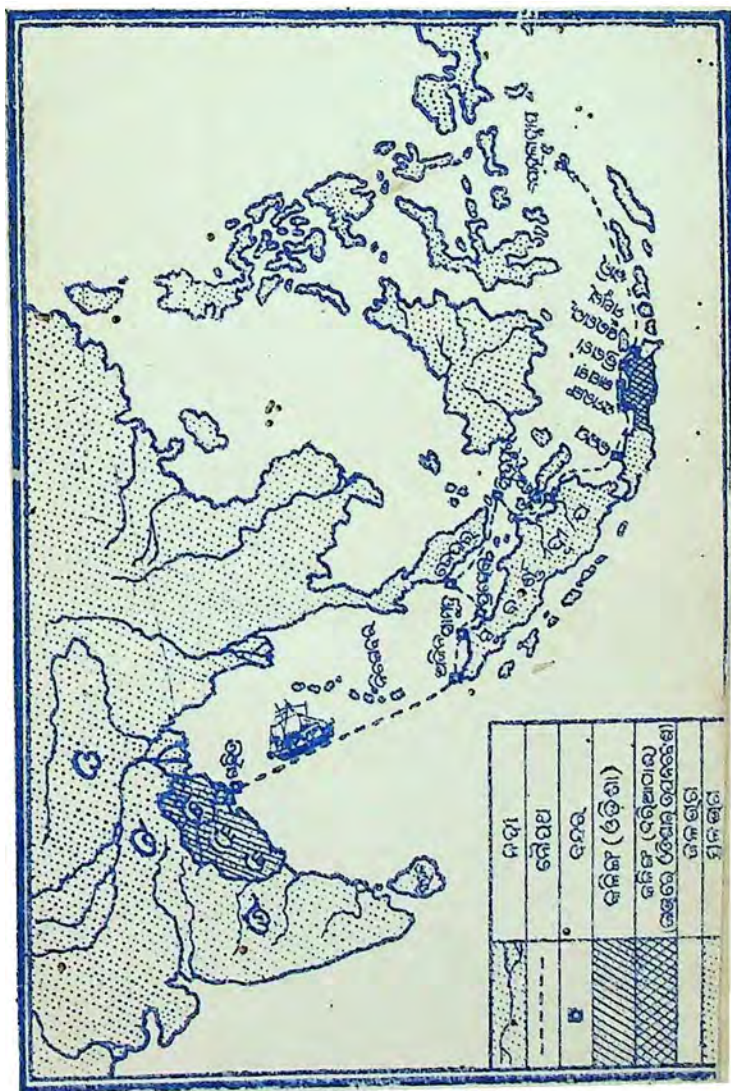
} ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଗୌରବମୟ ଓଡ଼ିଆର ଅଜାତ ଇତିହାସରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ମୋ
କାନ୍ଦର ଉତ୍କଳ ଭବିଷ୍ୟତ କୋମଳମତ କାଳକ କାଳିକା
" ଜୀବନର ପ୍ରଗତି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବେ, ଏହି ଆଶା
ପୋଷଣ କରି ସ୍ୱେମାନଙ୍କର ସ୍ୱବଦ୍ଧା କ୍ରିୟାଶୀଳ
କୋମଳ କରରେ ଅର୍ପଣ କଲି ।

“ବୋଇତ ଯାହା”

ଲେଖକ

ଏକ

ଅନ୍ଧାର ରାତି । କଟିକଟିଅ ଅନ୍ଧାର । ବସନ୍ତର ବଢ଼ିତେପାନ ।
ଅକାଶରେ ଚାରିପଟେ ଏକାଠି ହୋଇଛି । ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟ କଲିଲେ
ବିଜୁଳି ମାରିବାରୁ ବେଳେ ବେଳେ ଚାରିଆଡ଼େ ଅଲ୍ଲଅ ହୋଇ
ଯାଉଛି । ଭାବେ ମହାସାଗର ମଝି । ଏଠି ଗୋଟିଏ ବୋଇତ
ଲଙ୍ଗର ବଢ଼ିଛି । ଚାରିଆଡ଼େ ଜଳମୟ । କେଉଁଠି ଅଳକୂଳ ନାହିଁ ।
ଥୁଲେ ଅବା ବୋଇତଟି ଅଶ୍ରା ନିଅନ୍ତା ।

ବୋଇତର ଗୁରୁତ୍ୱାତ୍ତ ଅତଳ ଗଭୀର ଜଳ । ଗୁହଁଲେ
ଜୀବନ ବିଚଳରେ ହଠାତ୍ ଉଠିଯାଉଛି । ପବନରେ ବହୁତା ପଦ
ଅଛି ପରି ଘୋଷାଦେଇ ବୋଇତଟି ଦୋହଲୁଛି । ସମୁଦ୍ରର
ପବନ ଅକାଶର ଲହରୀ ଉଠୁଛି । ଲହରୀ ଅଦାତର ଦୋଇତଟି
ଅହର ଦେଖି ଦୋହଲିଯାଉଛି । କେତେବେଳେ ସେ ଓଲଟି
ପଡ଼ି ଚାଲିଯିବ, ତାର ଚେତନା ନାହିଁ ।

ନାନବି ଗୁଡ଼ିକ ଜୀବନର ଅଣା ଗୁଡ଼ିକ ଦେଲେଣି ! ଖାଲି
ବବୋନକୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ।

ଏଇ ବଡ଼ରେ, ଏଇ ବୋଇତରେ ମୋର ଜନ୍ମ । ମୋର
ବାପା ଏହି ବୋଇତରେ ଜଣେ ମଙ୍ଗୁଆଳ । ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଟେ
ବୋଇତ ମେଲିଲେ ନିଜ ଦେଶକୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ଦୂର ତଳ ବନ୍ଧ
ଲଗିଯାଏ । ସେଥିଲାଗି ଅଧିକାଂଶ ବୋଇତଆଳ ସଙ୍ଗରେ ଅପଣ୍ଡର
ସେବାକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ମୋ ବାପା ମଧ୍ୟ ଏଇଆ
କରୁଥିଲେ ।

ଏଇ ଝଡ଼ ତୋଫାନ ଶବ୍ଦରେ, ଭୀରତ ମହାସାଗର ମଝିରେ
ମୁଁ ଜନ୍ମ ହେଲି । ମୋର ଜୀବନରେ ଅନେକ ଦୁଃଖ ବିପଦ
ପଡ଼ିବ, ଏବଂ ମୁଁ ପିଲାଦିନେ ଅନେକଙ୍କାରୁ ଶୁଣିଛି ।
ସେମାନେ କିଛି ଅଗତ ଭବିଷ୍ୟ ଜାଣି ନ ଥିଲେ; କେବଳ ମୋର
ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଓ ସମୟରୁ ଏହା ଅନୁମାନ କରୁଥିଲେ ।

କୋଟା ସଡ଼ି ବୋଲି ମୋର ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏନାହିଁ । କିନ୍ତୁ
ବୋଇତର କପରି ଏଥିରେ କୋଟା ଏ ଦୂତ ବଞ୍ଚାଏ ଥିଲା । ବାପା ବୁଢ଼ା
ହୋଇଯିବାରୁ ବୋଇତ କାମ ଗୁଡ଼ିକଦେଲେ । କଲିଙ୍ଗର ପ୍ରଧାନ
କଦର ‘ଗୁରୁ’ରେ ଶକ୍ତି ଏ ଘରଠାର ରହିଲେ ।

ମୋ ବାପା ତ ବୋଇତର ଜଣେ ମଙ୍ଗୁଆଳ । ମୋ ସା’ଅନ୍ତ
ବାପା ମଧ୍ୟ ଜଣେ କର୍ତ୍ତୃଧାର ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବାପା ମଧ୍ୟ ଜଣେ
ମଙ୍ଗୁଆଳ ଥିଲେ ବୋଲି ମୋର ସା’ନ୍ତମା କହନ୍ତି । ମୋର ଅଜ୍ଞା
ମଧ୍ୟ ବୋଇତରେ ଗୁଲିଶି କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବାପା ନୌବସନା
ବେଳେରେ ଥିଲେ ବୋଲି ବୋଉ କହେ । ସାହାବହୁତ ମୋର
ପିତୃକୁଳ ଓ ମାତୃକୁଳରୁ ଅନେକ ଯେ ବୋଇତରେ କେଁ ଦେଶ
ବଦଳି ଚାଲିଥିଲେ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ମଞ୍ଜି ଗୁଣେ ଗଛ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଜନ୍ମ । ମୋର ବା-
 ଶପତ୍ତ ସେ ଗୁଣ ନ ଲଢ଼ିବ । ଭୁଲ୍‌ସୀ ଦୁଇପକ୍ଷରୁ ବାସେ,
 ବହୁଅନ୍ତ ଦୁଇପକ୍ଷରୁ ଲେ ଦୁଏ । ପିଲାଦିନରୁ ମୋର ବୁଲି ଗୁଣ
 ଜଣା ପଡ଼ିଥିଲା । ମୁଁ ପିଲାଦିନରୁ ବୁଲିବାକୁ ଗ୍ରାସ ଭଲ ପାଉଥିଲି ।
 ଡିକଟେ ସେତେବେଳେ ଏ ଘର, ସେ ଘର, ଦାଣ୍ଡ, ବାଡ଼ି, ସାଇ
 ଲକ୍ଷଣା ଘର ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଅଡ଼େ ଯାଉ ନ ଥିଲି । କାରଣ ସେ
 ସମୟରେ ମୁଁ ଶିକ୍ଷା ଦିଲି । ବୁଲିବାକୁ ସେତେ ଟଙ୍କାର ହୋଇ
 ନ ଥାଏ ।

କମେ ମୋତେ ଯାକ ଅଠ ବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଅମ-
 ଘର ପାଖ ଡାଁ ଗଣ୍ଡା, ବିଲ ଗଘର, ବଣ ପକ୍ଷୀ, ନଈକୂଳ,
 ସମୁଦ୍ରକୂଳ ପ୍ରଭୃତି ଗୁରୁଥଡ଼େ ବୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲି । ସେତେ
 ବୁଲିଲି ତେତେ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଅଦୂର ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ଯିବାକୁ
 ମନ ଲାଗିଲା । ମନ ବେତଲ କି କିଏ କେଉଁ କଥା ଶୁଣେ । ମୁଁ
 ବାପା ବୋଇଙ୍କଠାରୁ ଗାଳି ଖାଇଲେ ସୁଦ୍ଧା ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ବୁଲି
 ଚାଲିଯାଏ ।

ବାପା ବୋଇ ଗ୍ରାସ ବାସ୍ତୁ ଦୁଅନ୍ତି । କାହିଁକି ନା ମୁଁ ତାଙ୍କର
 ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ । ମତେ ଗେଲେ ବସରରେ ବସେଇଥାନ୍ତି ।
 ବୋଇର ଇଚ୍ଛା ମୋତେ ଦଣ୍ଡେ ତା ଅଖି ଅଗରୁ ଶୁଦ୍ଧକ ନାହିଁ ।
 ମତେ ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ସେ କାନ୍ଦିପକାଏ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତା
 ମନର ବିଚଳ ବୁଝିପାରେନାହିଁ । ବରଂ ମତେ ବୁଲିବାକୁ ମନା
 କରବାରୁ ମୁଁ ତା' ଉପରେ ଚିଡ଼େ ।

ସବୁଦିନ ମୁଁ ବେଣି ବୁଲିବାକୁ ଭଲପାଏ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ।
 ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଓ ବନ୍ଦରରେ ବୁଲି ବୋଇତ ସବୁ ଯିବା
 ଆସିବାର ଦେଖେ । ମୋର ଘର ମନ ଦୁଏ ଟିକିଏ ବୋଇତରେ

କହିଲୁ ! ବୋଇତରେ ଚଢ଼ି ଅଥଳ, ଅକୁଳ, ନୀଳ ସାଗରରେ ଟିକିଏ
ବୁଲିଥାଏନୁ ।

ମୁଁ ପିଲାଦିନେ ବେଶି ଚଗଲ ନ ଥିଲି । ସେତେ ଗୁଲ୍‌ଗୁଲ୍‌
ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ବରଂ ହୁଣ୍ଡାଲିଆ ରକମର । ମୋର ବେଶି ଦାଳ-
ସୁଲଭ ଚପଳତା ନ ଥିଲା । ମୁଁ ଅନ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ଭଳି ଗୁଡ଼ାଏ ଗପେ
ନାହିଁ । ଏମିତି କି ମତେ କେନ୍ଦ୍ର ନ ପଶୁଥିଲେ ମୁଁ ଲିପ୍ତି କରୁ
ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ଏପରି ସେ ମୌନ ରହେ ତାହା ନୁହେଁ ।
ଏଇଟା ମୋର ସ୍ୱଭାବ ।

ଏସବୁ ଶୁଣି ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋର ବୁଲିବାକୁ ଭାରି ଭଲ । ଖାଲି
ଆମ ଦେଶରେ ନୁହେଁ, ବିଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅଜଣା ଅଣ୍ଟା ଶରୀରରେ
ବୁଲି, ନୂଆ ନୂଆ କଥା ଦେଖିବାକୁ ମୋର ଭାବ ମନ । ଏଇଟା
ପିଲାଦିନଠାରୁ ସମସ୍ତେ ଠଉରୁଥିଲେ । ସେଥିଲାଗି ମୋ
ସାଙ୍ଗମାନେ ମତେ ‘ବୁଲି’ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି । ମୋର ନିଜ ନାମ
ବୁଲକିଶୋର । କିନ୍ତୁ ଗାପା ଗୋର ଶରୀରରେ ‘ବରଜୁ’ ବୋଲି
ଡାକୁଥିଲେ । ‘ବୁଲି’ କହିଲେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଚିତ୍କୁ ନ ଥିଲି । କାଳକ୍ରମେ
ମୋର ଡାକ ନାମ ହୋଇଗଲା ‘ବୁଲ ବରଜୁ’ ।

ମୋର ଏ ବୁଲ ଖୋଲ ପୋଗେ ବେଳେ ବେଳେ ଛାପା
ମୋ ଉପରେ ଭାରି ଚିଡ଼ନ୍ତି । ଅମାନିଆ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି ।
ଆଉ ଏପରି ଭାବ ନ ବୁଲିବାକୁ ମତେ ଧକଟ କରନ୍ତି । ବାପାଙ୍କ
ଭଲ୍ଲା ଦିଗୁରରେ କିଛି ନ କରିବାକୁ ମୋର ମନ । କିନ୍ତୁ ବୁଲିବା
ବୋଲି ମୋର ଏତେ ବେଶି ସେ ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ତାଙ୍କ କଥା
ନ ଗାଳି ବୁଲି ବୁଲିଥାଏ । ଶେଷରେ ମୋର ଏ ଖୋଲ ଛଡ଼ାଇ
ଦେବାକୁ ଗାପା ଗୋଟିଏ ଛପାୟ ପାଠିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ବେପାର କରିବାକୁ ଲୋକେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବୋଇତରେ ବିଦେଶକୁ ଯାଉଥାଆନ୍ତି । କେତେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ବୋଇତରେ ସମୁଦ୍ର କୁଳେ କୁଳେ ବେପାର କରନ୍ତି । ବାପା ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବୋଇତରେ କାମ ଶିଖିବାକୁ ମତେ ରଖାଇଦେଲେ ।

ସେତେବେଳେ ମତେ ଜମା ବାର ବରଷ । ଏତେ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ବୋଇତରେ କାମ କରିବାକୁ କେହି ଭଲ ପାଏନା ? କିନ୍ତୁ ମୋ କଥା ତ ଭିନ୍ନ । କାମ କଥା ଯାହାହେଉ ମୁଁ ସେ ବୋଇତରେ ଡେଇଁ ବୁଲିବି ଓ ଅନେକ ଜାଗା ଦେଖିପାରିବି, ଏଇ କଥା ଭାବି ମୋର ମନ ଅନନ୍ଦରେ ଫୁଲିଉଠିଲା । କାମ ଶିଖିବାକୁ ଶକ୍ତି ହେଲା ।

କାମ ଶିଖିବାକୁ ଗଲ୍ଲଦିନ ବୋଉଠୁ ଚିଦା ହୋଇ ଭାରି ସୁସ୍ୱେଦ ଗୁଲିଗଲି । କାମ ଶିଖି ମୁଁ ତିନିବର୍ଷ କାଳ କଟାଇ ଦେଲି । ସମୁଦ୍ରକୁଳା ଅନେକ ସ୍ଥାନ ଓ ବନ୍ଦର ଦେଖିଲି । ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ବୋଇତର ନାଉରା ଓ ଯାହୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ହୋଇଗଲା । ସେମାନେ ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଅପଣା ଅପଣାର ଅନୁଭୂତି କଥା ମୋ ଆଗରେ ଗପନ୍ତି ।

କିପରି ସେମାନେ ଅଳ୍ପା ଦେଶ ସବୁ ବୁଲି ଆଣ୍ଡର୍ସ ଆଣ୍ଡର୍ସ ବିଷୟ ଦେଖିଛନ୍ତି । କିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶର ଶିକ୍ଷିତ, ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳାମିଶା କରିଛନ୍ତି, କିପରି ଝଡ଼ ତୋପାନ ସଫୁ-ଛନ୍ତି, କେତେ ଆପଦ ବିପଦରୁ ପାର ଉଠାଇ ହୋଇଛନ୍ତି, କେଉଁ ଦେଶରେ କି କି ଭଲ ଜିନିଷ ମିଳେ, ଏମିତି ଅନେକ କଥା

ବୋଇତ ସାନ୍ଧୀ

ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣି । ଏସବୁ ଶୁଣି ସେମାନଙ୍କ ପରି ବୁଲିବାକୁ ମୋର ଭାବ ମନ ହେଲା ।

ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲା ଯେ ପୂର୍ବରେ ଗୋଟିଏ ମହାସାଗର ଅଛି । ତା'ର ନାମ ପ୍ରଶାନ୍ତମହାସାଗର । ଏଥିରେ ଅନେକ ଗୋଟ ଗୋଟ ସୁନ୍ଦର ଦ୍ଵୀପ ଅଛି । ପୋହଳା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଜୀବ ସମୁଦ୍ରର ତଳ ଦେଶରେ ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଜୀବନମେ ଏଇ ଦ୍ଵୀପସବୁ କଥାରି କରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ହାତ କା ଖପରରେ ।

ସେ ପୋହଳା ପୋକଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବାକୁ ଭାବ ସୁନ୍ଦର ଓ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧରଣର । ସେମାନେ ଯେପରି ଭାବେ ଏ ଦ୍ଵୀପ ସବୁ ଗଡ଼ନ୍ତି ତାହା ଅଦ୍ଭୁତ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନକମର । ଏ ଦ୍ଵୀପସବୁ ନାନାରକମ ଫଳ ପୁଲ ଗଛରେ ଭରା । ସବୁଦିନେ ଏଠି ବସନ୍ତ ଋତୁ । ସବୁଦିନେ ମଳୟ ବହୁଛି । ବେଶି ଶୀତ ନାହିଁ, କି ବେଶି ଗରମ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଏଭଳିଏ ଅପୂର୍ବା ଦ୍ଵୀପର ଲୋକମାନେ ମଣିଷ ମାତ୍ର ସ ଖାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି । ଗୁପ୍ତବାସ କରି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଖାଲି ଶିକାର କରି ମାତ୍ର ସ ଖାଇ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ପାଠ ଶାଠ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଦେଖିବାକୁ ନିହାତ କାଳିଆ ଓ ଧୂଆଁ ଧୂଆଁ । କେବଳ ଯେ କେତେଟା ଦ୍ଵୀପକୁ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଯାଇଁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ପ୍ରସାର କରିଛନ୍ତି, ସେହି ଦ୍ଵୀପଗୁଡ଼ିକର କେତେ ମଣିଷ ମାତ୍ର ସ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଗୁପ୍ତ କରି ଓ ସାନ୍ଧା ଖାଆନ୍ତି ବନ୍ଧ କରି ଖାଆନ୍ତି ।

ଏହି ପୋହଳା ଦ୍ଵୀପ ଗୁଡ଼ିକ କଥା ଶୁଣି ମୋର ଭାବ ମନ ହେଲା, ମୁଁ କପରି ଏଗୁଡ଼ିକରେ ବୁଲନ୍ତି । ଭାବିଛନ୍ତି ମୁଁ ବାପାକୁ

ମତାଇଲ । କିନ୍ତୁ ମତେ ଦୂର ବଦେଶକୁ ପଠାଇବାକୁ ବାପା ଅଦୌ ରାଜି ହେଉ ନ ଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବୟସ ହେଉଥାଏ—“ପିଲା ପୁଅ ଏତେ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଦୂର ଦେଶରେ କପର ଚଳିବ । ପୁଣି ସମୁଦ୍ରରେ ଯିବା ମାନେ ଜୀବନକୁ ପାଣି ଛଡ଼ାଇ ଯିବା । କେତେବେଳେ ସେ ଗଣ ହେବ ଠିକ ନାହିଁ । ଝଡ଼ ଗୋଟାନ ପ୍ରଭୃତି କେତେ ବପଦ ଅପଦ ରହୁଛି ।”

କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ମୁଁ ବାପାଙ୍କୁ କହିଲି, “ତମେ କଣ ଏମିତି ବୋଇତରେ ଦେଶ ବଦଳିବୁ ବୁଲି ନ ଥିଲେ ଏତେବଡ଼ ମଙ୍ଗୁଅଳ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତି । ମୁଁ ବଦେଶ ଗଲେ କେତେ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଶିବି । କେତେ ନୂଆ କଥା ଶିଖିବି । ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ ବପଦ ଅପଦ ସବୁଲେ ବଢ଼ିଷାତରେ ପୋଷକ ମଣିଷ ଭଲ କାମ କରିବ । ଭାବରେ ପଡ଼ିଲେ ସିନା ବଜାଇ ଶିନ୍ତେ ! ପୁଣି ପିଲା ଦିନଟା ଶିଖିବା ସମୟ । ପିଲାଦିନେ ଗ୍ରାମ ପର ଦରେ ବସିରହିଲେ ଆଉ କଣ ବଡ଼ ଦିନେ ଶିଖିପାରିବ ?—ନା ଜୀବନରେ ବଡ଼ ହୋଇ ପାରିବ ? କୋଠାର ମୂଳଦୁଆ ଗଢ଼ିଲ ପର ପିଲାଦିନେ ବଢ଼ିଷାତ ଜୀବନର ମୂଳଦୁଆ ଗଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ମୂଳଦୁଆ ସିନା ଝଡ଼ ବର୍ଷା, ଶର ଡାକର ଖାଇଥିଲେ କୋଠା ଦମ୍ଭ ହେବ । ତା’ ନ ହେଲେ କୋଠା ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବ । ସେମିତି ବପଦ ଅପଦ ନ ସବୁଥିଲେ ବଢ଼ିଷାତରେ ଲୋକ ବଡ଼ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।”

ବାପା ମୋ କଥାର ସତ୍ୟତା ବୁଝି ପାରିଲେ । ଶେଷରେ ମତେ ପଠାଇବାକୁ ରାଜି ହେଲେ । ତାଙ୍କର ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ସେ ଜଣେ ବଡ଼ ସାଧକ । ତାଙ୍କର ଅନେକ ବୋଇତ ଥିଲା ଓ ସେଥିରେ

କଣିକ କେତୁନା । ନିକଟରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବୋଇତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ,
 ଯଦ ଓ ମଧୁସ୍ନ ଦ୍ଵୀପ ଦେଇ ବାଲି ଦ୍ଵୀପକୁ ଯିବାର ଥାଏ । ଏ
 ବୋଇତଟିର ନା ‘ଜାର’ । ସେଥିରେ ସେ ନିଜେ ଯାଉଥାନ୍ତି ।
 କାପା ମୋତେ ତାଙ୍କୁ ସମର୍ପି ଦେଲେ । ସେ ଅନନ୍ଦରେ ମୋର
 ସମ୍ବଦାୟ ଶୁଭ ନେଲେ ।

ମୋର ଯିବାର ସବୁ ଟିକ୍ ହୋଇଗଲା । ମୋର ମନ ଶୁଭ
 ଖୁସି, ପୋହଳା ଦ୍ଵୀପ ଦେଖିବି । କାପା ରାଜ ହେବାରୁ ବୋଇ
 ଅଉ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତା’ଠାରୁ ବିଦା
 ହେଲି ତା’ର ଦୁଃଖରେ ଭୋଗୁ ଉଠୁଥାଏ । ତା’ ଦୁଇ ଅଖିରୁ
 ଝର ଝର ଲୁହ ଗଡ଼େଇଥାଏ । ସେ ମତେ କୋଳକୁ ଟାଣିନେଲା ।
 କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ମୁହଁରେ ‘ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଅଉଁସି ଦେଇ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ
 ଗୋଟିଏ ଚମା ଦେଲ ଓ କହିଲା, “କାପା । କଲ୍ୟାଣ କରୁଛି,
 କରବାନକୁ ତାକୁଛି, ତୋର ଯାତା ଶୁଭ ହେଉ । କିନ୍ତୁ କାପା,
 ଶୀଘ୍ର ଫେର ଆସିବୁ । ଅମେ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ହୋଇଗଲୁଣି । ଅଉ କା
 ବେତେଦିନ ବଞ୍ଚିବୁ ?”

ଅଉ କଣ କହିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଭୋଗରେ ତାର କଣ୍ଠ ବନ୍ଦ
 ହୋଇଗଲା । ଏଥିରେ ମୋର ମନ ଅଉଟି ପାଉଟି ହେଇଗଲା ।
 ମୁଁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ଟିକିଏ କାନ୍ଦ ପକାଇଲି । ତା’ପରେ ବୋଇକୁ
 ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ ବାହାର ପଡ଼ିଲି । ବିଦା ହେଲାବେଳେ ସେ ମତେ
 ଦୁଇଟି ଉପଦେଶ ଦେଇଥାଏ । ପ୍ରଥମଟିରେ ପ୍ରତିଦିନ ‘ଗୀତା’ ବା
 ‘ବୌଦ୍ଧ ଗାନ ଓ ଦୋହା’ରୁ କିଛି କିଛି ପଢ଼ିବାରୁ । ଏ ପୋଥି
 ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ମତେ ଦେଇଥାଏ । ଦ୍ଵିତୀୟଟିରେ ପ୍ରତିଦିନ ଶିଶୁରକୁ
 ପାର୍ଥନା କରିବାକୁ । ମୁଁ ଏହା କରିବି ବୋଲି ତାକୁ କହିଲି ।

ବାପା ମୋ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୋଇତ ଯାଏ ଗଲେ । ଦୋଇତର
 ସାଥକକୁ ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ ନାନା ରକମ କୁହାବୋଲି କଲେ ।
 ଶେଷରେ ମତେ ଟକଡେକ ଉପଦେଶ ଦେଇ ତାହା ତାହା ମୁହଁରେ
 ଘରକୁ ଫେରିଲେ ।

—ଦୁଇ—

ଅମେ ସେଇ ଦିନ ବାହାରିଲୁ ସେଦିନ ପାଗଟା ଭଲ ଥାଏ ।
 ସକାଳ ସମୟ । ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଅ ପବନ ଧୀରେ ଧୀରେ ବହୁଥାଏ ।
 ଫୁଲ ଆକାଶରୁ ଅଗର ବୁଣି ବୁଣି ଲଲ ରଙ୍ଗର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍
 ଅସୁଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ରଙ୍ଗ କରଣ ପଡ଼ି ସମୁଦ୍ରର ନୀଳ ପାଣି ଟିକିଏ
 ରଙ୍ଗ ଦଣ୍ଡୁଥାଏ । ସମୁଦ୍ରର ଲହରୀ ଗୋଟାଏ ପଛେ ଗୋଟାଏ ଢେଳା
 ଭୂଇଁରେ ବାଡ଼େଇ ଦେଉଥାନ୍ତି ।

ପାଗ ଯୋଗ ଠିକ୍ ଦେଖି ପାଟ ମଙ୍ଗୁଅଳ ପାଲ ଟାଣିବାକୁ
 ହୁକୁମ ଦେଲେ । ପାଲ ଟଣା ହୋଇଗଲା । ଲଙ୍ଗର ଉଠାହେଲା ।
 ଅଗରୁ ମାଲମତୀ ବୋହେଇ ସରଥାଏ । ପାଣିମାନେ ବୋଇତରେ
 ଦେଇସାରିଥାନ୍ତି । କ୍ରମେ ବୋଇତଟି କୁଳ ଛାଡ଼ି ନୀଳ ସାଗର
 ଭିତରକୁ ଘୁସି ଘୁସି ଗଲା ।

ଅଉ କାହା ମନ କିପରି ହେଉଥାଏ କେଳାଣି ମୋ ମନରେ
ଭାରି ପୂର୍ବ ଥାଏ । ମନରେ କେତେକ ନୁଆ ନୁଆ କଥା ଭାବୁଥାଏ ।
ଶୁଣିଥିବା କେତେ ଦେଶ ମନେ ମନେ ଦେଖିଯାଉଥାଏ । ଏହୁପରି
ଭାବୁ ଭାବୁ ବେଳାଭୁବି ଦୂର ଦୂରବଳୟ ତଳେ ଛପିଗଲା ।

ବୋଇତରେ ମୋ ପରି ଅହୁରି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପିଲା ଥାଆନ୍ତି ।
ତା'ଭିତରୁ ଦୁଇଜଣକ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଭଲ ମେଲାପ ହୋଇଗଲା ।
ଜଣକର ନାଁ ବୀର । ତାକୁ ପ୍ରାୟ ଅଠର ଇଣ୍ଡୋଇଣ ବରଷ । ସେ
ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ଟିକିଏ ମୋଟାଶୋଟା । ସେ ଭଲ ପାଠ
ପଢ଼ିଥିଲା । ଭାବୁ ଚଲାଣ ଓ ସାହାସୀ । ତା'ର ସ୍ୱଭାବ ବଡ଼ ଧୀର
ହିର । ସେ ସବୁବେଳେ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ମିଠା କଥା କୁହେ ।

ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ନାଁ ଅନନ୍ଦ । ତାକୁ ପ୍ରାୟ ଚଉଦ ବର୍ଷର
ବରଷ । ସେ ଭାରି ନବଜାତ ଓ ଖଣ୍ଡିକୁହା । କଥାରେ କଥାରେ
ହସେଇ ହସେଇ ମେଠ ବଥା କରାଇଦେଏ । ସବୁ କଥାରେ ତାର
ଅଛା । କିନ୍ତୁ ତାର ବ୍ୟବହାର ଭଲ । ଭାରି ବୁଦ୍ଧି ଅମୟ । ବୟସ
ତୁଳନାରେ ସେ ତେର କଥା ଜାଣେ । ଏମିତିକି ମୁଁ ତା ସଙ୍ଗେ
ସରି ନୁହେଁ ବୋଲି ମନେ ମନେ ହାତ ମାଟେ ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ କଥାକାହାଁ ପରେ ଅମ ତନିଜଣଙ୍କର ଭାରି
ମନ ମିଳିଗଲା । ଅମେ ତନିଟିଏ ଏକା ଜାଗାରେ ଖାଉଁ, ଏକା
କୋଠାରେ ରହୁଁ । ଅନେକ ଶିକ୍ଷୟରେ କଥା କୁହାକୋହୁ ହୋଇ
ସମୟ କଟାଇଦେଉ ।

ଏମିତି କେତେଦିନ ଚାଲିଗଲା । ଅମ ବୋଇତ ଶୁଭୁଥାଏ ।
ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ସମୁଦ୍ର ପାଣିକୁ ଅନାଇଁ ମାଛଙ୍କର ଖେଳ
ଦେଖୁଥାଏ । କେତେ ରକମର ମାଛ । ସେମାନେ ପାଣି ଭିତରେ
ପହଁରୁଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ମାଛ ଅଛି ତା'ନା 'ରହନ୍ତା ଫଳ' ।

(Exo oetus) । ଶୁଣିଲି ସେ କୁଅଡ଼େ ଉଡ଼ିଯାରେ । ମୋର କୌତୁହଳ ହେଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ କମିତ ଏ ମାଛ ଦେଖନ୍ତୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛୁଥାଏ । ସତ କି ମିଛ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରୁ ନ ଥାଏ ।

ସତକୁ ସତ ଦିନେ ଗୋଟିଏ ଏଇ ଉଡ଼ିନ୍ତା ମାଛ ପାଣି ଉପରୁ ତଳି ଗୁରିହାତ ଢଳରେ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ପରି ଟିକିଏ ଢଳିଲା । ତାକୁ ଟାଙ୍ଗିବାକୁ ଗୋଟିଏ ମଗର ଗୋଡ଼ାଇଥାଏ । ମାଛଟି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଅସି ଅମ ବୋଇତର ଠିକ ସମୁଦ୍ର ପାଣିର ଉପରକୁ ଥିବା ଡେଇଁ ବାଉଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଲା । ଉଡ଼ିକୁ ଶୁଣୁ ବୋଲି ତାକୁ ମାଡ଼ ବସିଲା ।

ମୁଁ ଦେଖିଲି ଏ ମାଛର ଚଢ଼ାଇ ପରି ଡେଣା ନାହିଁ । ଅଉ ସବୁ ମାଛପରି ଡେଣା, କିନ୍ତୁ ଏହାର ଦେହ ଭୁଲନାରେ ଡେଣା ଗୁଡ଼ିକ, ବିଶେଷତଃ ଗୁଡ଼ି ପାଖର ଡେଣା ଦୁଇଟି ଅତିଶୟ ବଡ଼ । ଏ ପାଣିରେ ଭଲ ପହଁରି ପାରେ । କିନ୍ତୁ ବାୟୁରେ ଭଲ ଚଢ଼ି ପାରେନା । ଏ ମାଛ ପର୍ଯ୍ୟାମାନଙ୍କ ପରି ଡେଣା ଗୁଲନ କରି ପାରେନା । ଏହାର ବଡ଼ ଡେଣା ଦୁଇଟି ପରିଚ୍ଛଦିକା ବା ପାରାବୁଟ୍‌ର କାମ କରେ । ଏ ତଳି ଗୁରି ହାତ ଢଳରେ ଡେଇଁଲା-ପରି ଯାହା ଟିକିଏ ଉଡ଼ିଯାରେ ।

ଅମ ବୋଇତଟି ‘କୋଳିଫଥ’ ଶ୍ରେଣୀର । ତେଣୁ ଏହା ଖୁବ୍ ବଡ଼ । ଏଥିରେ ହଜାର ଯାଏ ଯାତ୍ରୀ ଯାଇପାରିବେ । କିନ୍ତୁ ଏ ଯାତ୍ରାରେ ନାଉରାମାନଙ୍କୁ ମିଶାଇ ମୋଟେ ଦୁଇଶହ ଯାଏ ଲୋକ ଥାନ୍ତି । ମାଲମତାରେ ବୋଇତଟି ଉଡ଼ି ହୋଇଥାଏ । ବେପାରୀଗଣିକ କରିବା ଏହାର ମୂଳ କାମ ।

କିଛିଦିନ ପରେ ଅମ ବୋଇତଟି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱୀପର ‘ଅଜିନ’ ବନ୍ଦରରେ ଲାଗିଲା । ଅଜିନ ସହରଟି ବନ୍ଦରକୁ ଲାଗିଛି । ଏହା

ଅମେ ବା ଅଭି କରୁ କ'ଣ ? ତେଜ ଓ ଗୋପାଳର ଦୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଉଠିଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ସମୁଦ୍ରରେ ଅମର ସବୁ ଭାସି ଉଠି ପାଇଥାଏ । କେବଳ ଖଣ୍ଡିଏ ମାତ୍ର ଗ୍ଳେଟ ଜୀବନ ତରା ଥାଏ । ସେଖଣ୍ଡି ସଜା କରିବାକୁ ପୋତପତ ହୁକୁମ୍ ଦେଲେ ।

ଏତେବେଳକୁ ବୋଇତରେ ଅଧାଅଧ ପାଣି ପଶିଗଲଣି । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ସେ ବୋଇତଟି ଗୁଡ଼ିଆଏ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ତରଳ ହୋଇ ସେ ତରା ଖଣ୍ଡିକରେ ବସିବାକୁ ଗଲେ । କିନ୍ତୁ ଏ ଗ୍ଳେଟ ତରଣୀ ଖଣ୍ଡି ସେ ଅଥଳ ଅକୂଳ ସାଗରରୁ ଆସି କୂଳରେ ଲାଗିବ, ଏ ଆଶା କାହାର ନୁ ଥାଏ । ତପାପି ପ୍ରାଣ ଆଉ ଆଉ କେହି ଆଶା ଓ ଉଦ୍ୟମ ଗୁଡ଼ି ନାହିଁ ।

ଏହି ସମୟରେ ବୀର ଆସି ମତେ ଓ ଅନନ୍ଦକୁ କହିଲେ “ଭାଇ । ସବୁ ତ ଶେଷ । ଏ ନାହାଣ୍ଡି ସେ କୂଳରେ ଲାଗିବ ମୋର ଆଶା ନାହିଁ । ତେବେ ମୁଁ ଦୂରଗାମୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦେଖୁଛି ଅମ ବୋଇତ ଖଣ୍ଡି ଭାସିଯାଇ ଏ ପାହାଡ଼ର ନାସିରେ ଧକ୍କା ଖାଇବ । ସେ ନାସି ପାଖରେ ହୃଦ ଭିତରକୁ ଗୋଟିଏ ମୁହାଣ ଅଛି । ଗୁଲ ଅମେ ସବୁ ଗୋଟିଏ ଅଦୂଲର ଅଗ୍ରା ନବା । ବୋଇତ ସେ ନାସି ପାଖରେ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ଅଦୂଲ ସାହାଯ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିପାରିବ । ହୃଦ ଭିତରର ପାଣି ମଧ୍ୟ ଥିବ ଅଛି ।”

ଏ କଥାଟା ଅମ ମନକୁ ପାରି ନ ପାରି — ଏଥିରେ ଅମେ ରାଜି ହୋଇଗଲୁ । ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଲହରୀ ଆସି ବୋଇତ ଖଣ୍ଡିକୁ ନାସି ପାଖକୁ ବସାଇ ନେଇଗଲା । ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ଭାସିଲା

ହୋଇ ବୋଇତରେ ପାଣି ପଶିଗଲା । ଅମେ ତନିହେଁ ଗୋଟିଏ ଅଦୁଲକୁ ଆଣି କରି ପାଣିକୁ ଖପଖାପ୍ ତେଇଁ ପଡ଼ିଲା ।

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗକୁ ସେତକବେଳେ ବୋଇତର ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ିରେ ଅମ ଅଦୁଲ ଖଣ୍ଡି ଛନ୍ଦିହୋଇଗଲା । ବାର ତରତର ହୋଇ ଦଉଡ଼ିଟା କାଟି ଦେବାକୁ ଖଣ୍ଡେ ଟାଙ୍ଗିଆରେ ଚୋଟେ ପକାଇଲା । କିନ୍ତୁ କପାଳ ଅବଳରୁ ସେ ଚୋଟ ଦଉଡ଼ିରେ ନ ବାଜି ଆଦୁଲରେ ବାଜିଲା । ସାହାହେଉ ଗୋଟିଏ ତେର ଆସି ଆମ ଆଦୁଲ ଖଣ୍ଡିକୁ ବୋଇତରୁ ଛଡ଼ାଇ ଦେଲା ।

ଆମ୍ଭେମାନେ ଅତଳ ସାଗରରେ ଭାସିଲୁ । ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଉ କିପରି ହ୍ରଦ ଭିତରର ଥିର ପାଣିକୁ ଯିବୁ । ଏହି ସମୟରେ ମୁଁ ମୁଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ଆଘାତ ପାଇଲି । ମୋର ମଥା ଘଟିଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ଅଚେତ୍ ହୋଇଗଲି । ତା'ପରେ କଣ ଘଟିଲା ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ ।

ପରେ ସେତକବେଳେ ମୋର ଚେତା ହେଲା, ଦେଖିଲି ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଘାସପୁଣ୍ଡ ଉପକୂଳରେ ଶୋଇଛି । ବାର ମୋ ପାଖରେ ଟିଆ ହୋଇଛି । ଅନନ୍ଦ ମୋ କପାଳରେ ଲାଗିଥିବା କାଦୁଅକୁ ଧୋଉଛି ଓ ମୁଣ୍ଡରୁ ବହୁଥିବା ରକ୍ତ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଆମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଖଣ୍ଡେ ପାହାଡ଼ର ନାସି ଭାଙ୍ଗି ବହୁଛି ।

ମୁଁ ମୋହରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲୁ କିନ୍ତୁ ବୁଝିପାରଲି ନାହିଁ । କେଉଁଠି ଅଛି ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ବହୁତ ବେଳେ ଶୋଇପଡ଼ିଛି । ସେଥିଯୋଗେ ଝରଝର ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । କିନ୍ତୁ ଜୋର ଧାଇଁଲି ନାହିଁ । ମୋ ଦେହ ଝିଟ୍ଟିଝିଟ୍ଟି ହୋଇଗଲା । ମୁଣ୍ଡ ଘୁରୁଇ ଦେଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜନ ମୋ କାନରେ ବାଜିଲା । ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଅମ ବୋଇତ କଥା ଓ ଡୋପାନ କଥା । ମୁଁ ଅଖି ଫିଟାଇ ଅନାଇଲି । ଏତିକି ବେଳେ ବାର ମୋତେ ପଚାରିଲା “ଟିକିଏ ଭଲ ଲାଗୁଛି ?”

ଭଲ ଲାଗିବ କଣ ? ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ଭଲ ଅଛି । ମୋର କଣ ବା ହୋଇଛି ? କପାଳରେ ହାତ ଗୁଲାଇ ଦେଖିଲି ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଫାଟି ଯାଇଛି । ଏତିକିବେଳେ ମତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖି ଅନନ୍ଦ କହିଲା, “ହଇରେ ! ତୋର ମୋ ଠାରେ କି ଅବନ୍ତା ଥିଲା କିରେ ? ତୁ କାହିଁକି ମୋର ଡଣ୍ଡି ଗିପି ଦେଲା, ମୋ ଦାନ୍ତ ଛାଲିଦେଲା ?”

ଏ କଥାର ଅର୍ଥ ମୁଁ ବୁଝି ନ ପାରି ବାର ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲି । ସେ ମୋର ଗୁହାଣୀରୁ ବୁଝିପାରି କହିଲା—“ତୁ ଟେକି କଥା କହ ନାହିଁ । ସବୁ ଘଟଣା ମୁଁ କହୁଛି । ତୋର ମନେଥିବ ଅମ ବୋଇତ କଥାର ପାହାଡ଼ ନାସିରେ ଧକ୍କା ଖାଇଲା । ତା’ପରେ ଆମେ ତଳିବୁଁ ଆହୁଳକୁ ଧରି ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ଆହୁଳ ବାଜିବାରୁ ତୋ ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଗଲା । ସେତିକିବେଳେ ତୁ ଆଉ ଗଳାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲୁ ସେ ତା’ ଗଳା ଗୁପି ହୋଇଗଲା । ତୁ ମଧ୍ୟ ଦୂରଗାନ୍ଧିଶା ଗଣ୍ଡିଧନପରି ଦୃଢ଼କରି ଧରିଥିଲୁ । ସେଟା ଅ’ଦ ଦାନ୍ତରେ ଦାବି ହୋଇଯିବାରୁ ତା’ ଦାନ୍ତରୁ ରକ୍ତ ବୋହୁଲା । ତା’ପରେ ମୁଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଠେଲି ଠେଲି କୁଳକୁ ଅଣିଲି ।”

ମୁଁ ବୋଇତ କଥା ଓ ଅଉ ସମସ୍ତକ କଥା ପଚାରିଲି । ସେ କହିଲା ଯେ ବୋଇତଟି ପାଣିରେ ଗୁଡ଼ିଗଲା । ଅଉ ସମସ୍ତେ ଯେଉଁ ଢଗଟିରେ ବସିଥିଲେ ତାହା କୁଅଡ଼େ ଛାପିଗଲା ।

ସେମାନେ ଏହି ହୃଦ ଭିତରକୁ ଅସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମ୍ମୁଖୀ ପବନ ବହୁବାରୁ ଅସି ପାରିଲେନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରରେ ଏହିପରି ବହୁତ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଦ୍ଵୀପ ଅଛି । ସେମାନେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦ୍ଵୀପରେ ଲାଗିଥିବେ । ଏତକ କହି ଗାଈ ତୁନି ହେଲା ।

ମୁଁ ଅମର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଅନେକ ଭାବିଲି । ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଦ୍ଵୀପରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏଠି ଲୋକବାସ ଅଛି କି ନାହିଁ ଜଣାନାହିଁ । ଖାଇବା ସାମଗ୍ରୀ ମିଳିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ଭଲ ବୋଇତରୁ କିଛି ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଅଳ୍ପ ଶିଳ୍ପ ଅଣିଥାନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ତାହା କରପାରିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ଏଠାରେ ସଦୃଶ ସେହି ମଣିଷ ମାର୍ଗ ସଖିଆ ବେଢ଼ା ଜାତର ଲୋକ ଥିବେ ତେବେ ଅମକୁ ପୋଡ଼ି ଖାଇଯିବେ । ଏହିକଥା ଭାବି ଭାବି ମୁଁ କହି ପକାଇଲି “କି ଦୁର୍ଘଟଣା !”

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଅ’ଦ କହିଲା “ଦୁର୍ଘଟଣା କାହିଁକି ? କହି ସୌଭାଗ୍ୟ ! ତୁ ଭୁଲ ବୁଝିଛୁ । ମୁଁ ଭାବିଛି ଅମେ ଏଇ ଦ୍ଵୀପକୁ ଯାଇ ଏଠାକାର ଅଦମ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାର ଅଧୀନରେ ଗୁଳି କରିବା । ଅମେ ବୁଦ୍ଧିଆ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ । ଶୀଘ୍ର ଉଚ୍ଚ ପଦକୁ ଉଠିବୁଁ ହୋଇଯିବା । ଶେଷରେ ଏହି ଦ୍ଵୀପର ସର୍ଦ୍ଦାର ବା ରାଜାକୁ ତଡ଼ିଦେଇ ଅମେ ରାଜା ହେବା । ଗାର ରାଜା ହେବ । ତୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବୁ । ଆଉ ମୁଁ—ମୁଁ ବେଶି ଦରମାରେ ଗୋଟାଏ ଗୁଳି କରିବା ପେଟ ଥିରେ କିଛି କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।”

ମୁଁ କହିଲି—“ଯଦି ଜନଶୂନ୍ୟ ଦ୍ଵୀପ ହୋଇଥାଏ, ଅମେ ଏଠି ଘର କରିବା । ବଟିରୁ କରିବା । ଗୁପ୍ତବାସ କରିବା । ତାହା-ହେଲେ ଆଉ କିଛି ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ ।”

ସାର ଚମକ ଦେଇ କହିଲା—“ବିଲୁଆ ବିଗୁର କଣ
 କରୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମର ଅବସ୍ଥା କଣ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଣ ଭାବୁଛ-
 ଟିକି ! ପାଖରେ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର କଣ—ଛୁରା ଖଣ୍ଡେ ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ । ଏ
 ନିର୍ଜନ ଦ୍ଵୀପରେ କିପରି ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବା, ତାର ଉପାୟ
 ଚିନ୍ତାକର ।”

•

—ଦିନ—

ପାଣିରେ ପହଁରି ଅମ ଲୁଗାପଟା ସବୁ ଓଦା ହୋଇ
ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଚିପିଦେବଳେ ଅଚେତ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି,
ମୋର ସାଙ୍ଗ ଦୁଇଜଣଯାକ ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଚୁପୁଡ଼ି ଶୁଖାଇ
ଦେଇଥିଲେ । ମତେ ଅସ୍ବମ ଲାଗିବାରୁ ମୁଁ ଉଠିଲି । ସମସ୍ତେ
ଶୁଖିଲା ଲୁଗାପଟା ପିନ୍ଧିଲୁ ।

ତା'ପରେ ଅମେସବୁ ଯାଇ ଗୋଟାଏ ପଥର ଭଗ୍ନରେ
ବସିଲୁ । ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯାହା ଯାହା ଥିଲା ତାକୁ ସେଇ
ପଥର ଉପରେ ରଖିଲୁ । ଜିନିଷଭିତରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଦକ୍ଷିଣ ଛୁରୀ,
ଖଣ୍ଡେ ଛ'ଗଜ ଲମ୍ବ ତୋର, ଗୋଟିଏ ପାଲ ସିଅଁ ଛୁଅଁ, ଗୋଟିଏ
ଚିଲିଟି ପେନସିଲ୍, ଗୋଲ, ଗୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ କାଚ, ଖଣ୍ଡେ
ସୋଲ ଓ ଦୁଇଗଣିକ । ଦୁଇଗଣିକର କାଚ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥାଏ ।

ସେଥିଯୋଗେ ଏଟା ଅକାମି । ବାର ଅଙ୍ଗୁଳରେ ଗୋଟିଏ ପିତଳ ମୁଦ୍ରା ଥିଲା ।

ପୋଷାକପନ୍ଥ ଭିତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ହଳେ ହଳେ ଚଢ଼ୋଇ କୋଡ଼ା ଓ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଲୁଗା ଥିଲା । ତା'ଛଡ଼ା ବାରର ଖଣ୍ଡିଏ ନାଲିଅ ଅଙ୍ଗରଖା, ଖଣ୍ଡେ ନେଲିଅ କୋଟ, ହଳେ ମୋଜା ଓ ଖଣ୍ଡେ ରୁମାଲ ଥିଲା । ଅ'ଦର ଖଣ୍ଡିଏ ଗାରିଗାରକିଆ ଅଙ୍ଗରଖା, ହଳେ ମୋଜା ଓ ଖଣ୍ଡେ ଛୁଟ ରୁମାଲ ଥିଲା । ମୋର ମଧ୍ୟ ଖଣ୍ଡେ ନେଲିଅ ଅଙ୍ଗରଖା, ଖଣ୍ଡେ ନେଲିଅ କୋଟ ଓ ହଳେ ମୋଜା ଥିଲା ।

ଆମର ଘରଦ୍ୱାର କର ଚଳିବାକୁ ଜି'ନିଷ ବୋଲି ଏତକ । ଭାବିଲୁ ଭାବି ମନ କଷ୍ଟ ହେଲା । କିପରି ଚଳିବୁ ! ଯାହାହେଉ ଭଗବାନ ଯେ ଜୀବନରେ ରଖିଲେ ଏଇ ଖୁର୍ ! ଏହିସବୁ କଥା ନେଇ ଆମେ ଗପସପ ହେଉଛୁ—ଏତକବେଳେ ବାର କହିଲା—
“ଆରେ ଭୁଲି ଯାଇଛେ, ଆମ ଅଢ଼ୁଲଟା !”

ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଢ଼ୁଲ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । କିନ୍ତୁ ସେ'ଟା କି ଦରକାରରେ ଆସିବ ! ତେବେ ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ଲୁହା ଅଙ୍କୁଣୀ ଥିଲା । ସେଖଣ୍ଡ କାମରେ ଲାଗିବ; ଏହି କଥା ଭାବି ଅଢ଼ୁଲ ପାଖକୁ ଗଲୁ । ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ଯେ ଆମ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ଟାଙ୍ଗିଅ ଖଣ୍ଡେ ଅଢ଼ୁଲରେ ଲାଗିଛି ।

ଏଭଣି ଏଥିରେ କିପରି ଲାଗିଲା, ସେକଥା ମନେପଡ଼ିନା !

ବାର ଦଉଡ଼ିକୁ କାଟିବାକୁ ଚୋଟ ମାରିଲବେଳେ ସେ ଚୋଟ ଦଉଡ଼ିରେ ନ ବାଜି ଅଢ଼ୁଲରେ ବାଜିଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବଡ଼ ତେରଟାଏ ତ ଆମ ଅଢ଼ୁଲକୁ ମୁକୁଳାଇ ଦେଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଚୋଟ ଏଡ଼େ ଜୋରରେ ବାଜିଥିଲା ଯେ ଟାଙ୍ଗିଅଟା ସେ ଅଢ଼ୁଲରେ

ଲଖିଗଲା । ଅମ କରମକୁ ଏତେ ପହଁରାପହଁରି, ଭିଡ଼ାଠିକରରେ ମଧ୍ୟ ଖସି ନ ଯାଇ ସେମିତି ଲଖିଥିଲା ।

ଅ'ଦ ତାକୁ ଦୁଗାଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା, କିନ୍ତୁ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଗାର ଟାଙ୍ଗିଅଟିକୁ ହିଁକି ବାହାର କଲା । ଅଦୁଲ୍ ପାରରେ ଲୁହାପାତ ମରୁହାଇଥିଲା । ତାକୁ ଟାଙ୍ଗିଅଟର ବାହାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲୁ । କିନ୍ତୁ ହେଲାନାହିଁ । ତେଣୁ ଅଦୁଲ୍‌ଟିକୁ ଅମର ବଡ଼ ସଥର ପାଖକୁ ଟେକି ଅଣିଲୁ । ଭାବିଲୁ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଅଦୁଲ୍‌କୁ ଯୋଡ଼ି ଲୁହାପାତ ବାହାର କରିବୁ । ଅଦୁଲ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ଲୁହା ଅକୁଶୀଟିଏ ଥିଲା । ତାକୁ ବି ନେଲୁ । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସବୁ ନେଇ ସେ ପଥର ପାଖରେ ରଖିଲୁ ।

ତା'ପରେ ଗାର କହିଲା, “ଏ ଦ୍ରୀପର ନାସିରେ ବୋଇତଟା ବୁଡ଼ିଗଲା । ଗୁଲ୍ ଦେଖିବା କାଳେ ସେଠି କିଛି ଜିନିଷ କୁଳରେ ଲାଗିଥିବା ।” ସେଇଠୁ ତଳଈଶିଆଳ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ନାସି ପାଖକୁ ଗଲୁ ।

ଅମେ ମେଉଁଠି ଥିଲା ସେଠିକି ନାସିଟା ପ୍ରାୟ କୋଣେ ବାଟ । ଗଲକେଳି ବାଟରେ ଅନେକ ଫଳ ଗଛ ଦେଖିଲୁ । କେତେ ରନ୍ଧରେ ଫଳ ଗୋଟା ଗୋଟା ହୋଇ ଓ ଅତି କେତକରେ ଲେନ୍ତା ଲେନ୍ତା ହୋଇ ଝୁଲୁଥାଏ । କେଲେ ଫଳ ପାଖ ଲାଲ ଟହଟହ ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ନାନା ରକମର କୋଳ ବୁଦାବୁଦରେ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ କି ଫଳ ଅମେ ଚିହ୍ନି ନ ଥାଉ । ବିଷ ଫଳ କି ଭଲ ଫଳ ଜାଣି ନ ଥାଉ ।

କେବେ ଗାର ପାଞ୍ଚ ଛ' ପ୍ରକାରର ଫଳ ଚିହ୍ନିଛି ବୋଲି କହିଲା । ସେ କେବେ ଏଠିକି ଆସି ନ ଥିଲା । ଖାଲି ଏମିତିଏ ଦ୍ରୀପର ପୁଲ ଫଳ ବିଷୟରେ ଯାହା ବହୁତ ପଢ଼ିଥିଲା । ସେଦିନ

ଜ୍ଞାନରୁ କେତେକ ଫଳ ଚିହ୍ନିଲ । ସମସ୍ତେ କିନ୍ତୁ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଚିହ୍ନି ପାରିଲୁ ।

ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ ଆ'ଉକୁ ଗୋଷ କଲ । ବାର ଗୋଟିଏ ନଡ଼ିଆଗଛ ମୂଳକୁ ଯାଇ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ପଇତ ପାରିବାକୁ କହିଲ ଓ ଶେଷିଆ ଛୁସି ଗୋଟିକରେ ପଇତ କଣା କରି ତାକୁ ପିଇବାକୁ ଦେଲ ।

ଦିନ ରତନର ବେଳକୁ ଆମେ ଯାଇଁ ସେ ନାସିରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ—ଗୁରୁଆଡ଼ ଖୋଜିଲୁ । ଜିନିଷ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗରୁ ଓ ଗୋଟିଏ ଅବଶୁର କୁଳରୁ ପାଇଲୁ । ଆଉ କିଛି ପାଇଲୁ ନାହିଁ । ସେଇଠୁ ଫେରିବାକୁ ବସିଥିଲୁ, ଏତକବେଳେ ପାଣି ଭିତରେ କଣ ଗୋଟାଏ କଳା ଜିନିଷ ଦେଖାଗଲା । ଆମେ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ—ହଳେ ବୁଟ୍ ଯୋଡ଼ା । କିଛି ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ମୂର୍ଦ୍ଦାର ଭାସୁଥିବା ଦେଖିଲୁ । ସେ ଶବଟି ଆମ ବୋଇତପଡ଼ିଲା । ଆମେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲୁ । ସେ ଯୋଡ଼ା ଖୋଲି ପହଞ୍ଚି ଆସୁ ଆସୁ ମୋ ମଝିକୁ, ଏହିକଥା ଠିକ୍ କଲୁ ।

ବାର ଗୋଡ଼କୁ ସେ ଯୋଡ଼ା ଠିକ୍ ହେଲା । ଯୋଡ଼ା ହଳକ ଦେଖି ସେଠାରୁ ଫେରିଲୁ । ବାଟରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କୋଳି, ଫଳ, ଓ ନଡ଼ିଆ ଭୋଲି ଆଣିଲୁ । ଏ ଫଳଗୁଡ଼ିକ ସେ ଗିଷ ନୁହେଁ ଏହା ଆମେ ଭଲ କରି ଜାଣିଥିଲୁ । କାହିଁକି ନା, ଆମେ ଦେଖିଲୁ ଯେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କଡ଼େଇ ସେ ଫଳ ସବୁ ଟାଙ୍ଗିଛନ୍ତି ଓ ସେମାନେ ମରିଯାଉନାହାନ୍ତି । ଆମ ବସା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ମୁହଁସଞ୍ଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆମ ବସା ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଝର ବହି ଯାଉଥିବା ଦେଖିଲୁ । ଝର ପାଣି ଭାରି ଜମିଲ ଦିଶୁଥାଏ । ଗରୁ ନେଇ ସେଠୁ ଗରୁଏ ପାଣି ଆଣିଲୁ ।

ତା'ପରେ ଅମେ ଅଲୁଅ ଲଗାଇବାକୁ ଭାବିଲୁ । କିନ୍ତୁ ନିଅଁ କୁଅକୁ ଆଣିବୁ ? ଆମ ପାଖରେତ ଖଣ୍ଡେ ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ କାଚ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟତ ବୁଡ଼ିଯାଇଥିଲେ । ସେଥିରେ କିପରି ବା ନିଅଁ ଧରିବୁ ? ନିକଟରେ ଅନେକ ଝେମକ ପଥର ପଡ଼ିଥିଲା । ଅମ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଖଣ୍ଡିଏ ସୋଲ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଇସ୍ପାତ କାହିଁ ? ଗାର ଭାବି ଭାବି ଖଣ୍ଡିଏ ଝେମକ ପଥର ଅଣି ଲୁହା ଅକୁଣ୍ଡିରେ ବାଡ଼େଇଲା । ଟିକିଏ ଟିକିଏ ନିଅଁ ଝେମିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ସୋଲ ଭଲ ନ ଥିବାରୁ ନିଅଁ ଧରିଲା ନାହିଁ ।

ତା'ପରେ କଣ ଭାବି ଗାର ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଶୁଣିଲା କାଠ ଅଣିଲା । କି କାଠ ମୁଁ ଜାଣେନାଁ । ସେ କାଠ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଘଷିଲା । ତା'ତଳେ ସୋଲ ଧରିଥାଉଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସୋଲ ନିଅଁ ଧରିଲା । ଅମେ ଶୁଣିଲା କାଠ ଅଣି ନିଅଁ ଜାଲିଲା । ଗୁରୁଅଡେ ଅଲୁଅ ଘୋରଗଲା । ନଡ଼ିଆରୁ ଓ ସେ ଫଳରୁ ପେଟେ ଲେଖାଏଁ ଖାଇଲା ।

ଖାଇମାରି ତାଳପତ୍ର ଚାଟି ଅଣି ଗୋଟିଏ କୁଡ଼ିଆ ତିଆରି କଲା । ତଳେ ଶୁଖିଲା ଘାସ ଓ ପତ୍ର ବିଛାଇ ଦେଲା । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକି ସେ କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଗୋଇପଡ଼ିଲା । କୁଡ଼ିଆର ତାଳପତ୍ରର ଛତା ଫାଙ୍କରେ ସରଗର ତାର ସବୁ ଦିଶୁଥାନ୍ତି । ଅମର ମନେହେଲା ଯେପରି ଭଗବାନଙ୍କ ଆଦେଶରେ ସେମାନେ ଗୁଡ଼ରେ ଅମକୁ ଜଳି ବସିଛନ୍ତି । ସମୁଦ୍ରକୁଳିଆ ଧୀର ପବନ ବହୁଥାଏ । ଶୀତ ନ ଥାଏ । ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ଗୋଇପଡ଼ିଲା ।

— ଚୂର —

ତହୁଁ ଅରଦନ ସକାଡ଼ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲି ମୋ
ସାଙ୍ଗ ଦହେଁ ନିଦରେ ଘମାଘୋଟ୍ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭଞ୍ଜିଲିନାହିଁ ।
ସକାଳଟା ମତେ ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍‌ବାହୁ ଶୁଭଅଙ୍ଗ
ପର୍ଦ୍ଦା ଦିଶୁଥାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣ ପତର-ସ୍ଥର ପାଙ୍କରେ ଅମ
କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ପଡ଼ିଥାଏ । ଧୀର ପବନ ବହୁଥାଏ ।
ପୂର୍ବର ସୁଗନ୍ଧ ନିକଟ ଦଶରୁ ପବନ ହେଉ ଅଣୁଥାଏ । ଚଢ଼େଇ
ଗୁଡ଼ିଏ ରଙ୍ଗ ବୁଦ୍ଧାମାନଙ୍କରେ କେଁକଟର ହେଉଥାନ୍ତି । ସତେ
ସେପରି ସେମାନେ ତାଙ୍କ ରାଜତରେ ଅମର ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରବେଶର
କାରଣ ପଶୁଛନ୍ତି ।

ହୃଦୟ ଜଳ ଧୀର ପବନରେ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଲହରୀ ଖେଳି
କୁହୁକୁହ ନାଦ କରୁଥାଏ । ମୁଁ ଚିତ୍‌ହୋଇ ଶୋଇଲି । ନୀଳ
ଅକାଶକୁ ଅନାଇଁ ଦେଖିଲି ଧଳା ବଉଳ ଗୁଡ଼ିଏ ଭାସୁଛି । ଅନନ୍ତ

ଅକାଶ ଦିଗନ୍ତ ପୂର୍ବ ରହିଛି । ଏ ସବୁ ଦେଖି ଓ ଅମର ନିଜ ଅବସ୍ଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ସବୁଅଡ଼େ ବିଶ୍ୱକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ମହିମା ଅନୁଭବ କଲି । ସେତେବେଳେ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା—ବୋଉ ଦେଇଥିବା ଉପଦେଶ ଦୁଇଟି ।

ମୁଁ ଗୀତା, ଓ ବୋଇ ଗାନ ଓ ଦୋହା ପୋଥି ଦୁଇଟି ସମୁଦ୍ରରେ ହରାଇଥିଲି । ତେଣୁ ତା'ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପଦେଶଟି ପାଳିବ ବୋଲି କୁଡ଼ିଏ ଭିତରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ବାହାର ଆସିଲି । ଗୋଟିଏ ବ୍ରହ୍ମାମୂଳେ କେତେକ୍ଷଣ ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି । କୁଡ଼ିଏକୁ ଫେରି ଆସି ଦେଖିଲି ମୋ ସାଙ୍ଗ ଦୁଇଜଣ ଅଗପର ଶୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ନ ଉଠାଇ ସେଇ ପତର ଶେଷ ଉପରେ ମୁଁ ଅଭ୍ୟାସରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ।

ଏତକବେଳେ ଗୋଟିଏ ଚଢ଼ାଇ ଉଡ଼ିଆସି ଆମ କୁଡ଼ିଏ ଉପରେ ବସିଲା । ସେ ବସିଥାଏ ଠିକ୍ ଅଂନ ମୁହଁ ସିଧାରେ । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଚଢ଼ାଇଟି ମଳ ତ୍ୟାଗ କଲା । ମଳଗୁଡ଼ିକ ଆନନ୍ଦ ମୁହଁରେ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଧଡ଼୍-ଧଡ଼୍ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଚଢ଼ାଇଟିକୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗାଳିଦେଲା । ତା'ପରେ ସିଧା ଦଉଡ଼ିଯାଇ ହ୍ରଦ ପାଣିରେ ପଡ଼ିଲା । ଟିକକ ପରେ ଗାର ଉଠିଲା । ସେ ଆନନ୍ଦକୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ୁଥିବାର ଦେଖି ନିଜେ ଗାଧୋଇ ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ଅତି ସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ବି ଗାଧୋଇଗଲି ।

ଅମୃତମଳ ଉତ୍ତରେ ଗାର ଭଲ ପହଁର ଓ ବୁଡ଼ିପାରେ । ଅଂନ ଆଦୌ ବୁଡ଼ି ପାରେନାହିଁ କି ପହଁର ପାରେନାହିଁ । ଖାଲି ଅଳ୍ପ ପାଣିରେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଖଣ୍ଡି ପହଁର ଦିଏ । ହ୍ରଦରେ ଆରମ୍ଭମାନନ ଅନେକ ସମୟ ବୁଡ଼ିଲୁ । ଗାର ଓ ମୁଁ ବେଶି ପାଣିକୁ ଚାଲିଗଲୁ । ଅଂନ ବିଚର ଅଳ୍ପ ପାଣିରେ ଭାସୁଥାଏ ।

ହୃଦରେ ଅଦୌ ଲହରୀ ନ ଥାଏ । କାରଣ ପୋହଳା ପବନ ଏହାକୁ ପାଚେଇ ପରି ଘେରି ରହି ଏହାକୁ ସମୁଦ୍ରରୁ ପୃଥକ କରୁଥାଏ । ପାଣି ମଧ୍ୟ ଭାରି ସ୍ୱଚ୍ଛ । ଏମିତିକି ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ହାତ ଗଭୀର ପାଣିରେ ତଳ ଦୃଶ୍ୟ ଥାଏ ।

ଅମେ ତଳକୁ ବୁଡ଼ିଲୁ । ଭାବିଥିଲୁ କେବଳ ବାଲି କି ମାଟି ଥିବ । କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲୁ ତଳେ ଖାଲି ପୋହଳା, ନାନା-ରକମର ଛେଟ ଛେଟ ଡୁଣ ବୁଦା ଓ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ । ନାଲିଆ, ନେଲିଆ ଧଳା ପ୍ରଭୃତି କେତେ ରକମର ପୋହଳା ତଳେ ଜମା ହୋଇଥାଏ । ଛେଟ ଛେଟ ବୁଦା ଯୋଗେ ଜଣାଗଲା ସତେ ଯେପରି ସମୁଦ୍ର ତଳେ ବଗିଚାଟିଏ ଅଛି ।

ଅମ ଦୁହଁକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ଅମେ ମାଛ ଅଣ୍ଟାଲିଲୁ । କିନ୍ତୁ ଧରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । କେବଳ ଦୁଇ ତନିଆଁ ଶାମୁକା ଆଣିଲୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ କୁଡ଼ିଆକୁ ଫେରିଆସିଲୁ ।

ନଡ଼ିଆ ଥିଲା । ଦୁଇ ଚାରିଟା ଭାଙ୍ଗିଲୁ । ଶାମୁକାରୁ ମାଈ ସ ବାହାର କରି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ିଲୁ । ଗରାରେ କୁଡ଼ିଆ ପାଖ ଝରଣାରୁ ମଧୁର ପାଣି ଆଣିଲୁ । ଏଥିରୁ ବେଣ୍ଟ ଗ୍ରାସେଲେଣୀ ପକାଇଲୁ । ତା'ପରେ ନିକଟରେ ଥିବା ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଯିବାକୁ ଭାବିଲୁ ।

ପାହାଡ଼ ଶିଖକୁ ଗଲବେଳକୁ ବଣି ଜଙ୍ଗଲ ପଡ଼ିବ । ବଣରେ କାଳେ ବାଘ ଭାଲୁ ଥିବେ । ମଣିଷଖିଆ ଭେଡ଼ା କାତର ଲୋକ ଥାଇପାରନ୍ତି । କେତେବେଳେ କି ବିପଦ ପଡ଼ିବ । ଏଥି ସକାଶ ଟାଙ୍ଗିଆରେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବାଉଁଶ ତିଆରି କଲୁ । ଟେଣ୍ଟ ବାଡ଼ି ମୁଁ ଧରିଲି, ଆଉ ଆଉ ଖଣ୍ଡିକ ଆଁଦ । ବାଉଁଶ ଧରିଲା ଟାଙ୍ଗିଆ । ଏମିତି ତନିହେଁ କୁଡ଼ିଆରୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲୁ ।

ମାଲିଏ ଖଣ୍ଡେ ସମୁଦ୍ର ବାଲିରେ ବାଲିରେ ଗଲୁ । ଡା'ପରେ
ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ନଈ ମୁହାଁଣି ପଡ଼ିଲା । ଏହି ନଈ କୁଳେ କୁଳେ
ଅମେ ଦ୍ଵୀପ ଭିତରକୁ ପଶିଲା । ଦେଖିଲା ଏକଟି ଗୋଟିଏ
ଉପତ୍ୟକା । ପାଟେର ପର ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇଟି ଛୋଟ ପାହାଡ଼
ଅଛି । ମଝିଆ କୋଣେ ଖଣ୍ଡେ ଓସାର । ବୃକ୍ଷଲତା ଜଙ୍ଗଲରେ
ପୁର୍ଣ୍ଣ । କେତେ ପ୍ରକାରର ଗଛ । ଗଛରେ ଫଳ ଭରା । ଗୋଟିଏ
ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ପାଚିଲା ଫଳ, କଞ୍ଚା ଫଳ, ଫୁଲ, କପି
ସବୁ ଅଛି ।

ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ଏଭଳିଏ ସ୍ଥାନରେ ବହୁତ ଫୁଲ ଗଛ ଥିବ ।
କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲି ଫୁଲଗଛ ସେତେ ନାହିଁ । ଗଛପତ୍ର ଗହଳରେ
ଗରୁ ତେଜ ତଳେ ପଡ଼ି ନ ଥାଏ । ତେବେ ଗଛପତ୍ର ତଳେ
ତଳେ ଯିବାକୁ ବାଟ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବୃକ୍ଷଲତା ଗହଳ ଯୋଗେ ଅଠର
ବାଟରେ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ମାଲିଏ ଖଣ୍ଡେ ଗଲପରେ ଦୁଇଧାର ପାହାଡ଼ ଦେଖିଲା ।
ଦୁଇଟାପାକ ଯାଇ ଗୋଟାଏ ଉଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ରେ ମିଶିଛନ୍ତି । ଏ ଉଚ୍ଚ
ପାହାଡ଼ଟା ଭାରି ତଣ । ମୂଳରୁ ଶିଖରୀ ପାହାଡ଼ରେ ବୃକ୍ଷଲତା
ଭରା । ପାହାଡ଼ର ପାଦ ଦେଶରେ କଦଳୀ ବଣ । ଜାଗା ଜାଗା
ପାହାଡ଼ ଦେହରେ ଅକର୍ମାଣିନୀ । ଏ ଜାଗାଗୁଡ଼ାକରେ ଗଛ
ନ ଥାଏ ।

ଅମେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ଠିକ୍ କଲା । ବରବର
ନଈ କୁଳେ କୁଳେ ଚାଲିଥାଉ । କିଛିଦୂର ଗଲପରେ ଗୋଟାଏ ଭାରି
ଉଚ୍ଚ ରଡ଼, ମଡ଼ ମଡ଼ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଅମେ ଉତ୍ତରେ ଟିକିଏ ପଛକୁ
ହଟିଗଲା ।

ଅଗରେ କଦଳୀ ବଣ । ସେଥିଯୋଗେ କିଛି ଦଶୁ ନ ଥାଏ ।
 ଭାବିଲ୍ ବାଘ ଭାଲ୍ ପ୍ରଭୃତି କୌଣସି ବନଞ୍ଜନୁ ହୋଇଥିବ !
 ନଚେତ୍ ମଣିଷ ମାଉଁ ସଖିଆ ଭେଡ଼ା ଜାତିର ଲୋକ ହୋଇଥିବ ।
 ବୋଧହୁଏ ଅମକୁ ଅନୁମତି କରିବାକୁ ଅସୁଚି । ସେଥିଯୋଗେ
 ଭିଡ଼ଭାଡ଼ ହୋଇ ବାଡ଼ ଲଗୁଡ଼ ଧରି ତଥର ରହିଲୁ । କଦଳୀ
 ବଣର ଓସାରିଆ ପସରୁଡ଼କ ଅଡ଼େଇ ଦେଇ ବାର ଭଜିମାର
 ଅନାଇଲ । କିନ୍ତୁ କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲ ନାହିଁ ।

କ୍ରମେ ଶକ୍ତିଟା ବୃଦ୍ଧି ଜୋରରେ ଶୁଭିଲ । ଏହା ଶୁଣି ଅମ
 ଦେହ ଧରିଉଠିଲା । ଦେଖ ଦେଖୁ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତକଡ଼ ଅକମ୍ପାଶିଲା
 ଦୁଲ୍, ଦୁଲ୍, ଝୁର୍ ଝୁର୍ ଶବ୍ଦ କରି ତଳେ ପଡ଼ିଲା । ଏଥିରେ
 ଅନେକ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ବୁଦ୍ଧା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ପଥରଟା ଅମର ଅଳ୍ପ
 ଦୂରରେ ପଡ଼ିଲା । ଅମ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲେ ଅମ ଦମ୍ଭା ରଫା
 ହୋଇଥାନ୍ତା । ଅନୁମୋଦନ ପଥର ତଳେ ଚୁନା ହୋଇ-
 ଯାଇଥାନ୍ତୁ ।

ପଥର ଖସିବାର କାରଣ କଣ ବୁଝି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଟିକିଏ
 ଅଗକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ଏଠି ପାହାଡ଼ଟା ଭାର ତଣ । ସେଥିଯୋଗେ
 ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ବେଳେ ବେଳେ ପଥର ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଖସେ ।
 ଅଗରୁ ଏମିତି ଅନେକ ଶୁଭାଏ ପଥର ଖସି ତଳେ କ୍ରମା ହୋଇ
 ଥିବାର ଦେଖିଲୁ । ଅଉ ଏବାଟେ ଅଗକୁ ଯିବୁନାହିଁ ବୋଲି ଟିକ୍
 କରି ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଲୁ ।

ପାହାଡ଼ ଶିଖରରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲୁ ସେ ଏ ପାହାଡ଼ଟା
 ଦ୍ଵୀପର ବଡ଼ ପାହାଡ଼ ନୁହେଁ । ଅମ ଅଗରେ ଅଉ ଗୋଟିଏ ବଡ଼
 ପାହାଡ଼ ଦିଶିଲା । ଏ ପାହାଡ଼ ଓ ସେ ପାହାଡ଼ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ
 ବୃକ୍ଷତ ସମତଳ ଭୂମି । ଏ ଉପତ୍ୟକାଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ବୃକ୍ଷ,

ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ମୁଣ୍ଡି । ଏଥିରେ ବହୁତ ନଡ଼ାଏ ଗଛ ଓ ଛୁଟି ଗଛ ଅଛି ।

ଗାର ଛୁଟି ଗଛ ଶିଖିଲା । ସେ ବହୁରେ ଏ ଗଛ ବିଷୟ ପଚାରିଥିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଏ ଗଛରେ ଛୁଟି ଫଳେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଫଳ କିଛି ବେଳେ ପାଉଁରୁଟି ଭଳିଆ ଦେଖାଯାଏ । ଏ ଫଳ ପୋଷକ ହେଲେ ପଶୁପକ୍ଷ ପରି ଦେଖାଯାଏ । ଏ ଫଳର ସ୍ବାଦ ମଧୁ ନୁହେଁ । ଏହାମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ନିକର ।

ତା'ପରେ ଅମେ ସେ ବଡ଼ ପାହାଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ବସିଲୁ । ଗାର ଅଗେ ଅଗେ ଚାଲିଲା । ଅ'ର ମଝିରେ ରହିଲା । ମୁଁ ପଛେ ସଛେ ଚାଲିଥାଏ ।

ଅମେ ଗଲବେଳେ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ଦେଖିଲୁ । ଭାରି ଅସ୍ତର୍କି କଥା । ଅମେ କିଛି ଠିକ୍ କରି ନ ପାରି ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲା । ଦେଖିଲୁ ଖୁବ୍ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗଛ କୁରୁଦିରେ କଟାଯାଇଛି । ତା'ର ମୂଳଟା ଅଛି । କଟା ଜାଗାରେ ଶିଉଳ ଲାଗି ଛତୁ ପୁଟି ଯାଇଥାଏ । ବୋଧହୁଏ ଅନେକ ଦିନରୁ ଗଛଟା କଟାଯାଇଥିଲା । କିଏ କାଟିଲା ଅମେ ଗୁଡ଼ିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଏଠି ତ ଲେକବାକ ଥିବାର ପତା ନାହିଁ । ଏ ଗଛ କିଏ ବା କାଟିଲା ?

ଭାବିଲୁ କେହି ବୋଇତରେ ଅସି କାଟି ନେଇଯାଇଥିବ ! କିନ୍ତୁ ସେପରି କେହି ଅସିଥିଲେ ସମୁଦ୍ର କଲ ବଣରୁ ଗଛା ଗଛ ସବୁ ନେଇଯାଆନ୍ତା । ଏ ଯାହାଡ଼ ପାରିହୋଇ ଅହାଡ଼ ବଣ ଭିତରକୁ କାହିଁକି ଅସିଥାନ୍ତା ? ଅସିଥିଲେ ଏତେବଡ଼ ଛୋଟା କାହିଁକି କାଟନ୍ତା ? କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତେବେ ବେଳ ବୁଲିଯାଉଥିବାରୁ ଅତି କିଛି ନ ଭାବି ପାହାଡ଼ ଅଡ଼କୁ ଚାଲିଲୁ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ପାହାଡ଼ର ଶିଖରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।
ଏଇଟା ଏ ଦ୍ଵୀପର ବଡ଼ ପାହାଡ଼ । ପ୍ରାୟ ହଜାରର ହାତ ଉଚ୍ଚ ହେବ ।
ଆଉ ପାହାଡ଼ଟା ଇଚ୍ଚରେ ଏହାର ଅଧା ହେବ । ମଝିରେ ଗହ୍ଵତ
ସମତଳ ଭୂମି ଓ ଭୂମି ଠାର ମଝିଟା ଟିକିଏ ଉଚ୍ଚ । ନିମ୍ନେ ଦୁଇ
ଦିଗରେ ସମୁଦ୍ର ଅଡ଼କୁ ଗଢ଼ାଣିଅ । ଆମେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେଉଁ
ଉପତ୍ୟକା ବାଟେ ଆସିଥିଲୁ, ସେଇଟା ଏହା ଅପେକ୍ଷା ସାନ ।

ଅଦୂର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ଲେଟ ଗ୍ଲେଟ ପାହାଡ଼ ଓ ଉପତ୍ୟକା
ଥିକାର ଦେଖିଲୁ । ଗୁରୁତ୍ଵ ଗୁରୁତ୍ଵ ଗହ୍ଵତରେ ଓ ବଣ
ଜଙ୍ଗଲରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗ୍ଲେଟ ଗ୍ଲେଟ ଝରଣା ଗୁଡ଼ିଏ
ବହୁଯାଉଛି । ଦ୍ଵୀପଟା ଅଡ଼ ଦୈର୍ଘ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚ କୋଶ ହେବ ।
ଏକରକମ ବୃତ୍ତାକାର ।

ଦ୍ଵୀପର ଗୁରୁତ୍ଵରେ ପାରିଶ୍ରମ ପରି ପୋହଳା ପାହାଡ଼ କୁଲୁ
ମାଲିଏ କି ଅଧମାଲିଏ ଗୁଡ଼ିଏ ଘେର ରହିଛି । କୁଲ ଓ ପାହାଡ଼
ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାଣି ଥିବ । ଏକ ପ୍ରକାର ହ୍ରଦ ପରି । ଏ ହ୍ରଦର
ସମୁଦ୍ରକୁ ତନୋଟି ମୁହାଣ ଅଛି । ସେଥିରୁ ଦୁଇଟି ଏ ବଡ଼
ଉପତ୍ୟକାର ଦୁଇ ପ୍ରାନ୍ତ ଭାଗ ସିଧାରେ । ଅନ୍ୟଟି ଆମେ ଯେଉଁଠି
କୁଲରେ ଲାଲିଲୁ ସେଇ ସିଧାରେ । ଆମେ ତନିକଣ ଯାକ ଏକମତ
ହୋଇ ଏ ଦ୍ଵୀପର ନାଁ ଦେଲୁ ‘ପୋହଳା ଦ୍ଵୀପ’ ।

ଶେଷରେ ଆମେ କୁଡ଼ିଏକୁ ଫେରିଆସିବାକୁ ବସିଲୁ । ଆସୁ
ଆସୁ ବାଟରେ ଆମେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ଦେଖିଲୁ । ଶୁଣିଏ
ରଜଅଂଶିଆ କାଠ ଓ ଦୁଇଟା ବାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ଏ ଗୁଡ଼ିଏ
ଟାଙ୍ଗିଆରେ ବା ବାରିଶିରେ ଓଳାହୋଇଥିଲା ପରି ଜଣାଗଲା ।
ଅନେକ ଦିନ ଗୁଡ଼ିଏ ପାମ୍ପର ହୋଇପାରିଥାଏ । ଏଥିରୁ ଅନୁମାନ
କଲୁ । ଅଳ୍ପଦିନ ତଳେ ଏ ଦ୍ଵୀପରେ ଲୋକବାସ ଥିଲେ । କ

ହେଲେ ଦିଏ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେହୁମାନେ
ବୋଷ ଏ ଗଛ ଚାଟିଛନ୍ତି ଓ ଏ ଚାଡ଼ି ଓଳାଇଛନ୍ତି ।

ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ଚତୁଷ୍ପଦ ଜନ୍ତୁର ପଦଗହଳ ଦେଖିଲୁ ।
ତେଣୁ ଟିକ କଲୁ ଏଠାରେ କୌଣସି ଚତୁଷ୍ପଦ ପ୍ରାଣୀ ଅଛି ।
ତେବେ ଆମକୁ ମାର୍ଗ ସ ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ ।

ଆମେ କୁଡ଼ିଆରେ ପହଞ୍ଚିଲ ବେଳକୁ ଘଡ଼ିଏ ଘଣ୍ଟ
ହୋଇଥିଲା । ବସାରେ ଦ୍ଵୀପ ସମ୍ମୁଖେ କଥାଭାଷା ହେଲୁ । ଶେଷରେ
ଠିକ୍ କଲୁ ଏଥିରେ ଲେକବାଳ ନାହାନ୍ତି ।

ପାଞ୍ଚ

କେତେଦିନ ଚାଲିଗଲା । ଅମେ ଆଉ କେଉଁ ଅଡ଼େ
ଯାଇ ନ ଥାନ୍ତି । ଆସିଲା ଦିନଠୁ ସେଇ ଥରକ ମାନ୍ଦ୍ର ଦ୍ରୀଘ ଭିତରକୁ
ଯାଇଥିଲା । ସେଥର ଚାରିଆଡ଼େ ମଧ୍ୟ ଭଲରକମ ଟୁଲିପାରି ନ ଥିଲା ।
କେବଳ ପାହାଡ଼ ଦୁଇଟାର ଶିଖର ଉଠି ଦ୍ରୀଘର ମୋଟାମୋଟ
ଦୃଶ୍ୟଟା ଦେଖିଥିଲା । ଏ କେତେଦିନ କିଛି କାମ ମଧ୍ୟ କରି
ନ ଥିଲା । ଖାଲି ଅଳସରେ ଦିନ କଟାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ତେବେ ଏ ଅଳସୁଆମିର ଅନେକ କାରଣ ଥିଲା । ପ୍ରଥମେ
ଏଠି ସବୁଦିନ ସକାଶେ ରହିବାକୁ ଅମର ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା । ଫେର
ଅମେ ଭଲରକମ ଜାଣି ନ ଥାଉ ସେ ଏଠି ମଣିଷଖିଆ ଅଦମବାସୀ
ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ । ସେଥିପ୍ରାୟେ ମଧ୍ୟ ବୟାସ । ପୁଣି ଭାବୁ
ଏଠିକି ସଦା ଗୋଟିଏ ବୋଇତ ଅସେ, ତେବେ ଅମେ
ଚାଲିଯିବୁ ।

କିନ୍ତୁ ଦିନପରେ ରାତି ରାତିପରେ ଦିନ ଏମିତି କେତେଦିନ ଗୁଲୁଗଲା । ବୋଇତଟିଏ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ ନାହିଁ । ମଣିଷ-ମାଈ ସଖିଆ ଭେଡ଼ା ଜାତର ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭାବିଲୁ ଯେ ନିକଟରେ ଏଠାରୁ ଯିବା ଅସମ୍ଭବ । ବୋଧହୁଏ କେତେଦିନ ଏଠାରେ ରହିବାକୁ ଅମର ଭାଗ୍ୟରେ ଅଛି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍ସରଜ୍ଞଠାରେ ସବୁ ନିର୍ଦ୍ଦର କରି ଅନ୍ୟମାନେ ମନ ଛୁଇଁ କଲୁ ।

ଏଯାଏ ଅମେ ସେହି ପତର ଲୁହୁଆରେ ଆଉ । ତାକୁ ତରତରରେ ଓଲଟ ଭିତରେ ଯେପରି କରିଥିଲୁ ସେପରି ଥାଏ । ଆଉ ଟିକିଏ ଲାଗି ତାକୁ ଭଲରକମ ତଥାବି କରିପାରି ନ ଥାଉ । ଏଇକ୍ଷଣି ସେଥିରେ ଲାଗିଗଲା । ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଲାଗି ସେ କୁଡ଼ିଆଟିକୁ ଭଲରକମ ତଥାବି କରିଦେଲା । ଅଗକୁ କିପରି ଚଳିବୁ ସେ କଥା ଅମେ ଭାବୁଥାଉ । ଅନେକ ରସାୟ ମଧ୍ୟ ପାଞ୍ଚିଥାଉ ।

ଏହା ଭିତରେ ବାର ଗୋଟିଏ କାମ କରିଥାଏ । ଅକୁଣ୍ଠା ଲୁହାରୁ ତନି ଭାଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡେ ନେଇ ସେ ଗୋଟିଏ ଛୁଞ୍ଚ ତଥାବି କଲା । ପହୁଲୁ ସେ ଅକୁଣ୍ଠାକୁ ନିଆଁରେ ପଡ଼େଇଲା । ତା'ପରେ ସେଥିରୁ ତନିଭାଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡେ ଭାଙ୍ଗିନେଲା । ତାକୁ ପୁଣି ନିଆଁରେ ପହୁର ଗୋଟିଏ ଟାଣ ପଥର ଉପରେ ରଖି ଟାଙ୍ଗିଆ ପଣାରେ ବାଡ଼େଇଲା । ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ଗୋଟିଏ ପାଖ ପତର ପରି କଲା । ଅନ୍ୟ ପାଖଟା ତାଙ୍ଗଣ ପରି କଲା ।

ଅଗରୁ ସେ ଖଣ୍ଡେ କାଠ ବେଣ୍ଟ ଟାଙ୍ଗିଆରେ ତଥାବି କରିଥିଲା । ତାଙ୍ଗଣ ପରି ହୋଇଥିବା ପାଖକୁ ନିଆଁରେ ତଡ଼େଇ ସେ ବେଣ୍ଟରେ ମାରିଲା । ତା'ପରେ ସେ ଚୋପଟା ପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ରଡ଼ା ପଥରରେ ଓଲଟିଏ ଖଣ୍ଡେ ଘେରିଲା । ଏମିତି ଘେରିବାରୁ ତା'ର

ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ଧାର ହୋଇଗଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ କୁଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡିଏ ତିଆରି କଲ ।

ଅନନ୍ଦ ଭାରି ବୁଝୁଛୁଥିଲା । ତା' ଉପାୟରେ ସେ ଲାଗିଥାଏ । ଅମି ପାଖରେ ଥିବା ଡୋରରୁ ଖଣ୍ଡେ ନେଇ ସେ ବନ୍ଧି ଭଲ ଅଛି କି ମାଛ ଧରେ । ଡୋର ଅଗରେ ଥୋପ ଗୁଡ଼ି ପାଣିରେ ପକାଏ । ମାଛ ଥୋପ ଗିଲଲକ୍ଷଣ ଓଟାରି ଅଣେ । ଏପରି ଭାବେ ନିତି ଦୁଇ ତିନିଟା ମାଛ ଧରେ । ଅମର ମାଛ ଖାଇବାଟା ଭଲ ଚଳେ । ତେବେ ସେ ମାଛ ସବୁ ଧରେ ସେଗୁଡ଼ି ଅତି ଶ୍ଳେଷ । କାରଣ ସେ ଅଳପ ପାଣିରେ ମାଛ ଧରେ । ଅଳପ ପାଣିରେ ବେଶି ବଡ଼ ମାଛ ନ ଥାନ୍ତି । ବେଶି ପାଣିକୁ ଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଥାଏ ।

ଦିନେ ଅମି ସେ ବାଉକୁ କହିଲା, “ମତେ ଏପରି ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ମାଛ ଧରିବାକୁ ଚିତ୍ତମାଡ଼ୁଛି । ତୁ ମତେ ପିଠିରେ ବସାଇ ବେଶି ପାଣିକୁ ନେଇ ଚାଲ । ମୁଁ ବେଶି ପାଣିରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ମାଛ ଧରିବି ।”

ବାଉ ଟିକିଏ ଗୁମ୍ ଖାଇଗଲା । ପୁଣି କଣ ଭାବି ଭାବି କହିଲା, “ହୁଲି ତଜାଟାଏ ହେଲେ କିପରି ହେବ ?” କିନ୍ତୁ ଅନନ୍ଦ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା, “ତଜା ତିଆରି କଲେ ଡୋର ହେବ । ମୁଁ ଡୋର ସହିପାରିବି ନାହିଁ । ଏହିପରି ବେଶି ପାଣିକୁ ଯାଇ ବଡ଼ ମାଛ ଧରିବି ।”

ବାଉ କହିଲା, “ଅଛା, ଗୋଟାଏ ଉପାୟ କରିବା । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ଚଛର ଗଣ୍ଡି ପାଣିରେ ବସାଇବା । ତା'ର ଉପରେ ବସି ବେଶି ପାଣିକୁ ଯାଇ ମାଛ ଧରିବା ।”

ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଭେଳା ବାନ୍ଧିବାକୁ ବସିଲି । କିନ୍ତୁ
 ଭେଳା ବାନ୍ଧିବାକୁ ଦରଜ୍ଜ ନ ଥାଏ । ଗାର ଟାଙ୍ଗିଆରେ
 ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗଛ କାଟି ତା' ଗଣ୍ଡିଟିକୁ ଓଲଟାଇଲ ।
 ଗଣ୍ଡିଟା ନିହାତ ମୋଟା । ପରିଶ ହାତ ଯାଏ ଲମ୍ବ । ସେଥିଯୋଗେ
 ଏତେ ଭାରି ହେଲ ଯେ ଅମେ ତଳହେଁ ଗଡ଼େଇପାରିଲ ନାହିଁ ।
 ସେଠୁ ଗାର ତଳିଖଣ୍ଡ ତାଳି ଓଲଟାଇ ତଳି ଖଣ୍ଡ ତଡ଼ା କଲ ।
 ସେଇ ତଡ଼ାରେ ପେଲପେଲ କରି ଗଣ୍ଡି ଟାକୁ ନେଇ ପାଣିରେ
 ପକାଇଲ । ସେଥିରେ ବସି ଦେଖିଲ ସେ'ଟା ଥିର ନ ରହି
 ଖାଲି ପାଣିରେ ଘୁରିଗଲା । ଅମେ ଭୁସ୍ ଭୁସ୍ ହୋଇ ପାଣିରେ
 ପଡ଼ିଗଲା ।

ସେଥିରେ ଥିର ହୋଇ ବସିବାକୁ ଘଣ୍ଟାଏ ଖଣ୍ଡେ
 ଅଭ୍ୟାସ କଲ । ଶେଷରେ ବାଗ ପାଇଗଲୁ । ସେ ଗଣ୍ଡି ଉପରେ
 ବସି ଅଦୃଲରେ ଅଦୃଲେଇ ଅଦୃଲେଇ ବେଶି ପାଣିକୁ ଗଲୁ ।
 ଅ'ଦ ତା ଡୋରରେ ଥୋପ ଗୁଳ୍ମି ପକାଇଲ । କିଛି ସମୟ ପରେ
 ଗୋଟିଏ ମାଛ ସେ ଥୋପକୁ ଚିଲିଦେଲା । ଅ'ଦ ମାଛଟାକୁ ଟାଣି
 ଅଣିଲା । କିନ୍ତୁ ଟାଣିଲାବେଳେ ଏପରି ହଲଚଲ କଲ ଯେ ଗଣ୍ଡି ଟା
 ପାଣିରେ ବୁଲିଗଲା । ଅମେମାନେ ଓଲଟିପଡ଼ି ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲୁ ।
 ତା ପରେ ପାଣିରୁ ଉଠି ଗଣ୍ଡି ଉପରେ ଥିର ହୋଇ ବସିଲୁ ।
 ମାଛକୁ ମାରି ଗଣ୍ଡି ଉପରେ ଥୋଇଲୁ ।

ତା'ପରେ ଅଦୃଲେଇ ଅଦୃଲେଇ ଅଉଟିକିଏ ଦୂରକୁ ଗଲୁ ।
 ଅ'ଦ ଥୋପ ପକାଇଲା । ଏହି ସମୟରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ମାଛ
 ଲିଲିଆ କଣିଟାଏ ପାଣିରୁ ଶିରକାଟି ଥମ ଅଡ଼କୁ ଅସିଲା । ବଡ଼
 ମାଛଟାଏ ଶୁଦ୍ଧ ଆ'ଦ ଭାରି ଖୁସି ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଗାର ହଠାତ୍
 କହିଲା, “ଥୋପ ଉଠା, ଥୋପ ଉଠା । ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଗାର କଲ

[ଶଙ୍ଖ ମଗରଟି କାଠଗାଣ୍ଡିର ଗୁରୁପାଖ ବୁଲିଲା ଏବଂ ବେଳେବେଳେ
ଅଁ କର ପିଲାମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ କଟମଟକର ଅନାଉଥିଲା]

ଆଡ଼କୁ ଆଡ଼କୁ ମାର । ଏଇଟା ମାଛ ନୁହେଁ । ଶଙ୍ଖମଗରଟାଏ ।
ଆମକୁ ଗିଳିଦେବ । ।”

ଆ’ଦ ଭୟରେ ଢରବର ହୋଇ ଥୋପ ଉଠାଇନେଇ ।
କୁଳରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଆମେ ଜନହେଁ ପ୍ରାଣପଣେ ଆଡ଼କୁ
ମାରିଲୁ । କିନ୍ତୁ ଶଙ୍ଖମଗରଟା ଆମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା ।

ସେ ଜୀବ ବେଗରେ ଆମ କାଠଗଣ୍ଡିର ଗୁରୁପାଖ ବୁଲିଲା ।
ବେଳେ ବେଳେ ଆ’ କବି ଆମ ଆଡ଼କୁ କଟମଟ କରି ଅନାଦି-
ଥାଏ । କହୁଛି ପର ପାଟିଟା ତା’ର । ତାକୁ ଦେଖି ଆମ ହଠାତ୍
ଉଡ଼ିଗଲା । ଆମେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକୁଥାଉ, ତା’ ମୁହଁରୁ କେମିତି
ଉଠୁଛି । ଆମକୁ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ଅକାତକାତ ପାଣି ।
କୁଳ କେତେ ଦୂରରେ ଥାଏ । ଶେଷରେ ଶଙ୍ଖମଗରଟା
ବୁଡ଼ିଗଲା ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ଆମ ଗଣ୍ଡି ପାଖରେ ଉଠିଲା । ଗଣ୍ଡି
ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ଉଦ୍ଦି ମାରିଲା । ଆମେ ଭୟରେ ପାଣି ଭିତରେ
ଆଡ଼କୁ ପିଟି ‘ହୋ’ ‘ହୋ’ କଲୁ । ସେ ଟିକିଏ ଦିଗିଗଲା ।
ଫେର୍ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲା ।

ପରକ୍ଷରେ ଆଗପରି ଆମ ଗଣ୍ଡି ଗୁରୁପାଖ ବୁଲିଲା । ତାକୁ
ପାଞ୍ଚି ସାତ ମିନିଟ୍ ଅଟକାଇଦେଲେ ଆମେ କୁଳରେ ପହଞ୍ଚି
ପାରିବୁ । ଏଇ କଥା ଭାବି ମାଛଟାକୁ ତା’ ଅଗକୁ ଫୋପାଡ଼ି
ଦେଲୁ । ସେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଆମେ କୋରରେ ଆହୁଲ ମାରିଲୁ ।
କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ସେ ଉଠି ମାଛଟାକୁ ଟାକୁ କରି ଗିଳିଦେଲା ।

ତା’ପରେ ବୁଢ଼ାଟାଏ ମାରି ଫେର୍ ଆମ ପାଖରେ ହାଜର ।
ଏଥର ଆମର ବୁଦ୍ଧି ବଣା ହୋଇଗଲା । ଆମେ ଆହୁଲ ବନ୍ଦ କରି
ନୀରବ ରହିଲୁ । ସେ ଆମ ଗୁରୁପାଖ ବୁଲୁଥାଏ । ବେଳେ

ବେଳେ ଆଁଟା କରି ଆମ ଆଡ଼କୁ କଟମଟ କରି ଅନାଉଁଥାଏ ।
 ଶେଷରେ ବାର ଅଡ଼କୁ ଆଁ କରି ଖେଦଗଲା । ସେ ସେତେବେଳେ
 ଆଁ କରି ରହି ଉପରକୁ ଉଠିଲା, ସେତେବେଳେ ବାର ଡା'ପାଟିରେ
 ଆହୁଲାଟାକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲା ।

ଏତକବେଳେ ହଲଗଲ ହୋଇ ଆମର କାଠ ଗଣ୍ଡିଟା
 ଚାଲିଗଲା । ଆମେ ପାଣିଟିର ପଡ଼ିଗଲୁ । କିନ୍ତୁ ଏତେବେଳକୁ
 ଆମେ କୁଳ ପାଖରେ ହୋଇଯାଇଥିଲୁ । ପହଁରି ଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
 କଲୁ । ଆ'ନ୍ଦ ବାର କାଳକୁ ଧରି ପହଁରିଲା । ମୁଁ ଆପେ ଆପେ
 ପହଁରିଲି । ଜୀବନ ବିକଳରେ ବେଦମ୍ ହୋଇ ପହଁରିଲୁ ।
 କିଛିସମୟ ପରେ କୁଳରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଉପର ଦେହ ଥରୁଥାଏ ।
 କିଛିସମୟ ପରେ ଲୁଗାପଟା ଗପୁଡ଼ି ବସାକୁ ଫେରିଲୁ ।

ଏ ହାତକୁ ଆସିଲା ଦିନୁ ଦିନେହେଲେ ଆମେ ଏପରି
 ବିପଦରେ ପଡ଼ି ନ ଥିଲୁ । ଏଇଟା ପଡ଼ିଲି ଘଟଣା । ଆମେ ଭାରି
 ଭୟଗଲୁ । ଆମେ ନ ଜାଣି ଆଗରୁ ବେଶି ପାଣିକୁ ଗାଧୋଇ ଚାଲି
 ଯାଉଥିଲୁ । ଏ କଥା ଭାବିଲାକୁ ଦେହ ଆହୁରି ଶୀତଳ ପଡ଼ିଲା ।

ଏଣିକି ବେଶି ପାଣିକି ଗାଧୋଇ ଗଲୁନାହିଁ । ପାଣିରେ
 ବୁଡ଼ିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଭର ମାଡ଼ିଲା । ସୁତରାଂ ଆମର ଗୋଟାଏ ମଜକ
 ଚାଲିଗଲା । ଆଉ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ପାଣି ଭିତରେ ବଢ଼ିଗୁରେ ଖୋଲି
 ପାରିଲୁ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଲୋକର ଅଭାବ ହେଲେ ତାକୁ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶେ । ଆମେ
 ପାଣି କଲୁ । ଭାବିଲୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପୋଖରୀ ହେଲେ ଭଲ
 ହୁଅନ୍ତା । ପୋଖର ତ । ଆମେ ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏମିତିକା
 ପୋଖରୀଟିଏ ଦେଖିଲୁ । ଏହା ମଣିଷ ଖୋଳା ପୋଖରୀ ନୁହେଁ ।
 ତେବେ ଠିକ୍ ପୋଖରୀ ପରି ।

ହୃଦୟ କେନା କେନା ହୋଇ ଦ୍ଵୀପ ଭିତରକୁ ପଶି
ସାଜଥାଏ । ଏ ଗୋଟାଏ ସେମିତିକା କେନା ଜାଗା । ଗୋଟିଏ
ଗଣ୍ଡପରି । ତେବେ ହୃଦକୁ ଏହାର ମୁହାଁଣ ଥାଏ । ସେ ମୁହାଁଣ
ଏତେ ଅଗାଧାୟିତ୍ର ଯେ ଶଙ୍ଖମରେ କଣ, ବଡ଼ ମାଛ ଯିବା
ଅସମ୍ଭବ ।

ଏ ପୋଖରୀ ଆମର କୁଡ଼ିଆ ପାଖକୁ ଦଣ୍ଡକର ବାଟ ।
ଏହାର କୁଳରେ ଟାଙ୍ଗରଟିଏ । ଏ ଟାଙ୍ଗରର ଖଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡିଆ
ପୋଖରୀ ଅଧକୁ ବୋଲୁ ଓହ୍ଲାଇଥାଏ । ଅମେ ଦେଖିଲ ଏ
ପୋଖରୀଟା ହୃଦ ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି ଭଲ ।

ହୃଦପରି ପୋଖରୀ ତଳେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ,
ଭୁଞ୍ଜି ଓ ପୋହଳା ଥାଏ । ଭାରି ଝୁସିଝେଲୁ । ମୁଁ ଏ ପୋଖରୀ
ନାଁ ଦେଲି ‘ଜଳ ବଗିଚା’ । ନିତି ଏଠାକୁ ଆସି ଘଣ୍ଟାଏଖଣ୍ଡେ
ବୁଝୁ । ଆଁଦ ବଚର ବୁଝି ପାରେନାହିଁ । ସେ ଓହ୍ଲାଇଥିବା ମୁଣ୍ଡିଆ
ଉପରେ ବସି—ସବୁ କଥା ଦେଖେ । ପାଣିଟା ଭାରି ନିର୍ମଳ ।
ସେଥିଯୋଗେ ସେ ଭଲ ଭଲ ପୋଖରୀ ତଳ ଦେଖିପାରେ ।

ବାର ଓ ମୁଁ ଏଥିରେ ବୁଝି ଅନେକ ସମୟ ଖେଳୁ । ଆମକୁ
ଏତା ଭାରି ଭଲଲଗେ । ପୋହଳା ପୋକ, ମାଛ ଓ କଙ୍କଡ଼ାର
ଗଡ଼ବସୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭଲ
ରକମ ଜାଣିବାକୁ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ କଲି ।

ପୋଖରୀ କୁଳେ ଶୁଖିଲରେ ଗୋଟାଏ ଟାଲ ଖୋଲିଲି ।
ସେଥିରେ ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି କରି ପୋହଳା, ମାଛ, କଙ୍କଡ଼ା ପ୍ରଭୃତି
ଜଳଜୀବ ଛାଡ଼ିଲି । ନିତି ନିତି ନାକର ଚାଲି ଚଳନ୍ତି ଠରଠରଇଲି ।
ଦୂରଦୃଷ୍ଟିକରେ ଥିବା ଜାତ ଖଣ୍ଡି କଡ଼ ଦରକାରରେ ଆସିଲ ।
ଏଥିରେ ଅନାଇଲେ ଖେଳି ଜିନିଷ ବୁଝି ବଡ଼ ଦେଖାଯାଏ । ମୁଁ

ଏହାର ସାହାଯ୍ୟରେ ମାଛ ଓ କଙ୍କଡ଼ାଙ୍କର ଗତିବିଧି ଭଲ ଭାବେ
ଦେଖି ପାରିଲୁ ।

ଏମିତି କିଛିଦିନ ଗୁଲିଗଲା । ଦିନେ ଦ୍ରୀପର ଗୁରୁଆଡ଼
ଗୁଲିବାକୁ ଭାବିଲା । ଅସନ୍ତା କାଲି ଯିବାକୁ ଟିକିକଲୁ । ବାଟରେ
କେତେ ବିଷଦାସପଦ ଅଛି । ହାତ ହତାଶର ନେଇ ଯିବା
ବଚିତ । ଏଇଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ।

ଭାବିଲୁ ପ୍ରତିଦିନେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଧନୁ ଓ ଶର ନେଲେ ଭଲ
ହେବ । କିନ୍ତୁ କାଲି ପିତୁ—ଅଜ୍ଞ ଅସି ଓଲଟ ବେଳ ହେଲାଣି ।
ଅଜ୍ଞ ଓଲଟରେ ତନିଟା ଧନୁ ଓ ଶର ଗୁଡ଼ାଏ କପରି ତଅରି
କରିବୁ । ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ଧନୁ ଓ କେତେଟା ଶର ତଅରି
କରିବାକୁ ଟିକି କଲୁ । ଅଜ୍ଞ ଓ ମୁଁ ଅମର ଠେଙ୍ଗା ଦୁଇଖଣ୍ଡ
ନେବୁ । ଶର ଧନୁ ନେବା । ଏଇଆ ଟିକି ହେଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ଦିନ ଅଳପ ଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଧନୁ
ତଅରି କରୁ ବରୁ ରାତି ହୋଇଯିବ । ଅମର ତ ସେମିତି ଅଳ୍ପ
ନ ଥାଏ । ରାତିରେ ଅନ୍ଧାର । କମିତ ଧନୁ ତଅରି କରିବୁ । ତେବେ
କାଠଗୁଡ଼ାଏ ଦୁଇ ପରି ଜାଲିଲେ ଅଳ୍ପ ଅଦୃଶ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏତେ
ଗୁଡ଼ାଏ କାଠ ଜାଲିଲେ ଭାରି ଗରମ ହେବ । ନିଆଁ ପାଖରେ ବସି
ହେବ ନାହିଁ । ଏହା ଭାବି କଣ ହେଲେ ଭଲ ହେବ ପାଞ୍ଜିଲୁ ।

ଶର କହିଲା,—“ଏଭଳିଆ ଦ୍ରୀପରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର
ଗଛ ଥାଏ । ସେ ଗଛର ନାମ ‘ମଶାଲ ଗଛ’ । ତା’ ଫଳଗୁଡ଼ିକ
ମଶାଲ ପରି ଜଳେ । ଏଠାକାର ଲୋଡ଼ା ବାସିନ୍ଦାମାନେ ମଶାଲ
ବଦଳରେ ତାକୁ ଜାଲନ୍ତି । ତା’ ଫଳକୁ ସେମିତି ତଅରି କରି
ଜାଲନ୍ତି ତା’ ମୁଁ ଜାଣେ । ତେବେ ସେ ଗଛ ମୁଁ ଚିହ୍ନିପାରୁ-
ନାହିଁ । କାରଣ ଏକଥା ମୁଁ ଖାଲି ବନ୍ଧୁରେ ପଢ଼ିଥିଲି । ତା’ର ଟିକି

ବର୍ଣ୍ଣନା ଭୁଲି ସାଇଛି । ତେବେ ଏତକ ମନେ ଅଛି ସେ ସେ
ଗଛର ପତରଗୁଡ଼ି ଧଳା ଓ ଫଳଗୁଡ଼ିକ ବରକୋଳି ପରି ।

ଆ'ର କହୁଲ ଠିକ୍ ସେମିତିଆ ଗଛ ଗୋଟିଏ ସେ ଦେଖିଛି ।
ଏଠିକି ଅଳପ ବାଟିରେ ସେ ଗଛଟିଏ ଅଛି । ଘୁଲ ସେଠିକି ଯିବା ।
ଆମେ ତା' କଥାରେ ସେଠିକି ଗଲୁ । ଗାର ସେ ଗଛକୁ ଚଢ଼ିଲ ।
ମଶାଲ ଗଛ ବୋଲି କହୁଲ । ସେଥିରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଫଳ
ଆଣିଲୁ । ଗୋଟିଏ ନଡ଼ିଆ ଗଛରେ ଚଢ଼ି ଗୋଟିଏ ନଡ଼ିଆ
ବାହୁଙ୍ଗା ମଧ୍ୟ ଆଣିଲୁ ।

ବସାକୁ ଫେରି ଆସି ସେ ବାହୁଙ୍ଗାର ପତରରୁ କେତେଟା
ଖଜୁଳା କାଢ଼ିଲୁ । ପେନ୍‌ସିଲ ଖୋଲି ମୁନରେ ସେ ଫଳଗୁଡ଼ିକ
ଫୋଡ଼ିଲୁ । ଗୋଟିଏ ନଡ଼ିଆ ପିଞ୍ଜିରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଫଳ
ଘୁଡ଼ିଲୁ । ତା' ଅଗରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଲୁ ସେଟା ମଶାଲ
ପରି ଜଳିଲା । ଭାରି ଖୁସି ହେଲୁ ।

ଧନୁ ପାଇଁ ଖଟଣ୍ଡ କାଠ ଆଣିବାକୁ ଗାର ଟାଙ୍ଗିଆ ଖଣ୍ଡି
ନେଇ ବଣକୁ ଗଲା । ଠେଙ୍ଗା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ପାଇଁ କାଠ ଆଣିବାକୁ
ଆ'ର ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଗଲା । ମୁଁ ବସାରେ ରହିଲି । ବସି ବସି
ଦେଖିଲି ନଡ଼ିଆ ବାହୁଙ୍ଗା ମୂଳରେ ଖଣ୍ଡିଏ ନଡ଼ିଆ ଜାଲି ଲାଗିଛି ।
ଏଇଟା ଭାରି ମଝୁଲୁ, ଭାରି ରୋମଢ଼ା ।

ଶେଷରେ ଗାର ଓ ଅନନ୍ଦ ବଣରୁ ଫେରିଆସିଲେ । ଗାର
ଧନୁପାଇଁ ଖଟଣ୍ଡ ଚଟମଡ଼ା କାଠ ଆଣିଆସି । ଅନନ୍ଦ ଠେଙ୍ଗାପାଇଁ
ଦୁଇଖଣ୍ଡ ସଜାଣି ଆଣିଆସି । ସେତେବେଳକୁ ବେଳ ଗୁଡ଼ି
ଆସିଲଣି । କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ମଶାଲ ଫଳ ଗୁଡ଼ି ପିଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡିଏ
ଟାଙ୍ଗିଦେଲୁ । ତା' ଅଗରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବାକୁ କୁଡ଼ିଆଟି

ଆଲୁଅ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ଭୁନିତାନି ହୋଇ ପହଞ୍ଚେଶଶ୍ରେ
କାମରେ ଲାଗିଗଲା ।

ବାର ଗୋଟିଏ ଧନୁ ଓ କେତେଟା ଶର ତିଆରିକଲା ।
ଅନନ୍ତ ଠେଙ୍ଗା ନ କରି ତା' ପାଇଁ ଶଶ୍ରେ ବଢ଼ୁ ଡାଆର କଲା ।
ସେ ପହୁଲା ଶଶ୍ରେ କାଠ ଓଲଟାଇଲା । ଶଶ୍ରେ ଅକୁଶୀ ଲୁହା
ନିଆଁରେ ପତେଇ ଓ ଟାଙ୍ଗିଆ ପଶାରେ ପିଟି ମୁନିଆ କଲା ।
ତା'ପରେ ସେ କାଠ ଶଶ୍ରେରେ ମୁନିଆ ଲୁହା ଶଶ୍ରେ ମାରିଲା ।

ମୁଁ ସେଇଠୁ ମୋ ପାଇଁ ଠେଙ୍ଗା ତିଆରି ନ କରି ଛୁଟିକିଣିଟାଏ
ତିଆରି କଲି । ଶଶ୍ରେ ନଡ଼ିଆ କାଲି ଓ ଅମ ପାଖରେ ଥିବା
ଡୋରରେ ଛୁଟିକିଣିଟି ତିଆରି କଲି । ବାର ଏ ଡୋରରୁ ଶଶ୍ରେ
ନେଇ ତା' ଧନୁରେ ଲଗାଇଲା । ଆମ୍ବମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜ ହାତ
ହତଥାର ତିଆରି ସରିଗଲା । ସେଇଠୁ ସେଥିରେ ପରୀକ୍ଷା କଲୁ ।
କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲୁ ଆମର ଅଭ୍ୟାସ ନ ଥିବାରୁ ଭଲ ରକମ ଚଳାଇ
ପାରୁନାହିଁ ।

ଡାର ମାରିବାରେ ବାରର ଲାଖ ଟିକ୍ ରହୁନାହିଁ । ଛୁଟିକିଣିରେ
ମୋର ମଧ୍ୟ ସେମିତି ହେଲା । ଅନନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଭଲରକମ ବଢ଼ୁ
ଚଳାଇପାରୁନାହିଁ । ଭାବିଲୁ କାଲି ଦିନକ ହାତ ହତଥାର ଚଳାଇ
ଶିଖିବା । ପହଞ୍ଚିବନ ବୁଲିଯିବା । ସେଇଆ କଲୁ । ତହିଁ ଆରଦନ
ତମାମ ଲାଗିପଡ଼ି ହତଥାର ଚଳାଇବା ଶିଖିଲୁ । ଆମର ବେଶ୍
ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଗଲା ।

ସେଇଦିନ ରାତିରେ ଆମେ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଛୁ, ଗୋଟିଏ
କଦୁଙ୍କର ଢେଉ ହେଲା । ଆମ୍ବମାନେ କଲିକାଲିଆ ହୋଇ ପଦାକୁ
ବାହାର ଆସିଲୁ । କହୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସମୁଦ୍ର କୁଲିଆ ବାଆ
ବହୁଥାଏ । କହୁ ଆଲୁଅରେ ହୃଦ ବାହାରେ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଥିବା

ଦ୍ରୀପଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଶୁଣିଲୁ ସେଇଆଡ଼ୁ ଶବ୍ଦ
ଆସିଲା । ଆମେ ଘଉଟି ଗଲୁ ଥିବାର ହୋଇ ଅନାଇଲୁ । କିଛି
ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ ନାହିଁ ।

ଫେର, ଶବ୍ଦଟା କେଣି ଜୋରରେ ଶୁଣିଲା । ଆମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ହୋଇଗଲୁ । ଅନେକ ଅନେକ କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ ନାହିଁ ।
ଶେଷରେ ଶବ୍ଦଟା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ଆମେମାନେ ଏ ବିଷୟରେ କେତେ କଣ ଭାବିଲୁ । ମୋର
ଟିକିଏ ଭୟ ହେଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବାବର କିଛି ଭୟ ନ ଥାଏ ।
ଆନନ୍ଦ କହିଲା, “ଭୁତ ଏମିତି ପାଟି କର ଗର୍ଜୁଛି ।” କିନ୍ତୁ ଆମ
ଦୁହଁଙ୍କର ଭୁତ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଦୁହଁ
ଭରିଲୁ ନାହିଁ । କଣ ହୋଇଥିବ ପରେ ଜାଣିବା ଭାବ କୁଡ଼ିଆକୁ
ଫେରିଆସିଲୁ । ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ଗଛ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।
ଖାଇପିଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲୁ ।

ଛଅ

ନନ୍ଦିଆରଦିନ ଭୋରରୁ ଉଠିଲୁ । ଡେଇଁହେଲ ବୋଲି ପୋଖରୀକୁ ଗାଧୋଇ ଗଲୁ ନାହିଁ । ହୃଦର ଅଳ୍ପ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଟାଏ ମାରି ଚାଲି ଆସିଲୁ । ଲୁଗାପଟା ହାତ ହତଆର ସଜାଡ଼ି ଯିବାକୁ ବାହାରିଲୁ ।

ଗାର ତା' ପୋଷାକ ଛଡ଼ା ଖଣ୍ଡିଏ ନଡ଼ିଆ ଜାଲି ଲୁଗା ଭଳିଆ ତା' ଅଣ୍ଟାରେ ଭିଡ଼ିଲା । ସେଥିରେ ତା' ଟାଙ୍ଗିଆ ଖଣ୍ଡି ଝୁଲୁଥିଲା । ମତେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡି କମରରେ ବାନ୍ଧିବାକୁ କହିଲା । ମୁଁ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡି ବାନ୍ଧିଲି । ତା' କହିବା ମୁତାବକ ସେଥିରେ ଖଣ୍ଡି ଠେଙ୍ଗିଣିଆ ଝୁଲୁଇଲି । ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ସେ ନଡ଼ିଆ ଜାଲିରୁ ଖଣ୍ଡି ଅଣ୍ଟାରେ ଭିଡ଼ିଲା । ଠେଙ୍ଗିଣିଆଟାଏ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଝୁଲୁଇଲା ।

ଅମ୍ଭେମାନେ ଖାଇବା ଜିନିଷ କିଛି ସାଙ୍ଗରେ ନେଲୁ ନାହିଁ ।
 କାରଣ ଯେଉଁଠିକି ଯିବୁ ସେଠି ତ ନଡ଼ିଆ ଓ କେତେ ରକମର
 ଖାଇବା ଫଳ ପାଇବୁ; ଆଉ ଦରକାର କଣ ? ମୁଁ ସାଙ୍ଗରେ
 ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ କାତ ଖଣ୍ଡ ନେଇଥାଏ, ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ନିଆଁ
 ଧରିବୁ ବୋଲି ।

ଏପରି ସଜିଲ୍ ସାଜିଲ୍ ହୋଇ ଖୁବ୍ ସଞ୍ଚଳି ସଞ୍ଚଳି
 ବାହାରିପଡ଼ିଲୁ । ମନଟା ଭାରି ଖୁସିଥାଏ । ସକାଳଟା ଭାରି ବଲ୍ଲ
 ଲଗୁଥାଏ । ଗୁରୁଆଡ଼ ନାରବ । କେବଳ ହ୍ରଦ ପାଣିରେ ଚଢ଼ାଇ
 ଗୁଡ଼ିଏ ଚେରୁ ହେଉଥାନ୍ତି । ଧୀରେ ଧୀରେ ପବନ ବହୁଥାଏ ।
 ଏହି ପବନରେ ହ୍ରଦର ପାଣି ଛେଟ ଛେଟ ଲହରୀ ତୋଳି କୁଡ଼ି
 କୁଡ଼ି ଶବ୍ଦ କରୁଥାଏ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ସମୁଦ୍ରର ଲହରୀ ପୋହୁଳା
 ପାଚିରିରେ ପିଟିହୋଇ ଘୋ, ଘୋ ଶବ୍ଦ କରୁଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଏତେ ଶବ୍ଦରେ ସୁଦ୍ଧା ଗୁରୁଆଡ଼ ନାରବ ଲଗୁଥାଏ ।
 ଚକ୍ରତ ଥିର ବୋଧ ହେଉଥାଏ । ଏହାର କାରଣ ଅମର ମନ ଭାରି
 ଥିର ଥାଏ । ମନରେ ଭାରି ଅନନ୍ଦ । ସେଥିଯୋଗେ ଅମକୁ
 ଅନନ୍ଦମୟ ବୋଧ ହେଉଥାଏ । ସତରେ ମନୁଷ୍ୟର ମନରେ ଶାନ୍ତି
 ଓ ଅନନ୍ଦ ଥିଲେ ତାକୁ ଜଗତଟା ସୁଖ ଓ ଅନନ୍ଦଭରା ବୋଧହୁଏ ।
 ଅମର ଅବସ୍ଥାଟା ସେଇଆ ।

ଆମେ ବେଳା ଭୁଲି ବାଲିରେ ବହେବାଟ ଗଲୁ । ଆମେ
 ଦି ଉର୍ଦ୍ଧାରେ ଗୁଲୁଥାଉ । ବେଳା ଭୁଲି ବାଲିରେ ଏକା ସଙ୍ଗେ
 ତନିହେ ଗୁଲୁ । ବାର କୁଳ ଆଡ଼କୁ ରହେ, ଅନନ୍ଦ ମଝିରେ ଓ ମୁଁ
 ତା'ପରେ ଥାଏ । ବଣରେ ଗୁଲିଲ ବେଳେ ଗୋଟିକ ପରେ
 ଗୋଟିଏ ସାଉ । ବାର ଅଗରେ, ଅନନ୍ଦ ମଝିରେ ଓ ମୁଁ
 ପଛରେ ।

ବାଲିରେ ଅଧ ମାଇଲ୍‌ଏ ଖଣ୍ଡେ ଗଲପରେ ଗୋଟିଏ ମୋଡ଼ ପଡ଼ିଲା । ଅମେ ମୋଡ଼ରେ ପଶିଲେ ଅମ କୁଡ଼ିଆ ଖଣ୍ଡି ଆଖି ଆଗରୁ ଲାଗିଗଲା । ଏ ମୋଡ଼ରେ କିଛି ବାଟ ଗଲପରେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡିଆ ପାର ହେଲୁ । ଆମେ ସେଇଁ ଉପତ୍ୟକାରେ ପ୍ରଥମେ ଆସି ଲାଗିଲୁ ତା ନାଁ ଦେଇଥାଉ 'ଅଭ୍ରାଗା ଉପତ୍ୟକା' । ଏ ମୁଣ୍ଡିଆ ସେହି ଉପତ୍ୟକାର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ପାରିବା ପରି ଘେରି ରହିଥାଏ ।

ମୁଣ୍ଡିଆ ପାର ହୋଇ ଅମେ ଅଉ ଗୋଟିଏ ଉପତ୍ୟକାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏଇଟି ଭାରି ସୁନ୍ଦର । କେତେପ୍ରକାର ଗଛ ବୁଦାରେ ଭରା । କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥାଏ । ଅଳ୍ପ ଅମେ ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ଦେଖିଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉ ନ ଥିଲା । ପାଖରେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲା । ଆମେ ଏହାର ଶୁଭିଅଡ଼ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲୁ ।

ଏତକବେଳେ ଅନେକ ପାଟିଟାଏ କଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା ବଛାଟାକୁ ଲାଗି କରି ଧରିଲା; ଯେମିତି ସତେ ଜାହାସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ାଇ କରିବ । ଅମେ ଅନେଇ ଦେଖିଲୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ଉପରେ କୁଡ଼ିଆ ଭଳିଆ କଣ ଦିଶୁଛି । ଦମେ ଦେଖାଯାଉଛି, ଫେର, ଲୁଅଟି ଉଠେଇ ଯାଉଛି । କିଛି ସମୟ ପରେ ଫେର ଦେଖାଯାଉଛି । ଯେଉଁ ସମୁଦ୍ର ଲହରୀ ପିଟି ହେଲେ ପାଣିଗୁଡ଼ାକ କୁଡ଼ିଆ ପରି ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ, ଠିକ୍ ସେପରି ଦେଖାଯାଉଛି ।

ସେଠି ଯୋହନା ପାରିବା ଓ କୁଲ ଭିତରେ ବେଶି ତପାତ୍ ନ ଥାଏ । ସୁନ୍ଦର ହୃଦ ନ ଥାଏ । ଅମେ ଏହାକୁ ସମୁଦ୍ର ଲହରୀ ଭାବି ପାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ସେଇଁ ଉଠୁଥିଲା, ସେ ଜାଗାଟା ସମୁଦ୍ର କୁଳରେ ରୁହେଁ; କୁଲୁ ଦୁଇଗଡ଼ ହାତ ଦୂରରେ ଥିବା!

ଭୁଇଁ ଉପରେ । ସେଥିପାଇଁ କଣ ବୋଲି ଠିକ୍ କହିପାରିଲୁ ନାହିଁ ।

ଶେଷରେ ସେ ଜାଗା ପାଖକୁ ଗଲୁ । ଅମେ ସେଠାରେ ବୁଲି ଏପାଖ ସେଆଖ ଦେଖୁଛି, ଏତିକିବେଳେ ଅମ ପାଖରେ ଦଡ଼ ଘଡ଼ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଶବ୍ଦ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ବେଶି ଜୋରରେ ଶୁଭିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଫାଙ୍କବାଟ ପାଣିଗୁଡ଼ାଏ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲା । ପାଣି ବହେ ଉପରକୁ ଉଠି ଗୁରୁଆଡ଼େ ଛୁଣି ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଅମେ ସବୁ ଭଲ ଗଲୁ । ଅନନ୍ଦ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଥିଲା । ସେ ଦଉଡ଼ି ପଳାଇଲା ।

ଦଣ୍ଡକ ପରେ ସେହୁପରି ପାଣି ବାହାର ବାରକୁ ଓ ମତେ ପୁଣି ଭଲ ଲାଗିଲା । ଅମେ ଦୁହେଁ ଓଦା ସର ସର ହୋଇଗଲୁ । ଅମ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅନନ୍ଦ କିର କିର ହୋଇ ହସୁଥାଏ । ଯୋଗକୁ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତା' ପାଖରେ ସେମିତି ଶବ୍ଦ ହେଲା । ସେ ଏଣିକି ତେଣିକି ଅନାଇ ପଳାଇ ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଥର ପାଣି ଠିକ୍ ତା' ଗୋଡ଼ତଳେ ବାହାରିଲା । ପାଣି ଏତେ ଜୋରରେ ବାହାରିଲା ଯେ ତାକୁ ବହେ ଉପରକୁ ଟେକିଦେଲା । ସେ ଗୋଟାଏ ବୁଦ୍ଧା ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଅମେ ତା ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଗଲୁ । ଦେଖିଲୁ ସେ କିଛି ଆଦାତ ପାଇନାହିଁ । ଖାଲି ଭଲ ଜୁଡ଼ବୁଡ଼ ହୋଇଯାଇଛି । ଅସୁସ୍ଥତା ଶକ୍ତିବାଟେ ଘୁଣିଆସିଲା । ଲୁଗାପଟା ଚିପୁଡ଼ିଲା । ଶୁଣିଲା ତାଠି ଅଣି ନାହିଁ କାଲିଲା । ନାହିଁ ତାତରେ ଲୁଗାପଟା ଶୁଖାଇଲା ।

ତା'ପରେ ସେ ମୁଣ୍ଡିଆ ପାଖକୁ ଲେପୁ । ସେଠି ଦେଖିଲୁ ତେ କିଏ ସମୁଦ୍ରର ଲହରୀ ଏ ମୁଣ୍ଡିଆ ମୁଣ୍ଡକୁ ସୁକା ଚାଲି-

ଅସୁକୁ । ଏପରି ଲହରୀ ଅସିଲେ ମୁଣ୍ଡିଆ ଉପରେ ପାଣି ଉପରକୁ ବାହାର ପଡ଼ୁଛି । ଆମେ ଠିକ୍ ଜଳୁଥିବା ସମୟରେ ଗୋଟାଏ ଖୋଲ ଅଛି । ସେ ଖୋଲରୁ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ବାଟ ଅଛି । ବଡ଼ବଡ଼ ଲହରୀ ଅସିଲେ ସେ ଖୋଲରେ ପାଣି ପେଲିଟିହାଇ ପଶିଯାଏ । ଆଉ ବାହାରକୁ ଅସିବାକୁ ବାଟ ନ ଥାଇ ଉପରେ ଥିବା ଫାଇବାଟେ ବାହାରିପଡ଼େ ।

ଭାଗିଚନ୍ଦ୍ର ଏ କଥା ଠିକ୍ କରି ଆମେ ଫେରି ଅସୁକୁ, ଏତିକିବେଳେ ଅନନ୍ଦ କହିଲା, “ହେଉ ଗୋଟାଏ ଶଙ୍ଖମଗର !”

ମୁଣ୍ଡିଆ ମୁଣ୍ଡରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ସମୁଦ୍ର ପାଣି ଭିତରେ ପାଇଁ ଶିଅ ବଙ୍ଗର କ’ଣ ଗୋଟାଏ ଦିଶୁଥାଏ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ ହଲ୍‌ଚଲ୍, ହେଲପରି ମଧ୍ୟ ଜଣା ଯାଉଥାଏ । ଗାର ବଜୁଆକୁ ନେଇ ତା’ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ବଜୁଆ ଭାସି ଉଠିଲା । ତା’ଉପରରେ ବଜୁଆ ବାଜିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା’ର କିଛି ହେଲନାହିଁ । ସିମିଟ ସେ ଆଉ ପର ଥାଏ । ଆମେ ଏମିତି କେତେଥର ତା’ ଉପରକୁ ବଜୁଆ ଫୋପାଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ହଜିଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସେଇଟା କଣ ଠିକ୍ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ତେବେ ଏଠି ବେଶି ସମୟ ନ କଟେଇ ଆମେ ଗୁଲିବାକୁ ଗୁଲିଗଲା । ଆଉଦିନେ ଏଠିକି ଆସି ଏଇଟା କ’ଣ ଭଲ କରି ଦେଖିବୁ ବୋଲି ଠିକ୍ କଲା ।

ଆମେମାନେ ସେ ଛୋଟ ଉପତ୍ୟକାକୁ ଫେରିଗଲା । ତା’ର ଚାରିଆଡ଼ ବୁଲି ଦେଖିଲା । ସେତେବେଳକୁ ବେଳ ବୁଝି ଆସୁଥାଏ । ଆମେ ପଦାକୁ ପଲାଇ ଆସିଲା । ମୁଣ୍ଡିଆବାଟେ ବୁଲି ଯାଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉପତ୍ୟକାରେ ପଶିଲା । ଏଇଟା ସେ ଦ୍ଵୀପର ବଡ଼ ଉପତ୍ୟକା ।

ଏହାର ମଝିରେ ବଡ଼ ଝରଣାଟିଏ ବହି ସାଉଛି । ସେଥି-
 ଯୋଗୁ ଏ ଉପତ୍ୟକାର ମାଟି ଭାରି ବଡ଼ ଅଟେ । ଗଛ ବୁଦା ସବୁ ଭାରି
 ବଡ଼ ଅଟେ । କେତେ ଜାତିର, କେତେ ପ୍ରକାରର ଗଛ ବୁଦା ।
 କେତେ ରଙ୍ଗରେ ଫୁଲର ସବୁ । ବଣଟା ଛବିଲ ଦିଶୁଥାଏ । ସତେ
 ସେମିତି ଗୋଟାଏ ଗନ୍ଧ !

ରୁଟି ଗଛ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ଫଳ ଗୁଡ଼ିଏ ଓହ୍ଲି
 ଥାଏ । ଓସାର ଅ ଓସାର ଅ ସବୁଜ ପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକରେ ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ
 ଭାଙ୍ଗି ହୋଇଥାଏ । ଭାରି ଗହଳ ପତର । ତଳେ ଖରା ଧାସ ପଡ଼ୁ
 ନ ଥାଏ । ଗଛର ପୁଲୁ କଣି ଲଦି ହୋଇଥାଏ । ଅନେକ ମଣିଲ
 ଗଛ ଦେଖିଲୁ । ତା'ର ରୂପେଲ ପତରରେ ଡାହାଣିଆ ଖରା ପଡ଼ି
 ତକ ତକ ଦିଶୁଥାଏ । ରୂପା ଫଳ ପରି ଫଳ ଗୁଡ଼ିଏ ଝୁଲୁଥାଏ ।

ଅନ୍ଧୁରି କେତେ ରକମର ଫଳ ଗଛ ଦେଖିଲୁ । ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ
 ସୁନ୍ଦର । ଅଧିକାଂଶ ଖାଇବା ଫଳ । ମଝିରେ ମଝିରେ ନନ୍ଦ ଅ ଗଛ
 ଗୁଡ଼ିକ ଉପରକୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଏଗୁଡ଼ିକ ସତେ
 ସେପରି ବଣର ଜଗୁଅଛି ।

କେତେ ପ୍ରକାରର ମୂଳ ଦେଖିଲୁ । ଖର ଦୁଇ ଜନିତା ମୂଳ
 ଚିହ୍ନିଲ । ଗୋଟାଏ ଜାତିର ବଣ ଅଳ୍ପ ନା—‘ଟୁଙ୍ଗା’ । ଦେଖିବାକୁ
 କଢ଼ମୂଳ ପରି । ଗୋପା ପାର ଶିଅ । ସିଝେଇ ଖାଇଲେ ମନ୍ଦ ଲାଗେ
 ନା’ । ଶେଷରେ ବଣ ଅ କଢ଼ମୂଳ ବି ପାଇଲୁ । ଖମ୍ବ ଅଳ୍ପ ମଧ୍ୟ
 ଦେଖିଲୁ । ସବୁଥିରୁ କିଛି କିଛି ନେଲୁ । ତା’ପରେ ସମୁଦ୍ରକୁ
 ଅଳ୍ପ ବାହାରିଲୁ—ସେଠି ସତେ କଟାଇବାକୁ । କାହିଁକିନା,
 ବଣରେ ଭାରି ମଣା ।

ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟରେ ଗୋଟାଏ ଚେକା ବରଗଛ ଦେଖିଲୁ । ସେଥିରେ କେତେ ଓହଲ ଓହଲିଆଏ । ଗଛଟା ଦୁଇ ତନିମାଣ ଲାଗା ମାଡ଼ କରିଥାଏ ।

ତା'ପରେ ଅମେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଗୋଟାଏ ଅଭୁତ ଜାତିର ଗଛ ଦେଖିଲୁ । ଗଛରେ ବହେ ଉଠି ଯାଏ ଡାଳପତ୍ର ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଅଶ୍ରୁକ କଥା ଯେ ଗଛର ଗଣ୍ଡି ଗୁରୁପାତଳ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଖଣ୍ଡ ପଟା ଡେଇଁହେଲ ପରି ଦିଶୁଥାଏ । ନିକଟକୁ ଯାଇଁ ଦେଖିଲୁ ଏଗୁଡ଼ାକ ତନି ଗୁରୁ ଅଙ୍ଗୁଳ ମୋଟା । ଦୁଇହାତ ଯାଏଁ ଓସାର ।

କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ାକ କରତ ଗିର ପଟା ନୁହେଁ । ଏ ଗଛର ଏମିତିକା ପଟାଜାତୀୟ ଓହଲ ଥାଏ । ଏ ଓହଲ ପଟା ଗୁଡ଼ିକ ଗଛର ମୂଳରୁ ଦୁଇ ତନି ହାତ ଦୂରରେ ଭୁବ୍ରେ ପଶିଥାଏ । ଉପରେ ଗଛ ଯେଉଁଠାରେ ଡାଳ ମେଲିଥାଏ ସେହିଠାରୁ ବାହାରି ଥାଏ । ଝଡ଼ ଢୋଫାନରେ ଏହି ପଟା ଜାତୀୟ ଓହଲ ଯୋଗେ ଏହି ଗଛ ସହଜରେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଏନାହିଁ । ଗଛର ବଳି ପରି ସେ ପଟାରେ ବଳି ।

ଗାର ଏଥିରୁ ଖଣ୍ଡିଏ କାଟିଲ । ଭାରି ତେମଡ଼, କିନ୍ତୁ ସହଜରେ କାଟି ହୋଇଗଲା । ଭାରି ଝୁସି ହେଲୁ । ଅମ ପାଇଁ ଏ ଦ୍ଵୀପରେ ଈଶ୍ଵର ଏମିତିକା ପଟା ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଅମର ଅନେକ ଉପକାରରେ ଅସିବ । ଅମେ ଏ ଗଛର ନାଁ ଦେଲୁ 'ପଟାଗଛ' ।

ତା'ପରେ କୁଳକୁ ଆସୁ ଆସୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଚଢ଼ାଇ ଦେଖିଲୁ । ବଣି, ଶୁଅ, ବାୟା, ମସୁର, ଗୋବରା, ହଳଦୀବସନ୍ତ, ଟିଆ ଓ କାପ୍ତା ପ୍ରଭୃତି କେତେ ଜାତିର । ଏଥିରୁ ଗୋଟାଏ ମାରିବାରୁ କେନ୍ଦ୍ରା କଲୁ । କିନ୍ତୁ ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତା'ପରେ

ଗୋଟାଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ସାଥ ଶବ୍ଦ ବୋଲି । ଅନେକ ଦେଖିଲୁଁ ଅମ ମୁଣ୍ଡ
 ଉପରେ ପଲେ ହୁଏସବୁ ଉଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । କେଉଁଠି ପଡ଼ିବେବୋଲି
 ଗୋଡ଼େଇଲୁଁ । ଦେଖିଲୁଁ ଗୋଟାଏ ଦହରେ ପଡ଼ିଲେ ।

ଦହରେ କେତେ ରକମର ପାଣି ଚଢ଼ାଇ ଭାସୁଥାନ୍ତି । ବୋଲ-
 ଝାଞ୍ଜି ପରି ଦଳ ଗୁଡ଼ାଏ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥାଏ । କୁଳରେ କାନ୍ଦୁଥା ।
 କୁଳ ଗୁରୁପାଶେ ବୋଇଲିଖିଅ କଣ୍ଠାଗଛ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ସେ ଚଢ଼େଇ
 ଗୁଡ଼ିକରୁ ଗୋଟିଏ ମାରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲୁ । ଅମକୁ ଦେଖି
 ସେମାନେ ଫଡ଼ଫଡ଼ ଉଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ବହୁତ କଷ୍ଟରେ
 ଗୋଟାଏ ହୁଏସବୁ ମୁଁ ଛୁଟିକିଣିରେ ମାରିଲି । ଅଗରୁ ଅନନ୍ଦକୁ
 ସମୁଦ୍ର କୁଳକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥାଉ । କାଠ ଓ ପାଣି ଅଣି ରୋଷାଇ
 ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ କହୁଥାଉ ।

ପରେ ଅମେ ଅସୁ ଅସୁ ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ଗଛମୂଳେ
 ପଡ଼ି ଦୁଷ୍ଟି ଦେଖିଲୁଁ । ଏଇଟା ‘ହାତୀର ଜାମୁ ଗଛ’ । ଏଥିରେ
 ବୋଲି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥାଏ । ପାଚି ଝଡ଼ି ପଡ଼ି କେତେ ଜଳେ ଜମା
 ହୋଇଥାଏ । ଦୁଷ୍ଟିରୁଡ଼ାକ ସେ ସବୁ ଫଳ ଖାଉଥାନ୍ତି । ଅମେ
 ଗୋଟାଏ ଦୁଷ୍ଟି ମାରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲୁ । କିନ୍ତୁ ପାରିଲୁଁ ନାହିଁ ।
 ସେଠୁ ଅନ୍ଧ ପାଶକୁ ଫେରିଲୁଁ ।

କାଠ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଜିଆଁ ମଧ୍ୟ ଜଳି ଉଠିଲାଣି । ସବୁ
 ଯୋଗାଡ଼ ସରିଛି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ଧ କାହିଁ ? ତାକୁ ଚାକିଲୁଁ । ସେ
 ଗଣ୍ଡେବାଟରେ ବଣରେ ଜବାବ ଦେଲା । ଟିକକ ପରେ ତା’
 ଚଢ଼ାରେ ଗୋଟାଏ ଦୁଷ୍ଟି ଛୁଆ ଓହଲେଇ ଫେରି ଆସିଲା ।
 ଶିକାର ଆଣିଛି ବୋଲି ତା’ର ଭାରି ଅନନ୍ଦ ।

ଅମୁମାନଙ୍କୁ ଭାରି ଭୋକ ଲାଗୁଥାଏ । ଝଟ୍ ଝଟ୍ ରୋଷାଇର
 ଯୋଗାଡ଼ କଲୁ । ଦୁଷ୍ଟିରୁ ଛୁଆର କମଡ଼ା ଛଲିଲୁଁ । ଗୋଟାଏ

କାଠ ଗରିଣ୍ଡା । ଉପରେ ରଖି ମାଉଁସଯାକ ଟାଙ୍ଗିଆରେ
କୁଚେଇଲୁ । ଫଳମୂଳ ଯାକ ସିଝେଇଲୁ । ମାଉଁସଯାକ ରନ୍ଧିଲୁ ।
ଏପରି ଅଛା ରକମ ଭୋଜିଟାଏ ତିଆରି କଲୁ ।

ଭାରି ତ ଭୋକ କରୁଥାଏ । ମନଇଚ୍ଛା ଯେତେ ଲେଖିଏ
ଖାଇଦେଲୁ । ପତର ଚୁଡ଼ାଏ ପାରି ଗୋଟାଏ ଗଛ ମୂଳେ ଶୋଇ-
ପଡ଼ିଲୁ । ପବନ ଯୋଗେ ମଶା ନଥାନ୍ତି । ସରଗରେ ଭାବ
କିଛି ହୋଇ ଦିଶୁଥାନ୍ତି । ଯେତେ ଭାରି ହେଲୁ ନିଦ କୁଆଡ଼ୁ
କୁଆଡ଼ୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ନିଦର ଶୋଇପଡ଼ିଲୁ ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳୁ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲୁ କେତେ
ଚୁଡ଼ାଏ ଦିନ ହୋଇ ଗଲାଣି । ଗୁରିଆଡ଼େ ଖରା ପଡ଼ିଗଲାଣି । ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଆକାଶର କେତେ ଉପରକୁ ଉଠି ଗଲେଣି । ଆମ୍ବେମାନେ
ଭରଭର ହୋଇ ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଲୁ । କିଛି ଜଳଖିଆ ଖାଇଦେଲୁ ।
ଭା'ପରେ ଗୁଲିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁ ।

କିଛି ବାଟ ଗଲା ପରେ ଗୋଟାଏ ମୋଡ଼ ପଡ଼ିଲା । ଆମେ
ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉପତ୍ୟକାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏଠିକି ସମୁଦ୍ରକୂଳଟା
ଦିଶୁଥାଏ । ଦେଖିଲୁ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଅନେକ ଛୋଟ ଚଢ଼ି ଦ୍ଵୀପ ।
ଏତେକ ପୋହଳା ପାଚିଶାର ଆଉ ପାଖରେ । ଏତକକେଲେ
ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଶିକ୍ଷା ହେଲା । ସେଦିନ ରାତିରେ ଯେପରି ଶିକ୍ଷା
ଶୁଣିଥିଲୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ପରି ଆମକୁ ଡର-
ମାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ସେଦିନ ରାତି ବୋଲି ବେଶି ଭର-
ମାଡ଼ିଲା । ଆଜି ଦିନବେଳା, ସେତେ ଭୟ ହେଲାନାହିଁ ।

ଆମେ ଏ ଶିକ୍ଷାର କାରଣ ଭାବିଲୁ । ଏତକକେଲେ ଯେତେ
ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା ହେଲା । ଶିକ୍ଷାଟା ସେଇ ଦ୍ଵୀପ ଚୁଡ଼ିକ ଆଡ଼ୁ
ଆସୁଥାଏ । ଆମ୍ବେମାନେ ସେଇ ଦିଗକୁ ନିରିକ୍ଷଣ ରୁଦ୍ଧିଲୁ ।

ଦେଖିଲୁ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୀପରେ ପଲେ ବଣ ଦିଶୁଛି । ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି
ଭାବେ ସଜା ହେଲାପରି ଦିଶୁଥାଏ । ଉପରିଭାଗଟା ନେଲିଆ,
ତଳଟା ଧଳା ରଙ୍ଗ ।

ଆ'ନ କହିଲା ବୋଧହୁଏ ଦଳେ ସୈନ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ାକ
ପେଟୁନି ଚଢ଼ାଇ ବୋଲି ଗୀର କହିଲା । ସେ'ଏମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ
ଆଗରୁ ପଢ଼ିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସବୁ କଥା ଭଲ ରକମ ମନେ ନଥାଏ ।
ଆମମାନଙ୍କୁ ଭାରି କୌତୁକ ବୋଧ ହେଲା । ଭାବିଲୁ ଡଙ୍ଗା
ତଆରି କଲେ ସେ ଦ୍ରୀପକୁ ଯିବୁ । ଏମାନଙ୍କୁ ପାଖରେ ଦେଖିବୁ
ଓ ଏମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭଲ ରକମ ଜାଣିବୁ ।

ଜା'ମରେ ବଣରେ ଆମେ ଅନେକ ସମୟ ବୁଲିଲୁ । ତେବେ
ବେଶି କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ ନାହିଁ । ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଗୁଡ଼ାକ
ଭୂଇଁଆଡ଼େ ଉଠି ଥିବାର ଦେଖିଲା । ଏମିତି କି ଗୋହଳା
ପାତେରାରେ, ସମୁଦ୍ର ବାଲିରେ, ପାହାଡ଼ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଉଠିଥାଏ ।
ସବୁଠି ବେଶ୍ ସରଗରେ ବଢ଼ିଥାଏ । ଏହାପରି ବଣରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ
ସଞ୍ଜ ହୋଇଗଲା । ଅମ୍ଭେମାନେ ଫୁଟ ଦିନ ପରି ସାଇଁ ସମୁଦ୍ର
କୂଳରେ ରହିଲୁ ।

ତହିଁଥର ଦିନ ଫେର ବୁଲିବାକୁ ବାହାରିଲୁ । କେତେ
ଜାଗାରେ ଘୁଷୁରି ପଲ ସବୁ ଦେଖିଲୁ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ
ଗୋଟେ ଛୋଟ ଚତୁଷ୍ପଦ ପ୍ରାଣୀର ପାଦଚିହ୍ନ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ ।
ଭାବିଲୁ ଘୁଷୁରି ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଚତୁଷ୍ପଦ ଜୀବ ଏ ବଣରେ
ଅଛନ୍ତି । କଣ ନିବାଲି ଜାଣିବାକୁ ଆମର ଅରୁହ ହେଲା । ସେ
ପାଦଚିହ୍ନ ସେଇ ଅଡ଼କୁ ପଡ଼ିଛି ସେ ଅଡ଼କୁ ଗଲୁ ।

ସାଇଁ ସାଇଁ ଦେଖିଲୁ ବଣରେ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଗଛର ମୂଳ
ଠିଆ ହୋଇଛି । ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ଏଗୁଡ଼ାକ କୁରୁଦିବେ

କଟା ପାଇଛି । କୁସନ୍ତି ଚୋର ଚନ୍ଦ୍ର ଅଛି । ଅନେକ ଦିନ ଖସି
କାବର ଖାଇଥିବାରୁ ସେଥିରେ ଛତୁ ଉଠି ଗଲଣି । ଅମ୍ଭେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ହେଲୁ । “ଭାବିଲୁ ଏ କଣ ! ଏ ବଣରେ କୁସନ୍ତିରେ ଗଛ କାଟିଲ
କିଏ ॥ ଏଠି କଣ ମଣିଷ ଥିଲେ ॥”

ଏପରି ଅନେକ କଥା ଭାବିବାରୁ ଅମର କୌତୁହଳ ହେଲା ।
ଅମେ ସେ ପାଦ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ଗଲୁ । ବହୁଦୂର
ଗଲପରେ ଗଣ୍ଡ ଓଳା ଚଢ଼ାଇଥିବା ଜାଗା ଦେଖିଲୁ । ଏଥିରୁ ଗଛ
ବୁଦ୍ଧା କଟାଯାଇ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଥାଏ ।

ଏତକବେଳେ ମିର୍ଚ୍ଚ ମିର୍ଚ୍ଚ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଦେଖିଲୁ ଗୋଟିଏ
ବୁଦ୍ଧା ତଳେ କଳା ବିଲେଇଟିଏ । ଗାର ତା’ ଉପରକୁ ଗୋଟିଏ ଶର
ମାରିଲା । ଶରଟି ତା’ ଦିହରେ ବାଜିଲା ନାହିଁ, ତା ପାଖରୁ ଗୁରୁତ୍ବାତ
ଦୂରରେ ପଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ବିଲେଇଟି ଉପରେ ପଲାଇ ଗଲାନାହିଁ ।
ସେ ଯାଇ ଶରଟାକୁ ଶୁଣିଲା । ଅମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲୁ ।

ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ତା’ ପାଖକୁ ଗଲୁ । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ସେ
ପଲାଇ ନ ଥାଏ । ଭାବିଲୁ ଏହା କାଲି ଓ କଣା । ତା’ର ଖୁବ୍
ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା ସେ ଗାରିଉଠି ଫ ଫ ହେଲା । ଆନନ୍ଦ ତାକୁ
ଚୁରୁ କଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ତା’ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା ।
ଗା ଫାଗ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା । ଅତି ଶରଧାରେ ତା’ ପାଖରେ
ଲସର ପସର ହୋଇ ମିର୍ଚ୍ଚ ମିର୍ଚ୍ଚ ହେଲା । ଅମେ ବୁଝି ଅବାକ୍
ହୋଇ ଅନାଇଥାନ୍ତି । ଭାବିଲୁ ବିଲେଇଟି ପୋଷା । ମଣିଷ
ବିକେଛି । ବୋଧହୁଏ କେହି ଏହାକୁ ପାଳିଥିଲା ।

ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଉ ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଗଲୁ । ଦେଖିଲୁ ଗୋଟିଏ
ଛୋଟ ଝିରଣୀ ବହୁ ଯାଉଛି । ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ଭଙ୍ଗା ପୋଲ ।
ପୋଲଟି ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ପଥର ଧୁଡ଼ିକ ଜମା ହୋଇଛି ।

ପୋଲର ଆର ପାଖରେ ମନ୍ତ୍ରଦେବ ରୁଟି ଗଛଟିଏ । ରୁଟି ଗଛର ପାଖକୁ ଲାଗି ଆଉ କେତେ ଚଢ଼ ବଡ଼ ଗଛ । ସେଥିପୋଗେ ଗଛ ତଳ ଜାଗାଟା ଭାରି ଅନ୍ଧାରୁଆ ।

ଏଇ ରୁଟିଗଛ ତଳେ ଗୋଟିଏ ଉଝା କୁଡ଼ିଆ ଠିଆ ହୋଇଛି । କୁଡ଼ିଆ ଉପରେ ସବୁ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଗୁଳୁ ଉଠି ଗଲଣି । ଗହଳି-ଲତା ଏକରକମ କୁଡ଼ିଆଟିକୁ ଲୁଗୁଇ ପକାଇଲଣି । ରୁଟିଗଛର ଡାଳ ମଧ୍ୟ ଗୁଡ଼ିଆ ଲାଗି ବଢ଼ିଛି । ଶର କାକର ଖାଇ ଛପରଟା ନିହାତି ପାପର ହୋଇ ଗଲଣି । ତଳେ ଯଡ଼ିଯାଆନ୍ତାଣି । ଖାଲି ଏ ଲତା ଗୁଡ଼ାକ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ମାଡ଼ିଥିବାରୁ ଏହାର ଏ ଗୁଞ୍ଜିଟା ଅଛି ।

ଅମେମାନେ କୁଡ଼ିଆ ପାଖକୁ ଗଲୁ । ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ଭୟ ଲାଗୁଥାଏ । ସେ ଜାଗା ଭାରି ନିଶ୍ଚିତ । କିଏ ଯେମିତି ଅମକୁ ଟେକି ଦେଉଥାଏ । କେତେବେଳେକେ ଡରି ଡରି ଦୁଆର କଣାଟ ମେଲ କଲ । ଖୁବ୍ ଧୀରେ, ଖୁବ୍ ଦୁର୍ଘଟିଆରେ ଭିତରକୁ ପାଦ ପକାଇଲୁ । ଦେଖିଲୁ ଗୁଡ଼ିଆଟି ଶୁଣ୍ଢାନ୍ । ଅଳିଆ ଜମା ହୋଇଛି । ବକର କାଳରୁ ମଣିଷର କାବକାର ନାହିଁ ।

ଅମେ ଘରର ଏପାଖ ସେପାଖ ବୁଲିଲୁ । ଦେଖିଲୁ ଘରର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଶ୍ରେଣୀ ଉଝା ଗଛ ପଡ଼ିଛି । ତା' ଉପରେ ଦୁରଟା ପଞ୍ଜର । ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ପଞ୍ଜର ଓ ଅନ୍ୟଟି କୁକୁରର । ହାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁଠି ଯେମିତି, ଠିକ୍ ସେମିତି ଅଛି । ଖାଲି ମାଉଁସ ଗୁଡ଼ିକ ପରି ମିଳେଇ ଯାଇଛି । କୁକୁରଟି ମଣିଷର ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ମୁହଁଟି ଲଦି ଦେଇ ମରୁଛି ।

ଭାବିଲୁ ଏ ଲୋକଟି ଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଏ ଘରର ମାଲିକ । ଏ କୁଡ଼ିଆରେ ଏଠି ଜୀବନ କଟାଉ ଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ ଅମର ପର ବୋଇତ ଭାଙ୍ଗି ଗଲରୁ ଏଠି ଅସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ନ ହେଲେ କିଏ

ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଏଠି ଗୁଡ଼ାଦେଇ ଯାଇଥିଲେ । ସଙ୍ଗରେ ଥିଲେ କୁକୁର-
ଟିଏ ଓ ବାଲେଇଟି । ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଙ୍ଗଣାରେ ଓ
ଅଶୁଣାରେ ନିର୍ଜନ ଜାଗାରେ ମଲେ ।

କେନ୍ଦୁ ତାଙ୍କର ଶବ୍ଦକୁ ଯୋଡ଼ିଲେ ନାହିଁ — କି ଯୋଡ଼ିଲେ
ନାହିଁ । କେନ୍ଦୁ ବି ଟିକିଏ କାନ୍ଦି ନ ଥିବେ । ଏଠି ତାଙ୍କର କେନ୍ଦୁ
ନ ଥିଲେ । ଏ ବଣର କଟା ଗଛଯାକ ବୋଧହୁଏ ଏ ଲେକଟି
କାଟିଥିଲେ । ନ ହେଲେ ଅତି କିଏ କାଟିବ ।

କୁକୁରଟି ତା' ପ୍ରଭୃତ ମରଣ ଝିଡ଼ିକି ନ ଖାଇ ନ ପିଇ
ମରିଗଲା । ମରିଗଲାବେଳେ ଆପଣା ପ୍ରଭୁ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ଗୁଡ଼ା
ଉପରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ମରିଛି । ବାସ୍ତବିକ କୁକୁର ଭାବି ଡୁଲୁକିଲା !
ବିଲେଇ ବିଚରଟି ଏ ବଣର ଗୁଲିଗୁଲି ନିଜର ପେଟ ଯୋଷୁଛି ।
ସେ ବି ଆସି ଦରମା କୁଡ଼ାଇ ପରି ହୋଇଗଲାଣି । ଆମ ମନରେ
ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଲା ।

ଭଗବାନ ତା' ଭାଗ୍ୟରେ କଣ ରଖିଛନ୍ତି । କିଏ କେତେ
ରକମରେ ଚକ୍ଷୁଛି । କିଏ କେମିତି ଜୀବନ କଟାଉଛି । ଆମ ତନିକୁ
ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଦିନେ ମରିବାକୁ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଦେଖିବୁ
ନାହିଁ, ବାନ୍ଧବୀ ଦେଖିବୁ ନାହିଁ, ସାଲ ପଡ଼ିଣା ଦେଖିବୁ ନାହିଁ,
ବାପା ମାକୁ ଦେଖିବୁ ନାହିଁ, ନିଜର ଜନ୍ମଭୂମି, ନିଜର
ବାସସ୍ଥାନ ଦେଖିବୁ ନାହିଁ; ଏଇ ନିର୍ଜନ ଦ୍ଵୀପରେ ଅଜଣା
ଅଶୁଣା ଭାବରେ ଚିରଦିନକୁ ଆଖି ବୁଜିଦେବୁ । କେନ୍ଦୁ ଟିକିଏ
ହେଲେ କାନ୍ଦିବେ ନାହିଁ । ଯୋଡ଼ିବ ବା ଯୋଡ଼ିବ କିଏ ।

ହଁ ଭଗବାନ ଲୀଳାମୟ, ତାଙ୍କର ମହୁମା ଅପାର ଓ
ଅନନ୍ତ । ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା । ସେ ମଙ୍ଗଳମୟ, ସାହା କରନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ

ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ । ଏହା ଭାବି ମନକୁ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲୁ ।
ଦୁଃଖ କମାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲୁ ।

ସେ ଘରୁ ଜିନିଷପତ୍ର ବେଶି କିଛି ନଥିଲା । ଖଣ୍ଡିଏ କାଠ
ବଉଟି, ଖଣ୍ଡିଏ ଲୁହା ଆଳିଆ, ଖଣ୍ଡିଏ ଟାଙ୍ଗିଆ, ଏତକ ମାତ୍ର
ଦେଖିଲୁ । ସେତେକ ସେମିତି ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା, ସେମିତି ଥିଲା ।
କିନ୍ତୁ ବାସନ ଓ ଟାଙ୍ଗିଆରେ କଳଙ୍କି ଲାଗି ଯାଇଥିଲା । ଆଉ ସବୁ
ଜିନିଷପତ୍ର ଖୋଲେଇ ଦେଖିଲୁ । ତା' ଡକ୍ଟର ଶ୍ରେଣୀ ପିତୁଲ
ବାହାରିଲା । କିନ୍ତୁ ବୁଲି ଗୋଲା କିଛି ନାହିଁ । ପିତୁଲଟାରେ ବ
ଜଙ୍କ ଲାଗି ଯାଇଥାଏ ।

ଘରର ଏପାଖ ସେପାଖ ଭଲରକମ ଚାଲିଲୁ । ଲୋକଟିର
ନାଁ କେଉଁଠି ଲେଖାଥିବ ବୋଲି ଖୋଜିଲୁ । କିନ୍ତୁ କେଉଁଠି
ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ଆମେ ବାହାରକୁ ଆସିଲୁ ।
ଆସିଲାବେଳେ ଗାର ମୁଣ୍ଡରେ ଦୁଆର ବନ୍ଦି ଥିଲା । ସେଟା ଡ
ଆଗରୁ ଡୁବ୍ ପାପର ହୋଇଥିଲା । ଏତକରେ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।
ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଚାଲି ଚାଲି ବଙ୍କା ହୋଇଗଲା । ସେଇଠୁ ଆମେ
ଭାବିଲୁ ଚାଲି ଏ ଘରଟା ଭାଙ୍ଗି ଦେବା । ସ୍ୱାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ଏ
ଲୋକର ଅସ୍ଥି ଉପରେ ସବୁ କମା ହୋଇଯିବ । ସେ ଏକପ୍ରକାର
ସମାଧି ପାଇଯିବେ ।

ସେଇଆ କଲୁ । ତା'ପରେ ସେ ପିତୁଲ ଖଣ୍ଡିକ, ଲୁହା
ବାସନଟି ଓ ଲୁହାଟି ସାଙ୍ଗରେ ନେଲୁ, ଦରକାରକେଲେ
କାମରେ ଆସିବ ବୋଲି । ଆନନ୍ଦ ସେ ବଞ୍ଚେଇଛନ୍ତି ସାଙ୍ଗରେ
ଆସିଲା । ସେତେବେଳକୁ ଦିନ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଥାଏ । ଆମେ

ଆହୁରି ଅନେକଆଡ଼ ବା ବୁଲିଲୁ । ବେଳ ବୁଡ଼ିଲାବେଳକୁ
 କୁଡ଼ିଆକୁ ଫେରିଲୁ । କୁଡ଼ିଆରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଫୁଲସଖି ।
 ଦେଖିଲୁ ତେଜସ୍ବୀ ଆଗର କୁଡ଼ିଆରେ ଯାହା ସେମିତି ରଖି
 ଯାଇଥିଲା, ତାହା ସବୁ ଠିକ୍ ସେମିତି ଅଛି ।

ସାତ

ପରଶ୍ରମ ପରେ ଚିଣ୍ଡାମଟା ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ଭାରି ସୁଖ ଓ
ଅସ୍ବମ ଦିଏ । ମନର ବିସ୍ତାଦ ଦୁଇଗୁଣ ବଢ଼ିଯାଏ । ଦେହରେ
ନୂଆ ବଳ ଆସିଲା ପରି ବୋଧହୁଏ । ନୂଆ ବିସ୍ତାଦରେ ନୂଆ ନୂଆ
କାମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ।

ଆମେ ତନିଦିନ କାଳ ବହୁତ ଚାଲୁଥିଲୁ । ଅନେକ ବିଷୟ
ଦେଖି ଅନେକ କଥା ଭାବୁଥିଲୁ । ସେଥିପୋଗେ ଦେହ ଓ ମନ
ଜ୍ଞାନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପୁଲ୍ଲସଞ୍ଜବେଳେ ବସାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।
ହେଁ ହେଁ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇଦେଲୁ । ତା'ପରେ ଚିତ୍କଣ କରି ନଡ଼ିଆ
ପତର ଚଟେଇ ବିଛେଇ ଦେଲୁ । ସତ ଦୁଇ ଘଡ଼ ନ ହେଉଣୁ
ତନିକ୍ରଣ ଯାଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲୁ ।

ମୁଁ ତ ନିତି ସତରେ ଶୁଏ । କିନ୍ତୁ ଆଜିକା଼ର ନିଦଟା କହିଁକି
ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ଏଠାର ଆଉ କେବେ ବୋଧ ହେ ନ ଥିଲା ।

ଏକା ମୋର ନୁହେଁ, ମୋର ସାଙ୍ଗ ଦୁହଁକି ସେମିତି ଭଲ ଲାଗିଲା ବୋଲି ସେମାନେ କହୁଥିଲେ । ବୁଲୁଥିବା କବି ଥିବା ପଡ଼ୁଥିବାରୁ ନିଦିଆ ଏତେ ଭଲ ଲାଗିଲା ବୋଲି ବାର କହିଲା । ସାହାସେଇ ଅମେ ଏକାବେଳେକେ ଶୋଇଗଲୁ ମେ ତହିଁ ଅରଦିନ ସଞ୍ଜବେଳକୁ ଅମ ନିଦ ଟିକିଏ ଭାଙ୍ଗିଲା । ତେବେ ଭଲ କବି ନିଦ ଗୁଡ଼ି ନ ଥାଏ । ଅହୁରି ଶୋଇବାକୁ ମନ ହେଉଥାଏ । ଅଖିପତା ବେଳେ ବେଳେ ଅପଣା ମନକୁ ତାଙ୍କି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଭୋକ ମଧ୍ୟ ହେଉଥାଏ ।

ଅମେ ଅଉ ବେଶି କିଛି କଲୁ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ କବିବାକୁ ମନ ହେଲା ନାହିଁ । କାହିଁକି ନା ନିଦ ଘାରିଥିଲା । ନଡ଼ିଆ, କଦଳୀ ପ୍ରଭୃତି ଫଳ ଥିଲା । ସେଥିରୁ କିଛି କିଛି ଖାଇଦେଲୁ । ଫେର, ସାଇ ଚିରିଶାରେ ଖୋଇ ପଡ଼ିଲୁ ।

ଉଠିଲୁ ତହିଁ ଅର ଦିନ ଶରା ବେଳକୁ । ଏହା ଭିତରେ ଅଉ କାହାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଉଠିଲୁ ଅମ-ମାନକୁ କମିତ କମିତ ଲାଗିଲା । କେତେ ସମୟ ଶୋଇଛୁ କିଛି ଠିକ୍ କର ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା କଳଶିଆ ଖାଇବା କଥା । ଏଣିକି ସବୁ ବୁଝି ପାରିଲୁ । ଏତେବେଳାଏ ଶୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମନରେ ପୁରୁଁ ଥାଏ । ଦେହରେ ନୁଆ ବଳ ହେଲା ପରି ବୋଧ ହେଉଥାଏ, ଅଉ ନିଦ ନ ଥାଏ । ଅଳସ ବା ଲାଗୁ ନ ଥାଏ ।

ଅମେ ଉଠିଲାକ୍ଷଣି ସିଧା ଅମ ପୋଖରକୁ ଗାଧୋଇ ଚାଲିଗଲୁ । ଦମେ ମନଇଚ୍ଛା ବୁଡ଼ାବୁଡ଼ି କଲୁ । ଭାରି ଅସମ ଲାଗିଲା । ଲୁଗାପଟା ପାଲଟିଲୁ । ବସାକୁ ଫେରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ମୋ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା, ମୋର ଛୋଟ ପୋଖର କଥା । ପୋଖର

କୁଳରେ ମୁଁ ଶୁଖିଲାରେ ଗୋଟିଏ ଗାଢ଼ ଖୋଲ ସମୁଦ୍ର ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି
କରିଥିଲି । କେତେ ରକମର ମାଛ ଓ କଙ୍କଡ଼ା ଗୁଡ଼ିଥିଲି । ସମୁଦ୍ର
ଦଳ ମଧ୍ୟ ଲଗାଇଥିଲି । ମୋ ଗ୍ଲେଟ ପୋଖରଟି ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ
ଛୁଟିଗଲି ।

କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲି ଏଥିରେ ଯେତେ ମାଛ ଗୁଡ଼ିଥିଲି ସବୁ ମରି
ଯାଇଛନ୍ତି । କାହିଁକି ମରିଗଲେ ? ସମୁଦ୍ରର ଲୁଣି ପାଣିରେ
କହିଛନ୍ତି । ସେଇ ଲୁଣି ପାଣିରେ ଏଠି ମରିଗଲେ କାହିଁକି ?
କାରଣ ମୁଁ ଠିକ୍ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଏଥିରୁ ମଧ୍ୟ କେତେଗୁଡ଼ାଏ
ପାଣି ଶୁଖି ଯାଇଥାଏ । ମାଛ ମରିବାର କାରଣ ମୁଁ ବାବୁକୁ
ପଚାରିଲି । ସେ ମତେ ବୁଝାଇ ଦେଲା ଯେ — ‘ଗରରେ ଏଥିରୁ
ପାଣି ବାଷ୍ପ ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ଯେତେ
ଲୁଣି ଥିଲା ସେ ସବୁ ବହିଲା । କାହିଁକି ନା, ଲୁଣି ଖସିଯିବାରେ
ବାଷ୍ପ ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ ନାହିଁ । ପାଣି କମିଗଲା, ଯେତେ
ଲୁଣି ଥିଲା ସବୁଯାକ ରହିବାରୁ ପାଣିଟା ସମୁଦ୍ର ପାଣି ଅପେକ୍ଷା ବେଶି
ଲୁଣିଆ ହୋଇଗଲା । ସେଥିମୋଗେ ମାଛଗୁଡ଼ି ମରିଗଲେ ।’

ଅମେ ସେ ଗାଢ଼ ପାଖରୁ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ବସିଛୁ ସେତକ
ବେଳେ ଗୋଟିଏ କଙ୍କଡ଼ା ବାହାରି ଆସିଲା । କେବଳ ଏ କଙ୍କଡ଼ାଟି
ଏଥିରେ ବଞ୍ଚିଥିଲା । ଦେଖିଲୁ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉପର ଖୋଲପା
ଗୁଡ଼ି ମାଉଁସ ମେଆଁସ ପରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଅନ୍ତେ ଅନ୍ତେ ସେ
ମାଂସ ପେଣ୍ଡୁଳାଟି କଡ଼ ଦେଖାଗଲା । ସେଥିରୁ ଗୋଟି ଗୁଡ଼ିଏ
ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଖୋଲପା ଭଲିଆ ମୋଟା କମଡ଼ାଟିଏ ତା’ ପିଠି
ଉପରେ ହୋଇଗଲା । ଦୃଶ୍ୟକ ପରେ କଙ୍କଡ଼ାଟି ଚାଲିଗଲା ।

ତହିଁ ଅରଦନ ସକାଳୁ ଦେଖିଲୁ—ସେ କଙ୍କଡ଼ାଟା ପିଠିରେ ଖୋଳିପା ହୋଇ ଗଲଣି । ବାର କହୁଲ ସେ କଙ୍କଡ଼ାମାନେ ଏହିପରି ବଢ଼ନ୍ତି । ସାପ କାତି ଗୁଡ଼ିଲ ପରି ତାଙ୍କର ପୁରୁଣା ଖୋଳ ଗୁଡ଼ିଯାଏ । ନୁଆ ଖୋଳ ହୁଏ । ମୁଁ ବଡ଼ ଅଶୁଣି ହେଲି । ଅଗରୁ ଏକଥା ଜାଣି ନ ଥିଲି । ଏଇ କଥାରୁ ଉତ୍ସରଜ ସୃଷ୍ଟି ବିଷୟରେ କେତେ କଣ ଭାବିଗଲି ।

ଆମେ ସବୁ ବସାକୁ ଫେରି ଆସିଲୁ । କୋଡ଼ୁଏ, ପରିଣ ଦିନ କଟିଗଲା । ଶଶି ଡଙ୍ଗା ତିଆରି କରିବାରେ ଆମେ ଛୋଟସୋଟରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥାଉ । ସବୁଦିନେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର କାମ କରି ଭାରି ଚିଡ଼ି ମାଡ଼ୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଘାର ଅମକୁ ଟେକିଟାକି ବେଶ କାମ କରାଇ ନେଉଥାଏ । ଦିନେ ଆନନ୍ଦ ନିହାତି ଅଡ଼ିଲା । କହିଲା, “ମୁଁ ଆଉ ଏ କାମ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଭୁଲ ଦିନେ ଶଶି କୁଆଡ଼େ ବୁଲିବାକୁ ଆସିବ । ମନ ବଦଳାଇ ଚାଲି ନ ଭାଙ୍ଗିଲେ ଏ କାମ କରି ହେବ ନାହିଁ ।”

ମୋର ମଧ୍ୟ ବୁଲିଯିବାକୁ ମନ ଥାଏ । କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ତଳ ଚନ୍ଦନ ବିରୁଦ୍ଧ । ଶେଷରେ ଠିକ୍ କଲା, “ପାଣି ଛୁଆଁଡ଼ା ମୁଣ୍ଡିଆ” ପାଖକୁ ଯିବା । ସେଠି ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ଯେଉଁ ପାଉଁଶିଆ ଜିନିଷଟା ଦୃଶ୍ୟସ୍ୟ ସେଇଟା କଣ ଦେଖିବା । ସେ ଜାଗାଟା ଅମ କଥା ପାଖକୁ ଦେଖି ଦୂର ନୁହେଁ । ଆମେ ଲୁଗାପଟା ପିନ୍ଧି ହାତ ହାତରେ ଯଜ୍ଞ ହୋଇ ବାହାରିଲୁ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଆମେମାନେ ଯାଇ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଦେଖିଲୁ, ସେ ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ସେ ପାଉଁଶିଆ ଜିନିଷଟା ଯେଉଁଠି ଦେଖିଲୁ, ସେପରି ଅଛି । ତା’ ଉପରକୁ କେତେଦୂର ବଢ଼ି ଫୋପାଡ଼ିଲୁ । ସେ ଜିନିଷର ମହାମହ ବଢ଼ି ଗଲିପାଏ । ସେ

କିନ୍ତୁ ଉଠେ ନାହିଁ । ହଲଚଲ ବି ହୁଏ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଟିକ୍ କଲୁ, ସେଟା ଶଙ୍ଖମଗର ନୁହେଁ ।

ମଣାଣିରେ ମଣିଷ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ମତା ପଡ଼େ । ଏଗୁଡ଼ାକ ପରି ମାଟିରେ ମିଳେଇ ଗଲେ ଏଥିରୁ କେତେ ରକମର ବାସ୍ତୁ ବାହାରେ । ଫସ୍‌ପିନ୍, ତା' ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ । ପ୍ରସ୍ତରକ ଓ ଉଦ୍‌ଜାନ ଏହି ଦୁଇ ମୂଳ ଉପାଦାନରୁ ଏହି ଯୋଗେ ବାସ୍ତୁର ସୃଷ୍ଟି । ପାଟ, ଜୋର, ଦହ ପ୍ରଭୃତିରେ ଦଳ, ତାଳ ପଥ ଅଦି ପରିଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବାସ୍ତୁ ବାହାରେ । ଏହି ବାସ୍ତୁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାରେ ବାସୁମଣ୍ଡଳରେ ଜଳି ଉଠେ । ଏହି ବାସ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିର ନ ଥାଏ ବା ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ବାହାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହା ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଯଶେ ଜଳି ଉଠେ, ପରକ୍ଷଣରେ ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରୁ ଜଳିଉଠି ଲିଭିଯାଏ । ଅଳ୍ପ ଲେଟକ ଏହାକୁ ତାହାଣୀ ଅଲୁଅ ବା ଚିରଗୁଣୀ ଅଲୁଅ କହନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ତାହାଣୀ ବା ଚିରଗୁଣୀ ଅଲୁଅ ବୋଲି ଗୋଟାଏ କିଛି ନାହିଁ । ମଣାଣିରେ, ପାଟରେ ଓ ଦହ ପାଖରେ ଫସ୍‌ପିନ୍ ବାସ୍ତୁ ଜଳିଉଠି ଦେଖାଯାଉଥିବା ଅଲୁଅକୁ ନ ଜାଣିଥିବା ଲୋକେ ତାହାଣୀ ଅଲୁଅ କହନ୍ତି । ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ଦିଶୁଥିବା ପାଉଁଶିଆ ଜିନିଷଟା ବୋଧହୁଏ ଫସ୍‌ପିନ୍, ଜନିତ ଅଲୁଅ ବୋଲି ଗ୍ରହ କରୁଲ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଫସ୍‌ପିନ୍, ଜନିତ ଅଲୁଅ ବଲି ଯଶେ ଜଳିଉଠି ଯଶେ ଲିଭିଯାଏ ନ ଥାଏ । ସେଇ ଗୋଟାକ ଜାଗାରେ ଥିବା ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଯାହାହେଉ ତା' ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଗାର ସାହସ କଲ ।

ସେ ଭଞ୍ଜଗୁଡ଼ି ହୋଇ କୁସ୍ କର ପାଣିରେ ପଡ଼ିଲ । ନିମିଷକେ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ସେ ପାଉଁଶିଆ ଜିନିଷ ପାଖରେ ଦେଖିଲ ।

ଭଲରକମ ନିଶ୍ଚାୟଟାଏ ନେଇ ସେଇଠି ଟୁବ୍ କରି ବୁଡ଼ଗଲା । ଅମେ ଦୁହେଁ ଉପରେ ଅନାଇ ପାରି । ମିନିଟିଏ ଗଲା, ଦ୍ଵି ମିନିଟ୍ ଗଲା, ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ଅମେ ଦୁହେଁ ଅବାକାବା ହୋଇଗଲା । କଥା କଣ ବୁଝିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଓଦଣୁ ଦେଖୁ ତନି ଗୁର ମିନିଟ୍ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି ସେ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ଉତ୍ସରେ ଅମ ଗୁଡ଼ି ଅସିଗଲା । ଗୋଡ଼ ହାତ ଅବଣ ହୋଇଗଲା । ମୁଣ୍ଡ ଘୁରିଲେ । ମୁହଁ ମଲିନ ପଡ଼ିଗଲା । କ'ଣ କରିବୁ କିଛି ଠିକ୍ କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ ।

ବାର କଣ ବୁଝିମଲା ! ଶେଷକୁ ମୁଁ ଭାବିଲି, ବୋଧହୁଏ ପାଣିରେ ଅଣନିଶ୍ଵାସୀ ହୋଇ ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ବୁଡ଼ି ତାକୁ ଖୋଜିବି ଭାବି ଉଡ଼ିଭାଡ଼ି ହୋଇ ପାଣି କୁଳକୁ ବୁଡ଼ିବାକୁ ଯାଉଛି — ଏତଳିକେଲେ ପାଣି ଭିତରୁ ବାର ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା ଓ ମୁଣ୍ଡରୁ ପାଣି ପୋଛି ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ଵାୟଟାଏ ନେଲା । ତା'ପରେ କୁଳକୁ ଅସ୍ଥ ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ପଥର ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲା । ଅମ ମନ ଏତେବେଳକୁ ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ଭାବୁଥାଏ ବଡ଼ ଅସମ୍ଭବ କଥା । ବାର ପାଣି ଭିତରେ ଦଶ ମିନିଟ ଖଣ୍ଡେ କିପରି ରହିଲା ।

ବାର ଟିକିଏ ଦମ୍ ମାରିସାରିଲା କହିଲା, “ଏ ଜିନିଷଟା ଗୋଟାଏ ଅଲୁଅ । ଗୋଟାଏ ଟୁଙ୍ଗା ଭିତରୁ ଏଠିକି ପଡ଼ିଛି । ସେ ଟୁଙ୍ଗାଟା ଅମେ ଠିକ୍ ସେଇଠି ବସିଛନ୍ତି ତା'ର ତଳେ । ମୁଁ ସେ ପାରିବି ଅ ଅଲୁଅ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି, ଅଲୁଅ ସେଇ ଅଡ଼ୁଆସୁଥୁଲା ସେଇଆଡ଼କୁ ନିଶାଣ କରି ଗଲି । ପଡ଼ିଲୁ ଗୋଟାଏ ଟୁଙ୍ଗାର ମୁହଁ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ତା' ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି । ତା'ଭିତରେ ସେମିତିକା ଅଲୁଅ । ମୁଁ ଟିକିଏ ଅଣନିଶ୍ଵାସୀ ହୋଇ-

ଗଲି । ଫେର ଆସୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ପାଣି ଉପରକୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଦେଲି । ଦେଖିଲି ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କଣ ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଛି । ନିଶ୍ଚୟ ନେବାରୁ ମତେ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଭିତରକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲି ସେ ସେ ଅଲୁଅଟା ଭିତରୁ ଆସୁଛି । କାଳେ ବାଟେ ହୁଡ଼ିଯିବା ବୋଲି । ଫେରାଅଯିବାକୁ ବସିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ତଳକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲି ସେ ସେ ଅଲୁଅଟା ଫୁଟୁଛି । ଭିତରୁ ମୁଁ ଯେଉଁଠି ପହଞ୍ଚିଲୁ ବୁଡ଼ୁଥିଲି ସେ ଯାଏଁ ପଡ଼ୁଛି । ଏତକବେଳେ ତମ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ତମେ ମୋର ଉତ୍ତର ଦେଖି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବ ଭାବିଲି । ତେଣୁ ଟୁର କର ବୁଡ଼ି ଉପରେ ହାଜର ।”

ବାରୁ ଏକଥା ଶୁଣି ମୋର ଭାବ କୌତୂହଳ ହେଲା । ସେ ଫୁଟୁ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ମୁଁ ଲୁଗାପଟା ଭିତରୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଲି । କିଛି ସମୟ ପରେ ଫେରିଆସିଲି । ଦେଖିଲି ବାର କଥା ସବୁ ସତ ।

ଫୁଟୁ ଭିତରୁଟା ଟିକିଏ ଅଛାରୁଅ । ସେଥିପାଇଁ ଉଲ୍ଲ ରକମ ଦେଖା ଯାଉ ନ ଥିଲା । ତା’ ଭିତରକୁ ଗୋଟାଏ ମଶାଲ ନେଇଯିବାକୁ ଅଟମ ଦିହେଁ ବିଚାର କଲୁ । ପାଣିରେ ତ ବୁଡ଼ିକରି ଯିବାକୁ ହେବ । କିମିତ ନରୁ । ମଶାଲ ତ ତନ୍ତ୍ରୀୟ । ଭାବି ଭାବି ଗୋଟାଏ ଉପାୟ ଟିକ୍ କଲୁ ।

ଶୁଖିଲା ପତର, କାଟିକ୍ଳୁଟାରେ ଗୋଟାଏ ମଶାଲ ତଅର କଲୁ । ନଡ଼ୁଆ ଜାଲିରେ ଦଶ ବାର ପରସ୍ତ ଏ ମଶାଲକୁ ଗୁଡ଼ିକଲୁ ଯେମିତି ତନ୍ତ୍ର ନ ଯିବ । ଅମ ପାଖରେ ଖଣ୍ଡେ ଗୋଲ ଥାଏ । ଝଙ୍କମକି ମଧ୍ୟ ଥାଏ । ଅକୁ ସେମିତି ନଡ଼ୁଆ ଜାଲିରେ ଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟା ବଢ଼ା କଲୁ । ବାର ଦୁଇଟା ବଢ଼ା ଧରିଲା । ମୁଁ

ଗୋଟାଏ ଧରିଲି । ଭିତ୍ତିଭିତ୍ତି ହୋଇ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଲୁ । ମେ ଗୁମ୍ଫା ଭିତର ପାଣି ଭିତରୁ ଉଠିଲୁ । ଗୁମ୍ଫାର କାନ୍ଥରେ ଖଣ୍ଡେ ପଥର ବାହାରିଥିଲା । ତା' ଉପରେ ବସି ମଶାଲ ଲଗେଇଲୁ । ଗୁମ୍ଫା ଭିତର ଅଲେକିତ ହୋଇଗଲା । ଅମେ ଭଲ ରକମ ଦେଖିପାରିଲୁ । ମଶାଲକୁ ଧରି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଭିତରକୁ ଗଲୁ ।

ଦେଖିଲୁ ଆମ ଉପରେ ଛାତ ପରି ଗୁମ୍ଫାର ଉପରିଭାଗ ଦଶ ବାର ହାତ ଉଚ୍ଚରେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଖୁଣ୍ଟ ପରି ପୋହଳାପଥର ତଳ ଗୁମ୍ଫା ଛାତକୁ ଲାଗିଛି । ଦି' କରରେ କାନ୍ଥ ପରି ପୋହଳା ପଥର । କାନ୍ଥର ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବଡ଼ କଣା ଅଛି । ବୋଧହୁଏ ସେଠୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ତେଣିକି ଆମେ ଗଲୁ ନାହିଁ । କାନ୍ଥ ଛାତ ଓ ଖମ୍ବ ଗୁଡ଼ିକ ଘାସ ପରି ଚକ୍ ଚକ୍ ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଆଉଁସରେ ଆଲୁଅ ଯିବା ଲେଉଟି ଆସିଲା ପରି ଏଥିରେ ଆଲୁଅ ପଡ଼ି ଲେଉଟି ଆସୁଥିଲା ।

ଆମର ମଶାଲ ସରିବା ଉପରେ ହୋଇଗଲା । ଆଉ ଦେଖି ଭିତରକୁ ଗଲୁ ନାହିଁ । ସେଇଠୁ ଫେରି ଆସିଲୁ । ଦେଖିଲୁ ଗୁମ୍ଫା ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତକଡ଼ ଧଳା ପଥର ଅଛି । ଏଥିରେ ଦୁର୍ଗା କବଳା ପଡ଼ିବାକୁ ତାର ପ୍ରତିବିମ୍ବଟା ଓଲଟି ଆସି ପାଣିରେ ପଡ଼ିଛି । ମେଥିଆଗୁ ପାଣିର ଗୋଟାଏ ଜାଗା ଆଲେକ ପରି ଦେଖାଯାଉଛି । ଯାଇତାକୁ ହିଁ ଆମେ ଶଙ୍ଖମର ଭାବୁଥିଲୁ ।

ତା'ପରେ ବୁଢ଼ାଟାଏ ମାରି ଉପରକୁ ଉଠିଲୁ । ଆନନ୍ଦ ଭୁବନାବେଶ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ପାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ ବସି କଣ ଗୁମ୍ଫାଏ ଭାବୁଥିଲା । ଆମକୁ ଉଠିବାର

ଦେଖି ଆମ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲା । ଆମେ ଲୁଗାପଟା ପିନ୍ଧି ବସାକୁ ଫେରିଲୁ । ବାଟରେ ଆମେ ଏ ଟୁଙ୍ଗାର ନାଁ ଦେଲୁ ‘ସ୍ତ୍ରୀ ଟୁଙ୍ଗା’ । ସ୍ତ୍ରୀ ଟୁଙ୍ଗା କଥା ଆନନ୍ଦ ଆଗରେ ଟିକିକି ଚାଲି ଯାଏଁ ଗସ୍ତଲୁ । ଆଉ ଦେଖିଲୁ ଏଠି ସମୁଦ୍ରରେ ବଡ଼ ଜୁଆର ନାହିଁ । ଜୁଆରରେ ପାଣି ଜମା ହୁଇହାତ ଉପରକୁ ଉଠେ ।

ବସାକୁ ଫେରି ଆସୁ ଆସୁ ବାଟରେ ପଲେ ଘୁଷୁରି ହାବଡ଼ଲୁ । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ମାରିବାକୁ ମନ ହେଲା । ଗାର ଘୁଷୁରି ପଲକୁ ଘଉଡ଼ାଇ ଆଣିଲା । ଆନନ୍ଦ ଓ ମୁଁ ଗୋଟିଏ କନ୍ଦ ଜାଗାରେ ଛକିଲୁ । ଘୁଷୁରି ଗୁଡ଼ାକ ଏ କନ୍ଦରେ ପଶିଲକ୍ଷଣି ମୁଁ ଗୋଟାଏ ବାଡ଼େଇ ପକାଇଲି । ଆନନ୍ଦ ଗୋଟାଏ ବୁଢ଼ା ଘୁଷୁରିକି ତା ବକ୍ତାରେ ମାରିଲା ।

ବୁଢ଼ା ଘୁଷୁରିର ମାଂସ କତା କତା ଲାଗେ । ଏଇଟାକୁ କାହିଁକି ମାରିଲୁ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲା, “ମୁଁ ମାଂସ ପାଇଁ ଏହାକୁ ମାରିନାହିଁ । ଏହାର ଚମଡ଼ାରେ ମୋର ଜୋତା ତିଆରି କରିବି ।” ବକ୍ତା ବେଣ୍ଟରେ ଏ ବୁଢ଼ା ଘୁଷୁରିକୁ ବାନ୍ଧି ଓହ୍ଲାଇ ଦେଲୁ । ଗାର ଓ ମୁଁ କାନ୍ଦିଲୁ । ଆନନ୍ଦ ସାନ ଘୁଷୁରିକୁ ଧରିଲା । ଏମିତି ଅସି ବସାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ଏହାପରେ କେତେଦିନ କଟିଗଲା । ଆମେ ନାହା ତିଆରି କରିବାରେ ଛୋଟ୍‌ସୋଟ୍‌ରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲୁ । ପହୁଲୁ ପଟା ଗଛରୁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ପଟା କାଟିଆଣିଲୁ । ଆମ ପାଖରେ ତ ପେଟକଣ୍ଟା କି ବର୍ତ୍ତମାନ ନ ଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଟଙ୍କୁଣୀ ଲୁହାରେ ଖଣ୍ଡେ ନଳି ତିଆରି କଲୁ । ତା’ ଭିତରେ ବାଲି ଭର୍ତ୍ତି କଲୁ । ଏହି ନଳିକୁ ନିଆଁରେ ପତେଇ ପଟାରେ ଫୋଡ଼ି କଲୁ ।

ପଟା ଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡ଼ିଲବେଳେ ଧାରକୁ ଧାର ମିଳାଇଲୁ ନାହିଁ । କାହିଁକିନା ଅମର ପେଟେକଣ୍ଟା ନ ଥାଏ । ଗୋଟିଏ ପଟାର ଧାର ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଟାର ଧାର ଟିକିଏ ଚଢ଼ାଇଦେଲୁ । ଦ୍ଵା'ପଟାରେ କଣା କର କାଠ ଖିଲ ଗୁଡ଼ିଏ ମାରିଦେଲୁ । କେଣି ମଝିଭୁଡ଼ କରିବାକୁ ଏମିତିକା ଫୋଡ଼ କରି ପରସ୍ତେ ନଡ଼ିଆ କତା ଦଉଡ଼ିରେ କଟିକରି ବାନ୍ଧିଦେଲୁ । ନଡ଼ିଆ କତାକୁ ପିଟି ତାର ପାରୁକୁ ବଳି ଏଥୁସକାଶେ ଦଉଡ଼ି ତଅରି କଲୁ । ଯୋଡ଼ିଲବେଳେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇ ପଟାର ସନ୍ଧିରେ ନଡ଼ିଆ କତା ଗୁଡ଼ାଏ ପୁରାଇଦେଲୁ ।

ରୁଟି ଗଛରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଅଠା ଗାହାରେ । ଏହି ଅଠା ଅଣି ଅମ ଲୁହା ବାସନରେ ରନ୍ଧିଲୁ । ଏଥୁରେ ଭଲ ପୁଟ ହେଲା । ପୁଟରୁ ପରସ୍ତେ ଲେଖାଏ ଡଙ୍ଗା ଭିତରେ ଲେପିଲୁ । ତା'ପରେ ପୁଟ ଗରମ ଥିଲାବେଳେ ସେଥୁରେ ନଡ଼ିଆ ଜାଲି ପକାଇ ଘାଣ୍ଟିଲୁ । ଏ ଜାଲିରୁ ଦୁଇ ପରସ୍ତ ଡଙ୍ଗା ଭିତରେ ପକାଇଲୁ । ତା'ଉପରେ ଅନ୍ଧରି ପରସ୍ତେ ପୁଟ ଦେଲୁ । ଏମିତି ଅମ ଡଙ୍ଗାକୁ ତଅରି କଲୁ ଚପମିତି ପାଣି ନ ପଶିବ ।

କିଛିଦିନ ପରେ ଡଙ୍ଗା ତଅରି ସରିଗଲା । ତା'ପରେ ଗୁରୁଟା ଅନ୍ଧୁଲ ତଅରି କଲୁ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନଡ଼ିଆ ଜାଲି ସିଲେଇ କରି ପାଲ ତଅରି କଲୁ । ପହିଲୁ ପାଞ୍ଚ ସାତ ଦିନ ହୃଦ ଭିତରେ ଡଙ୍ଗା ଚଳେଇଲୁ । ଅମକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । ଅନନ୍ଦର ସୀମା ନ ଥାଏ ।

ଗରର ମୁଦିଟି ଭାଙ୍ଗି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବନଶୀ କଣ୍ଟା ତଅରି କଲୁ । ବନଶୀ ଥୋପରେ କେତେ ମାଛି ଧରୁ । ପୋହଳା ପାତରର ଓଢ଼ାଇ ଗୁଲୁ । ଏଠି ସନ୍ତୁଦ୍ରର କିସରି ଦଡ଼ ବଡ଼ ଡେଇଁ ଗୁଡ଼ାକ ପିଟି ହେଉଥାଏ ଦେଖୁ । ଦିନବେଳା ଅନେକ

ସମୟ ଏମିତି କଟାଉ । ଦିନେ ଭାବିଲୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ଭିତରକୁ ଯିବୁ—
 ଯାଇ ପେଟୁନୀ କ୍ରୀଡ଼ ପ୍ରଭୃତିରେ ବୁଲିବୁ । ପରଦିନ ଯିବାକୁ ଟିକ୍
 କଲୁ । ସବୁ ସଜିଲ୍, ସାଜିଲ୍, କବି ରଖି ରାତିରେ ଶୋଇବାକୁ
 ଚାଲି ।

•

ତହିଁଥିର ଦିନ ଖୁବ୍ ଭୋରରୁ ଉଠିଲୁ । ଗାଧୋଇ ପଡ଼ି
 ଜଳଖିଆ ଦି'ଟା ଖାଇଦେଲୁ । ଲୁଗାପଟା, ହାତବୁଦ୍ଧିଆର, ଖାଦ୍ୟ
 ପଦାର୍ଥ ପ୍ରଭୃତି ନେଇ ନାହାରେ ଚାଲିଲୁ । ସକାଳ ସମୟ, ପୁଣି
 ପାଗଟା ଭଲ ଥାଏ । ଅକାଶରେ ଖଣ୍ଡେ ହେଲେ ବରଫ ନଥାଏ ।
 ପବନ ବି ଜୋରରେ ବହୁ ନ ଥାଏ । କୋଫାନର କସ୍ତୁ ନ ଥାଏ ।
 ହୃଦୟ ପାଣି ଥିବ, କେବଳ ଧୀର ପବନରେ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଲହରୀ
 ତୋଳି କୁହ କୁହ ନାଦ କରୁଥାଏ । ନୀଳସାଗର ଭିତରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ
 ଉଦ୍ଧା ଅସୁଆନ୍ତି । ଡାକର ରଙ୍ଗ କିରଣ ପାହାଡ଼ ପଦ୍ମ ଓ ଗଛ
 ପତରରେ ପଡ଼ି ଅସୁଆଏ । କେତେ ରକମର ପକ୍ଷୀ କଳରବ
 କରୁଥାନ୍ତି । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ନାଲି କିରଣରେ ଆରଟା ସୁନା ପରି ସମୁଦ୍ର
 ପାଣି ତଳ ତଳ ଦୃଶ୍ୟଥାଏ ।

ବାହାରର ଦୃଶ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଅମ ମନର ଭାବ ମଧ୍ୟ ଖାସ୍ ଖାଇ ଯାଉଥାଏ । ଅଥଳ ସାଗରରେ ଅମେ ନାଅ ଖଣ୍ଡିକରେ ଭାସିବୁ । ବନଶୀରେ ମାଛ ଧରିବୁ । ‘ପେଗୁନ’ ଦ୍ଵୀପରେ ବୁଲିବୁ । ସେ ଚଢ଼ାଇ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବୁ । ଅନ୍ଧ ଅନ୍ଧ ଦ୍ଵୀପ ଗୁଡ଼ିକରେ ବୁଲିବୁ । କେଉଁଠି କଣ ଅଛି ଦେଖିବୁ । ଏହିସବୁ ନୂଆ ନୂଆ କଥା ଭାବି ଆମ ମନ ନୂଆ ଅନନ୍ଦରେ ଭରି ଯାଉଥାଏ । ସେଥିପ୍ରାୟେ ଜଗତଟା ଅନନ୍ଦମୟ ବୋଧ ହେଉଥାଏ ।

ମନ ଖୁସିରେ ନାହା ପିଟାଇଦେଲୁ । ପହୁଲୁ ପେଗୁନ ଦ୍ଵୀପକୁ ପିବାକୁ ବସିଲୁ । ଏ ଦ୍ଵୀପଟା ଆମ ବସାର ଠିକ୍ ସିଧାରେ । ପୋହଳା ପାଚେଗର ଅରପଟରେ । ଅମେ ହ୍ରଦ ଭିତରେ ନାହା ଚଳାଇ ଏ ଦ୍ଵୀପର ସିଧାରେ ଥିବା ମୁହାଣରେ ଯାଇଥିଲେ ପାଟ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଅମେ ତାହା କଲୁ ନାହିଁ । ପହୁଲୁ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଗୁଲିଗଲୁ । ତା’ପରେ ବୁଲିକରି ଏ ଦ୍ଵୀପକୁ ଗଲୁ । ଏମିତି ଅମକୁ ପାଞ୍ଚିକାଶ ଯାଏ ପଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ହ୍ରଦ ଭିତରେ ଯାଇଥିଲେ ଜମା ଦୁଇକୋଶ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ।

ପହୁଲୁ ଜମା ପବନ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି ସମୟ ପରେ ଭଲ ପବନ ହେଲା । ଅମେ ପାଲ ଟାଣିଦେଲୁ । ଅଦୁଲ ବନ୍ଦ କରିଦେଲୁ । ଖାଲି ବାର ଅଗ ମଙ୍ଗରେ ଖଣ୍ଡେ ଅଦୁଲ ଧରି ବସିଥାଏ । ଦରକାରକେଲେ ନାହାକୁ ବୁଲେଇ ଠିକ୍ ବାଟରେ ଚଳାଏ ।

ଦୁଇ ଜଣ ଘଣ୍ଟା ପରେ ଅମ୍ବେମାନେ ସେ ଦ୍ଵୀପରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଖେଳିଲା ଯେ ଅସୁମାର ପକ୍ଷୀ ଏ ଦ୍ଵୀପଟା ଯାକ ବସିଥାନ୍ତି । ସାନ ଠାରୁ ବଡ଼ ଯାଏ ଭରତ ହୋଇଥାନ୍ତି । କେଁ ଲଠର ଶବ୍ଦରେ କାନ ଅଡ଼ଡ଼ା ହେଉଥାଏ ।

ସବୁ ଚଢ଼ାଇଗୁଡ଼ାକ ଏକା ରକମର ନୁହନ୍ତି । ବର୍ଣ୍ଣରେ ପ୍ରଭେଦ ଥାଏ । କେତେକଙ୍କର କୁକୁଡ଼ା ପରି ମୁକୁଟ ଥାଏ । କାହାର ମୁଣ୍ଡ କଳା, କାହାର ନାଲିଆ; କାହା କଣ୍ଠ ହଳଦିଆ, ଅଉ କେତେକଙ୍କର ନେଲିଆ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଥଣ୍ଡା ନାଲିଆ, ତେଣାଗୁଡ଼ିକ ସାନ ସାନ, ବେଶି ଭଡ଼ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତେଣା ସାମ୍ରାଜ୍ୟରେ ଭଲ ଯତ୍ନ ପାରନ୍ତି । ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟି ଟିକିଏ ପଛପଟକୁ । ସେଥିପାଇଁ ବସିଲବେଳେ ସମସ୍ତ ଦେହଟାକୁ ଟେକି କରି ବସନ୍ତି । ଗୁଲିଲବେଳେ ଗୋଡ଼ ଓ ତେଣାରେ ଭାବ ଦେଇ ଚାଲନ୍ତି ।

ଦେଖିଲୁ—ମା' ଚଢ଼େଇ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଧରଣରେ ଛୁଆକୁ ଆଧାର ଦିଏ । ମା' ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚ ଜାଗାରେ ବସେ । ଛୁଆ ଭଲେ ଥାଏ । ମାଆ ଗୁରୁ ଗୁରୁ ଆ' କରିଦିଏ । ଛୁଆ ତା' ଥଣ୍ଡା ଭିତରେ ନିଜ ଥଣ୍ଡାଟି ଗଳାଇଦିଏ । କଣ ଖାଏ ସେ ଜାଣେ ।

ପୁଣି ଦେଖିଲୁ ମା'ମାତନ ଛୁଆକୁ ପହଁରା ଶିଖାରଦାକୁ ପାଣିକୁ ଠେଲିଦିଅନ୍ତି । ଛୁଆ ପହୁଲୁ ଡରି ଡରି ପାଣିକୁ ପାରି ନ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ପାଣିରେ ପଡ଼ିଗଲେ ଜୀବନ ବିକଳରେ ପହଁରା କଲିକୁ ଚାଲିଆସେ । ଏମିତି କରୁ କରୁ ସେ ଭଲ ରକମ ପହଁରା ଶିଖିଯାଏ ।

ଆମେ ଦ୍ଵୀପର କୁଳକୁ ଗଲୁ । କୁଳର ଗୋଟାଏ କଦ ଜାଗାକୁ ନାମ୍ନା ଟାଣିନେଲୁ । ଗୋଟାଏ ପଥରରେ ନାହାକୁ ଭଲ ରକମ ଗଢ଼ିଲୁ । ତା'ପରେ ସେ ଡୋଇ ପଲ ଭିତରରେ ପଶିଲୁ । ସେମାନେ ଆମକୁ କିଛି ଆଦାତ କଲେ ନାହିଁ । ଡରି କରି ମଧ୍ୟ ପଲାଇଲେ ନାହିଁ । ଖାଲି ଆମ ଆଡ଼କୁ ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁଲେ ।

ବୋଧହୁଏ କେବେ ମଣିଷ କି ଅନ୍ୟ ଜୀବ ଦେଖି ନ ଥିଲେ ।
ସେଥିଯୋଗେ ତାଙ୍କର ଭୟ ନଥାଏ ।

ତା'ପରେ ଆମେ ଦ୍ରୀପଟାଯାକ ବୁଲିଲୁ । କେତେଟା
ବୁଢ଼ା ଛଡ଼ା ଏଥିରେ ଆଉ କିଛି ଗଛ ବୃକ୍ଷ ନ ଥାଏ । ଏ ଦ୍ରୀପକୁ
ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଦ୍ରୀପଟା ସଫା ଦିଶୁଥାଏ । ପାହାଡ଼, ପବନ, ବୃକ୍ଷ-
ଲତାରେ ଭରା ହୋଇ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥାଏ । ଆମେ
ପହରେ ଖଣ୍ଡେ ଏ ଦ୍ରୀପରେ ରହିଲୁ । ତା'ପରେ ନାହାରେ ଚଢ଼ି
ନାହା ଫିଟାଇଦେଲୁ ।

କୋଣେ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୀପ ଦିଶୁଥାଏ ।
ସେଥିରେ ଅନେକ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଥାଏ । ଅତି ଅନେକ ଗଛ ମଧ୍ୟ
ଭଉଁ ହୋଇଥାଏ । ସେଇ ଦ୍ରୀପକୁ ଯାଇ ସେଠି ରାତିରେ ରହିବୁ
ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲୁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଜାଣି ନ ଥିଲୁ ଯେ ଆମ
କପାଳରେ ଏତେ ବିପଦ ଅଛି ବୋଲି ।

ଆମେ ମାରିଲି ଏ ଖଣ୍ଡେ ଅସିନ୍ଧୁ କି ନାହିଁ ପବନ ଖୁବ୍
ଜୋରରେ ବୋହୁଛି । ପାହାଡ଼ ପରି ସମୁଦ୍ରରେ ଢେର ଉଠିଲା ।
ଆମେ ଆଉ ଯାଇପାରୁନାହିଁ । ପେଟୁନୀ ଦ୍ରୀପକୁ ଫେରିଯିବାକୁ
ବସିଲା । କିନ୍ତୁ ପବନ କ୍ରମେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବହୁଛି । ବଡ଼ ବଡ଼
ଲହରୀ ଆମ ନାହାକୁ ଏପାଶ ସେପାଶ ଦୋହଲାଇ ଦେଲା ।
ଗୁରୁଅଡ଼େ ଫେଣମୟ ହୋଇଗଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ ଡେଇଁ ବାଜି
ନାହାରେ ପାଣି ପଶିଯାଉଥାଏ । ମୁଁ ବେଦମରେ ପାଣି ବୋହୁ
ପକାଇ ଥାଏ ।

ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ଗୁରୁଅଡ଼ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲା । ଅକାଶରେ
କଳା ମେଘ ଘୋଟିଆସିଲା । ତୋଫାନ ସୁର-ସଂଆ ଗର୍ଜୁଥାଏ ।
ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜନ ଭର୍ତ୍ତି ହୁଏ ବଳିଯାଉଥାଏ । ଘନ ଘନ ବଜୁଛି

ମାନ୍ୟୁଆଏ । ମେଘ ଘଡ଼ଘଡ଼ ଶବ୍ଦ ପିଣ୍ଡରୁ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦିନେଉଥାଏ ।
ଆମ୍ବୁମାନେ ସେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ପେଟୁନି ଦ୍ରୀପକୁ
ଯାଇପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତୋପାନ ନାହାଣଣି ଦସାଇ ନେଇଗଲା ।

ଆମେ ଅଣଅକ୍ରୁଅର । ଆମର ଆଉ କିଛି ଗୁରୁ ନ ଥାଏ ।
କେବଳ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକୁଥାଉ ଓ ନାହାରୁ ପାଣି ବୋହୁବାରେ
ଲଥୋଇ । ଆମ୍ବୁମାନେ କୁଅଡ଼କୁ ଭୂସିଯାଉଛନ୍ତି କିଛି ଠିକ୍
କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଆଗରେ ଦ୍ରୀପ କି ଟାପୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ
ନାହିଁ । ଏ ଅଥଳ ସାଗରରେ ବୁଡ଼ିମରିବୁ ବୋଲି ଭାବିଲୁ ।
ଏକକିକେଲେ ଗାରୁ ଖେଣ୍ଡ ଟାପୁ ଦେଖିଲା । ଏଇଟା ବୋଧେ
ସମୁଦ୍ରରେ ଥିବା ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ର ଶିଖ । ଗଛ ବୁଦ୍ଧା କିଛି
ନ ଥାଏ । ସମୁଦ୍ର ପାଣି ଅପେକ୍ଷା ଜମା ଦୂରନ୍ତ ହାତ ଉଠା ।
ତୋପାନବେଳେ ଚଡ଼ ବଡ଼ ଲହରୀଗୁଡ଼ିକ ଏହା ଉପରକୁ ସୁଦ୍ଧା
ମାଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ଅନ୍ଧାରୁଆ ଯୋଗେ ଆମ୍ବୁମାନେ ଏ ଥଳଭାଗ
ଖଣ୍ଡି ଦେଖିପାରୁ ନ ଥିଲୁ । ଏଇସିଣା ଦେଖିଲୁ ମନରେ ଟିକିଏ
ଦୃଷ୍ଟିବାର ଆଶା ଆସିଲା ।

ଆମେ ଏ ଟାପୁର ପଛପଟରେ ନାହା ଲଗେଇଲୁ । କାରଣ
ପଛପଟରେ ଲହରୀର ବେଶି ତୋଡ଼ ନ ଥାଏ । କୁଲୁ ଟାପୁ
ଭିତରକୁ ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟ ନାଲି ଥିଲା । ସେଇ ନାଲିରେ ନାଆଟକୁ
ଭର୍ତ୍ତି କଲୁ । ଉପରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ଏ ଟାପୁରେ ବେଳେ
କେବଳ ଲହରୀ ପାଣି ମାଡ଼ିଯାଉଛି । ଠିକ୍ ଏ ନାଲି ଉପର
ଖଣ୍ଡେ ଉଠା ଜାଗାକୁ ପାଣି ଆସୁ ନଥିଲା । ସେଥିଯୋଗେ ସେ
ଜାଗା ଶୁଖିଲା । ଜାଗା ଖଣ୍ଡି ଆଡ଼ ଦୀର୍ଘରେ ମୋଟେ ତରଣ ହାତ
ହେବ । ଯାହାହେଉ ଏଇଠି ରହୁବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିଲା ।

ନାଥକୁ ଶେଷ ପଥରରେ ବାନ୍ଧିଲୁ । ଟାପୁର ଶୁଖିଲା ଜାଗାକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ଏହାର ଉପର ପଟରେ ଗୋଟିଏ ଖୋଲ ଅଛି । ଖୋଲ ଉପରେ ପଥର ଢାଳି ହୋଇଛି । ଖୋଲ ଭିତରଟା ଶୁଖିଲା । ଏଇ ଖୋଲରେ ପଶିଲୁ । ପାଲ ଖଣ୍ଡିକ ଜଳେ ବସିଛଇ ଦେଲୁ । ପାଖରେ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଘେର ଥିଲା । କିଛି ଖାଇଦେଲୁ । ଶୋଇବାକୁ ଚେହ୍ନା କଲୁ । କିନ୍ତୁ ନିଦ କି ମାଡ଼େ ?

ଅମ ରୁରମାଣ ଯାକ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜୁଥାଏ । ଲହରୀ ମାଡ଼ି ଆସୁଥାଏ । ବେଳେ ବେଳେ ଖୋଲ ଭିତରକୁ ପାଣି ପଶିଆସୁଥାଏ । ଘଡ଼ଘଡ଼, ଚଡ଼ଚଡ଼ ଶବ୍ଦ କାନ ଅତିକ୍ରମ ପକାଇଦେଉଥାଏ । ଅନବରତ ପବନ ସୁରସାଅ ଗର୍ଜୁଥାଏ । ଘନ ଘନ ବିଜୁଳି ବମକରେ ଗୁଡ଼ି ଅଛି ଉଠୁଥାଏ । ତେବେତେବେଳେ ସେ କଣ ହେବ ଠିକ୍ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଗୁଡ଼ି ଦକ୍ ଦକ୍ । ଉତ୍ସରେ ରକତ ପାଣି ହୋଇଯାଉଥାଏ । ନିଦ ଆସିବ କୁଅଡ଼ୁ ।

ପୁଣି ଏତଡ଼ କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର ସେ ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦଣ୍ଡ ନ ଥାଏ । ଅମେ ଅପଣା ଅପଣା ଭିତରେ ବେଳେ ବେଳେ ଉଣୁଳା ଉଣୁଳି ହେଉଥାଏ । କାହିଁକି ନା କଥା କହିଲେ ବି ତୋଫାନ ଯୋଗେ ଶୁଭୁ ନ ଥାଏ । ଏମିତି ରାତି ହୋଇଗଲା । ରାତି ହେଲାକୁ ଅମର ଭୟ ବଢ଼ିଗଲା । କଣ କରିବୁ ? ଜୀବନ ବିଚଳରେ ସେ ଖୋଲରେ ପଡ଼ିଥାଉ ।

ଏଇ ରକମ ତନି ଦନି ତନି ରାତି କଟିଗଲା । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ତୋଫାନ କମିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥଦିନ ସକାଳୁ ତୋଫାନ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ମେଘ ଗୁଡ଼ିଗଲା । ଆକାଶ ନିର୍ମଳ ଦିଶିଲା । ଅମେମାନେ ଖୋଲରୁ ଦାହାରିଲୁ । ଦେଖିଲୁ ଏତଡ଼ବଳିଯାଏ । ସୁଦ୍ଧା ଲହରୀର ଦାଉଁ କମିନାହିଁ । ପହର ଶେଷ ପରେ ସମୁଦ୍ର ଧୀରେ ଧୀରେ

ବୋଇତ ଯାତ୍ରୀ

ଅମିଅସିଲ । ଅନେକ ଦେଖିଲୁ ଯୁବ ଦରବଳୟ ପାଖରେ
ଅମୁମାନଙ୍କର ଦ୍ରୀପ ଦଶୁଛି । ଅମୁମାନେ ଅଶୁକ୍ତ ନହଲୁ । କାହିଁକି
ନା ଅମୁମାନେ ଭାବିଥିଲୁ ସେ କୁଅଡ଼େ ବୋଲି କୁଅଡ଼େ ଭାସି
ଅସିବୁ ।

ନାଆର ପାଣି ଗୁଡ଼ାଏ ପଶିଯାଇଥିଲା । ତାକୁ ବୋହୁ
ପକାଇଲୁ । ନାଆରେ ଚଢ଼ି ନାଆ ଫିଟାଇ ଦେଲୁ । ଅଦୌ ପବନ
ନ ଥାଏ । ଆଦୁଲ କର କର ଅମ ଦ୍ରୀପ ଅଡ଼କୁ ଅସିଲୁ । ବାଟରେ
ପେଟୁନି ଦ୍ରୀପ ଓ ଅର କେତେକେଣେ ଦ୍ରୀପ ପଡ଼ିଲା । କେତେଦୂର
ଗଲପରେ ଟିକିଏ ମନ୍ଦନ ହେଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଲ ଟାଣିଦେଲୁ ।
କେତେକେଣେ ପରେ ମୁହାଣ ବାଟେ ଅମ ହୁଦ ଭିତରକୁ ପଶିଲୁ ।
ଫେର ପବନ ଥମିଗଲା । ଆମେ ଆଦୁଲ ଚଲେଇଲୁ । ସେତେ-
ତେଲକୁ ସଞ୍ଜ ହୋଇଗଲାଣି । ଇନ୍ଦ୍ର ପଡ଼ିଥାଏ । ଆକାଶରେ ତାରା
ଗୁଡ଼ିକ ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଥାନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ପରେ କୁଳରେ
ଲଢ଼ିଲୁ ।

ନାହାରୁ ଓହ୍ଲାଇବାରୁ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା ପରି ଲାଗିଲା ।
ମୁଣ୍ଡରୁ ବୋହୁ ଉତ୍ତରଗଲା ପରି ଉଷାସ ଲାଗିଲା । ଭଗବାନ ଏତେ
ବଡ଼ ବିପଦରୁ ରଖିଲେ । ଅମୁମାନେ ଜୀବନ ଘେନି ପୋହୁଳା
ଦ୍ରୀପକୁ ଫେର ଅସିଲୁ । କୁଳରେ ଲାଗିଯିବି ନାଆ ଖଟେଇ
ଦେଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୁଡ଼ିଆକୁ ଧାଇଁଗଲା । ଦେଖିଲା ଯେଉଁଠି
ଯାହା ରଖିଥିଲା, ସେଇଠି ତାହା ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଅନ୍ଧର କାଳିଆ
ବିଲେଇଟି ମୋଡ଼ମୋଡ଼ି ହୋଇ ଶୋଇଛି । ମନଟା ଖୁସି ହେଲା ।
ବହୁତାଳ ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିଲା ।

—ନଅ—

ଏକ ଘଟଣା ପରେ ଅନେକ ଦିନ ଯାଏଁ ଅସମାପନ କେଶ୍
ଖୁସିରେ ଦିନ କଟାଇଥିଲା । ଏହା ଭିତରେ କିଛି ବିପଦ ପଡ଼ି
ନ ଥିଲା । ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଆଉ ମଧ୍ୟ ନାଆ ପିଟାଇ ନ ଥିଲା ।
କେଲେ କେଲେ ମନେ ହେଉଛି ହୁଏତ ଭିତରେ ନାଆ ମେଲି
ଦେଇ । ନାଆରେ ବସି ମାଛ ଧରୁ । ଆମର ଜଳ-ବଗିଚାରେ
ନିଜ ଗାଧୋଇ । ମନ ଇଚ୍ଛା ବୁଡ଼ାବୁଡ଼ି କରୁ । ପାଣି କୁଳରେ
ଚଢ଼ାଇ ଶିକାର କରୁ । ମନ ହେଲେ ବଣକୁ ଯାଇ ଘୁଷୁର ମାର
ଥାଏ । ଦିନେ ଦିନେ ଗୁଲି ଗୁଲିମାର । ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠି
ରୁଆଡ଼ର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ । ସମୟେ ସମୟେ ପାଣିଛୁଆଡ଼ା-
ମୁଣ୍ଡିଆରେ ବସି ସମୁଦ୍ରର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ।

ଦିନେ ସାର ଓ ମୁଁ ଏ ନାସିରେ ବସିଛୁ । ଅନନ୍ଦ ପାଣି
କୁଳରେ ଲାଗି ଚିପୁଡ଼ୁଛୁ । ଏତିକିକେଲେ ବଞ୍ଚିବାଳ ନିକଟରେ

କଣ ଦୁଇଟା ଦେଖାଗଲା । କଳା କଳା ଦମ୍ବୁଥାଏ । ଅମେମାନେ ଭାବିଲା, ଯେଲେ ପାଣି ଚଢ଼ାଇ । କିନ୍ତୁ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଦେଖିଲୁ ତାହା ନୁହେଁ—ଦୁଇଟା ଡଙ୍ଗା ଅମମାନଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଅସୁଥାଏ । କାହାର ଡଙ୍ଗା, କିଏ ଅସୁଛି, ତାହା ଭାବି ମୁଁ ଓ ଅନନ୍ଦ କୌତୁହଳରେ ଅନେଇଲୁ । କିନ୍ତୁ ଗାରର ମୁହଁ ମରଲଗଲା । ସେ ଅଗରୁ ଜାଣିଥିଲା ସେ ଅଦମବାସୀମାନେ ଏଇ ଭଲଆ ଡଙ୍ଗାରେ ସମୁଦ୍ରରେ ଯା'ଅସ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ମଣିଷ ମାଉଁସ ଖାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଟିକିଏ ହେଲେ ଦୟାମାୟା ନାହିଁ । ଅମେ ତାଙ୍କ ଅଗରେ ପଡ଼ିଲେ ଅମ ଅବସ୍ଥା କଣ ହେବ ଭାବି ସେ ଭୟରେ କାତର ହୋଇଗଲା । ଶେଷରେ ଅମକୁ ଏଇସବୁ କଥା କହିଲା ।

ଡଙ୍ଗା ଦୁଇଟା ଅସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅମମାନଙ୍କର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଲା । ଅମେମାନେ ଗୋଟାଏ ଉପାୟ ପାସ୍ତଲୁ । ପାଖ କଣକୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପଥର ତଳେ ଲୁଚିଗଲୁ । ଏପରି ଭାବେ ଲୁଚିଲୁ ଯେ ଅମମାନଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ସହଜରେ ଦେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅମେମାନେ ସବୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତୁ । ଲୁଚିଗଲା ବେଳେ ହାତ ହତାସର ଗାଡ଼ିଗଲୁ । ଅତି ମଧ୍ୟ ଫେର ଆସି ନେଇଯିବାକୁ ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ପଦାକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କ ହାତୁଡ଼ିରେ ପଡ଼ିଯିବୁ ।

ଯା' ହେଉ, ଅମମାନଙ୍କୁ ବେଶି କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଅମମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ଚଣ୍ଡି ଠେଙ୍ଗା ପଡ଼ିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦିନେ ଗୁଲି ଆସିଲା ବେଳେ ଅନନ୍ଦ ଏଗୁଡ଼ିକ ଓଳେଇଥିଲା । ଅମର ଯେ କିଛି ଦରକାରରେ ଆସିବା ବୋଲି ଓଳେଇ ଥିଲା, ତାହା ନୁହେଁ । ତା' ହାତ ସବୁବେଳେ ଓଲେଇ ହେଉଥାଏ । କିଛି କାମ ନ ଥିବାରୁ ଠେଙ୍ଗାଗୁଡ଼ି ଓଳେଇ

[ଥିବା ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ଯେ ପାଣି ଦେଇ ପଳା ଚଳିବାର
 ଲାଗୁଥିଲା ସେହିଭଳି ହିଁସା ପଡ଼ିପାଡ଼ିବାର]

ଏଠି ସକାଳ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ତନିହେଁ ଏଇଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଧରିଲା । ପାଟି ଗୋଳ ନ କରି ଥର ହୋଇ ବସି ରହିଲା । କିନ୍ତୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଡଙ୍ଗା ଦୁଇଟିକୁ ଅନାଇ ରହିଥାଉ । ଶେଷରେ ଡଙ୍ଗା ଦୁଇଟି ଅମ ହୁଦ୍ଦା ଭିତରେ ପଶିଲା ।

ଅଗ ଡଙ୍ଗାରେ ଗୁଲିଗ ଜଣ ଯାଏ ଲୋକ ଆନ୍ତ । ପଛଟିରେ ମଧ୍ୟ ସେତକ ହେବେ । କିନ୍ତୁ ପଛ ଡଙ୍ଗାର ଲୋକଗୁଡ଼ିକ ମହଲୁକଅ । ଠେଙ୍ଗା ବାଡ଼ି ଧରିଥାନ୍ତି । ସବୁଗୁଡ଼ା ଦେଖିବାକୁ ବିକଟ କଳା । କି ବିକଟୁଳ ରୂପ ତାଙ୍କର । ଦେଖିଲେ ଭୟ ମାଡ଼ିବ । ଅନେଇ ଅନେଇ ଦେଖିଲା ସେ ଅଗ ଡଙ୍ଗାକୁ ପଛ ଡଙ୍ଗାର ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଗୋଡ଼ାଇଛନ୍ତି । ଅଗ ଡଙ୍ଗାର ଲୋକେ ଓହ୍ଲାଇବେ ବୋଲି ଜୀବନ ବିକଳରେ ଅହୁଲ ମାରୁଛନ୍ତି । ପଛ ଡଙ୍ଗାଟା ଅଗ ଡଙ୍ଗାଠାରୁ ଅଧମାଇଲିଏ ଦୂରରେ ଥାଏ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଅଗ ଡଙ୍ଗାଟି ଅଗରେ ଅସି କୁଳରେ ଲାଗିଲା । ସେଥିରୁ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ କୁଳ ବାଲିକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ତା' ଭିତରେ ତନିଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଥିଲେ । ଦୁଇଜଣଙ୍କ କୋଳରେ ଦୁଇଟି ଛୁଅଥାନ୍ତି । ଛୁଅକୁ ଘେନି ତନିହେଁ ଯାକ ଛପିବାପାଇଁ ବଣ ଭିତରକୁ ପଳାଇଲେ । ପୁରୁଷମାନେ ଠେଙ୍ଗାବାଡ଼ି, ଟେକା-ପଥର ଧରି ପାଣି କୁଳରେ ଠିଆ ହେଲେ, ଟେକା ପଥର ପିଙ୍ଗି ପଛ ଡଙ୍ଗାର ଲୋକଙ୍କୁ କୁଳରେ ଉଡ଼ୁରେଇ ନ ଦେବାକୁ ।

ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ପଛ ଡଙ୍ଗାଟି କୁଳ ପାଖକୁ ଗୁଲି ଆସିଲା । ଅଗ ଡଙ୍ଗାର ଲୋକେ ହୋ ହା ପାଟି କରି ସେମାନଙ୍କ ଉପରକୁ ଚିମା ଫୋପାଡ଼ିଲେ । ସେଥିରେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଭୟରେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସେ ଡଙ୍ଗା ଖଣ୍ଡି କୁଳରେ ଲାଗିଲା । ଦି ପକ୍ଷର ଲଢ଼େଇ ସେଲା । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ତନୋଟିଙ୍କୁ ଗୋଜିବାକୁ ପଛ ଡଙ୍ଗାର ଲୋକ-

ମାନଙ୍କମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ ବଣ ଭିତରକୁ ଛୁଟିଗଲେ । ଏତେବେଳକୁ ଅମମାନଙ୍କର ଦେହ ଥରୁଥାଏ—କାଳେ ଅମମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପକାଇବେ । ପ୍ରାଣ ଭୟରେ କାଠ ପରି ସେ ପଥର ଲଳେ ଲପଟେଇ ପଡ଼ିଥାଉ ।

ପଛ ଡଙ୍ଗାର ଲେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ମୋଟାଶୋଟା ଶାକୁଁଲିଆ ଭେଣ୍ଡା ଥାଏ । ତା' ଦେହଟା କଟିକଟିଆ କଳା । କୁଞ୍ଜକୁଞ୍ଜିଆ ମୃଣ୍ମ ବାଲଗୁଡ଼ାକ କହରା କହରା ଦେଖା ଯାଉଥାଏ ବୋଧହୁଏ ରଙ୍ଗ ବୋଲିଥାଏ । ବାଲଗୁଡ଼ାକ ଶୁରୁ ବଢ଼ିଥାଏ । ବାଗୁର ପରି ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । କଳା, ଧଳା ଓ ନାଲିଆ ରଙ୍ଗରେ ତା' ଦେହଟାକୁ ଚିତେଇ ଥାଏ । ହାତରେ ମୁଦ୍‌ଗର ଭଳିଆ ଖଣ୍ଡେ ମୋଟା ଠେଙ୍ଗିଣିଆ ଧରିଥାଏ । ଏ ଜଣକ କଥାକୁ ସମସ୍ତେ ମାନୁଥାନ୍ତି । ଏ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ।

ଘଣ୍ଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ଦୁଇଦଳ ମଧ୍ୟରେ ମରାମରି ହେଲା । ଅଗ ଦଳରୁ ଅନେକ ମରିଗଲେ । ପନ୍ଦର ଜଣ ଶଣ୍ଡିଆଣାବର ହୋଇଗଲେ । ଏମାନଙ୍କୁ ପଛ ଦଳର ଲେକେ ବାନ୍ଧି ପକାଇଲେ । ମଛ ଦଳରୁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ମରିଗଲେ । ବାକି ଅଠେଇଜଣ ଜଣ ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୟା ପନ୍ଦର ଜଣକୁ ବଣ ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ । ବାନ୍ଧଗୁନ୍ଧି ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଶୁଅଇ ଦେଇ ଆସିଲେ ।

ତା'ପରେ କେତେଜଣ ବଣକୁ ଯାଇ ଶୁଖିଲା କାଠ ଅଣିଲେ । ଏଥିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଦେଲେ । ନିଆଁ ହୁ ହୁ ଜଳିଲା । ସେଇଠୁ ଦୟା ଭିତରୁ ଜଣକୁ ଦେନି ଆସିଲେ, ତାକୁ ନିଆଁରେ ଲାଅନ୍ତା ଯୋଡ଼ି ଖାଇବେ ବୋଲି । ଅମ ମନ ଦହସି ହୋଇଯାଉଥାଏ । ବଡ଼ ବଜେଲ ଲଢ଼ୁଥାଏ । ଭାବୁଥାଏ ଏ ନିଷ୍ଠୁର ଗୁଡ଼ାକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ

ଲଢ଼ାଇ କରିବୁ । କିନ୍ତୁ ଅମେ ଜମା ତନିଜଣ । ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା
ଏତେ ବେଶି । ଅମେ କଣ ପାରିବୁ ! ସେଥିପାଇଁ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍
ହୋଇ ଥାଉ ।

ସେମାନେ ଚଷ ବନ୍ଦୀ ଲେକଟାକୁ ଆଣି ନିଆଁ ପାଖରେ
ଥୋଇଦେଲେ । ସେ ଜାଣି ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ତା’
ମୁଣ୍ଡରେ ଠେଙ୍ଗାରେ ପାହାରେ ପକାଇଲା । ସେ ପାଟିକରି ଛତର
ପଟର ହୋଇ ମରିଗଲା । ତା’ ଦେହ ସମସ୍ତେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ
କାଟିନେଇ ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ଖାଇଲେ ।

ଏତକବେଳେ ବଣକୁ ଯାଇଥିବା ଲୋକ ଦି’ଜଣ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ
ଲୋକ ତନି ଜଣକୁ ଘେନି ଆସିଲେ । ଯେଉଁ ଦି’ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କର
ଜୋଳରେ ପିଲୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ବୟସ ଚବିଶ ପଚାଶ ହେବ ।
ଅରଟିର ବୟସ ଜମା ପନ୍ଦର ଖୋଳ ହେବ । ସେମାନେ ଏ
ରୂପାଙ୍କ ପରି ହିଁ ପଣ୍ଡ କଳା ନୁହନ୍ତି, ସାବନ ରଙ୍ଗ । ଦେଖିବାକୁ
ଏକ ପ୍ରକାର ସୁନ୍ଦର । ବୋଧହୁଏ ଭେଡ଼ା ଜାତିଆ ଲୋକ
ନୁହଁନ୍ତି ।

ପହଲୁ ବଡ଼ ସ୍ତ୍ରୀ ଦି’ଜଣଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣକ ପାଖକୁ ଭେଡ଼ା
ସର୍ଦ୍ଦାର ଗଲା । ତାକୁ କ’ଣ କହିଲା । ଅମେ ଚୁପ୍‌ପାରିଲା ନାହିଁ ।
ଶ୍ରୀବତ୍ସୀରୁ ଦେଖିଲୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ତା’ କଥା ମାନିଲା ନାହିଁ ।
ଏଥିରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଗତିପାଇ ତା’ ଛୁଆଟିକୁ ନେଇ ସମୁଦ୍ର ପାଣିକ
ଫିଙ୍ଗିଦେଲା । କିନ୍ତୁ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଦେଉ ଛୁଆଟିକୁ ଆଣି ବାଲିରେ
ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା । ଛୁଆଟି ଜାଣି ଥାଏ ।

ତା’ ପରେ ସେ ସର୍ଦ୍ଦାର ସବା ସାନ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିକୁ କ’ଣ
କହିଲା । ସେ ନ ମାନିବାରୁ ତାକୁ ନିଆଁକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେବ ବୋଲି
ତର୍କିଦେଲା । ବର ଆଉ ଏତେବେଳେ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସେ ଗୁଗରେ ସାଲଁ ସାଲଁ ହେଉଥାଏ । ଆମ ପାଟରେ ଛୁଣ୍ଟି
 ଶୁଣିବ ଥାଏ । ଛପି ଛପି ସାଲଁ ସେ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ଦଉଡ଼ି ସେଥୁରେ
 କାଟି ପିଟେଇ ଦବାକୁ ଆମ ଦୁହେଁ କହିଲା । ଆମେ ଦହେଁ
 ଚାଲିଗଲୁ ।

ଏତକବେଳେ ସାନ ସୁଅକୁ ମାରବାକୁ ଜଣେ ତାଁ
 ଉପରକୁ ଠେଙ୍ଗା ଉଠେଇଲା । ବାର ବାଉପର ଉଆଁଟିଏ ମାର-
 ଦେଇ ତାଁ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଗଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାଁ ମୁଣ୍ଡରେ
 ଠେଙ୍ଗାଏ ପକାଇଲା । ସେତକରେ ତାଁର ଶେଷ । ସେମାନେ
 ଚାଟକା ହୋଇ ଅନାଇଥାନ୍ତି । ବାର ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ିବାକୁ
 କାହାର ହାତ ଚକ୍ର ନ ଥାଏ । ବାର ସେ ସର୍ଦ୍ଦାର ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଗଲା ।
 ଦଣ୍ଡେ ଗଣ୍ଡେ ଦୁହେଁଙ୍କ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ ହେଲା । ଆଉ ସମସ୍ତେ
 ଅନେଇଥାନ୍ତି ।

ଶେଷରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୁଟିଯିବାର ଦେଖି ସମସ୍ତେ ବାରକୁ
 ଘେରିଗଲେ । ଗୋଟାଏ ଧୂଆଁ ଲୋକ ବାର ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଠେଙ୍ଗା
 ଉଠେଇଲା ଏତକବେଳେ ସେ ଗଲି ପଡ଼ି ତାଁ ଅଖିରେ ଭିଅଟାଏ
 ମାରିଦେଲା । ସେ ଲୋକଟା ମୋହ ହୋଇ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ।
 ବାର ମଧ୍ୟ ଲପଟେଇ ପଡ଼ି ସେ ଲୋକର ଗଣ୍ଡି ତଳେ ଛପିଗଲା ।

ଏତକବେଳେ ମୁଁ ଆଉ ଓ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ଛୁଟିଯିବାର ସେ
 ଲୋକଗୁଡ଼ିକଙ୍କ ଉପରେ ଚଢ଼ାଇ କଲୁ । ଆମକୁ ଦେଖି ବାର
 ଭିପିପଡ଼ି ଫେର ଯୁଗିଲ । ଦି ଦଉଯାଏ ମରାମରି ହେଲା । ସେମାନଙ୍କ
 ମଧ୍ୟରୁ କାରକଣ ମରିଗଲେ । ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କାହାର କିଛି
 ହେଲାନାହିଁ । ସେମାନେ ହାଉିଗଲେ । ଆମେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ
 ଦଳି ପକାଇଲୁ ।

ତା'ପରେ ସେମାନେ ଆମକୁ କେତେ କ'ଣ ଫଗୁରୁଥାନ୍ତି । ଆମେମାନେ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନ ଥାଉ । ଗାର ଦେଖା ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ କେତେ କଥା ଠାଙ୍ଗିଲା । ସେମାନେ ବୁଝିପାରିଲେ ଯେ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ଧ୍ର-ମାରିବୁ ନାହିଁ, ଯଦି ସେମାନେ ବନ୍ଧୁ ଭଳିଆ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ବନ୍ଧୁରେ ବନ୍ଧୁରେ ଯେପରି ଚୁଣ୍ଡାକୂଣ୍ଡି ହୁଅନ୍ତି ସେହିପରି ସମସ୍ତ ଆମମାନଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ ପକାଇଲେ ।

ଆମେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକୁଲେଇ ଦେଲୁ । ଠାରରେ ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ତନୋଟିକୁ ଅଣ୍ଟାପନା ଦେଲୁ । ସେ କୁଅଟି ବାଲିରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏତେବେଳେଯାଏ ସୁଦ୍ଧା ବଞ୍ଚିଥିଲା । ଗାର କୁଅଟିକୁ ନେଇ ତା' ମା କୋଳରେ ଦେଲା । ତା' ମାଆ ଭାରି ଖୁସି ହେଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅମ ବସାକୁ ଯିବାକୁ କହିଲା । ସେମାନେ ଗୁଜି ହେଲେ । ବସାରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଖାଇବା ଜିନିଷ ତିଆରି କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁଆଇଲା । ସେମାନେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ଠାରରେ ଆମମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁଭାବ ଦେଖାଇଲେ । ଠାରରେ ବୁଝିଲା ଯେ ତାଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାର ନାମ 'ଭରାସ' । ସବା ସାନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିର ନାମ 'ଟିକଲି' ।

ଖାଇସାରିଲାଣି ଅମକୁ ନିଦ ମାଡ଼ିଲା । ଆମେ କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଶୋଇଲୁ । ସେମାନେ ବାହାରେ ଲମ୍ବଲମ୍ବ ହୋଇ ଶୋଇଲେ । ତହିଁପରଦିନ ଉଠିଲେବେଳକୁ ଦିନ ପହରେ ଖଣ୍ଡେ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆମେ ତନିହେଁ ଚାଷୋଇ ପାଷୋଇ ଅସିଲୁ । ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲୁ । ନିକେ ଖାଇଲୁ । ତା'ପରେ ଲଢ଼େଇ ଜାଗାକୁ ଚଲୁ । ଯେତେ ମଡ଼ାଥିଲେ ସେ ସବୁକୁ ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ପୋଡ଼େଇଲୁ । ଠାରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଦେଲୁ ଯେ ମଣିଷ ମାଂସ ଖାଇବ ନାହିଁ । ମଣିଷ

ମରଗଲେ ଏମିତି ପୋଡ଼ି ଦେବ । ସେମାନେ ବୁଝିପାରିଲେ ଓ
ଅମ କଥା କରିବାକୁ ମଜିଲେ ।

ସେମାନେ ଅମ ଦ୍ଵୀପରେ ଭଜନ ଗାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର
ଭଙ୍ଗା ଭାଙ୍ଗି ଦୁଟି ସାରିଥିଲା । ମରମତି କଲେ । ଅମେ ସେମାନଙ୍କୁ
ଭଲରକମ ଖାଇବାକୁ ଦେଉଥାଉ, ଶେଷରେ ସେମାନେ ଯିବାକୁ
ଦିଅଁଲେ । ଅମେମାନେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଫଳମୂଳ ଓ ମାଂସ
ରନ୍ଧ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲୁ । ସେ ଦିନ ଭଙ୍ଗା
କୁଡ଼ିଆ ଘରୁ ଅଣିଥିବା ଟାଙ୍ଗିଆ ଖଣ୍ଡ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଲୁ ।
ସେମାନେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ଠାଉରେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵୀପକୁ
ଯିବାକୁ କହିଲେ । ଅମେମାନେ ମନା କଲୁ । ଗଲବେଳେ
ସତରେ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ କଷ୍ଟ ହେଲା । ସେମାନେ ବିଦାୟ
ନେଇ ଭଙ୍ଗାରେ ଚଢ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ଅମେମାନେ ବସାକୁ ଫେରି
ଆସିଲୁ ।

— ଦଶ —

ଅଜି କଅଁଳ ସଜ ପୁଲୁଟିଏ ପୁଟି ବାସରେ ଚଉଦିଗ ମହକାଇ
ଦେଉଛି । ସକାଳର ସୁଲ୍ ସୁଲ୍ ଅ ପବନରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଦୋଳ
ଶେଉଛି । ତା' ଉପରେ କାକର ବିନ୍ଦୁ ପଡ଼ି ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଛି ।
କିନ୍ତୁ କାଲି ସେ ପୁଲୁଟିର ବିଭବ କୁଅଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଉଛି ।
ତା'ର ଆଉ ସେ ଶୋଭା ନାହିଁ କି ବାସ ନାହିଁ । ମଉଳି ତଳେ
ପଡ଼ିଯାଉଛି । ବାସ ବଦଳରେ ସେଥିରୁ ବାହାରୁଛି ଗେ ।

ଚତୁର୍ମାସିଅରେ ଯେଉଁ ନଈ ପାଣିରେ ଭରା — ଏକୂଳ
ସେକୂଳ ଖାଇ ପାଣି ଉଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି — ସୁଅରେ ସାପ ମୁଣ୍ଡ ଦି'ଶୁଣ୍ଡ
ହୋଇଯାଉଛି — ଶରଦ୍ଦିନେ ସେଇ ନଈ ସେଇଠି ଥାଏ — ଶୁଖିଲ
ଠକ୍ ଠକ୍ — ଖାଲି ଶୁଷ୍କଅଡ଼େ ବାଲି, କୁହୁଡ଼ି ପରି ମୃଗତୃଷ୍ଣାର
ଖେଳ । ପୁଣି ବର୍ଷାଦିନ ହେଲେ ସେଇ ନଈ ପାଣିରେ ଭରା ହୋଇ
ଉଛୁଳି ପଡ଼ିବ ।

ଏକତ ସଂସାରର ଶତ ? ମନୁଷ୍ୟ ଦଶା ମଧ୍ୟ ଏଇଆ ।
 ଜୀବନ ସୁଖଦୁଃଖ-ଭର । ସୁଖ ଚରଦନ ରହେ ନାହିଁ । ଦୁଃଖ ବି
 ଚରଦନ ରହେ ନାହିଁ । କୁମ୍ଭାର ଚକ ପରି ମନୁଷ୍ୟର ଭାଗ୍ୟଦଳ
 ଗୁଲ୍ଲୁଛି । ଅଜି ଯେ ରଜା, କାଲି ସେ ଫକୀର । ଅଜି ଯେ ପିଲା,
 କାଲି ସେ ବୁଢ଼ା । ଅମେ ବା ଏଥିରୁ କିପରି ଗୁଡ଼ ଯିବୁ ?

ଅମର ସୁଖ ପରେ ଦୁଃଖ ଲାଗି ରହୁଛି । ପହଁଲ ମହାଶୟିରେ
 ଦେଶ ବିଦେଶ ବୁଲିବାକୁ ଆସିଲ । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ସେ ସୁଖ
 ଚାଲିଗଲା । ଅମର ବୋଇତଟି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଅମେ ଅଥଳ ସାଗରରେ
 ଭାସିଲା । ଈଶ୍ଵରଙ୍କ କୃପାରୁ ଏ ଦ୍ଵୀପରେ ଲାଗଲା । ଏଠାରେ କିଛି
 ଅଭାବ ନ ଥିଲା । ସବୁ ପାଇଲା । କିଛିଦିନ ଏକ ରକମ ସୁଖରେ
 ରହିଲା ।

କିନ୍ତୁ ପୁଣି ଦୁଃଖ ଆସିଲା । ଅମେ ନାହାରେ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ
 ଚଲୁ । ହେତୁ ତୋପାନ ହେଲା । ଅମେ ମରୁ ମରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା ।
 ଏଠିକି ଫେରି ଆସିଲା । କିଛିଦିନ ଭଲରେ ରହିଲା ।

ଫେର ବସନ୍ତ ପଡ଼ିଲା । ବେଡ଼ା ଲେକଗୁଡ଼ାଏ ଡଙ୍ଗାରେ ଆସି
 ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଈଶ୍ଵରଙ୍କ ଦୟାରୁ
 କୌଣସିମତେ ମରଣରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା ।

ଦିନେ ‘ପାଣିଛୁଆଁ’ ମୁଣ୍ଡିଆ ଭଞ୍ଜରେ ବସି ଏଇସବୁ
 କଥା ଶୁଣୁଛୁ । ଏଇ କଥା ନେଇ ଗପସପ ଚାଲୁଛି, ଏତିକିବେଳେ
 ଦୂର ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ପାଲଟଣା ବୋଇତ ଭଲିଆ କଅଣ ଗୋଟାଏ
 ଦେଖାଗଲା । ଅମେମାନେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ଦେଖିଲୁ
 ଗୋଟିଏ ପାଲଟଣା ବୋଇତ ଅମ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଛି । ମନଟା ଖୁସି
 ହେଲା ।

ଭାବିଲୁ ଅମ ଦେଶର କି ଭାରତର ଅତି କୌଣସି ରାଜ୍ୟର
ବୋଇତ ହୋଇଥିବ । ଏ ଦ୍ଵୀପକୁ ଆସିଲେ ସେଥିରେ ଅମେମାନେ
ନିଜ ଦେଶକୁ ଫେରିଯିବୁ । ଏଇ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ନିଜ ଦେଶକଥା
ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ନିଜ ନିଜର ବାପ' ମା, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଆଖି
ଆଗରେ ଦେଖିଲା ପରି ମନେ ମନେ ଦେଖିଗଲୁ ।

କ୍ରମେ ବୋଇତଟି ହୃଦୟ ମୁହାଣ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ।
ଭାବିଲୁ କାତଳ ବୋଇତର ଲୋକେ ଏ ଦ୍ଵୀପରେ ନ ଓହ୍ଲାଇବେ ।
ଅମେମାନେ ତ ଅତି ଯାଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଏଇକଥା ଭାବି
ତନିତହିଁ ନଡ଼ିଆକାଳି ପତକା ତନିତହିଁ ଉଡ଼ାଇଲୁ ।
ସେମାନେ ଅମ ପତକା ଦେଖିପାରିଲେ । ସାତଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗେ
ଉତ୍ତରରେ ସେମାନଙ୍କ ପତକା ଉଡ଼ିଲା । ବୋଇତରୁ ଶୁଣି ଏ
ନାହାରେ କେତେଜଣ ଲୋକ କୁଳ ଅଡ଼କୁ ଆସିଲେ । ଏହା
ଦେଖି ଅମମାନଙ୍କ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ପୂରି ଉଠିଲା ।

କିନ୍ତୁ କିଛି ସମୟ ପରେ ଦେଖିଲୁ ବୋଇତରେ କଳା
ପତାକା ଉଡ଼ିଛି । ପତାକାରେ ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡ ଚିହ୍ନ ଅଛି । ଅମ-
ମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ସଜଗଲା । ଆଖିବାଟେ ଲୁହଜୁଳିଆ ବାହାରିଗଲା ।
ବୁଝିନେଲୁ ଯେ ଏଇ ବୋଇତଟି ଜଳ ଉକେଇତର ।
ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କଳି ନିଷ୍ଠୁର ଲୋକ ନାହାନ୍ତି । ଅମେମାନେ
ସେମାନଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଲୁଣି । ଅତି କି ରକ୍ଷା ଅଛି !

ଏଇକଥା ଭାବୁଣୁ ନ ଭାବୁଣୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଭି' ଡା ଶେଢ଼ ହେଲା ।
ବୋଇତ ପାଖରେ ଧୂଆଁ ଦେଖାଗଲା । ଅନାଉ ଅନାଉ ଅମମାନଙ୍କ
ନିକଟରେ ସର, ସାର, ହୋଇ ଗୁଳି ପଡ଼ିଲା । ଭାଗ୍ୟ ବଳରୁ
ଦେହରେ ବାଜିଲା ନାହିଁ । କଣ କରିବୁ ଠିକ୍ କରି ପାରିଲୁ
ନାହିଁ । ଖଜାଟା ଆସି କୁଳରେ ଲାଗିଲା । ନାହାର ଲୋକେ ବାଲି

ଉପରକୁ ଖସି ଖସି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ଧାଡ଼ି ହୋଇ ଆମ ବସା ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଆମେମାନେ ଛପି ଯାଇଥାଉ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଶେଷରେ ଅନାଇଥାଉ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସେମାନେ ନାଆଁ ପାଖକୁ ଫେରିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଲୋକ ଆମମାନଙ୍କ ବିଲେଇଟାକୁ ଘେନି ଆସିଥାଏ । ସେ ବିଲେଇର ଲଞ୍ଜ ଧରି ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ହୃଦ ପାଣିକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା । ତା'ପରେ ସେମାନେ କଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ସେ ବୋଇତଟା ଆସି କୁଳରେ ଲାଲେ । ସେଥିରୁ ସମସ୍ତେ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ଆମମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିବାକୁ ଚାଲିଆଡ଼କୁ ବାଣ୍ଟି ହୋଇଗଲେ ।

ଆମେ କଣ କରୁ । କଣରେ ଛପିଲେ ତ ଗୋଟି ବାହାର କରି ମାରିଯାଇଲେ । ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ଠିକ୍ କଲୁ । ଘାଗୁଆମାନଙ୍କ ଲୁଗାରେ ସେମାନେ ପାଇପାରିବେ ନାହିଁ । ସେଇଥି କରୁ ବୋଲି ଭାବିଲୁ । କିନ୍ତୁ ସେଠାକୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି କିଏ ଯିବାକୁ ହେବ । ଆମ ବୁଡ଼ି ଜାଣେ ନା । ତାକୁ ଆମେ ଦୁହେଁ ଧରି କରି ନେବୁ । ଏଥିରେ ସେ ପଡ଼ିଲୁ ଅମଙ୍ଗ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ନ ଥିବାରୁ ଶେଷରେ ମଙ୍ଗଳ ।

ସେତେବେଳକୁ ପାଞ୍ଚଜଣ ଲୋକ ଆମମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ସାରିଲେଣି । ତେଣୁ ଧରିବାକୁ ଧାଇଁ ଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ସେତେବେଳେ ପାହାଡ଼ ତଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଆମେମାନେ ସେତେବେଳେ ବୁଢ଼ା ମୁଲେ ଲୁଚିଗଲୁ । ସେମାନେ ଆଉ ଦେଖିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଡିଙ୍ଗିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆମେମାନେ ତର ତର ହୋଇ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲୁ । ନିମିଷକେ ସାରା ଘାଗୁ ଗୁମ୍ଫାରେ ଉଠିଲୁ ।

ଏଇ ଗୁମ୍ଫା କାନ୍ଥରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର ଖଣ୍ଡ ପଡ଼ାକୁ ବାହାରିଥାଏ । ଏଇଲିଆ ଖଣ୍ଡ ବଡ଼ ପଥର ଉପରେ ବସିଲୁ । ଅନ୍ଧାର ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ଓ ଗାର ଏଠିକି କେତେଥର ମଣାଲ ଘେନି ଆସିଥିଲୁ । କେତେଟା ମଣାଲ ଏଇ ପଥର ଉପରେ ରଖିଦେଇ ଯାଇଥିଲୁ । ମଉଜ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଦିନେ ଦିନେ ଏଠିକି ଫଳମୂଳ ପ୍ରଭୃତି ଥାଏ । କିଛି ଖାଦି, ବାକି ସାହା ବଳେ ରଖି ଦେଇ ଯାଉ । କେତେବେଳେ ସଦା ଭେଡ଼ାମାନେ ଡଢ଼ ଦେବେ, ଡେବେ ଆମେମାନେ ଆସି ଏଇ ଗୁମ୍ଫାରେ ରହିବୁ । ଏଇ ଫଳମୂଳ ସବୁ ଖାଇବୁ । ଏଇ ମଣାଲ ଜାଲିବୁ । ଏଇଆ ଭାବି ଏଗୁଡ଼ିକ ରଖିଥାଉ ।

ସତକୁ ସତ ଚପଇଆ ଘଟିଲା । ଏତକି ଯେ ଭେଡ଼ାମାନଙ୍କ ବଦଳରେ ଆମର ଜାତିର ଲୋକ—ଆମର ଜାତିର ଜଳଦସ୍ୟୁ ଆମକୁ ଏଠାକୁ ଡେଇଁଲେ । ସାହାହେଉ ଗୋଟାଏ ମଣାଲ ଲଗାଇଲୁ । ନଡ଼ିଆ, କଦଳୀ ପ୍ରଭୃତି ଫଳମୂଳ ଥିଲା । ସେଥିରୁ ପେଟେ ଲେଖାଏଁ ଖାଇଲୁ । ନଡ଼ିଆ ଜାଲି ଆଗରୁ କେତେକଣ୍ଡ ସେଠି ରଖିଥିଲୁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ଏତେବେଳେ ଆମର ଦରକାରରେ ଆସିଲା ।

ଗୁମ୍ଫା ଭିତରଟାରେ ତଳେ ପାଣି । ଖରା ତେଜ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ସେଥିପୋଗୁ କାନ୍ଥରୁ ବାହାରିଥିବା ପଥର ଗୁଡ଼ିକ ହେମାଲିଆ ଲଗୁଥାଏ । ଆମେ ନଡ଼ିଆ ଜାଲିରୁ କେତେକଣ୍ଡ କମ୍ବଳ ଭଳିଆ ବିଛାଇଲୁ । ତା'ଉପରେ ଶୋଇଲୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ଯେଉଁ ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଥିଲା ତାହା ଲିଭିଗଲା । ତେଣୁ ରାତି ଘଟଣ ବୋଲି ଜାଣି ପାରିଲୁ । ଶ୍ଵରଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସେଇଠି ଶୋଇଗଲୁ ।

ସେତେବେଳେ ଉଠିଲୁ, ଦେଖିଲୁ ସେ ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ
 ସେମିତି ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଛି । ଜାଣିଲୁ ଦାନ ବେଳା । କିନ୍ତୁ କେତେଟା
 ସମୟ ବୁଝିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ପଦାକୁ ଯିବାକୁ ମନ ହେଉଥାଏ ।
 କିନ୍ତୁ ଡର ହେଉଥାଏ । କାଳେ ଜଳ ଡଳାୟତକ ଆଗରେ
 ପଡ଼ିଯିବୁ । ଶେଷରେ ମୁଁ ଯିବାର ଠିକ୍ ହେଲୁ । ଖୁବ୍ ଦୂରୀଆରରେ
 ଯିବାକୁ ବାର ଉପଦେଶ ଦେଲା ଓ ଛପି ଛପି ଗଛରେ ଚଢ଼ି
 କେତେଟା ନଡ଼ିଆ ଢୋଲ ଆଣିବାକୁ କହିଥାଏ ।

ମୁଁ ବୁଝାଟାଏ ମାର ପଦାକୁ ଆସିଲି । ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
 ପାଣି ଭିତରୁ ଉଠିଲି । ଦେଖିଲି କେନ୍ଦୁ ନାହାନ୍ତି । ତା'ପରେ ଛପି
 ଛପି ଯାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଲି । କାହାରିକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି
 ନାହିଁ । ଭାବିଲୁ ବୋଧହୁଏ ଜଳଦସ୍ୟୁମାନେ ପଳାଇଲେଣି ।
 ସମୁଦ୍ରକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲି ସେ ଦୂର ଦୂରବଳୟ ତଳେ
 ସେମାନଙ୍କର ବୋଇତ ଦିଶୁଛି । ମନଟା ଖୁସି ହେଲା । ଆନନ୍ଦରେ
 ଚିତ୍କାର କରି କହୁପକାଇଲି, “ବଦ୍‌ମାସ୍କୁ ଆଜ୍ଞାକର ଠକିଲୁ !”
 ଏତିକି କଥା ମୋ ପାଟିରୁ ଶେଷ ହେଉଣୁ ନ ହେଉଣୁ ଜଣେ
 କିଏ ପଛଆଡ଼ୁଆସି ମୋ ବେକସମ୍ମୁଖରେ ହାତ ପକାଇ ଖୁବ୍
 ଜୋରରେ ଗିପି ଧରିଲା ।

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ବୁଲିପଡ଼ି ଦେଖିଲି ଜଣେ ପାଞ୍ଚହାତଆ
 ଲୋକ ମତେ ଧରିଛି । ମୁଁ ଆବାକାବା ହୋଇଗଲି । ସେ ବକଟ
 ହସଟାଏ ହସି କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା କିଏ କାହାକୁ ଠକିଛି ଦେଖିବା !”

ସେ ଲେକଟାକୁ ଦେଖି ମୋର ପିତଳହୁ ପାଣି ହୋଇଗଲା ।
 ବୁଦ୍ ମୋଟା ଶୋଟା ଡେଙ୍ଗା ମଣିପଟାଏ । ନିଶ ଦାଢ଼ି ରଖିଛି,
 ଅମର ଜାତର ଲୋକ, ଅମର ଭାଷା କହିଥାଏ, ଦାମିକା ପୋଷାକ
 ପିନ୍ଧିଥାଏ, ମୁଣ୍ଡରେ ପାଗ ଥାଏ । କମରରେ ଶେଣ୍ଟେ ପାଟି କମର-

ବନ୍ଧ ଭଞ୍ଜିଆଏ । ସେଥିରେ ଦୁଇଟା ପିତୁଲ ଓ ଗୋଟାଏ ଗୁଡ଼ି
ହୁଲୁଆଏ ।

ମତେ ଧରିଲସଣି ସେ ସିଟି ମାରିଦେଲା । ସାଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗେ
ଉତ୍ତରରେ ସିଟି ବାଜିଲା । ନାଆରେ ଆଉ କେତେଜଣ ଡକାୟତ
ଗୁଲିଆସିଲେ । ଆମ ପାଖ କଲରେ ନାଆ ଲାଗିଲା । ସେମାନେ
ଓହ୍ଲାଇ ଆମ ଦ' ଲଣକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । କେତେଜଣ ଗଦାଏ
ନିଆଁ ଲଗାଇଲେ । ନିଆଁ ହୁ ହୁ ଜଳିଲା । ଅନେକ ଦେଖିଲି
—ନିଆଁ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କର ବୋଇତ ଖଣ୍ଡି ସମୁଦ୍ରକୁ
ଫେରି ଆସିଲା ।

ମତେ ଯେଉଁ ଲୋକଟି ଧରିଥିଲା, ତାକୁ ସମସ୍ତେ ଆଜ୍ଞା
ଆଜ୍ଞା କହିଥାନ୍ତି । ସେ ବୋଧହୁଏ ଜଳ ଡକାୟତ ଦଳର
ସରଦାର ।

ସେ ସରଦାର ମୋ ସାଙ୍ଗ ଦ' ଲଣକ କଥା ପଚାରିଲା ।
ମୁଁ ନ କହିବାରୁ ପିତୁଲ ଦେଖାଇ ମୋତେ ଧମକ ଦେଲା । ମୋ
ମୁଣ୍ଡକୁ ପିଟି ଛଡ଼ା ଉଡ଼ାଇଦେବା ବୋଲି କହିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ
ଭଲି ନାହିଁ । ମୋତେ ସମୁଦ୍ର ପାଣିକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦେବା ବୋଲି
କହିଲେ । ମୁଁ ଭଲ ନ ଥାଏ । ମୁଁ ତ ସେଇଆ ଶୋଇଥାଏ—
କାହିଁକି ନା, ମୋତେ ପାଣିକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦେଲେ ମୁଁ ସ୍ବର୍ଗରୁରେ
ଯାଇ ଧାର ରୂପରେ ଉଠିବି । ମୋର ଟାଣ ଦେଖି ସରଦାରଙ୍କ
ହୃଦୟରେ ମୋତେ ପାଣିକୁ ପକାଇଦେବାକୁ ନେଇଥିଲେ ।
ଫେରି କାହିଁକି ସରଦାର ମନା କଲେ । ମୋ ନଖରେ ବେତ ଢେଣା
ଗଲେଇ ତା'ପରେ ଶଙ୍ଖମଗର ମୁହଁରେ ପକାଇ ଦେବାକୁ
କହିଲେ ।

ଶେଷର ସରଦାରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ମତେ ଟେକି ନେଇ
ନାଆରେ ବସାଇଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ବସିଲେ । ତା'ପରେ
ନାଆ ଶକ୍ତି ବୋଇତ ପାଖକୁ ବାହୁ ନେଲେ । କଣେ ମୋତେ
ନେଇ ବୋଇତ ଉପରେ ଦୁମ୍ କରି କରୁଛି ଦେଲା ଭାରି କାଟିଲା ।
ଘଡ଼ିଏ ଯାଏ ଉଠିପାରିଲି ନାହିଁ । ତା'ପରେ ସେମାନେ ନାଆଟିକୁ
ବୋଇତ ଉପରେ ନେଇ ଯୋଇଲେ । ବୋଇତରେ ସବୁମୋଟ
ଭୁଲିଶକ୍ତି ଥାନ୍ତି । ବୋଇତରେ ପାଲ ଟାଣିଲେ । ପବନ
ବହୁଥାଏ । ବୋଇତଟି ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଭାସି ଭାସି ଗଲା ।

ବୋଇତ ଚାଲୁଥାଏ । ମୁଁ ଦ୍ଵୀପ ଅଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଥାଏ ।
କେତେ ଘଡ଼ି ପରେ ଦ୍ଵୀପଟି ଆଖି ଆଗରୁ ଲୁଚିଗଲା । ମୋର
ସଙ୍ଗୀମାନଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ମତେ ଭାରି କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲା ।
ମୁଁ କାନ୍ଦି ପକାଇଲି । ମୋର ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ
ଗଡ଼ିଗଲା । ସରଦାର ମୋର ଲୁହକୁହା ଦେଖି ଦୌଡ଼ିଆସି ମୋ
ଗାଲରେ ଗୁପ୍ତାଟାଏ ପକାଇଲେ । ମୋ କାନମୁଲ ଝାଉଁ ଝାଉଁ
ହୋଇଗଲା । ଆଖିରୁ ଜଳଜଳିଆ ବାହାରିଗଲା । ମୁଣ୍ଡ ଘୁରିଗଲା ।
ମୁଁ ଭାରି ସାରିଗଲି । କିନ୍ତୁ ଭୟରେ ଡୁନିହୋଇ ରହିଲି । ତଳକୁ
ଯିବାକୁ ସେ ମୋତେ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ମୁଁ କଲ ଚାଲିଲି ପରି
ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ଥିବା କରି ଚାଲିଲେ ।

ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଗୋଟାଏ କାଠ ବାକ୍ସ ଦେଖିଲି । ସେଥିରେ
ଲେଖା ହୋଇଥାଏ ଗୋଲା ବାଲୁକ । ଅମ ଦ୍ଵୀପ ଅଡ଼କୁ ପବନ
ଦେଉଥାଏ । ମୁଁ ଭାବିଲି—ଏଇଟାକୁ ସମୁଦ୍ରରେ ପକାଇଦେଲେ
ଭାସି ଭାସି ଯାଇ ଅମ ଦ୍ଵୀପରେ ଲାଗିବ । ମୋ ସାଙ୍ଗ ଦୁହେଁ
ପାଇଥାଉନ୍ତି । ତାଙ୍କର ତ ପିତୁଲ ଅଛି । ଗୋଲାବାଲୁକ ପାଇଲେ
ଭାରି ଚୁପି ହେବେ । ଏଇଆ ଭାବି ସେ ବାକ୍ସଟାକୁ

ପାଣିରେ ପକାଇଦେଲି । ମୋର ଜୀବନକୁ ଅଣା ନ ଥାଏ ।
 ତରିବି ବା କାହିଁକି ? ମୋର ଏପରି କାମ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଦୌଡ଼ି
 ଆସିଲେ । ସରଦାର ମୋତେ ମାରିବାକୁ ବସିଲେ । ଏମିତି
 କରିବାର କାରଣ ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ନିର୍ଭୟରେ ସଫା କଥା କହିଗଲି ।
 ଏଥର ସେ ବେଶି ନ ରାଗି ଆସୁଛି ହୋଇଗଲେ । ମୋତେ ଅଭି
 ମାନରେ ନାହିଁ ।

ତା'ପରେ ମୁଁ ଯାଇ ତଳମହଲରେ ବସିଲି । ମୋତେ
 କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଲୋକ ଦେଖି ବସିଲେ । କେତେ କଥା ପଚାରିଲେ
 ମୁଁ ଟିକିଏ ହେଲେ ନ ତରି ଉଠିବି ଦେଖିଥାଏ । ସେମାନେ
 ଖାଇବାକୁ ଆଣିଦେଲେ । ମୋତେ ଭାରି ଭୋକ କରୁଥିଲା ।
 ପେଟେ ଖାଇଲି । ସେମାନେ ଠାରୁ ଠାକୁରେ କଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା
 ହେଉଥାନ୍ତି । କହୁଥାନ୍ତି—“ଅଛା ଗୋଟାଏ ହେବ ? ବଣି ହାତୀ
 ବଳେ ପୋଷା ମାନସିବ ସେ ?

ଉପର ଓଲଟା ମୁଁ ଏକାକି ବସି ରହିଲି । କେତେ କଥା
 ଭାବୁଥାଏ, ମୋ ଜୀବନ କଥା, ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ କଥା, ବାପା ବୋଉ
 କଥା, ସାର୍ ପଡ଼ିଶା କଥା ଆଉ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କ କଥା । କିମ୍ପ
 ସଞ୍ଜ ହୋଇଗଲା । ରାତି ଦି'ଘଡ଼ି ବେଳେ ସରଦାର ମୋତେ ଡାକି
 ପଠାଇଲେ । ମାଧ ବୋଲି ସେ ବୋଇତରେ ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଥାଏ ।
 ସେ ସରଦାରଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ମୋତେ ବାଟ ଦେଖାଇ-
 ଦେଲେ ।

ମୁଁ ସରଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ସରଦାର ଖଣ୍ଡିଏ
 ଚୌକିରେ ବସିଥିଲେ । ମେଜ ଉପର ଖଣ୍ଡେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରର
 ନକ୍ସା ପକାଇ କଣ ଦେଖୁଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ରୂପା ଝାଡ଼ି ଛତରୁ
 ଝୁଲୁଥିଲା । ଝାଡ଼ି ଆଲୁଅରେ କୋଠରୀଟି ଅଲୋକିତ ହେଉଥିଲା ।

ସରଦାର ମୋତେ ବସିବାକୁ କହିଲେ । ମୁଁ ବସିଲି । ସେ ଗୋଟିଏ ଉଠିଯାଇ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇଲେ । ମୋ ଘର କେଉଁଠି, ଏଠି କି କିପରି ଅଛି, ନାଁ କଣ, ଏମିତି କେତେକଥା ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ସତକଥା କହିଲି । କେବଳ ‘ଗ୍ରାସଗୁମ୍ଫା’ କଥା ଲୁଚାଇ ଥାଏ ।

ତା’ପରେ ସେ ମୋତେ କହିଲେ ଯେ ଏ ବୋଇତ ଜଳ ଡକାୟତକର ନୁହେଁ । ସେ ଜଣେ ବନ୍ଦନକାଠ ବେପାରୀ । ଅତି ଲୋକ ଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାମ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବେପାରର ଲାଭରୁ ଭ୍ରାତ ନିଅନ୍ତି । ପୁରୁ ଭ୍ରାତାମାନେ ଦ୍ଵୀପପୁଞ୍ଜରେ ସେମାନଙ୍କ ବେପାର କଲେ । ତାଙ୍କର ଶୁକରମାନେ ଲୋକଙ୍କୁ ଡରାଇବା ଲାଗି ବେଳେବେଳେ କୌତୁକରେ ବୋଇତରେ କଳା ପତାକା ଉଡ଼ାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନେ ଜଳ ଡକାୟତ ନୁହଁନ୍ତି । ମୁଁ ତାହାଙ୍କ କଥା ନ ମାନିବାରୁ ସେ ମୋ ସହିତ ଏପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ ।

ଶେଷରେ ମୋ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଭ୍ରାତ ବାଣ୍ଟାସ ହେଇ ବୋଲି କହିଲେ । ତାଙ୍କର କାଠ ବେପାରର ଲାଭରୁ ମୋତେ ଭ୍ରାତ ମଦକ ବୋଲି କିଛି ଦେଲେ । ମୋର ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ମନ ହେଉ ନ ଥିଲା । ଯିବାରେ ଭାଗିଲି, ଏହି ବୋଇତରେ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷିତ ଦେଶରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବି । ସେଠାରୁ ଅମ ଦେଶକୁ କୌଣସି ମତେ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ଏକଥା ଭ୍ରାତ ତାଙ୍କ କଥାରେ ରାଜି ହେଲେ । ସେ ଭ୍ରାତ ଖୁସି ହେଲେ ଓ ମୋତେ ମୋ କୋଠରୀକୁ ବଦଳାଇ ଦେଲେ ।

— ଏଗାର —

ଏ ଘଟଣା ପରେ ଅନେକ ଦିନ କଟିଲେ । ମୁଁ ପୃଷ୍ଠୋତ୍ତର
ବୋଇତରେ ଥାଏ । ଦିନକର ଖରାବେଳ, ଭାରି ଟାଣ ଖରା, ଭାରି
ଗରମ । ବୋଇତର ଲୋକ ଗୁଡ଼ାକ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ଗୁରୁଆଡ଼
ନିଶୁନ ବୋଧ ହେଉଥାଏ । ପ୍ରକୃତ ମଧ୍ୟ ଥିବ ଥାଏ, ସତେ ଯେମିତି
ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ପବନ ଟିକିଏ ହେଲେ ନ ଥାଏ । କାନ୍ଥମଣ୍ଡଳ
ଗୁମ୍ ଖାଇଲ ପରି ବୋଧ ହେଉଥାଏ । ସମୁଦ୍ରରେ ଲହରୀ ନ ଥାଏ ।
ଅକାଶ ନିର୍ମଳ । ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣ ଫଳି ଚକ୍ ଚକ୍
ଦିଶୁଥାଏ । କୁଅଡ଼େ କିଛି ଶବ୍ଦ ନ ଥାଏ । କେବଳ ବୋଇତର
ପାଲଟା ମାସୁଲ ଦେହରେ ପିଟି ହୋଇ ଧଡ଼ ଧଡ଼ ଶବ୍ଦ କରୁଥାଏ ।
ବେଳେ ବେଳେ ଗୋଟାଏ ଦି'ଟା ମାଛ ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ଡେଇଁ ଫଳି
ଚକ୍ ଗୁବ କରୁଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ଉପର ଡେଇଁ ବାଉଁଶରେ ଥାଏ । ବାଉଁଶ ବାଡ଼ାକୁ
 ଅଉଜି ପଡ଼ି ସମୁଦ୍ର ପାଣିକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ମାଧ୍ୟ ସେଠି ଥିଲା । ଅଉ
 କେନ୍ଦ୍ର ନ ଥାନ୍ତି । ସେ ଭାରି ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱଭାବର ଲୋକ । କାହାରି
 ସାଙ୍ଗରେ ମିଶେନାହିଁ । ଝୁର୍ କମ୍ କଥା କହେ । ସବୁବେଳେ କ'ଣ
 ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବିଲା ପରି ମୁହଁରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ବୋଇତର ଅଭିପ୍ରାୟ
 ଗୁଡ଼ାକଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଭଲ ନୁହେଁ । ଭଲ ହେଉ ନ ହେଉ, ମତେ
 ଭଲ ଲାଗୁ ନ ଥିଲା । ଭାରି ଉଦ୍ଭଟ ସେମାନେ । ଭାରି ନିଷ୍ଠୁର ଓ
 କୁଟ୍ ହୃଦୟର ଲୋକ ସେମାନେ । ମତେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭଲ
 ଲାଗେନା । ଏମିତି କି ସେମାନଙ୍କୁ ବେଶି କଥା କୁହେନା । ମୋର
 ଏମିତିକା ଗୁଣରୁ ସେମାନେ ବି ମୋ ସହିତ ମିଶିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରନ୍ତି
 ନାହିଁ ।

ଏଇ ମାଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶିବାକୁ ମୋର ଟିକିଏ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ।
 ତା' ସାଙ୍ଗେ ଦୁଇପଦ ଗପସପ ହେବାକୁ ମୋର ମନହୁଏ । କିନ୍ତୁ
 ସେ ସବୁବେଳେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଥାଏ । ଅଳ୍ପ ଉପର ଡେଇଁରେ ଅମେ
 ଦୁହେଁ ଥିଲୁ । ମାଧ୍ୟ ତା' ଜାଗାରେ ବସିଥାଏ । ବେଳେ ବେଳେ
 ଶୂନ୍ୟକୁ ଅନାଇଁ କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବୁଥାଏ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଛେପ
 ପକାଇବାକୁ ଡେଇଁ ବାଡ଼ା ପାଖକୁ ଆସେ । ଥରେ ଛେପ
 ପକାଇବାକୁ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଛୁଡ଼ା ହେଲା । ବାଡ଼ାକୁ ଅଉଜି
 ଥାଏ । ଥର ଆଖିରେ ସମୁଦ୍ରର ନୀଳ ପାଣିକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ।
 ତାକୁ ଏକୁଟିଆ ପାଇ ମୁଁ କଥା କହୁ ବସିଲି ।

ସେ କାହିଁକି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଡ଼ିଆଡ଼ି ହୋଇ ରହେ, କାହାସଙ୍ଗେ
 ମିଳାମିଶା ଗପସପ କରେ ନାହିଁ, ଦୁଃଖରେ ମନମାରି ମଉନ ରହିଲା
 ଯେ ରହିଥାଏ, ଏମିତି କେତେ କଥା ପଚାରିଲି । ସେ ପଚାରିଲୁ
 କିଛି କହୁ ନ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଜଣ ଚାହିଁଲେ ଯାଏଁ ନିଶ୍ଚୟ ଥିବ ପକାଇ

କହିଲ—“ଆମ ବୋଇତର ଲୋକ ଗୁଡ଼ାକ ଭଲ ନୁହଁନ୍ତି । ବାଘ ସିଂହଠାରୁ ବଳି ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ । ମୁଁ ସେଇଥିଲାଗି ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶେ ନାହିଁ । ମୋ କର୍ମ ଅବଲକୁ, ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟରୁ ମୁଁ ଏହି ବୋଇତରେ ଅଛି ।”

ତା’ କଥାରେ ମୋ ମନ ମାନ୍ନଗଲା । ବୋଇତର ଲୋକ ଗୁଡ଼ାକଙ୍କର ସେ ଧରଣ, ତା’ ମୁଁ ଅଗରୁ ଅନୁମାନ କରି ନେଇଥିଲି । ସେ ବି ସେଇଆ କହିଲା । ତା’ କଥା ଅତି ମୋ କଥା ଖାସ ଖାଇ-ଗଲା । କିନ୍ତୁ ମତେ ସେମାନଙ୍କ ପରି ନ ଭାବି ମୋ ସଙ୍ଗେ ମିଳାମିଶା କରିବାକୁ ତାକୁ କହିଲି । ମୁଁ ଏତିକି କିପରି ଅସିଲି, ତା’ ସେ ପଚାରିଲା । ମୁଁ ଲାଗୁଲୁଲି ନାହିଁ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସବୁ କହିଲି । ଶେଷରେ କହିଲି ଯେ ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଛନ୍ତି ଏ ବୋଇତ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିଦେବେ । ଟଙ୍କା ପଇସା ବି କିଛି ଦେବେ । ସେ କୁଆଡ଼େ ଜଣେ ଚନ୍ଦନ ବାଠ ବେପାରୀ ।

ଏଥିରେ ମାଧ୍ୟ କ’ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି, ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି କହିଲା, “କ’ଣ ଛାଡ଼ିଦେବେ ? ମିଛ କଥା । ଅସମ୍ଭବ ! ସେ ଚନ୍ଦନ ବାଠ ବେପାରୀ ସତ, କିନ୍ତୁ—”

ଅତି କ’ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା, ଏତକିବେଳେ ବୋଇତର ମାନମନ୍ଦର ଉପରେ ବସି ଅନାଇ ଥିବା ଲୋକଟା ପାଟିକଲା । ଦୁଇ ପକାଇ କହିଲା ଯେ ଦୂରରେ ଅତି ଗୋଟିଏ ବୋଇତ ଦଶୁଛି । ତା’ ପାଟି ଶୁଣି ଅମେ ଧାଇଁ ଗଲା । ଅତି ଯେ ଯେଉଁଠି ଦୁମାଇ ପଡ଼ିଥିଲେ କିଲ୍‌କାଲିଆ ହୋଇ ଡେଇଁ ଉପରକୁ ଗୁଲି ଅସିଲେ । ସର୍ଦ୍ଦାର ମଧ୍ୟ ଅସିଲେ । ବୋଇତର ମାନମନ୍ଦରରେ

ଦୁରଗାନ୍ଧୀଙ୍କରେ ଅନାଇ ସେ କଣ ଦେଖିଲେ । ସେଇ ବୋଇତ
ଅଡ଼କୁ ଅମ ବୋଇତକୁ ଚଳାଇବାକୁ ଅଦେଶ ଦେଲେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଅମ ବୋଇତ ସେ ବୋଇତ ପାଖକୁ
ଗଲି ଆସିଲା । ଦି' ବୋଇତ ଭିତରେ ଅଧିକ ମାଇଲିଏ ଉପାତ
ଥାଏ । ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ହୁକୁମରେ ଅମ ବୋଇତରେ କଲିଙ୍ଗ ପତାକା
ଝଡ଼ିଲା । ଏମିତି ପତାକା ଝଡ଼ାଇ ଦୁଇଟି ବୋଇତର ଲୋକେ
ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ହୁଅନ୍ତି । ଅମ ପତାକା ଝଡ଼ିଲା । ଉତ୍ତରରେ
ସେମାନେ ପତାକା ଝଡ଼ାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତା' କଲେ ନାହିଁ ।
ବରଂ କିପରି ଦୁଇକୁ ପଲାଇବେ ସେଥିପାଇଁ ଜୋରରେ ବୋଇତ
ଚଳାଇଲେ ।

ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ହେଲା । ସେ କ'ଣ ହୁକୁମ ଦେଲେ ।
ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବୋଇତ ଭିତରୁ ମସ୍ତକଡ଼ ତୋପଟାଏ ବାହାରିଲା ।
ବୋଇତ ଭିତରେ ଏକଟାକୁ ଲୁଗୁଲ ରଖିଥିଲେ । ଏଥିରେ
ଗୋଲା ବାରୁଦ ଭର୍ତ୍ତି କଲେ । ସେ ବୋଇତର ଖଣ୍ଡେ ଦୂର
ଆଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତୋପ ଦାଗି ଦେଲେ । ମେଘ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ପରି
ଶବ୍ଦ ଶୁଣା ଯାଏ । ସେ ବୋଇତର ଆଗରେ ପାଣି ଭିତରେ
ଗୋଲାଟା ଗୁଡ଼ୁମ୍, କରି ଶବ୍ଦ କରି ପଡ଼ିଲା । ସେମାନେ ଡରି-
ଗଲେ । ପଲାଇଲେ ସେମାନଙ୍କ ବୋଇତକୁ ତୋପ ମାର ରୁନା
କରିଦେବେ ଭାବି ସେଇଠି ବୋଇତ ଅଟକାଇଲେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ
ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ ବୋଇତ ଆଗେ ଅମ ବୋଇତ ଆସି
ହେଉଛି । ଅମ ବୋଇତର ତରଫ ଖଣ୍ଡେ ବାହାରି ପାଣିରେ ପଡ଼ିଲା ।
ବେତକଜଣ ଲୋକ ଓ ସର୍ଦ୍ଦାର ସେଥିରେ ଚଢ଼ିଲେ । ସେମାନେ
ଭେଦାସ ଓ ପିତୁଲ ଧରିଆନ୍ତି । ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ହୁକୁମରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ
ବାହାରିଲି ।

ଆମେ ଭାବୁଥିଲୁ ଧସଇଟା ବେପାରୀ ବୋଇତ । ବୋଧ-
ହୁଏ ଭାରତୀୟ ବେପାରୀ ହୋଇଥିବେ । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଜମା
ଦଶ ପନ୍ଦର ଜଣ ଅଦି-ଦକ୍ଷିଣୀ ଲୋକ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ହାତ
ହାତର କିଛି ନ ଥିଲା । ଆମ ସର୍ଦ୍ଦାର ସେ ବୋଇତକୁ ଉଠିଲେ ।
ସେମାନଙ୍କର ଜଣେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଥାଏ । ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଅଦି-
ଦକ୍ଷିଣୀ । କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା ବୌଦ୍ଧ ହୋଇ ଧର୍ମ ପ୍ରସ୍ତୁତ
କରୁଛନ୍ତି । ସେ ଟିକେ ଟିକେ ଓଡ଼ିଆ ଜାଣନ୍ତି । ସେ ବୋଇତଟି
ଗୋଟିଏ ବୌଦ୍ଧ ସଙ୍ଘର । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଯାଏ ।
ମାଲମତା ଭିତରେ ଶହେପଚାଶ ମହଣ ନଈଆ ଓ କୋଉଟା
ବିଲେଇ । ସେ ବୋଇତର ନାମ ‘ମୁକ୍ତି’ । ଆମ ସର୍ଦ୍ଦାର କ’ଣ
ଭାବି ସେ ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଭାରି ଆଦର କଲେ । ଦଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଭାଙ୍ଗ
ସଙ୍ଗେ କଣ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ । ତା’ପରେ ଆମେମାନେ
ଆମ ଭାଷାରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଫେରି ଆସିଲୁ । ‘ମୁକ୍ତି’
ବୋଇତଟି ତା’ ବାଟରେ ଚାଲିଗଲା । ଆମେ ଆମ ବାଟରେ
ବୋଇତ ଚାଲାଇଲୁ ।

ସେଇଦିନ ଗାଧୁଆବେଳେ ମୁଁ ଖାଇ ବସିଥିଲି ।
ବୋଇତର ଆଡ଼ସବୁ ନାଉରା ମଧ୍ୟ ଖାଇ ବସିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ ଖୁସି ଗପ ଚାଲିଥାଏ । ମୁଁ ନାଉରା ଥାଏ କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ
ଗପ ପ୍ରତି କାନ ଦେଇଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତାରୁ
ମୋଟାମୋଟି ବୁଝିଲି ଯେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରସ୍ତୁତକଙ୍କ ବୋଇତ ହୋଇ
ନ ଥିଲେ ତାକୁ ଲୁଟି କରିବାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୁକୁମ ଦେଇଥାନ୍ତେ ।
ବୋଇତଟିକୁ ମଧ୍ୟ ତୋପ ମାରି ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇ
ଥାନ୍ତା ।

ଏଥିରେ ମୋର ସନ୍ଦେହ ବଢ଼ିଗଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ଜଣେ ସାଧବ କି ଜଳଦସ୍ୟୁଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାର, ଠିକ୍ କହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେଇଦିନ ଦ୍ଵିପ୍ରହର ବେଳା ଏକ୍ସଟିଆ ବେଳେ ମାଧ୍ୟକୁ ଏଇ କଥା ପଚାରିଲି । ତା' କଥାରୁ ବୁଝିଲି ଯେ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ଜଣେ ଚନ୍ଦନ କାଠ ବଣିକ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ପେଷା ଡକାୟତ । ଡକାୟତ ନ ମିଳିଲା ବେଳେ ଚନ୍ଦନ କାଠ ବେପାର କରନ୍ତି । ସେ ଅଉ କୌଣସି ବେପାରୀ ବୋଇତ ଦେଖିଲେ ତା' ଉପରେ ଚଢ଼ାଉ କରନ୍ତି । ସେଥିରୁ ସବୁ ମାଲମତା ଲୁଟି ନିଅନ୍ତି । ନାଉଗୁଗୁଡ଼ାକୁ ମାରିପକାନ୍ତି । ବୋଇତକୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସମୟ ସମୟରେ କୌଣସି ଦ୍ରୀପରେ ବୋଇତ ଲାଗାନ୍ତି । ସେଠାକାର ଲେକମାନଙ୍କର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଲୁଟି ଆଣନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବହୁତ ଅତ୍ୟାଚାର କରନ୍ତି । ଏପରି ନୃଶଂସ ଅତ୍ୟାଚାର ଦେଖିଲେ ଛାତ୍ର ଥର ଉଠିବ । ଅଖିରେ ଲୁହ ଭରି ଆସିବ ।

ପୁଣ୍ୟମହାସାଗରର ଅଧିକାଂଶ ଦ୍ରୀପର ଅଧିବାସୀ ଦ୍ରୀପାନ୍ତର (Indonesian), କିମ୍ବା ଅଦା-ଦିଣିଶୀ (Proto-Australoid) । କିନ୍ତୁ ଅନେକ ଦ୍ରୀପର ଅଧିବାସୀ ବେଡ଼ା ଜାତିର (Veddoid) ଲୋକ । ସେମାନେ ମଣିଷ ମାଂସ ଖାଆନ୍ତି । ବିଦେଶୀ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଭାରି ଅତ୍ୟାଚାର କରନ୍ତି । କେବଳ ଯେଉଁଠି ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ହୋଇଥାଏ ସେଠିକାର ଲୋକେ ଭଲ । ସେମାନେ ଭଲ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସେଇଥିପାଇଁ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ଦରକାର ବେଳେ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଜଳ ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ଦ୍ରୀପରେ ବୋଇତ ଲାଗାଇବାକୁ ପଡ଼େ । ଏଥିପାଇଁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରଚାର

ହୋଇଥିବା ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ନିରାଶ୍ରୟ ସ୍ଥାନ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଦ୍ଵୀପରେ ବୋଇତ ଲଗାଇ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଅଣନ୍ତି । ତେଣୁ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର ବୌଦ୍ଧିଧର୍ମ ପ୍ରସ୍ତୁତଙ୍କ ପ୍ରତି ଏତେ ଶିରଧା ।

ଏହାପରେ ଦୁଇ ଭଳି ଦିନ ଚାଲିଗଲା । ଅମ ବୋଇତ ଚାଲିଥାଏ । ବାଟରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦ୍ଵୀପ ପଡ଼ିଲା । ଅମେ ଦ୍ଵୀପର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ବୋଇତ ଚଳାଉଥାନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ନାଉସାମାନେ ଏଠି ବଡ଼ ଦୃଷ୍ଟିଆରେ ଥାନ୍ତି । କାରଣ ଏ ଦ୍ଵୀପଗୁଡ଼ିକରେ ଖାଲି ବେଢ଼ା ବାସିନ୍ଦା । ନିକଟରେ ପାଇଲେ ସେମାନେ ଅମପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର କରିପାରନ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ଏ ସ୍ଥାନରେ ସମୁଦ୍ର ମଝିରେ ଅନେକ ପାହାଡ଼ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିକରି ଥାଏ । ସେଥିରେ ବୋଇତ ବାଜିବାର ଭୟ ମଧ୍ୟ ଥାଏ ।

ଦିନେ ଅମ ବୋଇତରୁ ପିରବା ପାଣି ସରିଗଲା । ପାଣି ଅଣିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଦ୍ଵୀପର କୂଳକୁ ଗଲା । ଛୋଟିଆ ଦ୍ଵୀପଟିଏ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଷଲତା ଭରା । ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଝରଣା ଦ୍ଵୀପରୁ ବୋହୁଅସି ସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ୁଛି । ଅମ ବୋଇତ ଦ୍ଵୀପର କୂଳକୁ ଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ । କାରଣ କୂଳରେ ଅଳପ ପାଣି । ସେଥିଯୋଗେ ଶକ୍ତି ଏ ଭରଣୀ କାହିଁବା ପାଇଁ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୁକୁମ ଦେଲେ । ଭରଣୀ ଶକ୍ତି ବାହାରି ପାଣିରେ ପଡ଼ିଲା । ପାଣି ସାତଜଣ ନାଉସା ପାଣି ଅଣିବା ପାଇଁ ସେଥିରେ କୂଳକୁ ବାହାରିଲେ । ସେମାନେ ହାତ ହାତରେ ଓ ବଳୁକ ନେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଶହେଜଣିଆଏ ବେଢ଼ାଜାତୀୟ ଲୋକ ବଣ ଭିତରୁ କୂଳକୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । ନାଉସାମାନଙ୍କ ଉପରକୁ ପାଟି କରି ଟେକା ପଥର ଫୋପାଡ଼ିଲେ । ସେଥିଯୋଗେ

ନାଉରାମାନେ କୁଳକୁ ଯାଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଝୁକୁମରେ
ଭରଣୀଟି ବୋଇତ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲା ।

ସେଇଠୁ ଅମ ବୋଇତରୁ ତୋପଟା କଢ଼ାଗଲା ।
ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଝୁକୁମରେ ସେ ବେଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ଲାଗି କରାଗଲା ।
ସେମାନେ ଅବାକାବା ହୋଇ ଅନାଇ ଆନ୍ତି । ଟେକା ପଥର
ଫୋପାଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ତୋପ ଦଗା ହେଲା । ଘଡ଼ଘଡ଼
ପରି ଶବ୍ଦ ହେଲା । ତୋପର ଗୋଲରେ ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ ଓଲଟି
ପଡ଼ିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ମରିଗଲେ । କେତେଜଣ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବର
ହୋଇଗଲେ । କେତେଜଣ ଜୀବନ ବିକଳରେ ପଳାଇଲେ ।
ଅହତ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଯାଇ ନ ପାରି ପ୍ରାଣବିକଳରେ ଗଡ଼ୁଥାନ୍ତି ।

ତାପରେ ଅମର ତୋପ ବନ୍ଦ କରାଗଲା । ଭରଣୀରେ ଥିବା
ନାଉରାଗୁଡ଼ିକ କୁଳକୁ ଯାଇ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଝୁକୁମ
ଦେଲେ । ଦଣ୍ଡିକ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଖାଇବା ପାଣି ଘେନି ଫେରି
ଆସିଲେ । ଭରଣୀ ଖଣ୍ଡି ବୋଇତରେ ରଖାଗଲା । ସେଇଠୁ
ବୋଇତ ଚଳାଇବାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଝୁକୁମ ଦେଲେ ।

—ବାର—

ଅମର ବୋଇତ ଚାଲୁଥାଏ । ଏ ଘଟଣାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ମୁଁ ଡେକ ରୂପରେ ବସିଥିଲି । ଖରାବେଳ ହୋଇଥାଏ । ଅନେକ ନାରୀ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ମୁଁ କେତେ କଥା ଭାବୁଥାଏ । ସେଦିନର ଘଟଣା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ମନଟା ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଲା । ମୁଁ ଏ ଡକ୍ଟରୀ ଦଳରେ କିପରି ରହିବି ! ସେମାନଙ୍କ ପରି ନିଷ୍ଠୁର କାମ ତ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଖସି ଯିବାର ଉପାୟ ମନେ ମନେ ଖୋଜୁଥାଏ ।

ଏତକବେଳେ ମାଧ୍ୟ ଅସି ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ତାକୁ ମନ କଥା କହିଲି । ବୋଇତ କୌଣସି ଦ୍ରୀପ ପାଖରେ ଗଲବେଳେ ସେଥିରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ଭାବିଛି ବୋଲି ତାକୁ କହିଲି । ସେ କିନ୍ତୁ ମନାକଲା । କହିଲା ଯେ ଏ ସବୁ ଦ୍ରୀପର ଅଧିବାସୀ ଆଦି-ଦିଶିଣୀ (Proto-australoid) କିମ୍ବା ବେଡ଼ା ଜାତିର । ମୁଁ

ପଳାଇଗଲେ ଭେଡ଼ାମାନଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିପାରେ । ସେମାନଙ୍କର ଟିକିଏ ହେଲେ ଦୟାମାୟା ନାହିଁ । ପୁଣି ସେମାନେ ମଣିଷ ମାଂସ ଖାଅନ୍ତି । ସେମାନେ ମତେ ମାଂସ ଖାଇଯିବାର ଅଶଙ୍କା ଅଛି । ଏପରି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ସେ ବାରମ୍ବାର ମନାକଲେ । କାରଣ ଏପରି କାମ କଲେ କେବଳ ମହରଗରୁ ଯାଇ କାନ୍ତାରରେ ପଡ଼ିବାକୁ ହେବ ।

ପଳାଇ ଯିବାର ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ବାହାର କରିବାକୁ ମାଧକୁ କହିଲି । ସେ ଭାବି ଭାବି ଗୋଟିଏ କଥା କହିଲା । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରସାର ହୋଇଥିବା ଦ୍ଵୀପ ପଡ଼ିଲେ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ନଷ୍ଟ ମତ ଦେଲା । କାରଣ ସେଠାକାର ଅଧିବାସୀମାନେ ମଣିଷ ମାଂସ ଖାଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅଗନ୍ଧା ବିଦେଶୀ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପଳାଇ ଗଲବେଳେ ଛପି କଲ ଯିବାକୁ ହେବ, ସେପରି ସର୍ଦ୍ଦାର ନ ଦେଖନ୍ତି । ତେଣୁ ରାତିରେ ଗଲେ ଖୁବ୍‌ଧା । ଏଭାବେ କରବାକୁ ସେ କହିଲା ।

ଏତକବେଳେ ଦୁଇ ଦରଲିପ୍ତ ପାଟଣ ନାଆଁ ଜଳ ଉଠିଲା ପରି ଦେଖାଗଲା । ଘଡ଼ଘଡ଼ ଶବ୍ଦ ପରି ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଗୁରୁଆଡ଼ ଅଲୋକିତ ହୋଇଗଲା । କାହିଁକି ଏପରି ହେଲା, ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ । ଏତକବେଳେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ଆଉ କେତେଜଣ ନାଉରା ଡେଇଁ ଉପରକୁ ଯାଉଥିଲେ ।

ସର୍ଦ୍ଦାର ଦୁଇବିଷୟରେ କେତେବେଳେ ଯାଏ ଅନାଇଲେ । ତା'ପରେ ସେ ଏମିତିଆ ଅଲୋକର କାରଣ ଅନ୍ଧିତପ୍ତାତ ବୋଲି କହିଲେ । ସତକୁ ସତ କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ପାର୍ଟି ଶା ପରି କଣହୋଏ ବୁଝି ଶେଲା । ଏତୁଡ଼ାକ ଅଗ୍ନିପୁରୀରେ ଉଡ଼ି ଆସୁଥାଏ । କିଛି ସମୟ ମତେ ମତେ କହିଲା ! ଅସୁମାନେ ବୋଇତର ସବୁ ପାଲ

ଟାଣିଦେଲୁ । ବୋଇତ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଲା । କେମିତି ଅଗ୍ନେଶ୍ୱରୀଟି
ଅଖି ଅଗରୁ ଲାଗିଗଲା ।

ଏହାର ଭବିଷ୍ୟତ ପରେ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୁପଦ ଦେଖାଗଲା । ବଡ଼
ସୁନ୍ଦର ଦ୍ରୁପଦଟି । ଦ୍ରୁପଦ ଦୁଇପାଖରେ ଦୁଇଟି ପାହାଡ଼ । ପାହାଡ଼
ଦୁଇଟି ପ୍ରାୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁଅ ଭଳି । ଦୁଇ ପାହାଡ଼ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଶସ୍ତ
ଉପତ୍ୟକାଟିଏ । ଉପତ୍ୟକା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ନଦୀ ବହି
ଅସୁଛି । ନଦୀର ଦୁଇ କୂଳରେ ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧକଥା ବଣ । ମଝିରେ
ମଝିରେ ଭେଡ଼ାମାନଙ୍କର କୁଡ଼ିଆ ।

ସେ ଦ୍ରୁପଦ କୂଳକୁ ବୋଇତ ଚଳାଇବାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୁକୁମ୍
ଦେଲେ । ବୋଇତଟି କୂଳରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଲଙ୍ଗର କଲା ।
କାରଣ ଅଳ୍ପ ପାଣି ଯୋଗେ ବୋଇତଟି କୂଳକୁ ଯାଇ ପାରିଲା
ନାହିଁ । ତରଣୀ ଖଣ୍ଡିଏ ବୋଇତରୁ ବାହାର କରାଯାଇ ପାଣିରେ
ପକାଗଲା । ଏଥିରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ପତ୍ନୀର ଜଣ ନାହିଁ କୂଳକୁ
ଗଲେ । ସେମାନେ ହାତ୍‌ହତ୍ୟାର ନେଇଥାନ୍ତି । ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ
ଅବଦାନରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗଲି ।

ଅଧମାଲିଏ ଗଲା ପରେ ସେ ଦ୍ରୁପଦ ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ
ଘର ପଡ଼ିଲା । ଅନୁମୋଦନ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲା । ତାଙ୍କ ନାମ
‘ରୋମାତା’ । ସେ ଅନୁମାନଙ୍କୁ ଅଦର, ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କଲେ ।
ବସିବାକୁ ବିଛଣା ଦେଲେ । ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର
କେତେ ଗପସପ ହେଲା । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ବୁଝିପାରୁ ନ ଥାଏ ।
ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ସେମାନଙ୍କ ଭାଷା ଜାଣନ୍ତି । ସେଇ ଭାଷାରେ ତାଙ୍କ
ସଙ୍ଗେ କଥାକାହିଁ କରୁଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଭାଷା ଜାଣେ ।
ସେମାନେ ଯାହା କଥାକାହିଁ ହେଲେ ସେ ମୋତେ, ପରେ ବୁଝାଇ
ଦେଲା ।

ଏ ଦ୍ଵୀପରେ ଅନେକ ଚନ୍ଦନ ଗଛ । ଏଠାରୁ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର
ଅନେକଥର ଚନ୍ଦନ ନାଠ ନିଅନ୍ତି । ଏଥର ମଧ୍ୟ ସେଇ ଚନ୍ଦନ କାଠ
ପାଇଁ ବୋଇତ ଲଗାଇଲେ । ସେ ଚନ୍ଦନ କାଠ ନେଇ ଅନେକଥର
ଏ ଦ୍ଵୀପର ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କୁ ଠକିଥିଲେ । ସେଥିଯୋଗେ ଗଲାଥର
ଦୁଇଜଣକ ମଧ୍ୟରେ ଟିକିଏ କଲିକଳିଆ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଥର
ଏ ଦ୍ଵୀପର ସର୍ଦ୍ଦାର ଗଲା କଥା ଧରିଲେ ନାହିଁ । ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କୁ
ଅଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କଲେ । ଚନ୍ଦନ କାଠ କାଟି ନେବା ପାଇଁ
ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେ ବୋଲି କହିଲେ । ଦରଦ୍ଵାମ୍ ଛୁଡ଼ିଗଲା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଜଣେ ଲୋକ ମାଂସ ଭଜା ଓ କିଛି
ଫଳମୂଳ ଘେନି ପହଞ୍ଚିଲା । ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ
ଆମମାନେ ସେ ସବୁ ଖାଇଲୁ । ତା'ପରେ ବୋଇତକୁ ଫେରି
ଆସିଲୁ । ଅମ ସଙ୍ଗରେ ଏ ଦ୍ଵୀପର ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ତାଙ୍କର କେତେଜଣ
ଲୋକ ବୋଇତକୁ ଆସିଲେ । ଦୁଇ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର କେତେବେଳେଯାଏ
ଗପସପ ହେଲା । ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର ଦ୍ଵୀପକୁ ତାଙ୍କର ଜଣେ
ବନ୍ଧୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଥର ଗୋଟିଏ ଦ୍ଵୀପର ସର୍ଦ୍ଦାର । ତାଙ୍କର
ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦନ ପରିଚୟ ହେବାକୁ ମନ ଥିଲା ବୋଲି
ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାର ଜଣାଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ବୋଇତକୁ ଆଣିବାକୁ ଅମ
ସର୍ଦ୍ଦାର ଅନୁମତି ଦେଲେ ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କେତେଜଣ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ନାଆରେ ଯାଇ
ତାଙ୍କୁ ଘେନି ଆସିଲେ । ସେ ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ମୋଟାଗୋଟା ।
ଦେହଯାକ ରଙ୍ଗରେ ଚିପି କରିଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଗାଲରେ ଧଳା ଓ
ଥର ଗୋଟିଏ ଗାଲରେ ନାଲି ବୋଲିଥାନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ଢାଗୁର ପରି
କୁଣ୍ଡୁକୁଣ୍ଡୁଆ ବାଳ ଲୁହାଏ । ଖଣ୍ଡେ କରିଆ ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡ

ବାଳରେ ଶୁଖିଣ୍ଡ ଲମ୍ବର ଖଣ୍ଡିଏ କାଠି ଖୋସିଥାନ୍ତି । ଉକୁଣୀ କାମୁଡ଼ିଲେ ସେ ଖଣ୍ଡିକ ଦରକାରରେ ଅସେ ।

ସେ ଅଗ୍ରରୁ କେବେ ବୋଇତ ଦେଖି ନ ଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଭାରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଥାଏ । ସାହା ଅଖି ଅଗରେ ପଡ଼ୁଥାଏ ନିଶାଖେଳ କରି ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ଭାବ କୌତୁହଳ କୋଥ କରୁଥାନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ପରେ ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାର ଦୁଇଜଣ ଯିବାକୁ ଚାଲିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ତୋପ ପୁଟାଇବାକୁ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୁକୁମ୍ ଦେଲେ । ତୋପ ସଜଡ଼ାଗଲା । ସେମାନେ ତୋପକୁ ଦେଖି ତାଟକା ହୋଇଗଲେ । ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ ଶିଖକୁ ଲଖ କରି ତୋପ ଦଗାଗଲା । ପାହାଡ଼ଟି ଦୁଇ ମାଇଲ ଦୂରରେ । ଗୋଟା ବାଜିବାରୁ ପାହାଡ଼ ଶିଖଟି ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ି ଚୁନୁଚୁନୁ ହୋଇଗଲା । ସର୍ଦ୍ଦାର ଦୁଇଟି ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଭାରି ଭୟ କରିଗଲେ । ତା'ପରେ ସେମାନେ ବିଦା ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ତହିଁଆଡ଼ଠିନ ସକାଳୁ ଆମ୍ବେମାନେ ଚନ୍ଦନ କାଠ କାଟିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ସେ ଦ୍ଵୀପର ଦଳେ ବାସିନ୍ଦା ଅମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆସିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାର ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଚନ୍ଦନ କାଠ କାଟୁଥାନ୍ତି । ମାଧ୍ୟ ଓ ମୁଁ ଟିକିଏ ନୁଲ ବାହାରିଲୁ ।

ବଣରେ ବହୁତ କଦଳୀ ଗଛ । ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଓ ରୁଟି ଗଛ ମଧ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥାଏ । ଗୁଲୁଗୁଲୁ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀ କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଭେଡ଼ା ଦାଳକ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ମାଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କଣ କହିବାରୁ ସେ ସ୍ଵସ୍ଵର ମାରିଲା ପରି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଜଳ ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବଡ଼ ଡିଙ୍କି ପରି ଗୋଟିଏ ଜଳଜନ୍ତୁ ପୋଖରୀ
 କୁଳକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ଏହାକୁ ‘ସାଘବ’ କହନ୍ତି । ଏହା ଭେତା
 ମାନଙ୍କର ଦେବତା । ଏହାକୁ ସେମାନେ ବହୁତ ଭକ୍ତି କରନ୍ତି ।
 ଏହାର ଗାଦୀ ପାଇଁ ସମୟେ ସମୟେ ନିଜର ଛୁଆକୁ ଅଣି ତା’
 ମୁହଁକୁ ପୋପାଡ଼ ଦିଅନ୍ତି । ଏପରି କି ମାଆମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ନିଜ
 ନିଜର ଛୁଆକୁ ଏ ଭାଷଣ ଦେବତା ମୁହଁରେ ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି ।
 ଟିକ୍‌ଏ ମନ କହୁ ନ ଥାଏ । ଏପରି କଲେ ବରଂ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ
 ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି ।

ମୁଁ ଶୁଣି ଅବାକ୍ ହେଲି । କିଛି ସମୟ ପରେ ଆମେ ଦୁହେଁ
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନାଉରାମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଫେରିଗଲୁ । ସେମାନେ କାଠ
 କାଟି ସାରିଥିଲେ । ସଞ୍ଜ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ତେଣୁ ସମସ୍ତ
 ବୋଇତକୁ ଫେରି ଆସିଲୁ ।

—ତେର—

ଭଣ୍ଡୁଅରଦନ ନାରାୟଣମାନେ ଚନ୍ଦନ କାଠ କାଟିବାକୁ ବଣକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଗଲି । ସେଦିନ ଖରାବେଳେ ସମସ୍ତ ଗୋଟିଏ ଗଛମୂଳେ ଖାଇ ବସିଲୁ । ମୋର ଖାଇବାକୁ ମନ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଖାଇ ବସିବା ଅପେକ୍ଷା ଟିକିଏ ବୁଲି ଅସିବାକୁ ମନ ହେଲା । ମାଧ୍ୟ ଓ ମୁଁ ବୁଲି ଚାଲିଗଲୁ । ଯାଉଁ ଯାଉଁ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁ । ଏଠାରେ ଏ ଦ୍ଵୀପର ଲୋକମାନେ ଶକ୍ତି ଏ ଯୁଦ୍ଧ ନାହା ତଥର କରୁଥିଲେ । ପ୍ରକାଶ ନାହାଟାଏ । ପ୍ରାୟ ଶହେ ଜଣରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ବସିବେ ।

ଅମେ ଦୁହେଁ କିଛି ସମୟ ଠିଆ ହୋଇ ନାହା ତଥର ଦେଖିଲୁ । ତା'ପରେ ସମୁଦ୍ର କୂଳସାଏଁ ଗଲୁ । କାଟର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପଡ଼ିଆ ପଡ଼ିଲା । ପଡ଼ିଆରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ବଡ଼ବଡ଼ ବରଗଛ । ବରଗଛ ମୂଳେ ପିଲାଗୁଡ଼ିଏ ଖେଳୁଥାନ୍ତି । ଲୁଚକାଳି,

କୁନ୍ତୀ-କସରତ, ବାଘ-ଛେଲ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ ଖେଳ । ବାଳକ
ବାଳିକା ଉଦୟ ଥା'ନ୍ତି ।

ସମୁଦ୍ରରେ ପହଞ୍ଚିବା ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମଉଜ ଖେଳ ।
ସମୁଦ୍ରରେ ତେଜ ଭାଙ୍ଗନ୍ତି । ତେଜରେ ଭାସି ଭାସି ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ
ଗୁଲି ଯାଆନ୍ତି ଓ ଲହରୀ ଆସିଲା ବେଳେ କୁଳକୁ ଗୁଲି ଆସନ୍ତି ।
କଡ଼ ମଣିଷ ବି ଏମିତି ପହଞ୍ଚୁଥାନ୍ତି । ଖଣ୍ଡେ ପଟା ପେଟତଳେ
ଦେଇ ପହଞ୍ଚନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପାଣିକୁ ଟିକିଏ ଦେଲେ ଡର
ନ ଥାଏ । କୁମ୍ଭୀର, ଶଙ୍ଖମଗର ପ୍ରଭୃତି ହଂସ ଜଳଜୀବ ସମୁଦ୍ରରେ
ଭର । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ସେ ପ୍ରତି ଡର ନ ଥାଏ । ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ
ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଅନେକ ଦୂରକୁ ଗୁଲି ଯାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ସମୁଦ୍ର
ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ କଡ଼ ତେଜରେ ଭାସି ଭାସି ଆସି କୁଳରେ ଲଗନ୍ତି ।
ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଲୋକ ଉଦୟ ପହଞ୍ଚୁଥାନ୍ତି ।

ସେମାନଙ୍କର ଏପରି ପହଞ୍ଚିବା ଦେଖିବାକୁ ମତେ ଭଲ ଲାଗେ ।
ମୁଁ ଘଡ଼ିଏ ଖଣ୍ଡେ ଏକ ମନରେ ଦେଖିଲି । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ହଠାତ୍
ଗୋଟିଏ ତେଜ ଆସି ମୋ ଗୋଡ଼ରେ ଘାଜିଲା । ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ
ଲୋକ ଭାସି ଆସି ବାଲିରେ ପଡ଼ିଲା । ଲୋକଟା ଦେଖିବାକୁ ମୋଟା-
ଗୋଟା । ମୁଣ୍ଡରେ ବାଗୁର ମରି କୁଞ୍ଚୁକୁଞ୍ଚୁଆ ବାଳ । ଦେହଯାକ
ରଙ୍ଗରେ ଗନ୍ଧ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାବୁଡ଼ି କରି ରଙ୍ଗଯାକ
ଅଧା ଧୋଇ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ମୁଁ ଲୋକଟିକୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲି ।
ତାଙ୍କ ଅମର ପୋହଳା ଦ୍ଵୀପରେ ଦେଖିଥିଲି । ଗାର, ଅ'ଦ ଓ ମୁଁ
ଏହା ସଙ୍ଗେ 'ପୋହଳା' ଦ୍ଵୀପରେ ଲଢ଼ାଇ କରିଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ
ଶେଷରେ ବନ୍ଧୁ ମଲଟି ଯାଇ ବିଦା ଦେଇଥିଲୁ । 'ଟିକିଲି' ନାମକ
ଗୋଟିଏ ହିଅ ଓ ଅଉ ଦୁଇଟି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ପୋହଳା ଏହାର ଦଳ ଓ
ଅଉ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ ହେଉଥିଲା । ଏ ଦୁଇ ଦଳ

ଗୋଡ଼ାଗୋଡ଼ି ଚଢ଼ାଇ ଦୁଇଟି ନାହାରେ ଯାଇ ଅମ ପୋହଳା
ଦ୍ରୀପରେ ପହଞ୍ଚି ସେଠାରେ ଲଢ଼ାଇ କରିଥିଲେ ।

ଏ ଲେକଟି ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୀପର ସର୍ଦ୍ଦାର । ତା' ନାଁ 'ଭରସ' ।
ଏହି ଲେକଟି ଏ ଦ୍ରୀପର 'ରଙ୍ଗଜୀରା' ବା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର କୁଣିଆ
ହୋଇ ଅସିଥିଲା । ସେ ଦିନ ଏହି ଲେକଟି ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ
ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରା ପରିଚୟ ହେବାକୁ ଅମ ବୋଇତକୁ ଯାଇଥିଲା । ମୁଁ
ତାକୁ ସେ ଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରା ପାରିଲି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅଜି ଚନ୍ଦ୍ରା
ପାରିଲି । ସେ ମଧ୍ୟ, ମତେ ଚନ୍ଦ୍ରାପାରି ହଠାତ୍ କୁଣ୍ଡାଇ
ପକାଇଲା ।

ସେ ମତେ କେତେ କ'ଣ କହିଲା । ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥାଏ ।
ମାଧ ସଙ୍ଗରେ ତାର ଗପସପ ହେଲା । ମତେ କିପରି ଚନ୍ଦ୍ରାଲି,
ସେ ବିଷୟ ସେ ମାଧକୁ କହିଲା । ମୁଁ ତାକୁ 'ଟିକିଲି' କଥା
ପଚାରିବାକୁ ମାଧକୁ କହିଲି । ମାଧ ତାକୁ ପଚାରିଲା । ସେ 'ଟିକିଲି'
ନାଁ ଶୁଣି ଭାରି ଚିଡ଼ଗଲା ।

ସେ କହିଲା—ଟିକିଲି ଜଣେ ଜାଙ୍ଗଲ ଦେଶର ଅଦ୍ଭୁତ-ଦକ୍ଷିଣୀ
ଜାତୀୟ ବାଲିକା । ସେ ଗୋଟିଏ ଯୁଦ୍ଧରୁ ତାକୁ ଅଣିଥିଲା । ସେ-
ଦିନରୁ ତାକୁ ହିଅ କରି ରଖିଛି । ଅଉ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୀପର
ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ତାକୁ ବିବାହ ଦେବାକୁ ତା'ର ମନ । କିନ୍ତୁ ସେ ତାକୁ
ବିଭ୍ରା ହେବାକୁ ମଙ୍ଗୁ ନାହିଁ ।

ଟିକିଲି ଅଉ ଗୋଟିଏ ଦେହା ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଭଲ ପାଏ । ତାକୁ
ବିଭ୍ରା ହେବାକୁ ତାର ମନ । 'ଭରସ'ର ସେ ସର୍ଦ୍ଦାର ସଙ୍ଗେ
ପଡ଼େନାହିଁ । ତେଣୁ ତା' ସଙ୍ଗେ ବିବାହ ଦେବାକୁ ସେ ଅମଙ୍ଗ ।
'ଟିକିଲି' ତା' କଥା ନ ମାନି ଅବାଧ ହେଉଛି । ସେଥିପୋଗେ
ଭରସ ତା' ଉପରେ ଭାରି ଚିଡ଼ୁଛି । ତାକୁ କଥା ମାଧ ସମୟ

ଦେଇଛି । ଏହା ଭିତରେ ସେ ତା' କଥାରେ ଶୁଦ୍ଧି ନ ହେଲେ ସେ ସେହିଁ କର ଟିକି କରୁଛି ତା' ପାଖକୁ ତାକୁ ଜବରଦସ୍ତି ପଠାଇ ଦେବ । ସେ କର ତାକୁ ବିଷ ନ ହୋଇ ମାରି ପକାଇବ ଓ ତାର ମାଂସ ଖାଇବ । କିନ୍ତୁ 'ଟିକିଲି' ତା' କଥାରେ ଆଜିଯାଏ ମଜି ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ତା'ର ଏତେ ବିରକ୍ତ ।

ଅମେମାନେ ତା' ସଙ୍ଗେ ଯାଇସବୁ କଥା ଗପସପ ହେଉଛି— ଏତିକି ବେଳେ ପହଞ୍ଚିଲିମାନେ 'ହୋ' 'ହୋ' ପାଟି କଲେ । କଥା କଣ ଅମେମାନେ ବୁଝି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ପରେ ବୁଝିଲୁ ଯେ ଗୋଟିଏ ଲୋକକୁ ଝେମ୍ପମର ନେଇଗଲା । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଭଲ ନ ଥାନ୍ତି । ସେମିତି ଅଗ ପର ପହଞ୍ଚିଥାନ୍ତି ।

ଘଡ଼ିକ ପରେ ଅମେ ଦୁହେଁ କାଠକଟାଳିଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲୁ । ସଞ୍ଜ ହେବାରୁ ସମସ୍ତେ ବୋଇତକୁ ଆସିଲୁ । ଆସିଲା-ବେଳେ ଦେଖିଲୁ 'ସେମାତା' ମଦ ଖାଇ ବାରିଲା ପରି ବୁଲୁଛି । ତା' ହାରୁଡ଼ରେ ଭେଡ଼ା ଟୋକାଟିଏ ପଡ଼ିଗଲା । କ'ଣ ଭାବି ସେ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ତାକୁ ଠେଙ୍ଗିଣିଆରେ ପାହାରେ ପକାଇଲା । ସେ ଛଅପଟ ହୋଇ ମରଗଲା ।

ମତେ ଭାରି ବିକଳ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଏହାର କାରଣ ମାଥକୁ ପଚାରିଲି । ସେ କହୁଲା ଯେ ସେ ମଦ ଖାଇଛି । ମଦରେ ମାତାଲି ହୋଇ ତାକୁ ମାରି ପକାଇଲା । ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ କେହି କିଛି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । କାରଣ ସେ ସେମାନଙ୍କର 'ରଙ୍ଗଡ଼ା' ବା ସଦ୍ଦାର । ସଦ୍ଦାରର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ସେ ଦଣ୍ଡ ପାଞ୍ଚ ଜଣ ତା' ଟୁକା ଭିତରୁ ମାରି ଖାଇ ଯାଇପାରେ । ସେଥିଲାଗି କେହି ତାକୁ ଦୋଷ ଦେବେ ନାହିଁ ! ବରଂ ସଦ୍ଦାରଙ୍କ ଭୋଜିରେ ଲୋ ବୋଲି ଖୁସି

ହେବେ । ଏପରି ନିଷ୍ଠୁର କଥା ଶୁଣି ମୋ ମନ କଣ ହୋଇଗଲା ।
ଭାବିଲି ଏଗୁଡ଼ାକ ମଣିଷ ନା ଅସୁର !

ତହିଁଅର୍ଦ୍ଧନ ସକାଳୁ ନାଉଁସାଗାନେ ଚନ୍ଦନ କାଠ କାଟି
ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମୋର ଯିବାକୁ ମନ ନ ଥାଏ । ଏତକ
ବେଳେ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ଆସି ମୋ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେ ଦିନକ
ବୋଇତରେ ରହିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ହୁକୁମ ମାଗିଲି । ସେ ଭାରି
ଗୁଣିଗଲେ । ମତେ ଲାଲ ଅଖି ଦେଖାଇଲେ । ଶୀଘ୍ର ନାଉଁସାମାନଙ୍କ
ସଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ ।

ତାଙ୍କ ରାଗର ଗୋଟିଏ କାରଣ ଥିଲା । ପୂର୍ବଦିନ ରାତିରେ
ତାଙ୍କର ‘ସୋମାତା’ ସଙ୍ଗରେ କଜିଆ ହୋଇଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧ ନାଆ
ଅଣି ଅମ ବୋଇତକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ‘ସୋମାତା’ ଧମକାଇଲା ।
ଏ ତା’ କଥାକୁ ହସରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ତୋପ ମାରି ତା’
ହାତକୁ ଛୁରଖାର କରିଦେବେ ବୋଲି କହିଲେ । ‘ସୋମାତା’
ରାଗରେ ଓ ରସ୍ତାରେ ପଳାଇଗଲା ।

ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର ସେଇ ରାଗଟା ଯାଇ ନ ଥାଏ । ସେଇଥିପାଇଁ
ମୋ ଉପରେ ଶୁଖିଲରେ ରାଗିଗଲେ । ସାହାହେଉ କାଠ କାଟିଗଲା
ବେଳକୁ ମତେ ତାଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ଡାକିଲେ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ
ଧଳା ଓ ରଙ୍ଗିନ୍ ତମିମାଛ ଦାନୁ ଦେଲେ । ଏହାକୁ ନେଇ
ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାର ସୋମାତାଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ହୁକୁମ ଦେଲେ ।

ତାଙ୍କ ହୁକୁମ ମୁତାବକ ମାଧ୍ୟ ଓ ମୁଁ ଭେଡ଼ା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ
ଘରକୁ ଗଲୁ । ସେ ପହଞ୍ଚିଲା ଅମ ପ୍ରତି ବରଜୁ ହେଲେ । ବରଜୁର
କାରଣ ଗଲା ସତର କଜିଆ । କିନ୍ତୁ ତମି ଦାନୁଗୁଡ଼ିକ ପାଇବାରୁ
ଟିକିଏ ଶାନ୍ତ ହେଲେ । ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ଅଜି ଦିନକ ଚନ୍ଦନ କାଠ
କାଟି ନେଇ ପାରିବେ ବୋଲି ହୁକୁମ ଦେଲେ । ତାଙ୍କ ଠାରୁ

ବିଦା ହୋଇ ଅମେ ଦୁହେଁ ବଣକୁ ଗଲୁ । କାଠ କାଟିସାରି ସମସ୍ତେ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ବୋଇତକୁ ଫେରି ଆସିଲୁ ।

ସେଇଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ମୁଁ ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରଣା ଶୁଣିପାରିଲି । ସେ ଗୋଟିଏ ନାଉରୀ ସଙ୍ଗେ ଭୁନି ଭୁନି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥାନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାନେଇଥାଏ ।

ସେ କହୁଲେ—“ଅଜି ରାତିରେ ଚନ୍ଦନ କାଠ ଯେଉଁଠି କଟା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ସେଇ କୁଳକୁ ବୋଇତଟି ବାହୁନେବା । କୁଳର କିଛି ଦୂରରେ ଲଙ୍ଗର କରିବା । ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଭରଣୀରେ କୁଳକୁ ଯିବା । ସାଙ୍ଗରେ ହାତଛତାଅର ଓ ବନ୍ଧୁକ ନେଇ ଯାଇଥିବା । ଜଣେ ଦି'ଜଣ ଭରଣୀ ପାଖରେ ରହୁବେ । ବୋଇତର ତୋପ ଫ'ଏରୁ ବେବାକୁ ସଜଡ଼ା ହୋଇ ରହୁଥିବ । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ସେମାନେ ଭରଣୀରୁ ବୋଇତକୁ ଆସି ତୋପ ଢାରିବେ । ଅମ୍ବେମାନେ ଭରଣୀରୁ କୁଳକୁ ଉତୁର ଯିବା । ରାତିରେ ଅନ୍ଧାରରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଯାଇ ଭେଡ଼ା ଗାଁରେ ଯଜୁଥିବା । ସେମାନେ ମେଲା ବାନ୍ଧି ମଣିଷ ମାଂସ ଖାଉଥିବ । ଏକାବେଳେତକ ବନ୍ଧୁକ ଲୁଚି ପଡ଼ିଗଲଣି ଯାଏ ମାରିପକାଇବା । ତା'ହେଲେ ଅଭିଶୁଦ୍ଧତା ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ପଳାଇଯିବେ । ଅମ୍ବେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଗ୍ଧରେ ବୋଇତକୁ ଚନ୍ଦନ କାଠ ବୋହୁଅଣିବା । ତା'ପରେ ବୋଇତ ସମୁଦ୍ରରେ ମେଲିଦେଇ ପଳାଇବା ।”

ତାଙ୍କର ଏ ଗୁମ୍ରାବରେ ସେ ନାଉରୀଟି ରାଜ ହେଲା । ମୁଁ ଏପରି କିନ୍ତୁର କ୍ଷୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ମଣିଷ ମାରିବାକୁ ଏମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟା ସେତେ କୁଣ୍ଠା ନାହିଁ । ବାଘ, ସିଂହଠାରୁ ବଳି ଏହାଙ୍କର ହୁଏତ । ମୋ ମନ ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଲା । ମାଧକୁ ଏକୂଟିଆବେଳେ

ସବୁକଥା କହିଲି । ଭେଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ମରଣରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ କରିବ ବୋଲି କହିଲ ।

କି ଉପାୟ ବୋଲି ମୁଁ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲ ଯେ ରାତିରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଙ୍ଗଣାଠିର ସେ ବୋଇତରୁ କୁଳକୁ ପହଞ୍ଚିଯିବ । ସାଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧୁକ ନେଇଥିବ । ବନ୍ଧୁକରେ ଗୁଳି ଇଞ୍ଚିକରି ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ରଖିଦେବ । ବନ୍ଧୁକରେ ଗୋଟିଏ ଡୋର ଲଗାଇ ଏମାନଙ୍କର ଯିବା କାଟିରେ ସେ ଡୋରଟାକୁ ନେଇ ଅତି ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ବାନ୍ଧି ଦେବ । ଡୋରଟିକୁ ଏପରି ଭାବରେ ବାନ୍ଧିଥିବ ଯେ ଟିକିଏ ଟାଣି ହୋଇଗଲେ ବନ୍ଧୁକଟି ଫଏର ହୋଇଯିବ । ଏମାନେ ଅନ୍ଧାରରେ ଯିବେ । ଗଲବେଳେ ସେ ଡୋରକୁ ଦେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଡୋର ଏମାନଙ୍କ ଦେହରେ ବାଜି ଟାଣିହୋଇ ଯିବ । ତା'ହେଲେ ବନ୍ଧୁକଟି ଫଏର ହୋଇଯିବ । ବନ୍ଧୁକ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଏ ଦ୍ଵୀପର ଲୋକମାନେ ହୁସିଆର ହୋଇଯିବେ । ତା'ହେଲେ ନାଉରାମାନେ ସେମାନଙ୍କର କିଛି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ମାଧ କଥା ମୋ ମନକୁ ପାଇଲା । ମୁଁ ସେଥିରେ ଅନୁକୁଳ ମତ ଦେଲି । ଅମ ସର୍ଦ୍ଦାର ଯାତ୍ରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାହା କରିବାକୁ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ବୋଇତ ଶକ୍ତି ତଦନ ବଣ ପାଖକୁ ଚଲା । ଶକ୍ତି ଏ ତରଣୀରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ଅଭିଷରୁ ନାଉରାମାନେ କୁଳକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ଏକାକି ତରୀଟିରେ ରହିଲି । ସକେତ ପାଇଲେ ବୋଇତକୁ ଯାଇଁ ତୋପ ଦାଗି ଦେବାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ମତେ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ରାତି ଅଧ ହୋଇଯାଏ । କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର । ଗଛପତ୍ର କହ୍ନିରେ ବାଟ ଦଶୁ ନ ଥାଏ । ନାଉରାମାନେ ବନ୍ଧୁକରେ ଗୁଳି ଇଞ୍ଚିକରି ଭେଡ଼ାମାନଙ୍କ ଗାଁ ଥିଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ । ମାଧ ତା' କହ୍ନିବା ମୁତାବକ କାମ କରିଥିଲା ।

ମୁଁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନରେ ରହୁଥାଏ । ବନ୍ଧୁକ ଶବ୍ଦକୁ କାନ ପାରି-
ଥାଏ । ଭୟ ଓ ବିକଳରେ ଗୁଡ଼ି ଥରୁଥାଏ । ମାଧ ରଖିଥିବା
ବନ୍ଧୁକଟି କେତେବେଳେ ପୁଟିବ କାନେଇ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ
ବନ୍ଧୁକର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ଏମାନେ
ସେବାଟେ ଗଲେ ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିଲି । ଘଡ଼କ ପରେ ଗୁଡ଼ାଏ
ବନ୍ଧୁକ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲ । ହୋ' ହୋ' ପାଟି ହେଲା । ବୋଧହୁଏ
ବେଡ଼ାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଚଢ଼ାଇ ହେଲା ବୋଲି ଭାବିଲି ।

କିଛି ସମୟ ପରେ କୁଳ ପାଖରେ 'ଭୁସ୍ ଭୁସ୍' ଶବ୍ଦ ହେଲା ।
ଦେଖିଲି ହଜାର ଜଣ ଯାଏ ବେଡ଼ା ଅମ ନାଉରୀମାନଙ୍କୁ ପଛରୁ
ଚଢ଼ାଇ କରିବାକୁ ଧାଉଁଛନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ପରେ ନାଉରୀ
ମାନଙ୍କର ବିକଳ ଧ୍ବନି ଶୁଣି ପାଇଲି । ଭାବିଲି ବେଡ଼ାମାନେ
ଏମାନଙ୍କୁ ମାରି ପକାଇଲେ । ଏତକବେଳେ ଜଣେ ଲୋକ କୁଳ
ପାଖକୁ କୁଟି ଆସିଲା । ମୁଁ ଉତ୍ତରେ ଭରଣୀ ପିଟାଇ ଦେଉଥିଲି ।
କିନ୍ତୁ ମାଧର ସ୍ବର ଶୁଣିପାରୁ ନିକଟ ଅବସ୍ଥା ଜାଣି । ମାଧ
ଭରଣୀକୁ ଚିଲି । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାଟିକୁ ବୋଇତ ପାଖକୁ
କାନ୍ଦୁନେଲା ।

ଅମେ ଦୁଇଟି ବୋଇତକୁ ଉଠି ଦେଖିଲୁ ଯେ
ହଜାରେ କି ଦୁଇହଜାର ଲୋକ କୁଳରେ ଜମା ହୋଇ ଗଲେଣି ।
ସେମାନେ ଅମଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ ପାଖରେ ପଡ଼ିଲେ । ଅମେ ଭରବର
ହୋଇ ତୋପ ଦାଗିଦେଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ମରି-
ଗଲେ । ଅଉ ଗୁଡ଼ାକ ଛୁନ୍‌ହତର ହୋଇ ପଳାଇଲେ । ଅମ
ବୋଇତରେ ପାଲ ଟାଣି ଦେଲା । ଘଡ଼କ ପରେ ସେ ଦ୍ଵୀପର
ଅନେକ ଦୂରକୁ ଗୁଲିଗଲା । ଏତକ ବେଳେକେ ଅମ ଦେହରେ

ଯାଣି ପଶିଲା । ମୁଁ ମାଧ୍ୟ ଅଞ୍ଚକୁ ଅନାଇ ଦେଲି । ଦେଖିଲି ସେ
ଭୟଙ୍କରସ୍ୱରୂପେ ଅସ୍ଥିତ । ତା' ଦେହରୁ ରକ୍ତଧାର ବହୁ ଯାଉଛି ।
ତା'ର ଅନ୍ତ ଉଠିବାକୁ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ।

•

—ଚଉଦ—

ମାଧବ ଦେଖି ମୋର ମନ କ'ଣ ହୋଇଗଲା । ନିଶ୍ଚୟରେ
ହୃଦୟ ପୂରିଗଲା । ମତେ ଚୁରୁଅତ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । କିଛି
ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ଅବାଧ ହୋଇଗଲି । ମୋର
ଅନ୍ତରାଳରେ ଅଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିଗଲା । ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ଧାର
ଦେଖାଗଲା ।

ଦଣ୍ଡେ ଗଲା, ଘଡ଼ିଏ ଗଲା । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ କଥା କହି
ପାରୁ ନ ଥାଏ । କିଛି ସମୟ ପରେ ମାଧବ ମତେ ଶୀଘ୍ର କଣ୍ଠରେ
ତାକିଲା । ମୁଁ ଯାଇ ତା' ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲି । ଦେଖିଲି
ରକ୍ତରେ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ବାଲି କଟା ହୋଇ ଯାଇଛି । ଗାଲରେ,
ଦେହରେ ମଧ୍ୟ ଶୁଖିଲା ରକ୍ତ ଲାଗିଛି । ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ଅନେକ
ଜାଗା ଖଣ୍ଡିତ ଖାଦ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଡାହାଣ ପାଖ
ଗୁଡ଼ରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘା' ହୋଇଛି । ଟିକିଏ ନିଶ୍ଚୟରେ ଦେଖି

ବୁଝିନେଲି ସେ ଘା'ଟା ପିତୁଲ ଗୁଲି ବାଜି ହୋଇଛି । ଘାଇ
ଘା'ଟାଏ । ଛତର ଛତର ଦିଶୁଥାଏ । ମୋର ହଲକ ଶୁଖିଗଲା ।
ମୁଁ କେବଳ ମୁକ୍ତି ପରି ତା' ପାଖରେ ବସି ରହିଲି ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ମାଧ କହିଲା—“ଭାଇ । ଭାଇ ଶୋଷ ।
ଟିକିଏ ପାଣି ।”

ତା' କଥା ଶୁଣି ମୋ ଦେହରେ ଚେତନା ପଶିଲା ।
ମୁଁ ଦୃଢ଼ ମଧ୍ୟରେ ସାଇ ବୋଇତରେ ତଳ ମହଲରୁ ପାଣି ଘେନି
ଆସିଲି । ସେ ଅଗେ ପାଣି ଗୁଡ଼ାଏ ପିଇଗଲା । ଦୃଢ଼ ପରେ
ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ବାସଟାଏ ମାରିଲା । ସେ ନିଶ୍ବାସଟିରେ କେତେ କଥା ଓ
ନିରାଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ସେ ନିଶ୍ବାସଟି ମାରିବାରୁ ତାକୁ ଯେପରି
ଟିକିଏ ଭଲ ହୋଇ ଥିଲା । ସେ ଟିକିଏ ଅଳ୍ପଦୃଢ଼ି ହୋଇ
ଗଲା । ତା'ପରେ ଧୀର କଣ୍ଠରେ ମୋତେ କହିଲା, “ଭାଇ
ବରଦ ! କ୍ୟୁତୁ ହୁଅନା, ପାଣିର ଉପଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡ—”

ଅଉ କଣ କହିଥାନ୍ତା, ନିରାଶାରେ— କଥାରେ—
ଅନୁଭାବରେ—ତା' ଅଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । କଣ ରୁଦ୍ଧ
ହୋଇଗଲା । ସେ ଅଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । କେବଳ
ଅପଲକ ଅଖିରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଲବଲ କରି ଅନାଇ ରହିଲା ।

ଏତେବେଳକୁ ମୋର ମନରେ ଟିକିଏ ଝୁର୍ ଅସିଥାଏ ।
ଦେହରେ ଟିକିଏ ବଳ ଅସିଥାଏ । ନୂତନ ଅଶା ମୋର
ଜାନରେ ଅଶ୍ବାସନାର ବାଣୀ ଶୁଣାଉ ଥାଏ । ମୁଁ ସାହସ ଓ
ସୈନ୍ଦବ୍ୟ ଧରି ତାକୁ ପଚାରିଲି—“ମାଧ, ତୁ ଏପରି ଅସୁବିଧା ହେଲୁ
କେଉଁଠି ? ପିତୁଲ ଗୁଲି ତୋ ଛତରେ କେମିତି ବାଜିଲା ?”

ମୋ କଥା ଶୁଣି ସେ ଟିକିଏ ମନରେ ଅଳ୍ପଦୃଢ଼ି ପାଇଲା ।
ପ୍ରାଣରେ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତି ହୋଇ ଗଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ସବୁକଥା

ବହୁବାକୁ ବସିଲା । ମୁଁ ବୁଝିଲି ଯେ—ସେ ପହୁଲୁ ଅତି ବୋଇଲର ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ନାଉରାମାନଙ୍କ ସହୃଦ ଗଲା । ସେ ଯେଉଁ ବାଟରେ ବନ୍ଧୁକଟି ଖଞ୍ଜିଥିଲା—ସମସ୍ତେ ସେଇବାଟେ ଗଲେ । ବନ୍ଧୁକରେ ଲାଗିଥିବା ତୋର ଶାଣ୍ଟି ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଦେହରେ ବାଜି ଟାଣି ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁକଟି ଫୁଟିଲା ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ କାକର ପଡ଼ି ବାଲୁଦ ଗୁଡ଼ିକ ଓଢ଼ା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ବନ୍ଧୁକ ନ ଫୁଟିବାରୁ ତା' ମନ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା । କିପରି ସେ ଏ ଦ୍ଵୀପର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବ ସେଥିପାଇଁ ତା' ମନ ଘାଣ୍ଟି କକଟି ହେଲା । ଶେଷରେ ସେ ଗୋଟିଏ ପାଣି ପାଣ୍ଠିଲା । ଭରତର ହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ଚାଲିଲା, ସତେ ଯେପରି ଏ ଦ୍ଵୀପର ଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ସବା ଆଶା ଚଢ଼ାଉ କରିବାକୁ ତା'ର ମନ । ପାଇଁ ପାଇଁ ଜାଣି ଜାଣି ବାଟରେ ହୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିଲା । ପଡ଼ିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖଞ୍ଜିରେ ବନ୍ଧୁକଟି ଫୁଟାଇ ଦେଲା—ଯେପରି ସମସ୍ତେ ଭାବିବେ ପଡ଼ିଗଲା ବେଳେ ତା' ଅଜାଣତରେ ବନ୍ଧୁକଟି ଦାଗି ହୋଇଗଲା ।

କିନ୍ତୁ ଆମ ସର୍ଦ୍ଦାର ଏକଥା ଜାଣି ପାରିଲେ । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା' ଉପରକୁ ଗୁଲି ମାରିଦେଲେ । ଗୁଲିଟା ତା' ଛତରେ ବାଜିଲା । ସେ ମୋହ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଏତକବେଳେ ସେ ଦ୍ଵୀପର ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଘୋର ଘା' ଘେ ହୁଇଲା । ସେମାନେ ଦୁଇଦଳ ହୋଇ ନାଉରାମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ନାଉରାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣଙ୍କୁ ମାରି ପକାଇଲେ ସତ କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ସେମାନେ ଭରିଲେ ନାହିଁ । ଘଡ଼କ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ନାଉରାମାନେ ପରାସ୍ତ ହେଲେ ।

ଯେତେବେଳେ ମାଧର ଚେତନା ହେଲ ସେ ଦେଖିଲା ଯେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ନାରାୟଣମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ବସି ହୋଇଛନ୍ତି । ଗୁରୁଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ହଜାର ହଜାର ଲୋଡ଼ା ଲୋକ ଘେର ରହିଛନ୍ତି । ସେ ଅନାଥ ଅନାଥ ଜଣେ ଭେଡ଼ା ଲୋକ ଶକ୍ତି ଏ ଛୁଆ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଗୁଡ଼ରେ ଛୁପିଦେଲା । ସେତକରେ ତାଙ୍କର ଶେଷ ।

ଏ ଘଟଣା ଦେଖି ମାଧର ଦେହ ଅବିଗଳ । କିନ୍ତୁ ଘାଣ ବିକଳରେ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ଦେହରେ କାହୁଁ କାହୁଁ ବଳ ଅସିଲା । ସେ ଛୁପି ଛୁପି ତରା ପାଖକୁ ଗଲୁ ଅସିଲା । କେଡ଼ାମାନେ ତାକୁ ଦେଖିପାରି ଗୋଡ଼ାଇ ଅସିଲେ । ସେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ବୋଇତକୁ ଆସି ତୋପ ଦାଟି ଦେଲା । ତୋପ ମାରିବାରୁ ଏ ଦ୍ଵୀପର ଗଲକମାନେ ଛୁନ୍‌ଛୁନ୍‌ ହୋଇ ପଳାଇଗଲେ ।

ମାଧ ଏ କଥାଗୁଡ଼ିକ କହୁତ କବୁରେ ମୋ ପାଖରେ କହୁ ପକାଇଲା । କିନ୍ତୁ ତା' କଥା ଶେଷ ହେଉଣୁ ନ ହେଉଣୁ ସେ ମୋହ ଗୁଲିରଲା । ମୁଁ ପାଣି ଅଣି ତା' ମୁହଁରେ ଓ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଡ଼ିଲି । ଘଡ଼ଏ ପରେ ତା'ର ଚେତୁ ଅସିଲା ।

ସେ ଅଣି ପିଟାଇ ଅନାଇଲା । କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ କହୁବ ବୋଲି ଟିକିଏ ଫତକି ଉଠିଲା । ଠାକୁରେ ମତେ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲା—
“ଭାଇ, ମୋର ଆଉ ବେଶି କିଛି ନାହିଁ । କିପରି ସେ ସମୟ ଆସିବ ଅନାଇଛି । ମୋ ଠାରୁ ବଳି ପାପୀ ଜଗତରେ ନ ଥିବେ । ଏଇ ହାତରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କର ଜୀବନ ନେଇଛି । କେତେ ଲୋକଙ୍କର ରକ୍ତରେ ଏଇ ହାତକୁ କବୁପିତ କରିଛି । ସେ କଥା ଭାବିଲୁ ହୃଦୟରେ ନିରାଶା, ବୟ ଓ ଅନୁତାପ ଭରିଯାଇଛି ।”

ଟିକିଏ ଛେପ ତୋକି ପୁଣି କହିଲେ—“ମୁଁ ଥିଲି ଜଣେ ନାକିକ । ଜଣେ ସାଧବଙ୍କ ବୋଇତରେ କାମ କରୁଥିଲି । ଅଜିକ ତନିବର୍ଷ ହେଲାଣି—କର୍ମ ଅବଳରୁ ଅମ ବୋଇତଟି ଏ ଡକାୟତ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ସବୁ ମାଲମଙ୍ଗ ଲୁଟିନେଲେ । ବୋଇତଟିକୁ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ନାରାୟଣମାନଙ୍କୁ ମାର ପକାଇଲେ । ସାଧବ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ହାତରେ ମଲେ ।”

ପୁଣି ଟିକିଏ ରହୁଯାଇ କହିଲା—“କେବଳ ମତେ କାହିଁକି ନ ମାର ତାଙ୍କ ବୋଇତକୁ ଅଣିଲେ । ତାଙ୍କ ଡକାୟତ ବ୍ୟବସାୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମୋତେ କହିଲେ । ମୁଁ ରାଜି ହେଉ ନ ଥିଲି । ପରେ ଦେଖିଲି ଅଉ କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କ କଥାରେ ରାଜି ହେଲି । ସେହିଦିନ ଠାରୁ କେତେ କୁକର୍ମ କରିଛି । କେତେ ମଣିଷ ମାରୁଛି । ଏ ସବୁ ପାପର ଫଳ କିଏ ଭୋଗିବ ? ମୋତେ ହିଁ ଭୋଗିବାକୁ ଚହେବ । ଏହି ପାପ ଯୋଗୁଁ ଅଜମୋର ଏହି ଅବସ୍ଥା । ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ—ଶୀଘ୍ର ଏ ପିଣ୍ଡରୁ ପ୍ରାଣ ଚାଲିଯାଉ । ଭାବ କହ । ଭାବ ସନ୍ତୋଷ ହେଉଛି । ଓଃ । ଭଗବାନ ॥”

ମୁଁ ମାଧକୁ ଅଶ୍ୱାସନା ଦେଲି । ତା’ର ଶୁଣୁଣା କଲି । ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ସିନ୍ଦୂର ଫାଟି ଅସୁଥାଏ । ଧୀର ପବନରେ ବୋଇତଟି ବେଶ୍ ଚାଲିଥାଏ ।

ମାଧ ଟିକିଏ ଅସ୍ତମରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ବୋଇତର ମାନ-ମନ୍ଦରରେ ବସି ଦିଗ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁଥାଏ । ଅନ୍ୟ ବେଳେ ମଙ୍ଗ ପାଖକୁ ଅସି ବୋଇତର ଗତି ନିନ୍ଦନ୍ତଣ କରୁଥାଏ । ମୁଣ୍ଡରେ ମଝିରେ ମାଧ ପାଖକୁ ଅସି ତା’ର ଶୁଣୁଣା କରି ତାକୁ

ଶାଈବାକୁ ଦେଉଥାଏ । ସେଦିନ ଅଉ ରୋଷେଇ କରି ନାହିଁ !
ଜଳଖିଆ ସପେଷ୍ଟ ଥିଲା । ପେଟେ ଖାଇଦେଲି ।

ଉପରବେଳା ମୁଁ ମାଧ ପାଖରେ ଥିଲି । ଏତକବେଳେ
ଗୋଟାଏ ତୋଫାନ ଉଠାଇଲା । ମୁଁ ବୋଇତର ପାଲ ଖୋଲି
ଦେବାକୁ ଚାଲିଗଲି । ଏତାଙ୍କା ପାଲ ଖୋଲି ଖୋଲି ବେଳି
ଗୁଡ଼ି ଅସିଲା । ଏକୁଟିଆ ଏତେବଡ଼ ବୋଇତର ପାଲଗୁଡ଼ାକ
ଖୋଲିବାକୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଲା । ପହରେ ଖଣ୍ଡେ ଲାଗିପଡ଼ି ପାଲଗୁଡ଼ି
ଖୋଲିଦେଲି ।

ଏତେବେଳକୁ ତୋଫାନ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବହୁଥାଏ ।
ସମୁଦ୍ରରେ ପାହାଡ଼ ପରି ତେର ଉଠୁଥାଏ । ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ।
ଆକାଶରେ ତାରା ନ ଥାନ୍ତି । ଭୈରବ ଜାନରେ ତୋଫାନ
ଗର୍ଜୁଥାଏ । ତା' ସଙ୍ଗେ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜନ ମିଶିବାରୁ ଅଦୂର ଭ୍ରାସଣ
ଶୁଣୁଥାଏ । ସତେ ଯେପରି ପ୍ରଳୟ କାଳ ପଡ଼ୁଥିଲା । ତୋଫାନ ଓ
ତେରରେ ବୋଇତ ଖଣ୍ଡି ନାଚୁଥାଏ । ସମୟ ସମୟରେ ଦଶ
ବାର ହାତ ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଉଥାଏ । ବୋଇତରେ ତେର ବାଜି
ଡେଇ ଉପରକୁ ପାଣି ଛୁଡ଼ିକି ଆସୁଥାଏ ।

ମୁଁ ବୋଇତର ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ାକୁ ଧରି ଧରି ମାଧ ପାଖକୁ
ଗଲି । ଯାହା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ମୋର ଗୁଡ଼ି ଥିବା ଉଠିଲା । ତା'
ଦେହଟା ଯାକ କୁଆପଥର ପରି ହେମାଳ । ଗୁଡ଼ିରେ ହାତ ଦେଲି ।
ଦେଖିଲି ହୃଦ୍‌ସ୍ପନ୍ଦନ ନାହିଁ । ନିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ । ସେହି ପଲଙ୍କ
ଉପରେ ଶୋଇଥିଲା ସେଥିରୁ ଗଡ଼େଡ଼ି ତଳେ ପଡ଼ିଛି । ମୋର
କ୍ରିଡ଼ିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ତୋଫାନରେ ବୋଇତ ଖଣ୍ଡି
ନାଚୁ ଥିବାରୁ ମାଧ ତଳେ ଡେଇଯାଇଛି । ସେହି ଧକ୍କାରେ ତା'ର
ହାଣି ଗୁଡ଼ି ଯାଇଛି ।

ମତେ କିଛି ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ସେଇଟି ବସି ପଡ଼ିଲି । ସେମିତି ତୋଫାନ ବହୁଥାଏ । ବୋଇତ ଖଣ୍ଡି ସେଥିରେ ପଡ଼ୁଥାଏ, ଉଠୁଥାଏ । ଗୁରୁଆଡ଼ୁ ଭ୍ରମଗର୍ଜନ ଶୁଭୁଥାଏ । ଅନନ୍ତ ସାଗର ମହି । ଏତେବଡ଼ ବୋଇତଟାଏ । ମୁଁ ଏକାକୀ । ବୋଇତ ଭଲ ରଙ୍ଗେ ଚଳାଇ ଜାଣେନା । କିପରି ଭାବେ କୁଆଡ଼େ ଯିବି ? ତୋଫାନର ପ୍ରଣି ଏ ଦାଉ । ମୋର ଉପାୟ କଣ ?

ସେଇ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ବସି ଖୋଟିଏ ରାତି ଓ ଗୋଟିଏ ଦିନ କଟାଇ ଦେଲି । ତହିଁ ଆରଦିନ ରାତିରୁ ତୋଫାନ କମିଗଲା । ଡେଉଁ ମଧ୍ୟ କମିଗଲା । ଆଶା ମୋ ମନରେ ବଳ ଆଣି ଦେଲା । ମୁଁ ସାହସ ଧରି ଉଠିଲି । ମାଧର ଶବ୍ଦଟିକୁ ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ପକାଇ ଦେଲି । ଖାଇବା ସଦୃଶ ପତ୍ରଥୁ ଥାଏ । ମତେ ଭାରି ଭୋକ କରୁଥାଏ । କିଛି ଖାଇଦେଲି । ଡବନ ବୋହୁଥାଏ । ଆକାଶ ନିର୍ମଳ ଦେଖାଗଲା । ପାଲ କେତେଗଣ୍ଡ ଟାଣିଦେଲି । ଦ୍ରଷ୍ଟାନ୍ତ ମହାସାଗରର ନକ୍ସା ଥିଲା । ସେଥିରେ ଆମ ପୋହଲା-ଦ୍ଵୀପ କେଉଁଠି ଥିଲା, ଠିକ୍ କଲି । ସେଇ ଆଡ଼କୁ ବୋଇତଟି ବାଗେଇ ଦେଲି ।

ଥୁନ ଓ ବାର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେମାନେ କିପରି ଭାବେ କ'ଣ କରୁଥିବେ । ମତେ ନ ପାଇ କଣ ଭାବୁଥିବେ—ଏଇସବୁ କଥା ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଡିମେ ରାତି ପାହୁଗଲା । ମୋ ବୋଇତଟି ଝୁଲୁଥାଏ । ପୁର ଦିଗରେ ସମୁଦ୍ର ଭିତରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଧୃତ ଅଛି । ତାଙ୍କର ରଙ୍ଗ କରଣ ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ରଙ୍ଗ ଡାଳିଦେଲା । ମୋ ହୃଦୟରେ ଅଶାର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଧୃତ ଅଛି । ମୁଁ ଚେଇଁ

ଉଠିଲି । ଦେହରେ କେତେ ବଳ ଓ ସାହସ ଅଛି । ଭାରି ଭୋକ ହେଉଥିଲା । ରୋଷେଇ ଯୋଗାଡ଼ କଲି । ରୋଷେଇ ସାରି ଶ୍ରୀଏ ଖାଇଦେଲି । ତା'ପରେ ନକ୍ସା ଦେଖି 'ପୋହଳା ଦ୍ରୀପ' ଅଞ୍ଚଳକୁ ବୋଇତ ଚଳାଇବାରେ ଲାଗିଲି ।

ଏକପରି ଭାବେ ପନ୍ଦର ଦିନ କଟିଗଲା । ଏହା ଭିତରେ ଅଉ କିଛି ଘଟି ନାହିଁ । ପନ୍ଦର ଦିନ ରାତି ଦଶ ଘଣ୍ଟା ଯାଏ ଚେଇଁ-୧୩ । ତା'ପରେ ନିଦ ଲାଗିଲା । ଟିକିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଉଠିଲା ବେଳକୁ ରାତି ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷି । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅସୁଆନ୍ତି । ମୁଁ ଡେଇଁ ଚାଲି ଉପରକୁ ଉଠି ଗୁରୁଅଡ଼କୁ ଅନାଇଲି । ଯାହା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ମୋ ହୃଦୟ ଅନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିଲା । କିଛି ଦୂରରେ ପୋହଳା ଦ୍ରୀପର ପବ୍ବତ ଶିଖର ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ନିର୍ମିତକେ ଚାହିଁ ନେଲି । ଅନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଦମେ ଡେଇଁ ଉପରେ ଦଉଡ଼ିଲି । ପାଟିକର ଚିଲ୍ଲାର କଲି । ବୋଇତଟି ଗୁଲି-ଥାଏ । କିଛି ସମୟ ପରେ ପୋହଳା ଦ୍ରୀପର ପାଖରେ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ହୃଦ ଭିତରକୁ ବୋଇତଟି ମୁହଁଇ ଦେଲି ।

ତା'ପରେ ତୋପ ପାଖକୁ ଗଲି । ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ଗୋଲା ବାରୁଦ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଠିକ୍ ଅଛି । କିଛି ସମୟ ପରେ ପୋହଳା ଦ୍ରୀପର ପାହାଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦାଗି ଦେଲି । ବାର ଓ ଅନନ୍ଦ କୁଡ଼ିଆ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ତୋପଅବାଦ୍ ଶୁଣି ଗଣିରେ ଛପି ଯିବାକୁ ଦଉଡ଼ିଲେ । ମୁଁ 'ବାଇ', 'ବାଇ', 'ଆ'ନ୍ଦ', 'ଆ'ନ୍ଦ' ବୋଲି ହୁରି ପକାଇଲି । ମୋ ପାଟି ଶୁଣି ବାଇ ପାଣିରେ ପହଁରି ପହଁରି ବୋଇତ ପାଖକୁ ଆସୁଥାଏ । ଅନନ୍ଦ ଅନନ୍ଦରେ ବୋଲା ଭୂମିରେ ନାଚୁଥାଏ । ମୁଁ ଅଉ ସମ୍ଭାଳ

ପାରିଲି ନାହିଁ । ପାଣିକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲି । ପାଣି ଭିତରେ ବାରର ଓ
ମୋର ଭେଟ ହେଲା । ସେ ଅନନ୍ଦରେ ମତେ କୁଣ୍ଡୁଇ ପକାଇଲା :
ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ କୁଣ୍ଡୁଇ ପକାଇଲି । ତା'ପରେ ଦୁହେଁ କୁଳକୁ ଗଲା :
ଅନନ୍ଦ ଅନନ୍ଦରେ ଭୋଳ ହୋଇ ମତେ କୁଣ୍ଡୁଇ ପକାଇଲା ।

,

—ପନ୍ଦର—

କିଛି ସମୟ ମତେ ଅମେ ତନିଜଣି ଯାକ କୁଡ଼ିଆକୁ ଗଲ ।
କୁଡ଼ିଆରେ ଏକାଟି ଦସିଗଲ । ମତେ ସବୁକଥା ବାର ପଚାରିଗଲ ।
ମୁଁ ସବୁ ଗପିଗଲ । ସେମାନେ ଟିକିଲର କଥା ଶୁଣି ଭାରି ଦଂସ୍ତ
ହେଲେ ।

ମୁଁ ଗଲପରେ ସେମାନେ କ'ଣ କଲେ ଓ କିପରି ଚକ୍ରପୁଲେ,
ମୁଁ ପଚାରିଲି । ବାର ସବୁ ଗପିଲ । ମୁଁ ପ୍ରାସାଗୁଣୀରୁ ଅସିଲ ପରେ
ସେମାନେ ଘଣ୍ଟାଏ ଯାଏ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ଡେଇଁ ହେବାକୁ ମୋତେ
ଗାଲ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ତନିଘଣ୍ଟା ଗଲରୁ ସେମାନଙ୍କ ମନ କଲ୍ଲ
ହେଲ । ମୋର ଅନିଚ୍ଛା ଅଗତା କରି ସେମାନେ କାତର ହେଲେ ।
ତା'ପରେ ବାର ଏକୁଟିଆ ଗୁହାରୁ ଅସିଲ । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ନ ଦେଖି
ସେ ଭାରି କାନ୍ଦଲ । ଦି'ଘଣ୍ଟା ଯାଏ ଗୋଜିଲ । କିନ୍ତୁ ମତେ

ପାଇଲ ନାହିଁ । କେବଳ ଦୁଇ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ପାଖେ ଜଳଦସ୍ୟୁଙ୍କ ବୋଇତଟି ଦେଖିଲ । ତା'ପରେ ଘୁରୁଗୁମ୍ଫାକୁ ଫେରିଗଲା ।

ଅ'ନ୍ଦକୁ ସବୁ କଥା କହିଲା । ଦିହେଁ ଯାକ ଭାରି କାନ୍ଦିଲେ । ଦ୍ଵୀପଟା ଯାକ ତଳ ତଳ କରି ଖୋଜିବେ ବୋଲି ଠିକ୍ କଲେ । ସେଥିଲଗି ଦୁହେଁଯାକ ଗୁମ୍ଫାରୁ ଅସିବାକୁ ବସିଲେ । କିନ୍ତୁ ଅ'ନ୍ଦ ପହଁରି ଜାଣେନା' କି ଗୁଡ଼ି ଜାଣେନା' । ଗାର ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ତାକୁ ଉପରକୁ ଆଣିଲା । ସେହିଦିନ ଠାରୁ ଦିହେଁଯାକ ମାସକଯାଏ ମୋତେ ଚଣିଗୁଦାରେ ଖୋଜିଲେ । କିନ୍ତୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଠିକ୍ କଲେ ଯେ ଡକାଏତମାନେ ମୋତେ ଧରି ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ନିରାଶ ହୋଇ କର୍ମକୁ ଅନ୍ତର ରହିଲେ । ମୁଁ ଗଲଦିନ ଠାରୁ ତାଙ୍କର ସବୁ ସରାଗ ଚାଲିଗଲା । କୌଣସି ବୋଇତ ଆସିବ ବୋଲି ଅନାଇ ଥାନ୍ତି । ଅଧିଥିଲେ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ବୋଇତ ସେଦିନ ଯାଏ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ।

ତା'ପରେ ଆମେ ତନିହେଁ ରୋଷେଇ କରି ଖାଇଲୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ କଣ କରିବୁ ଭାବିଲୁ । ବୋଇତରେ ଚଢ଼ି ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦ୍ଵୀପ ଛୋଟରେ ଚାଲିବୁ ବୋଲି ଭାବିଲୁ । ପହଲୁ, କେଉଁଠିକି ଯିବୁ, ଏଇକଥା ଖଡ଼ିଲା । ଗାର କହିଲା 'ତରାସ'ର ଦ୍ଵୀପକୁ ଯିବାକୁ । ସେଠାକୁ ଯାକ ଟିକିଲିକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ, ସେପରି ସେ ନ ମରେ ତା'ର ଉପାୟ କରିବୁ ବୋଲି । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଣି ତା' ମନୋନାତ ବରକୁ ବିଦ୍ର ଦେବାକୁ ଅମର ଇଚ୍ଛା ଥାଏ ।

ତରାସର ଦ୍ଵୀପ ନା 'ଅମ୍ବେ' । ପୋହଲା ଦ୍ଵୀପକୁ ପରୁଣ ମାଇଲ ଦୈବ । ସେ ଦ୍ଵୀପର ଦକ୍ଷିଣ ଅଂଶର ଅଧିବାସୀମାନେ

ବୋଇତ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ତରାସ ଓ ତାହାର ପ୍ରକାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଧର୍ମ ଗୁଡ଼ିକ ନ ଥାନ୍ତି । ଏକଥା ଗାର ଓ ଅନ୍ଧକୁ ମୁଁ କହିଲି । ଶେଷକୁ ସେହି ‘ଅମ୍ବେ’ ଦ୍ଵୀପକୁ ଯିବାକୁ ଚିତ୍ କଲୁ ।

ଅମେମାନେ ‘ପୋହଳାଦ୍ଵୀପ’ରେ ଅତି ତନିଦାନ ରହିଲୁ । ଦ୍ଵୀପର ଗୁରୁଆଡ଼େ ଭଲ ରକମ ବୁଲିଲୁ । ଗଲବେଳେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବରଗଛରେ ଲେଖି ଦେଇଗଲୁ—

ଶ୍ରୀ ଗୁରବର ନିଶଙ୍କ ମହାପାତ୍ର ।

ବ୍ରହ୍ମ ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ସାମନ୍ତ ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଜଗଦେବ ।

ତା’ପରେ କୁଡ଼ିଆରେ ଯାହାସବୁ ଥିଲା ତାକୁ ବୋଇତରେ ବୋହେଇ କଲୁ । ଅନେକ ଫଳମୂଳ ଓ ଖାଇବା ଜିନିଷ ନେଲୁ । ବୋଇତର ଲଙ୍ଗର ଭଞ୍ଜ ଦେଲୁ । ପାଲ ଟାଣି ଦେଲୁ । ସକାଳ ବେଳା । ଧୀର ପବନ ବହୁଥାଏ । ବୋଇତଟି ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଭାସି ଭାସି ଗଲା । ଅମେମାନେ ପୋହଳା ଦ୍ଵୀପ ଅଡ଼କୁ ଅନାଇ ଥାଉ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଦ୍ଵୀପଟି ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଭଳି ଲୁଚିଗଲାପରି ଜଣାଗଲା । ଅମେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶାସ ମାରିଲୁ ।

ଏହାପରେ ବୋଇତ ଖଣ୍ଡି “ଅମ୍ବେ” ଦ୍ଵୀପ ଅଡ଼କୁ ଚଳାଇବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲୁ । ପବନ ବହୁଥାଏ । ବୋଇତଟି ସ୍ଵରୁଖୁରୁରେ ଗୁଲୁଥାଏ । ଅମେ ତନିକଣିଯାକ ବେଳେ ବେଳେ ବସି ଖୁସିଗପ କରୁ । ବେଳେ ବେଳେ ‘ଟିକିଲି’ର ଅବସ୍ଥା କଣ ହୋଇ ସାରିବଣି ବୋଲି ଭାବୁ । ଶେଷେବେଳେ ଶେଷେଇବାସ କରୁ । କାମ କଲବେଳେ କାମ କରୁ । ଏହିପରି ଭାବେ ଦୁଇଦିନ

କଟିଗଲା । ତା'ପରେ 'ଅମ୍ବେ ଦ୍ଵୀପ' ନିକଟରେ ଅମ ବୋଇତ ପହଞ୍ଚିଲା ।

ବାର କହୁବା ମୁତାବକ ଅମ୍ବେ ଦ୍ଵୀପର ଦକ୍ଷିଣ ଅଡ଼କୁ ବୋଇତ ଚଳାଇଲୁ । କାରଣ ଦକ୍ଷିଣ ପାଖର ଅଧିବାସୀମାନେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମଣିଷ ମାଂସ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଦେଶୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଭଲ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଦୁଇ ତିନି ଘଡ଼ି ପରେ ଦକ୍ଷିଣ ଉପକୂଳରେ ବୋଇତଟି ଇଲେ । ଅମେମାନେ ଲଙ୍ଗର ପକାଇଲୁ । ସେଠାକାର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଲୁ ।

ପହରକ ପରେ ଦେଖିଲୁ ଖଣ୍ଡେ ନାହା ଅମ ବୋଇତ ଅଡ଼କୁ ଆସୁଛି । ଅମେମାନେ ନାହା ଖଣ୍ଡିକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲୁ । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ନାହା ଖଣ୍ଡି ବୋଇତ ପାଖରେ ଲାଗିଲା । ନାହାରୁ ଜଣେ ଲୋକ ବୋଇତ ଉପରକୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ହେବ । ବୌଦ୍ଧ ଶ୍ରମଣଙ୍କ ପରି ଯୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ଲୋକଟି ଅମମାନଙ୍କୁ ବିନୀତ ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ କଲା । ସେ ଓଡ଼ିଆରେ କଥା କହୁଥାନ୍ତି । ଅମେମାନେ ଶେଷରେ ବୁଝିଲୁ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଜଣେ ଦ୍ଵୀପାନ୍ତରା ବା ଦ୍ଵୀପ-ଭ୍ରମଜା (INDONESIAN) । ଦଶବର୍ଷ ହେଲା ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । କଲିଙ୍ଗୀ ବୌଦ୍ଧ-ଶ୍ରମଣମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶିଖିଛନ୍ତି ।

ବୁଝିଲୁ ଯେ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ୟମରେ ଏହି ଦ୍ଵୀପର ଦକ୍ଷିଣ ଅଂଶରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ହେଲା ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରସାର ହୋଇଛି । ସେ ବହୁତ କଷ୍ଟ ସହ ୧୮୮୮ ଧର୍ମ ପ୍ରସାର କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ଦ୍ଵୀପର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶର ଲୋକମାନେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ନାହାନ୍ତି । 'ଜୁରୁଗ' ସେମାନଙ୍କର ସର୍ଦ୍ଦାର । ସେ ଜଣେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ବିରୋଧୀ ।

ତା'ର ଅନେକ ପ୍ରଜା । ଦ୍ଵୀପରେ ବୌଦ୍ଧ-ପନ୍ଥୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କମ୍ ।
ସେ ଅନେକ ଥର ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବ ବୋଲି
ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । କିନ୍ତୁ ତଥାଗତଙ୍କ କୃପାରୁ କିଛି କରିପାର ନାହିଁ ।

ସାର ସେ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କୁ ଟିକିଲି କଥା ପଚାରିଲା ।
ସେ କହିଲେ ଯେ ‘ଏଣ୍ଡୁ’ ଦ୍ଵୀପର ସଦାରଙ୍କୁ ବିଭ୍ରା ହେବାକୁ
ତା'ର ମନ । ସେ ଜଣେ ବୌଦ୍ଧ-ପନ୍ଥୀ । ତାଙ୍କ ଦ୍ଵୀପ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ଦ୍ଵୀପକୁ ପରିଣତ କୋଣ । କିନ୍ତୁ ‘ଭରସ’ର ‘ଏଣ୍ଡୁ’ ଦ୍ଵୀପର
ସଦାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପଡ଼େ ନାହିଁ । କାରଣ ସେ ଜଣେ ବୌଦ୍ଧ ।
ସେଥିପ୍ରାୟେ ତା' ସଙ୍ଗେ ବିଭ୍ରା ଦେବାକୁ ସେ ଅମଙ୍ଗ । ସେ ଅତି
ଗୋଟିଏ ବର ଟିକ୍ କରିଛି । ସେ ବରଟି ବୌଦ୍ଧ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କୁ
ବିଭ୍ରା ହେବାକୁ ସଜ୍ଜି ନ ହେଲେ ସେ ଜୋର କରି ସେ ବରର
ଖାଇବା ସକାଶେ ‘ଟିକିଲି’କୁ ପଠାଇ ଦେବ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି-
ଯାଏ ଏ ଦ୍ଵୀପରେ ଅଛି ।

ଅମେମାନେ ସେ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କ ଅନୁଶୋଧରେ ତାଙ୍କ
ନାହାରେ କୁଳକୁ ଗଲୁ । ଅମମାନଙ୍କୁ ହେଣି କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ
ବୌଦ୍ଧସମ୍ପର୍କିତ ଲେଖା ଲେଖି ଜମା ହୋଇଗଲେ । ଅମେମାନେ
ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଗଲୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଗାଁରେ
ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ଗାଁ ଖଣ୍ଡି ମାଇଲିଏ ଲମ୍ବ । ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ସଡ଼କ ।
ସଡ଼କର ଦୁଇ ପାଖରେ ଘର ଗୁଡ଼ିଏ । ଘରଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ପରିସ୍କାର
ଓ ପରିଚ୍ଛଳ । କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ରୁନବୋଲା । ଘର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ
ଖିଡ଼ିକି ଥାଏ । ଘର ଗୁଡ଼ିକ ଗହଳ ପତରରେ ବା ନଡ଼ାରେ ଛପର
ହୋଇଥାଏ । ଘର ନିକଟରେ କେଳି, ଲେମ୍ବୁ ଆଦି ଫଳଗଛର
ବଗିଚା । ଗାଁ ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ବୌଦ୍ଧ ମନ୍ଦିର । ମନ୍ଦିରଟି କୋଠା-

ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ସ୍ଥାନଟିଏ । ଗୁରୁପାଖରେ ପୁଲ୍ଲ ବଗିଚା । ମନ୍ଦିର
ଅଗରେ ଓସାରିଆ ଅଗଣାଟିଏ । ଗାଁ ପଛପଟରେ ବଣ । ବଣ ପଛ-
ପଟେ ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ । ଏଇ ପାହାଡ଼ର ଆରପଟେରୁ ଭରସର
ରାଜ୍ୟ ।

ଅମମାନଙ୍କୁ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଥାସୀ ବଡ଼ ଆଦର ପଡ଼ି କଲେ ।
ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇଗଲେ । ବସିବାକୁ ବିଛଣା ପତର ଦେଲେ ।
କେତେ ସମୟ ଅମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭେଦାମାନଙ୍କ ବିଷୟ ନେଇ
ଗପମପ ଚାଲିଲା । ମୁଁ ଟିକିଲିର ଉତ୍ତାର ସମ୍ମୁଖେ ଚେଷ୍ଟା କରିବି
ବୋଲି କହିଲି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ମନ ନ ବଳାଇବାକୁ ସନ୍ଥାସୀ
ଉପଦେଶ ଦେଲେ । ସେ କହିଲେ—ଭରସ ଜଣେ ନିଷ୍ଠୁର ପ୍ରକୃତର
ଲୋକ । ସେ ଟିକିଏ ହେଲେ ମୋହ ମମତା ରଖିବ ନାହିଁ । ତା’
ସହିତରେ ଚିହ୍ନା ଥିଲେ ଯାହା, ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ ।

ଯେତେ ଯାହା ହେଉଛି ସୁଦ୍ଧା ଟିକିଲିର ଉତ୍ତାର ଲାଗି ଯିବୁ
ବୋଲି ବାର କହିଲା । ସନ୍ଥାସୀ ଅମମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯିବେ
ବୋଲି ଜଣାଇଲେ । ସେ କହିଲେ, “ପଥର ଦିନ ଭରସର ଆଉ
ଜଣେ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ ହେବାର ଅଛି । ସେଥିଯୋଗେ ସେ
ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି । ଅମମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଯିବା ।”

ଏଥର ଅମମାନେ ରାଜି ହେଲା । ଏତକବେଳେ ଗୋଟିଏ
ଲୋକ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଆଣି ପହଞ୍ଚିଲା । ଅମମାନେ ଖାଇବାକୁ
ଗଲା । ସନ୍ଥାସୀ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।
ଖାଇ ସାରିଲା ପରେ ବାର କହିଲା ଭେଦାମାନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖି
ଯିବାକୁ । ମୁଁ ମନାକଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ମନାଲା ନାହିଁ । ଏକଜଣ
ଧରଲା । ଶେଷରେ ତିନିଜଣ ଯାକ ଯିବୁ ବୋଲି ଠିକ୍ କଲା । ଯୁଦ୍ଧ
ରୁନିଟି କେଉଁଠି, ଅଗରୁ ସନ୍ଥାସୀଙ୍କ ଠାରୁ କୁହୁଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧ ଦିନ

ଅମେମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅକ୍ଷୟରେ ସେଠାକୁ ଗଲୁ । ଯୁଦ୍ଧ ଭୂଇଁ
ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗୋଟିଏ ବଣରେ ସେଠି ଛପି ରହିଲୁ । ଅମମାନଙ୍କୁ
କେହି ଦେଖି ପାରବାର ଅଗଙ୍କା ନ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଅମେମାନେ ସବୁ
ଦେଖୁଥାନ୍ତି ।

ସେମାନଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ କିଛି ଅସ୍ତ୍ର ଓ କଥା ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତିର
ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ । ସାଧାରଣତଃ ଗୁରୁ ଧାଡ଼ିରେ ସେମାନେ
ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର ଲୋକେ ବଢ଼ା ଧରି ଲଢ଼ନ୍ତି ।
ସେମାନଙ୍କ ପଛକୁ ଆଉ ଧାଡ଼ି ଲୋକ ଠେଙ୍ଗା ବାଡ଼ି ଧରି ଯୁଦ୍ଧ
କରନ୍ତି । ତୃତୀୟ ଧାଡ଼ିରେ ଦଳେ ଟୋକା ଛୁଟିକଣିରେ ଲଢ଼େଇ
କରନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପଛରେ ଧାଡ଼ିଏ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଟେକା ପଥର ଧରି
ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧର କଳ କୌଶଳ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଖାଲି
ଆଗା ଆଗି ହୋଇ ପିଟାପିଟି ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ
ଲୋକ ନିଜର ଦେହକୁ ରକ୍ଷାରେ ଗିଫ୍ତ କରି ଥାଆନ୍ତି ।

ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଅମେମାନେ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ଘଣ୍ଟାକ
ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହେଲା । ‘ଭରସ’ର ପକ୍ଷ ଜିତିଲେ । ଯୁଦ୍ଧରେ
ଅଠର ଜଣ ମରିଗଲେ । ଏତେବେଳକୁ ସଞ୍ଜହୋଇ ଅସୁଥାଏ ।
ଅମେମାନେ ଚୌକ ପଡ଼ାକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ବାହାରିଲୁ ।

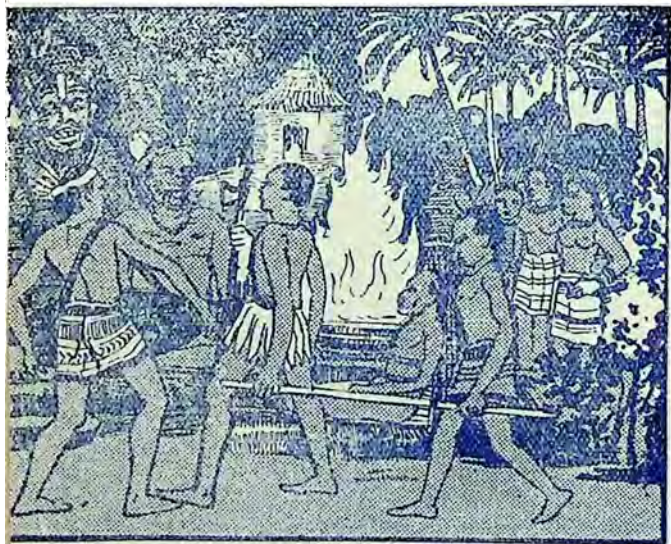
ତହିଁ ଆରଦ୍ଧନ ଭରସର ରକ୍ତକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲୁ ।
ବୋଇତ ସଜିଲ ହେଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଅମମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବୋଇତରେ
ଚଢ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପକ୍ଷର ଜଣ ବୌଦ୍ଧପନ୍ଥୀ ଭେଡ଼ା
ବୋଇତ ବଳାଇବାକୁ ଆଣିଲେ । ସମୁଦ୍ରର କୁଳେ କୁଳେ ବୋଇତ
ଗୁଲିଲା । ଖରବେଳକୁ ଅମେମାନେ ଭରସର ରକ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।
ତୋପ ପୁଟାଇ ଅମମାନଙ୍କ ଆସିବା ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଲୁ ।
କୁଳର କିଛି ଦୂରରେ ବୋଇତଟି ଲଙ୍ଗର ବଲା ।

ଘଡ଼ିଏ ଦୁଇଘଡ଼ି ପରେ ଗୋଟିଏ ନାହା ଅମ ବୋଇତ ଅଡ଼କୁ
 ଆସିଲା । ସେଥିରୁ କେତେଜଣ ଲୋକ ଆସି ଆମ ବୋଇତରେ
 ବଢ଼ିଲେ । ଆମେମାନେ ମିଶ୍ରଭାବେ ଆସିଛୁ ବୋଲି ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ
 ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ‘ଭଗ୍ନ’କୁ ଡାକି ଦେବାକୁ ଆମେ-
 ମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲୁ । ସେମାନେ ତା’ ନିକଟକୁ ଶବ୍ଦ ନେଇ
 ଫେରିଗଲେ । ଫେର ଦୁଇ ତିନି ଘଡ଼ି ପରେ ଶକ୍ତି ଏ ନାହା ନେଇ
 ବୋଇତକୁ ଆସିଲେ । ‘ଭଗ୍ନ’ ଆଜି ବୋଇତକୁ ଆସି ପାରିବ
 ନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଇଲେ । କାରଣ ଆଜି ତାଙ୍କର ଠାକୁରଙ୍କ
 ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସବ ଅଛି ।

ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଆମେମାନେ ‘ଭଗ୍ନ’ ନିକଟକୁ ଯିବୁ
 ବୋଲି ବାହାରିଲୁ । ଆ’ଦ ହାତରେ ପିସ୍ତଲ ନେବାକୁ ବସିଥିଲା ।
 କିନ୍ତୁ ଗାର ମନାକଲା । କାରଣ ପିସ୍ତଲ ଦେଖିଲେ ସେ ଚିତ୍ତି
 ଯାଇ ପାରେ । ତେଣୁ ଖାଲି ହାତରେ ଶକ୍ତି ଏ ତରଫରେ ବଢ଼ି
 କୁଲକୁ ଗଲୁ ।

ସେଠାରୁ ସେ ଲୋକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଭଗ୍ନର ଘରକୁ
 ଗଲୁ । ସେମାନେ ଅମମାନଙ୍କୁ ଫଳମୂଳ ପ୍ରଭୃତି ଖାଇବାକୁ
 ଦେଲେ । ଅମେମାନେ ଖାଇଲୁ । ତା’ପରେ ଗାର ‘ଭଗ୍ନ’ ସଙ୍ଗେ
 ଦେଖା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ କହିଲେ
 ସେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କର ଚେଷ୍ଟ ମିଳିବ ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ
 ତାଙ୍କ ‘ସଙ୍ଗେ’ ଚେଷ୍ଟ ହେବ । ଏକାକୀ ସେ ଠାକୁର ମନ୍ଦିରକୁ
 ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଗାର ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବାକୁ ବସିଲା ।
 ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବ ଦେଖିବାକୁ ତା’ର ଭାବ ମନ ଥାଏ । ଅ’ଦ ଓ
 ସୁଁ ତା’ସଙ୍ଗେ ବାହାରିଲୁ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଅମମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ

[ଦୁଇଜଣ ଆଦିବାସୀ ଗୋଟିଏ ଜାଅନ୍ତା ମଣିଷକୁ ବାନ୍ଧିପକାଇ
 ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି.....ତାକୁ ଜାଅନ୍ତା ସମାଧି ଦେଇ
 ଠାକୁର ଘର ତୋଳାର ଶୁଭ ଦେବେ]

ମନା କଲେ । କାରଣ ଠାକୁର ମନ୍ଦିରରେ ଏ ଲେକମାନେ ଅମାନୁଷିକ କାମ କରନ୍ତି । ସେପରି କାମ ଦେଖିବାକୁ ସେ ଘୃଣା କରନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗେ ସେ ବୋଇତକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ।

ଅମେ ଭନିହେଁ ଭେଡ଼ାମାନଙ୍କ ଠାକୁର ମନ୍ଦିରକୁ ଗଲୁ । ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ ଭାରି ଗୋଲମାଲ ଶୁଭିଲ । ବାଜା କାଜୁଆଏ । ଅନ୍ତରେ ଲେକମାନେ ହାରି ଗୁଡ଼ୁଆନ୍ତି । ଅମେମାନେ ବାଟ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଗଛମୂଳେ ଛପିଗଲୁ ।

ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକ ମନ୍ଦିରକୁ ଛୁଟିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣ କେତେଜଣ ବାଉଁଶ କାଟେଇ ଆନ୍ତି । ସେଥିରେ କେତେଜଣ ଲୋକ ବସିଥିଲା ପରି ଦେଖାଗଲା । ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲାକୁ ଦେଖିଲୁ ସେ ସେଗୁଡ଼ାକ ମୁର୍ଦ୍ଦାର । ବସିଲା ପରି ରଖି ବାଉଁଶରେ ବାନ୍ଧ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ାକ ଗତକାଲି ଯୁଦ୍ଧରେ ମରିଥିଲେ । ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଭୋଗ ଲଗାଇବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମନ୍ଦିରକୁ ନେଉ ଆଣନ୍ତି । ଡୋଗ ଲଗାଇ ସାରି ସେ ମୁର୍ଦ୍ଦାରଗୁଡ଼ିକ ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ଖାଇବେ ।

ସକା ପଛରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶରେ କ'ଣ ବାନ୍ଧ ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ଆଣୁଥିଲେ । ଅମମାନଙ୍କ ପାଖରେ ହେବାରୁ ଦେଖିଲୁ ସେ ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ଜିଅନ୍ତା ମଣିଷ ବନ୍ଦା ହୋଇଛି । ବୋଧହୁଏ ତାକୁ ବଳି ଦେବାକୁ ନେଉଆଣନ୍ତି । ଅମେ ସବୁ ସେମାନଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଠାକୁର ମନ୍ଦିରକୁ ଗଲୁ । ଦେଖିଲୁ ସେମାନେ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ଗୁଡ଼ାକୁ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଥୋଇଦେଲେ । ଠାକୁରଙ୍କ ପୂଜାସା ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ ଲଗାଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ ଛୁଡ଼ାଏ ନିଆଁ ଲଗା ହେଲା । ସମସ୍ତେ ମୁର୍ଦ୍ଦାରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ

କାଟିଅଣି ନିଆଁର ପୋଡ଼ି ଖାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅମମାନଙ୍କ ମନ
ଘୁଣାରେ ପୁରିଲେ ।

ଏତକ ବେଳେ ଠାକୁର ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ
ଛାନରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଲେକ ହୋ' ହୋ' ପାଟି କଲେ । ସାଇ ଦେଖିଲୁ
ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଘର ତଅରି ହେଉଛି । ଘରର ଖୁଣ୍ଟ ପଡ଼ିବ
ଚୋଲି ଗୋଟିଏ ମସ୍ତକଡ଼ି ଗାତ ଖୋଲା ଯାଇଛି । ସେଥିରେ ଖୁଣ୍ଟ
ପଡ଼ିଲା । ସେ ଗାତରେ ସେଇଁ ଜୀଅନ୍ତା ଲେକଟିକୁ ବାଉଁଶରେ
ବାନ୍ଧି ଅଣିଥିଲେ ତାକୁ ପୁରୁକଲେ । ତା'ପରି ମାଟି ପଣି ଦେଲେ ।
ଲେକଟି ଖୁଣ୍ଟ ମୂଳେ ଜିଅନ୍ତା ସମାପ୍ତ ଦେଖିଲା । ସେମାନଙ୍କର
ଏହିପରି ପ୍ରଥା ଅଛି । କୌଣସି ଠାକୁର ଘର କିମ୍ବା ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କର
ଘର ତଅରି ଦେଲେ, ସେଥିରେ ଜିଅନ୍ତା ମଣିଷ ସମାପ୍ତ ଦିଅ
ଦୁଅନ୍ତି । ଏମନ୍ତ ଦେଖି ଅମମାନଙ୍କ ମନରେ ଘୁଣା ଓ ଭୟ ଜାତ
ହେଲା । ସେଠାରେ ଆଉ ରହିବାକୁ ମନ ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ
ବୋଇତକୁ ଫେରି ଆସିଲା ।

—ସୋଳ—

ବୋଇତକୁ ଅସି ଯାହା ଦେଖିଲ ବୌଦ୍ଧ ଶ୍ରମଣଙ୍କ ଅଗରେ
କହିଲ । କିନ୍ତୁ ବେଶି ବେଳ ଗପସପ ହୋଇ ପାରିଲ ନାହିଁ ।
କାରଣ ଡରାସ ଅସି ବୋଇତରେ ପହଞ୍ଚିଲ । ତାକୁ ପାଗ୍ଲେଟି ଅଣିବାକୁ
ଡେକ୍ କାରଣା ଉପରକୁ ଅସିଲ । ସେ ଅମମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଭାରି
ଶୁସି ହେଲ । ଅସିବାର କାରଣ ପଚାରିଲ । ଅମେମାନେ ତାଙ୍କ
କଥା ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥାଉ । ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବୁଝାଇ
ଦେଉଥାନ୍ତି ।

ବୀର ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କୁ କହିଲ ଯେ ଅମମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ
ଅନୁରୋଧ ଡରାସକୁ ରଖିବାକୁ କୁହ । ଅମେମାନେ ଟିକିଲର
ପ୍ରାଣଭକ୍ଷା କରୁଛୁ । ତାକୁ ଶେଡ଼ା ସର୍ପାରଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ସକାଶେ
ନ ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛୁ । ତାକୁ ତା'ର ମନୋନାତ
ଦରକୁ ବିକ୍ରୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଅମମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ତରସକୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ସେ ଟିକିଲି ନା' ଶୁଣି ବରକ୍ରୁ ହେଲ ଓ ଅମମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ପୂରଣ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଇ ଦେଲା ।

ଅମମାନେ ପୋହୁଲା ଦ୍ଵୀପରେ ତରସକୁ ଏତେ ବଡ଼ ଚପଦରୁ ଗଣା କରିଥିଲା । ତା'ର ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚିଥିଲା । ଭାବିଥିଲା ଅମମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ପୂରଣ କରିବାକୁ ସେ ଟିକିଏ ମାତ୍ର କୁଣ୍ଡିତ ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲା ତା'ର ଟିକିଏ ହେଲେ ଉପରୋଧ ନାହିଁ । ଟିକିଏ ହେଲେ କୃତଜ୍ଞତା ନାହିଁ । ସେ ମୁହେଁ ମୁହେଁ ମନା କରିଦେଲା । ଓଲଟି ଶାଗିଲା ।

ତା'ର ଏ ବ୍ୟବହାରରେ ଗାର ଚଢ଼ିଗଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀକୁ କହିଲା—ତରସକୁ କୁହ ସେ ଅମ କଥା ନ ରଖିଲେ ଅମେ ତା' ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବୁ । ଅମର ଗୋଟେ ବଡ଼ ତୋପ ଅଛି । ସେ ତୋପ ମାରି ତାର ଦ୍ଵୀପ ଉଡ଼ାଇ ଦେବୁ । କିନ୍ତୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ତାକୁ ଏ କଥା କହିଲେ ନାହିଁ । କାରଣ ସେ ଜାଣନ୍ତି—ତରସ ଏ କଥା ଶୁଣିଲେ ଅମମାନେ ଜୀବନ ପାଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ । ଅମର ତୋପ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା'ର ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । ଅମେ ତଳି ଚାରିଜଣ କଣ କରିବୁ ।

ଗାର ରାତି ଯିବାରୁ ତା'ର ମୁହଁ ଲଲ ପଡ଼ିଗଲା । ତା'ର ତଳତାଳୁ ଚାରିଜଣ ଜାଣି ପାରିଲା ଯେ ସେ ରାତି ଗଲଣି । ଗାର କଣ ମୁହେଁ ବୋଲି ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀକୁ ପଚାରିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ତାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ଯେ ଗାର ତାଙ୍କ କଥାରେ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ ।

ଏତକବେଳେ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଲୋକ ଜମା ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ଗୁଡ଼ାଏ ଫଳମୂଳ ଅଣିଆନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ାକ ବୁଲିବେଳେ ଗଦା କଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ

ଥିଲା । ଅମେମାନେ ତାକୁ ଦେଖିଲକ୍ଷଣି ଚିହ୍ନି ପାରନ୍ତି । ସେ ଟିକିଲି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ନୁହେଁ । ତାକୁ ଏତିକି ଅଣିବାର କାରଣ ଅମେମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀକୁ ପଚାରିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ କହିଲେ—
“ବୋଧହୁଏ ଅଜି ତାକୁ ଭାବେ ଠିକ୍ କରିଥିବା ବର ନିକଟକୁ ପଠାଇ ଦେବ । ସେତିକି ଗଲେ ତା’ର ବଞ୍ଚିବାର ଆଶା ନାହିଁ ।”

ଏତକ ଶୁଣିଲକ୍ଷଣି ଗାର ରାଗରେ ଚୁରୁ ହୋଇଗଲା । ତା’ର ପାଇଁ ପାଇଁ ନିଶ୍ୱାସ ବୋହିଲା । ସେ ଭୂତ ଲାଗିଲେ ପରି ଅସ୍ଥିର ହେଲା । ନିମିଷେକ ମଧ୍ୟରେ ଟିକିଲି ପାଖକୁ ଛୁଟିଗଲା । ଲେକ-ଗୁଡ଼ାକକୁ ଠେଲିଠାଲି ଦେଇ ତାକୁ ଘେନି ଆସିଲା । ତାକୁ ଗୋଟିଏ ଗଛ ଅଡୁଆଳରେ ରଖି ଲେକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଛୁଟିଗଲା । ଜଣକଠୁ ଗଣ୍ଡେ ଠେଙ୍ଗଣିଆ ଛଡ଼ାଇ ଆଣି ଭ୍ରମ ବେଗରେ ଗୁଲାଇଲା । ଲେକ ଗୁଡ଼ାକ ତାଟିକା ହୋଇ ଅନାଇଥାନ୍ତି ।

ଶେଷରେ ତାକୁ ମାରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଘେରିଗଲେ । ତାକୁ ମାରି ପକାଇଥାନ୍ତେ କିନ୍ତୁ ଏତକବେଳେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଲେ—“ଟିକିଏ ସମାଲି ସାଥ । ତା’ ବିଷୟ ତମର ସର୍ଦ୍ଦାର ବିଚାର କରିବ ।” ସନ୍ଧ୍ୟାସୀଙ୍କ କଥାରେ ଭେଡ଼ାମାନେ ଟିକିଏ ଛୁଟିଗଲେ । ଗାର କିନ୍ତୁ ଘାରିଲା ବାଦ ପରି ଗର୍ଜୁଥାଏ । ବାଡ଼ି ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଖୋରସର ବୁଲୁଥିବା । ‘ଭାବ’ ତାକୁ ସମା ମାଟିବାକୁ କହିଲା । ଗାର କିନ୍ତୁ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ରାଗରେ ତା’ର ଚୁକ୍ତିବୃତ୍ତି ନ ଥାଏ । ଶେଷରେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀଙ୍କ କଥାରେ ଥିର ହେଲା ।

ତନ୍ମତକୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଟିକିଏ ଦୂଃଖ ଶୁଣାଇ କହିଲେ । ସେଥିରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାବଦ୍ଧ ଶାନ୍ତି ହେଲେ । ଗାରକୁ ଜୀବନରେ ମାରିବେ ନାହିଁ

ବୋଲି କହିଲେ । ଟିକିଲିକୁ ମଧ୍ୟ ଅତି ତନିଦିନ ଯାଏ ସେ ଟିକ୍ କରିଥିବା ବର ପାଖକୁ ପଠାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମ ବୋଇତ ଶକ୍ତି ଅଟକାଇ ରଖିଲେ । ସେ ହୁକୁମ୍ ଦେଲେ ଆମେ ବୋଇତ ଛାଡ଼ିବୁ । ନଇଲେ ଦଣ୍ଡ ପାଇବୁ ବୋଲି ଆଦେଶ ଦେଲା ।

ଆମେମାନେ ବୋଇତକୁ ଫେରି ଆସିଲୁ । ତରସ ଟିକିଲିକୁ ଘେନି ତା' ଘରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଲେକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ ।

ବୀର ବୋଇତକୁ ଆସି ଶକ୍ତି ଏ ଶତ ରୂପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଭାରି ଅସ୍ଥିର ହେଉଥାଏ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ତା' ନିକଟରେ ଯାଇ ବସିଲେ । ଧୀର ହିର ହେବାକୁ ତାକୁ ରୂପଦେଶ ଦେଲେ । ଟିକିଲିକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ କରାଇଲେ । ସେ କହିଲେ, “ଟିକିଲିକୁ ଲୁଚାଇ ଆଣି ବୋଇତରେ ଚାଲିଯିବାର ଆଶା ନାହିଁ । କାରଣ ଲଙ୍ଗର ଝିଣ୍ଟ ଝିଣ୍ଟ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ ସଜାରି ସଜାରି ଲେକ କମା ହୋଇଯିବେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଉପଦେଶ ଆସୁବ । କିନ୍ତୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ଅଛି ।

ରାତରେ ଶକ୍ତି ଏ ନାଆରେ ଟିକିଲିକୁ ଘେନି ଚାଲିଗଲେ କେହି ଜାଣି ପାରବେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବରକୁ ବିଭା ହେବାକୁ ତା'ର ଇଚ୍ଛା ଅଛି, ତା' ହାତ ଏଠାକୁ ପଡ଼ିବ କୋଣ ହେବ । ତାକୁ ସେଇ ଦ୍ଵାପକୁ ନେଇଗଲେ ସେ ରକ୍ଷା ପାଇବ ।” ଏହି ଉପାୟରେ ପଳାଇଯିବା କଥା ସେ ଟିକିଲିକୁ ଗୋପନରେ କହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଜଣାଇଲେ ।

ବୀର ଏକଥା ଶୁଣି ଉଚ୍ଛ୍ଵସ ହେଲା । ସେ ଏହା କରିବାକୁ ଟିକିଏ ବେଳେ ଭରସା ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲା । ଶେଷରେ ଏଇଥିପାଇଁ

ିକ୍ ହେଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ସବୁକଥା ଗୋପନରେ ଟିକିଲିକୁ କହିଦେଇ
ଅସିଲେ । ତହିଁ ଅରଦିନ ରାତିରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନକୁ ଅସିବାକୁ ସେ
କବାବ ଦେଲା ।

ତହିଁ ଅରଦିନ ରାତି ପହରକ ବେଳକୁ ଅମେମାନେ ଡଙ୍ଗା
ଶକ୍ତି ଏ ଘେନି ବାହାରିଲୁ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ବୋଇତରେ ରହିଲେ ।
ତାଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଲୁ । ଅନ୍ଧାର ହୋଇଥାଏ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ
ପବନ ବୋହୁଥାଏ । ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜନ ଯୋଗେ ଅମ ଅଦୃଶ ଶବ୍ଦ
ଶୁଭୁ ନ ଥାଏ । ଅମେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ଟିକିଲିକୁ
ଅପେକ୍ଷା କଲୁ । ସେ କିଛି ସମୟ ପରେ ଅସିଲା । ତାକୁ ନାଆ
ଭିତରକୁ ଘେନି ଅସିଲୁ ।

ଭା'ପଟର ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ନାଆ ମେଲିଦେଲୁ । ପ୍ରାଣ-
ପଣେ ଆଦୁଲ ମାରୁଥାଉ । ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଦିନ ଗୋଟାଏ ରାତି
କଟିଗଲା । ତହିଁ ଅରଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଅମେମାନେ ଦମ୍
ମାରିଲୁ । ପାଖରେ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଥିଲା । ପେଟଟି ଲେଖାଏଁ
ଖାଇଲୁ । ଟିକିଲିକୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଲୁ । ସେ
ଖାଇସାରି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଅମେମାନେ ଅଦୃଶ ମାରିବାରେ
ଲାଗିଗଲୁ । ଏହିପରି ଭାବେ ରାତି ପାହୁବାକୁ ବସିଲା । ପୂର୍ବ
ଦିଗରେ ସିନ୍ଦୂର ଫାଟିଲା । କ୍ରମେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠି ଅସିଲେ ।

ଏତକି ବେଳେ ଅମେମାନେ ଦିଗ୍‌ବଳିପୁ ପାଖଟିର ଗୋଟିଏ
ନାଆ ଦେଖିଲୁ । ନାଆ ଶକ୍ତି ଅମର ଅଡ଼କୁ ଆସୁଥାଏ । ଭାରିଲୁ
ବୋଧହୁଏ ତରସର ଲୋକମାନେ ଆମମାନଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ
ଗୋଡ଼ାଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ପ୍ରାଣପଣେ ଅଦୃଶ
ଚଳାଇଲୁ । ଏମିତି ପହରେ ଖଣ୍ଡେ ଗଲା । ଶେଷରେ ଅମେମାନେ

ଅକ ପଡ଼ିଲୁ । ହାତ ଗୋଡ଼ ଅବଶ ହୋଇଗଲା । ଆଉ ବଳ
ପାଇଲା ନାହିଁ । ତଥାପି ଲାଗି ପଡ଼ିଆଉ ।

ଘଡ଼ିଏ ଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଅମ ପାଶାପାଖି ହେଇଗଲେ ।
ଅମେମାନେ ନିରୁପାୟ । ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଶହେ କଣ ଥାନ୍ତି ।
ତଥାପି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଅଦୁଲ ଶକ୍ତି ଏ ଶକ୍ତି ଏ ଧର
ଠିଆ ହୋଇଗଲୁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ନାଆ ଶକ୍ତି ଅମ ନାଆରେ
ଜୋରରେ ଧକା ଖାଇଲା । ସେଇ ଧକାରେ ଅମ ନାଆ ଶକ୍ତି
ଓଲଟି ପଡ଼ିଲା । ଅମେମାନେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲୁ । ତା'ପରେ କ'ଣ
ହେଲା ଜାଣିନା ।

ଯେତେବେଳେ ଅମର ଚେତ୍ ହେଲା, ଦେଖିଲୁ ଅମେ
ସେମାନଙ୍କର ନାଆରେ ଶୋଇଛୁ । ଅମର ହାତ ଗୋଡ଼ ବଳା
ହୋଇଛି । ହଲତଲ ହେବାକୁ ଜୁର ନାହିଁ । ତନିଜଣ ଯାକ
ଏକାଠି ଛନ୍ଦର ହୋଇଛୁ କିନ୍ତୁ ଟିକିଲିକୁ ସେମାନେ ବାନ୍ଧି ନ ଥାନ୍ତି ।
ଅମର କଥା କହିବାକୁ ମଧ୍ୟ ମନ ହେଲା ନାହିଁ । ଭୋକରେ ଓ
କଞ୍ଜରେ ଅମେମାନେ ବାଦ ଯକାରଲୁ । ଦୁଇ ତନି ଘଡ଼ି ପରେ
'ଅମ୍ବେ' ଦ୍ଵୀପରେ ନାଆ ଶକ୍ତିକ ଲାଗିଲା । ସେହିପରି କନ୍ଦନ
କରି ସେମାନେ ଅମମାନଙ୍କୁ ତରାସ ପାଖକ ନେଇଗଲେ ।

ତରାସ ଶକ୍ତି ଏ ଶକ୍ତି ଉପରେ ବସିଥିଲା । ତା' ପାଖରେ ବୌଦ୍ଧ
ସନ୍ଥାସାହି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁଟି ଶୁଖି ଯାଇଥିଲା ।
ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ ସେମାନଙ୍କୁ ଘେରି ବସିଥାନ୍ତି । ଅମକୁ
ସେଠିକି ନେଇଗଲେ । ଅମମାନଙ୍କର ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟର କୈପିତ୍ଵ
ତରାସ ଅମମାନଙ୍କୁ ମାରିଲା । ଅମେମାନେ ଯାହା କରୁଛୁ ତାହା
ଠିକ୍ କରିଛୁ ବୋଲି ଦାବ କରୁଥିଲେ । ପୁଣି ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ
ବକ୍ତିଆତରେ ବି ଏପରି କରୁଛୁ ବୋଲି ସେ ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ।

ଅମ ବୀର କଥା ଶୁଣି ସେ ରାଗିଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅମମାନଙ୍କର ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ହୁକୁମ ହୋଇଗଲା ।

ତା'ପରେ ଅମମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫାରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲେ । ଗୁମ୍ଫା ମୁହଁରେ ମସ୍ତକଡ଼ ପଥରଟାଏ ଥୋଇଦେଲେ ଯେପରି ଅମେ କାନ୍ଦି ନ ପାରିବୁ । ଗୁମ୍ଫା ଭିତରଟା ଭାରି ଅନ୍ଧାର । ସାଥ, ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୃତିର ଭୟ ଥାଏ । ଗୁମ୍ଫା ଭିତର ପରି ନିରାଶାରେ ଅମମାନଙ୍କର ମନ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲା । ମୃତ୍ୟୁ ଭୟ ହୃଦୟକୁ ଅଗ୍ରାଭ ଦେଉଥାଏ । ଅମ ଦଶା କ'ଣ ହେବ ଭାବିଲାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରି ଯାଉଥାଏ । ଏ ଲୋକମାନେ ଅମମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖେ ବଳି ଦେବେ । ଅମ ମାର୍ତ୍ତ୍ୟ ପୋଡ଼ିକରି ଖାଇଯିବେ ।

ଏ କଥା ସେତେ ଭାବିଲା ସେତେ କଷ୍ଟ ବୋଧ ହେଲା । କେହି ପାଟି ଫିଟାଇ କଥା କହିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଏକପ୍ରକାର ଅଧା ହାମ ଗଲା ପରି ପଡ଼ିରହିଲୁ । ସେତେବେଳେ ଚେତନା ପଶିଲା ସେତେବେଳେ ଦେଖିଲୁ ଯେ ଅମ ଗୁମ୍ଫା ମୁହଁ ପଥର କେତେକଟା ଲୋକ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଲୋକ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରକୁ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ଅମମାନଙ୍କୁ ଧରି ନେଇଗଲେ ।

ଅମମାନଙ୍କ ହାତ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ । ଅଣ୍ଟାରେ ଦଉଡ଼ି ଲଗାଇ ସେମାନେ ଧରିଥାନ୍ତି । ଏତେବେଳକୁ ମୁହଁ ସଞ୍ଜ ହୋଇଗଲାଣି । ଜାଣିପାରିଲା ଅମମାନଙ୍କୁ ଠାକୁର ମନ୍ଦିରରେ ବଳି ଦେବାକୁ ନେଉଛନ୍ତି । ଅମମାନଙ୍କର ହଠାତ୍ ଉଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଏତେବେଳେ ସୁଦ୍ଧା ବଞ୍ଚିବାକୁ ଆଶା ହେଲା । ଲାବନ ପ୍ରତି କେତେ ମମତା ଚାଲିଆସିଲା । କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ନାହିଁ । କେହି ସହାୟ ନାହାନ୍ତି । ଏକା ପରମେଶ୍ଵର । ତାଙ୍କର କୃପା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲୁ ।

ଅଧେ ବାଟ ଯାଇଛୁ ହଠାତ୍ ଝଡ଼ି ତୋଫାନ ଉଠାଇଲା । ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ତୋଫାନ ବହୁଲା । ଘରଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୁଣ୍ଡଳ ଯାଗରେ ମେଘ ବର୍ଷା ହେଲା । ଘନ ଘନ ବିଜୁଳି ମାରିଲା । ଘଡ଼ଘଡ଼ ଶବ୍ଦରେ ଜାନ ଅତିଡ଼ା ପଡ଼ିଲା । ସେଇ ମାନେ ଅମମାନକୁ ନେଇଥିଲେ ସେମାନେ ଜୀବନ ବିଳଳରେ କୁଅଡ଼େ ପଳାଇଲେ ।

ଏତକ ବେଳେ ବୋଇ ସଲ୍ୟାସୀଟି କୁଅଡ଼େ ଅସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୁରା ଥିଲା । ସେଥିରେ ଅମମାନଙ୍କର ହାତର ବନ୍ଧନ କାଟିଦେଲେ । ନିକଟରେ ଥିବା କୌଣସି ଗୁମ୍ଫାରେ ଅଣ୍ଟା ନେବାକୁ କହୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଦୁଇଦିନ କାଳ ଏହିପରି ଝଡ଼ି ବର୍ଷା ଓ ତୋଫାନ ହେଲା । ଗୁରୁଅଡ଼ ଜଳମୟ ହୋଇଗଲା । ଲୋକଙ୍କର ଘରଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସମୁଦ୍ରରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲହରୀ ଉଠିଲା । କ୍ରମେ ସମୁଦ୍ର ବେଳା ଡେଇଁ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ଅନେକ ଲୋକ ଭାସିଗଲେ ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ ତୋଫାନ ଟିକିଏ କମିଗଲା । ସମୁଦ୍ରର କୁଅର ମଧ୍ୟ କମି ଆସିଲା । ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିଗଲା । ଅଜାଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଗଲେ । ଅମକୁ ଭାରି ଭୋକ ଲାଗିଲା । ଖାଇବା ପାଇଁ ପାଖ ଗାଁକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲା । ଅମମାନକୁ ଦେଖିଲେ ଗାଁ ଲୋକେ ବାନ୍ଧ ରଖିବେ, ଏ କଥା ଭୁଲି ଯାଇଥାନ୍ତେ । ସେଟେ ବିଳଳରେ ସବୁ ଅନ୍ଧାର ଦିଶୁଥାଏ ।

ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚି କିଛି ଫଳମୂଳ ଖାଇଲା । ଖାଇସାରି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ବସିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ତିନିଦିନ ଅମମାନକୁ ବାନ୍ଧ ତକାର ତରାସ ନିକଟକୁ ନେଇଗଲେ । ତା' ଦୃଢ଼ମ ଅନୁସାରେ ପୁଣି ଅମମାନକୁ ନେଇ ସେଇ ଅନ୍ଧାର ଗୁମ୍ଫାରେ ବନ୍ଦୀ କରି ଆସିଲେ ।

—ସତର—

ଦିନ ପରେ ରାତି, ରାତି ପରେ ଦିନ କଟିଗଲା । ଅମେମାନେ
ସେଇ ଅକାରୁଆ ଗୁମ୍ଫାରେ ଥାନ୍ତି । କେତେମାସ ବହୁଗଲଣି—
ଆମ ଦେହରେ ଶରୀର ମୋଟେ ପଡ଼ି ନ ଥାଏ । ଅଖିରେ ବାହାର
ଜଗତ ଦେଖି ନ ଥାଉ । ସେଇ ଅକାରୁଆ ଗୁମ୍ଫାଟି ଆମ ସ୍ଵପ୍ନର ।
ତା'ର ଭିତରେ ଆମ ଜନିତକର୍ମର ସବୁ କାରବାର ।

ପ୍ରତିଦିନ ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଆସି ଆମକୁ ଖାଇବାକୁ
ଦେଇଯାଏ । ପେଟ ପୁରୁ ନ ପୁରୁ ଚସଇକ ବାଣ୍ଟି କୁଣ୍ଡି ଖାଇଦେଇ ।
ସଦାକୁ ତ ବାହାର ପାରୁନାହିଁ, ଗାଧୋଇବୁ ବା କେଉଁଠି ?
ବାହାରର ମୁକ୍ତ ପବନ ଟିକିଏ ସୁଜା ଦେହରେ ବାଜେ ନାହିଁ ।
ପହୁଲ ପହୁଲ ଭାରି ମନ କଷ୍ଟ ହେଲା । ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ମନହେଲା ।
କିନ୍ତୁ କାଳକ୍ରମେ ମନକଥା ମନରେ ମରଗଲା । ଆଉ ଜୀବନ ପ୍ରତି
ମମତା ରହୁଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଶୀଘ୍ର ମୃତ୍ୟୁ ହେବ ସେଇକଥା
ଭାବୁ ।

ଭଗବାନଙ୍କ ଲଳା । ତାକୁ ଗୁଝିବାକୁ ମନୁଷ୍ୟର ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଏହିକ୍ଷଣି ଅଜାଣ ନିର୍ମଳ ଅଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରଣ ଦେଖିଛନ୍ତି । ପରମ୍ପଦୂର୍ତ୍ତରେ ମେଘ ଘୋଟି ଅସୁଛି । ଗୁରୁଅଡ଼ି ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଯାଇଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲୁଚିଯାଇଛନ୍ତି ।

ଅମର ଭାଗ୍ୟରେ ସେହିପରି ଘଟିଲା । ଅମେମାନେ ବୋଇତ ଶକ୍ତି ଏ ପାଇଁ ଅନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିଲୁ । କେତେ ନୂଆ ଆଶା ମନରେ ଜାଗି ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ଅଳ୍ପଦିନରେ କୁଅଡ଼େ ଉଠିଗଲା । ଶେଷରେ ଏ ଗୁମ୍ଫାରେ ବନ୍ଦୀ ହେଲୁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ କ'ଣ ହେବ ଭାବିବାକୁ ମନ ହେଲା ନାହିଁ । ଏଇ ଅନ୍ଧାରରେ ଜୀବନ ଯିବ କିମ୍ବା ଶେଡ଼ାମାନଙ୍କ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ବଳି ପଡ଼ିବୁ, ଏ କଥା ଭାବିବାରୁ ପ୍ରାଣ ଦହଯି ହୋଇଗଲା ।

ଦିନେ ତିନିଜଣ ସାକ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରେ ବସିଥିଲୁ । ସେ ଦିନ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ଆଉ କେହି ଆସି ନ ଥାନ୍ତି । ଭୋକରେ ପେଟ ଜକିଥାଏ । ଅନେକ ଦିନ ଗାଧୋଇ ନ ଥିବାରୁ ଦେହରେ କୁଣ୍ଡି ଆ ଉଠି ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ାକ ଗଲ ଗଲ ହେବାରୁ ରାମୁଥାଉ । ଏତିକିବେଳେ ଅ'ନ କହିଲା, “ଭାଇ, ସତେ କ'ଣ ଆମେ ମୁକ୍ତ ହେବା ନାହିଁ ?”

ଏତିକି କହି ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ତା'ର କୋହ ଉଠିଲା । ମୁଁ ସାନ୍ତୁନା ଦେବାକୁ ବସିଲି । କିନ୍ତୁ ବଣ୍ଟରୁକ ହୋଇଗଲା । ପାଟି ପିଟିଲା ନାହିଁ । ପେଟ ଭିତରୁ ହସ୍ତ ପା ଉଠିଲା । ଗାର କ'ଣ ତା' କାନରେ ଥିବ ଥିବ କର କହିଲା । ସେ ଗାର ଛିତକୁ ତଳି ପଡ଼ିଲା । ତା'ର ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝର ଝର ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ପଦାରେ ମନୁଷ୍ୟ ଆସିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଭାବିଲା, ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ କେହି ଆସୁଛି । ମୁଦୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ

ଲୋକଟି ଆମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ତା' ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ଛୁଆ ଥିଲା । ସେଥିରେ ଅମମାନଙ୍କ ବନ୍ଧନ କାଟିଦେଲା । ଆମମାନଙ୍କୁ ପଦାକୁ ଯିବାକୁ କହିଲା । ମୁଁ ଯିବାକୁ ଅବାଜ୍ ହୋଇଗଲି । ଭାବିଲି ଆଜି ବୋଧହୁଏ ବଳି ଦେବେ । କିନ୍ତୁ କିଛି ସମୟ ପରେ ଲୋକଟି କହିଲା—“ଭାଇ, ତୁମେମାନେ ଆଜି ପ୍ରଭୁ ଗୁରୁଙ୍କ ଦୟାରୁ ମୁକ୍ତ । ତୁମ ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ କାମ କର । ସେଣିକି ଇଚ୍ଛା ତେଣିକି ସାଥୀ ।”

ଏ ସବୁ କଥା ସପନରେ ଶୁଣିଲା ପରି ମତେ ବୋଧ ହେଲା । ଦଣ୍ଡେ ଯାଏ କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । କିଛି ମଧ୍ୟ କହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ପୁଣି ସେ ଲୋକଟି କହିଲା—ତଥାଗତଙ୍କ କୃପାରୁ ଆମ ଦ୍ଵୀପକୁ ଜଣେ ବୌଦ୍ଧ ଶ୍ରମଣ ଆସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଘର କଲିଙ୍ଗ ଦେଶରେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଆମେ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ ହୋଇଯାଇଛୁ । ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଆଦେଶରେ ତୁମମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କଲି । ତୁମ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା ।

ଆମେମାନେ କିଛି କହି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । କଲ ଚାଲିଲା ପରି ଧୀରେ ଧୀରେ ପଦାକୁ ଆସିଲୁ । ବାହାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କିରଣ ଆମ ଦେହରେ ପଡ଼ିଲା । ଖୋଲା ପବନ ଦେହରେ ବାଜିଲା । ଅଜ୍ଞାତରେ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ଵାସ ମାରିଲୁ । ଏଇ ନିଶ୍ଵାସରେ ଆମର ଦୁଃଖ ତାପ ଉତ୍ତର ଗଲାପରି ଲାଗିଲା । ଭଗବାନଙ୍କ ଦୟା ସୁମରି ତନ୍ମୟ ହୋଇଗଲୁ । ଆଖିରୁ କୃତଜ୍ଞତାର ଲୁହଧାର ବହିଗଲା । ବାହାରେ ଅଟନକ ଲୋକ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ଆମେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲୁ ।

ତରସ ଶକ୍ତି ଏ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଥିଲା । ତା'ର ବାମ
ପାଖରେ ଜଣେ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଥାସୀ ଗୋଟିଏ ମୋଡ଼ା ଉପରେ ବସି
ତାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । ଅମର ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ବୌଦ୍ଧ
ସନ୍ଥାସୀଟି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଉ କଣେ ବୌଦ୍ଧ
ଶ୍ରମଣ ଟିଏ ହୋଇଥିଲେ । ପୋଷାକ ପନ୍ଥରୁ ଠିକ୍ କରିନେଲେ ଯେ
ମୋଡ଼ାରେ ବସିଥିବା ସନ୍ଥାସୀଟି ଆମର କଳିଙ୍ଗର ଲୋକ । ଅମ-
ମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ସନ୍ଥାସୀମାନେ କୁଣ୍ଡୁର ପକାଇଲେ । ଅନନ୍ଦର
ଲୁହଧାର ସେମାନଙ୍କର ଆଖିରୁ ବହିଗଲା । ସମସ୍ତେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର
ଦୟା କଥା ଭାବୁଥାନ୍ତେ । ଏତକବେଳେ ତରସ ଅମମାନଙ୍କୁ ଦେଖି
କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ ଅମ ପାଦତଳେ ପଡ଼ିଗଲା, ଅମ ପ୍ରତି କରୁଥିବା
ଦୋଷ ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିଲା । ବୀର ତାକୁ ଡକି ଉଠାଇ ନେଇ
କୁଣ୍ଡୁର ପକାଇଲା । ଅମକୁ ଛାଡ଼ି କରୁଣାସିନ୍ଧୁ ସେଇ ତଥାଗତଙ୍କୁ
କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ତାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଲା । ସେ ଅଶ୍ବତ୍ଥ
ହେଲେ ।

ପରେ ବୁଝିଲୁ ଯେ ଅମ ଦେଶର ଏ ବୌଦ୍ଧ ଶ୍ରମଣ ଏ
ଦ୍ଵୀପକୁ ଅସିବାର ମାସେ ହେଲାଣି, ତାଙ୍କର ଉପଦେଶରେ ତରସର
ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ସେ ତାଙ୍କଠାରୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲା । ତା'ର
ଦେଖାଦେଖି ତା'ର ପ୍ରଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ ହେଲେ । ସେଇ
ସନ୍ଥାସୀଙ୍କ ଦୟାରୁ ଅମେମାନେ ମୁକ୍ତ ହେଲୁ ।

ବୀର ଟିକିଲି କଥା ପଚାରିଲେ । ଏତବେଳେ ଅମ ଗୁରୁପତେ
ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକ କ୍ରମା ହୋଇ ଗଲେଣି । ଟିକିଲି ସେଇମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ ଟିଏ ଓହ୍ଲାଇଥିଲା । ତା'ର ତାହାଣ ପାଖରେ ଜଣେ
ସୁବବ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ତାହାର ସ୍ଵାମୀ । ଏହାକୁ ବିଦ୍ରା
ହେବାକୁ ତା'ର ମନ ଥିଲା । ଆମମାନଙ୍କୁ ଦେଖିପାଇ ଟିକିଲି

[ସଭାସୀ ଭବନକୁ ଉପଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି—ପାଖରେ ଲୁହକଣି
ବୋଇ ଶ୍ରମଣ ଓ ପିଲା ଭଜନ]

ଧାଇଁ ଆସିଲା । ତା'ର ସ୍ଥାନୀ ମଧ୍ୟ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ଦୁହେଁଯାକ
 ଆମ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ଗଲେ । ହୃଦୟର କୁତଜ୍ଞତା ଜଣାଇଲେ ।
 ଆମମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତ ଶୁଦ୍ଧି ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ ।
 ଆମେମାନେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଡକି ଉଠାଇ ନେଲୁ । ସବୁ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର
 ଦୟା, ତଥାଗତଙ୍କର କରୁଣା, ଆମେମାନେ ନିମିତ୍ତମାତ୍ର, ଏହିପରି
 ଭାବେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲୁ । ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦରେ ଗାଇ
 ଉଠିଲେ—“ବୁଦ୍ଧ ଶରଣ ଗଚ୍ଛାମି, ଧର୍ମ ଶରଣ ଗଚ୍ଛାମି,
 ସ୍ବର୍ଗ ଶରଣ ଗଚ୍ଛାମି ।”

ଦୁଇଦିନ ପରେ ଆମେ ଆପଣା ଦେଶକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ବସିଲୁ । ତରସ ଆମ ବୋଇତ ଖଣି ଫେରାଇ ଦେଲା । ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଉପହାର ଦେଲା । ବୋଇତରେ ବହୁତ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଉପରୁ କରିଦେଲା । ବୋଇତ ଚଳାଇବାରେ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନାଉରା ଯୋଗାଇଦେଲା । ବୋଇତ ବୋଝାଇ ସରିଗଲା । ଆମେମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ମାଗିଲୁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଦୁଃଖରେ ପୂରିଗଲା । ଅଖିରୁ ଏ ବିଦାୟ ଅଶ୍ରୁ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ଏତକବେଳେ ସେଇ ତଥାଗତଙ୍କର ନାମ ଓ ମହିମା ସାନ୍ତୁନା ଦେଲା । ଶେଷଥର ପାଇଁ ପରସ୍ପର କୋଳାକୋଳ ହେଲା । ତା’ପରେ ନାଉରାକୁ ଘେନି ତଳିଘେଁ ବୋଇତରେ ଚଢ଼ିଲା । ବୋଇତରେ ପାଲ ଟାଣିଦେଲୁ । ଆପଣାର ଜନ୍ମଭୂମି କଲଙ୍କ ଦେଶ ଆଜିକୁ ବୋଇତ ଚଳାଇଲୁ । ବେଳାଭୁଇଁରେ ହାତ ଟେକି ସମସ୍ତେ ଶାନ୍ତ ଉଠିଲେ—

“ବୁଝଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି;
ଧର୍ମଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି;
ସର୍ବଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ।”

